

Li Strobel

KAKO JE SMEO TO DA KAŽE?!

HRISTOVE ZAPANJUJUĆE IZJAVE
KOJE MOGU DA VAM PROMENE ŽIVOT

SADRŽAJ

UVOD: Božija iznenađenja	7
1. Opraštanje neprijateljima donosi slobodu	9
2. Moguće je oprostiti sebi	29
3. Moguće je preživeti trku pacova, a ne postati pacov.....	49
4. Moguće je izvršiti trajan uticaj na druge	67
5. Bog može da vam da snagu kad vam zatreba	85
6. Dobijamo kada dajemo.....	103
7. Ponekad sumnja može ojačati veru	115
8. Bog ima lek za usamljene	135
9. Božiji zakoni seksualnosti donose slobodu	155
10. Spontana dobra dela nisu dovoljna	175
11. Nebo je više od pustih snova	191
12. Isus Hristos je jedini put do Boga	213
13. Igranje na sigurno je najopasniji način života	229

Uvod

BOŽIJA IZNENAĐENJA

Tamo, na padini brda – čuješ li ga? Kao da opet sve dovodi u pitanje i menja sva pravila. Čoveče, pa on očigledno srlja u nevolju. Ne može neko sve to izreći i ostati živ. On priča o Bogu kao da ga poznaje, o životu kao da ga razume, o nadi kao da je ima. O boljem putu – “uskom” putu. A narod? Ne mogu da ga ne slušaju, čak i kada ih zapanji. Oni nekako znaju: Isus govori istinu.

ZAČUĐUJUĆE. IZVANREDNO. NEČUVENO.

Kada Isus Hristos govori, često kaže nešto što nas podstakne da prošapućemo: “Zapanjujuće.”

Prvi će biti poslednji. Krotki će naslediti Zemlju. Izgubi život da bi ga sačuvao. Raduj se kada te progone. Bolje je davati nego primati. Okreni drugi obraz. Ponizi se da bi bio uzdignut. **NE-VEROVATNO!**

Isus nam kaže da oprostimo kad nam je draže da se osvetimo, da volimo kada nam prija da smo kivni, da služimo kad nam je draže da udovoljavamo sebi, da se uključimo iako bismo radije “gledali svoja posla”, da poslušamo kada želimo da se bunimo, da imamo dečije poverenje umesto da budemo ponosni na svoju pamet, i da verujemo čak i kad nas muče sumnje. **ZAČUĐUJUĆE!**

Isus u nama vidi mogućnosti koje mi ne naziremo ni u najsmelijim snovima. Otkriva kvalitete u nama kojih nikada nismo bili svesni. On veruje u nas, iako mi sami nemamo poverenja u sebe.

Stranice Biblije pune su Božijih zadivljujućih tvrdnji upućenih tebi i meni. Tu se nalaze objave o tome kako možemo da uzrastemo u vrlinama, da imamo autentičan odnos s drugima,

da živimo pošteno i uspešno čak i u okviru kulture u kojoj sve puca po šavovima. Kada naiđem na jedan od ovih bisera, ne mogu a da začuđeno ne zavrtim glavom.

To je tema ove knjige – trinaest izvanrednih biblijskih tvrdnji upućenih nama. Ako ih shvatimo ozbiljno i otvorimo se Božijem delovanju, možemo steći novi uvid u to ko smo mi, ali i nova načela, kao i primer kako možemo da živimo hrabro i imamo jasna uverenja.

U stvari, nije preterano reći da ove Božije tvrdnje mogu da promene celokupni smer čovekovog života. To je ono što se i meni dogodilo. S vremenom su mi ova otkrića pomogla da od novinara nevernika kamenog srca postanem predan Isusov sledbenik. Moj svet se preokrenuo i – ako se osvrnem – ne bih poželeo nijedan drugi put.

Ovo nije knjiga za pasivne čitaoce. Ona nije zbirka izlizanih fraza koje čoveku malo poprave raspoloženje i koja predlaže lake odgovore. Nadam se da ćete, na stranicama koje slede, pronaći mnogo toga ohrabrujućeg, izazovnog, ali, pre svega, praktičnog.

Na kraju, to je ono što Bog voli. Ne samo da nam daje mudrost, On nam daje mudrost koja je *delotvorna*. On govori sa saosećanjem: “Jer ja znam naume koje imam za vas, govori Gospod, naume za mir, a ne za nesreću, naume da vam donesem budućnost kojoj se nadate.”¹

Na nekoliko mesta u Bibliji zapisane su neke Božije tvrdnje o nama. Zadivljujuće tvrdnje. Čitajte ih otvorenih očiju i spremnog srca, i dozvolite im da utiču na vaše stavove, poglede, vrednosti – na vaš život.

¹ Jeremija 29:11 (Savremeni srpski prevod, SSP).

1. poglavlje

OPRAŠTANJE NEPRIJATELJIMA DONOSI SLOBODU

Dopisnik Asošijeted Presa Teri Anderson bio je zatočen kao talac u Libanu skoro sedam godina. Bio je lancima vezan za zid u prljavoj ćeliji punoj paukova. Trpeo je bolest, podnosio duševne muke. Čeznuo je za svojom porodicom, potišten stalnom mučnom dosadom.

U tim teškim okolnostima, došao je do jedne knjige – Biblije – koju je počeo da “guta” u potrazi za rečima nade. U njoj je naišao na krajnje neobične reči, koje su mu izgledale beznadežno naivne, reči koje je Isus uputio okupljenom mnoštvu: “Čuli ste da je rečeno: ‘Voli svoga bližnjeg, a mrzi neprijatelja.’ A ja vam kažem: volite svoje neprijatelje i molite se za one koji vas progone.”²

Sigurno su ove reči Andersonu izgledale užasno, nakon 2455 dana provedenih u okrutnom zatočeništvu. Voleti *koga*? Moliti se *za koga*? Biti ljubazan prema onima koji su me zlostavljali?! Pokazati saosećanje prema onima koji prema meni nisu pokazali ni trunku saosećanja?! Da li je to što Isus govori lakrdija ili samo naivni idealizam?

Konačno, Anderson je oslobođen 4. decembra 1991. godine. Okupljeni novinari saletali su ga pitanjima. Hteli su da znaju kako su izgledala njegova iskušenja. Hteli su da saznaju njegove planove za budućnost. A onda je jedan dopisnik uputio pitanje koje je zateklo Andersona: “Možete li oprostiti onima koji su

² Matej 5:43-44 (SSP).

Vas zarobili?" Kako jednostavno pitanje; i kako duboka tema za razmišljanje.

Anderson je zastao. Pre nego što mu je odgovor mogao poteći s usana, setio se Hristove molitve: "Oprosti nam grehe naše, kao i mi što opraštamo dužnicima svojim."³

Onda je ovaj čovek, žrtva nezaslužene torture, odgovorio: "Da, od mene se kao hrišćanina traži da oprostim – *ma koliko teško to moglo biti*."⁴

Često je to *veoma teško*. Zapravo, ovaj Isusov nalog da opraštamo i molimo se za naše protivnike predstavlja izazov od koga zastaje dah i utroba se komeša. Ovo je možda najveći izazov u celoj njegovoj *Propovedi na Gori*, govoru poznatom po njegovim nečuvenim, zadivljujućim tvrdnjama. Nije zapisano da je bilo koji drugi duhovni vođa izgovorio tako očigledan, nedvosmišljeni nalog ljudima da pokazuju saosećanje prema onima koji aktivno deluju protiv njihovih interesa. Ipak, *Isus je to uradio*.

Ali čekajte, zastanite na trenutak. Možda ova zapovest, na kraju krajeva, i nije tako neobična? Možda je to *terapija* koja koristi i onima koji praštaju kao i onima kojima se prašta? Možda postoje mnoge prednosti ovakvog životnog stava?

Istina je da Božija mudrost *deluje*. Birajući da oprostimo umesto da mrzimo, možda u nesreći dobijamo jedan od najvećih blagoslova. Svakako, pod uslovom da razumemo kako ovo izvanredno načelo deluje.

SUPARNICI OKO NAS

Voleti svog neprijatelja?! Ja nemam *nijednog* neprijatelja – a vi? Niko nikada nije gurnuo automatsku pušku pod moju bradu i držao me u memljivoj ćeliji sedam godina. Niko nikada nije bio tako grub prema meni kao što su bili prema Teriju Andersonu.

³ Luka 11:4 (SSP).

⁴ Terry Anderson, "Small Grace", *Guidepost*, septembra 1993, 2-5. (naglasio Li Strobel).

Ipak, čak i mi koji živimo u civilizovanijim državama – *imamo* neprijatelje. Oni ne moraju da budu naoružani vojnici, ali svi mi imamo protivnike ili suparnike koji prema nama osećaju neprijateljstvo. To može da bude vaš konkurent u poslu koji krađe vaše najbolje mušterije, i ako ste poštteni, primetićete da ga mrzite zbog toga što ugrožava vaš opstanak. To može da bude koleginica koja se, prilično uspešno, bori protiv vas za položaj i unapređenje. To može da bude šef nekog sektora koji se čvrsto ukopao iznad vas u strukturi preduzeća, a vi ste ozlojeđeni, jer sprečava vaš napredak.

Ako rukovodite nekim poslom, vaš protivnik može da bude sindikat, ili obrnuto. Vaši neprijatelji mogu da budu ljudi koji imaju suprotne poglede na abortus ili homoseksualnost, a vi odlazite dalje od neslaganja s njihovim mišljenjima, tako što ih prezirete kao ljude. To može da bude učitelj koji vas ne ostavlja na miru. Ili devojka koja vam je slomila srce. Ili otac koji je srušio vaše samopoštovanje. Ili bivši prijatelj koji je pogazio vaše poverenje i otkrio vaše tajne drugima. Ili bivša supruga koja je uništila vaš brak. Ili neposlušni službenik koji uporno odbija da se složi s vašom poslovnom politikom. Ili školski drug koji vas bez razloga provocira. Ili kolega koji žanje sva priznanja koja *vi* zaslužujete.

Kada sam bio novinar *Čikago Tribjuna*, imao sam dosta neprijatelja. Bili su to dopisnici *San Tajmsa*, *Dejli Njuza* i raznih radio stanica, koji su težili da me prevaziđu u izveštavanju. Osećao sam jako neprijateljstvo prema njima, jer, da bi oni uspeali, morali su da izazovu moj neuspeh. Čak i sada kada sam hrišćanin – mada mi je veoma nezgodno da to priznam – ponekad osetim ljubomoru prema drugima ako su bolje prihvaćeni kao govornici, pisci ili vođe.

Svi imamo rivale. Ali, dopustite mi da s ovom tematikom odem dalje, zahtevajući od vas da budete određeni: ko su protivnici u *vašem* životu? Kako se zovu ti ljudi? Prizovite njihova lica u svoje pamćenje, jer ne želim da ostanemo samo u domenu teorije. Hajde da govorimo o stvarnim ljudima, stvarnim odnosima, stvarnim sukobima – i putu prema *stvarnom isceljenju*.

ŠTA LJUBAV IMA S TIM?

Kako da se ophodite prema osobi koja vas ugrožava? Isuviše je uopšteno reći samo to da bi trebalo da je volite. Da li biste prestali da se nadmećete s tom osobom? Da li biste postali prijatelji ili partneri za mali fudbal? Da li biste zajedno otišli na izlet? Da li biste se prema njemu ili njoj odnosili kao prema sinu ili kćerki?

Reč koju je Isus izgovorio, koja je kod nas prevedena kao "ljubav", ne označava toliko *osećanje* koliko se odnosi na *stav i delovanje*. On se zalaže da se dobronamerno, prijateljski ponašamo prema ljudima koji su naši protivnici. Da tražimo najbolje u njima i ponudimo pomoć koja im je potrebna. Da imamo dobru volju i blagonaklonost prema njima, iako se oni ne ponašaju tako prema nama. Da se molimo za njihovo dobro i za blagostanje njihovih porodica. Čak i ako se sukob nastavi, da se prema njima ponašamo pošteno i s poštovanjem, a ne zlonamerno i sa ubilačkim osećanjima.

Tačnije rečeno, nije nam naloženo da imamo *osećanje ljubavi* prema tim osobama, jer to je osećanje koje ne možemo proizvesti, uprkos našim najboljim namerama. Međutim, mi treba da *postupamo* prema njima onako kako je to najbolje za njih – jer je to odluka naše volje. Ne treba da odobravamo njihove stavove i vrednosti, ono što oni čine ili način na koji vode svoje poslove, već da volimo *ono što oni jesu* – ljude koji su dragoceni Bogu, baš kao vi i ja. To su ljudi koji nisu ono što bi mogli da budu i kojima su potrebni Božije oprostjenje i preobražaj.

Neobično je, ali Biblija kaže: "Bog pokazuje svoju ljubav prema nama time što je Hristos umro za nas kad smo još bili grešnici."⁵ Neverovatno, Božija reakcija na našu pobunu protiv njega nije bila da nam objavi rat kao svojim neprijateljima. Umesto toga, na zlo je uzvratio ljubavlju, da bi nam otvorio put povratka dobrim odnosima s njim. To je vrsta ljubavi koju želi da prenesemo na one s kojima smo u sukobu.

⁵ Rimljanima 5:8 (Čarnić).

Ako ste se upravo sada u svom umu usredsredili na određenog suparnika, onda pretpostavljam da upravo postavljate jedno jednostavno pitanje: “*Zašto?* Zašto bih na zlo uzvratio dobrim?”

Za one koji su sledbenici Isusa Hrista odgovor je jednostavan: On želi da njegov narod teži tom modelu ponašanja. I to je dovoljno. Mi možemo da imamo poverenja da On nikada ne traži da uradimo ono što bi bilo štetno za nas. Ali, čak i više od toga, postoji ogromna *korist* u prihvatanju ovog nečuvenog nalogu. Mada naš motiv ne bi trebalo da bude dobijanje nečega zauzvrat, istina je da nas očekuje velika dobit. Na nekoliko sledećih strana opisaćemo neke izvanredne psihološke, fizičke i duhovne koristi koje proističu iz opraštanja svojim protivnicima.

IZLEČENJE UMA I OSEĆANJA

“On je onakav”, kaže Biblija za čoveka, “kako u sebi misli.”⁶ Drugim rečima, ljudi koji gaje ogorčene misli i pokazuju ljutit stav prema svojim protivnicima, često postaju ogorčeni i ljutiti ljudi. Postaju zatočenici sopstvene mržnje, ne mogu da obuzdaju srdžbu koja ih drži u svojim kandžama.

Ovo je bio problem i Elizabete Moris (Elizabeth Morris), žene iz malog grada u Kentakiju u SAD, koja mi je pričala o svojoj izvanrednoj promeni od jedne ljutite i ogorčene žene u osobu koja je doživela oslobođenje i naučila da bude milostiva.

Elizabeta je opisala kako je sedela do kasno u noć dva dana pre Božića 1982. godine čekajući svog sina Teda da se vrati kući s posla u tržnom centru. Upravo je završio prvi semestar fakulteta i radio da zaradi nešto dodatnog novca tokom božićnog raspusta.

Međutim, u 22 sata i 40 minuta Elizabeta je dobila telefonski poziv od kog svi roditelji strepe: “Gospođo Moris, ovde bolnica”, rekao je glas. “Vaš sin je imao nesreću.”

Kako se ispostavilo, jedan mladić koji je vozio pijan – zapravo, čiji je nivo alkohola u krvi bio tri puta veći od dozvoljenog

⁶ Priče 23:7 (Kršćanska sadašnjost).

– prešao je u suprotnu traku na autoputu i direktno udario u Tedov auto. Pijani vozač je bio samo lakše povređen, ali, do jutra, osamnaestogodišnji Ted Moris je umro.

Elizabeta i njen muž Frenk bili su potpuno slomljeni. Ted je bio njihov jedinac, dobra osoba sa sjajnim izgledima za budućnost – a iznenada je nestao. Gnev Morisovih se rasplamsao kada je dvadesetčetvorogodišnjaku koji je ubio Teda za ovaj zločin data samo uslovna kazna. Elizabeta mi je rekla da je mržnja u njoj bila kao požar koji proždire suhu preriju, zauzimajući svaki deo njenog bića.

Neprestano je u svom umu vrtela mentalne slike prizora iz te kobne noći, kao neki horor film. Žudela je za osvetom. Zamišljala je kako vozi niz ulicu i nailazi na Tomija Pigidža, čoveka koji je ubio njenog sina, kako ga udara svojim kolima, prignječivši ga uz drvo i gledajući ga kako pati u agoniji i polako umire.

Potrošila je mnogo svog slobodnog vremena prateći Tomija, u nadi da će ga uhvatiti kako krši uslovnu kaznu, da bi ga na taj način poslala u zatvor. Tokom vremena njena gorčina i negativno držanje počeli su da prave razdor između nje i njenog muža. Počela je da odbija od sebe prijatelje. Prestala je da se smeje i uživa u životu.

Ovo je psihološki razlog zbog kog opraštanje ima toliko mnogo smisla. Život ljudi koji gaje gnev zatrovan je gorčinom. To održava njihov bol živim, umesto da izađu izvan toga. Gorčina ih osuđuje na to da *stalno iznova* pate. Elizabeta je to opisala kao “rak koji izjeda iznutra”. Očajnički je želela pomoć, ali je proteklo neko vreme pre nego što je otkrila lek. Elizabeta je shvatila da je njen nebeski Otac takođe izgubio svog jedinog Sina⁷. A ipak, dok je patio na krstu – pre nego što je umro kao otkup za zlo koje je činila i sama Elizabeta – Isus je pogledao nemilosrdne vojnike koji su bili odgovorni za njegovo mučenje i rekao: “Oče, oprosti im; jer ne znaju šta čine.”⁸

⁷ U originalnom biblijskom tekstu piše *monogenes* – što znači “jednorodni”, tj. “jedinствен”. – prim. prev.

⁸ Luka 23:34.

Tako je Elizabeta shvatila da je došlo vreme da pruži oproštaj čoveku koji je ubio njenog sina jedinca. To je trebalo da bude *akt njene volje*. To je i učinila. Tokom vremena, kako je njen stav počeo da se menja, ne samo da se oslobodila gorčine, nego su ona i njen muž postali sposobni da izgrade pozitivan odnos sa ubicom svog sina. U stvari, upravo je njihov prijateljski stav uticao na Tomija Pigidža da počne slediti Hrista i promeniti svoj život.

Ova priča ima neverovatan epilog: Elizabetin muž, sveštenik, na kraju je krstio Tomija, a kada je Tomi izašao iz vode, što simboliše obnovu života kroz Hrista, zagrlili su se i zaplakali. On je kasnije obavio Tomijevo venčanje. Sada se Morisovi svake nedelje voze u crkvu s Tomijem i njegovom suprugom, i zajedno slave Boga koji daje drugu šansu!

Odakle Morisovima snaga da urade ovako nešto? Napustili su svoju mržnju prema Tomiju, *ubici* Tomiju, i prihvatili ga kao ličnost koja je dragocena Bogu. Rezultat je bio lični mir koji prevazilazi ljudsko shvatanje.

“Ne mogu da izrazim kako je prijatno napredovati u životu, ponovo se smejati, konačno se osloboditi tereta mržnje koji me je vukao na dole”, rekla mi je Elizabeta.⁹

Ovo je jedna od najvećih prednosti opraštanja onima koji su nas povredili.

NEUTRALISANJE GNEVA OPASNOG PO ŽIVOT

Elizabeta Moris je rekla nešto što mi se učinilo preteranim, ali sam kasnije shvatio da je to bilo zastrašujuće tačno: “Da nisam oprostila Tomiju”, rekla je, “mislim da bi me to na kraju uništilo.”

Čitao sam više naučnih studija koje pokazuju da gorčina i nakupljanje gneva ne samo da prave zbrku u čovekovom umu, nego takođe ozbiljno ugrožavaju rad organizma. U jednom članku *Njujork Tajmsa* objavljeno je: “Istraživači su u poslednje

⁹ Za mnogo potpuniji izveštaj o Morisovima i Tomiju Pigidžu videti “Could They Forgive Their Son’s Killer?”, *Reader’s Digest* iz maja 1986, 136-40 i “Seventy Times Seven”, *Guideposts* iz januara 1986, 2-6.

vreme sakupili veoma mnogo podataka koji ukazuju na to da hroničan gnev oštećuje telo u jednakoj meri, ako ne i više od pušenja, gojaznosti i ishrane bogate masnoćama. Prema tome, gnev u velikoj meri povećava opasnost od prerane smrti.”

U jednom istraživanju na Univerzitetu Mičigen ispitivana je grupa žena koje su dugo u sebi nosile gnev, da bi se videlo kakve su posledice takvog načina života. Ove žene su praćene osamnaest godina, a rezultat je bio iznenađujući: tokom istraživanja, tri puta više smrtnih slučajeva bilo je među ženama s potisnutim gnevom nego kod onih koje nisu imale takvu vrstu gorkog neprijateljstva. Slično istraživanje rađeno je tokom dvadeset pet godina na muškarcima koji su diplomirali na Medicinskom fakultetu Univerziteta Severne Karoline. Rezultati su pokazali da su lekari sa skrivenim neprijateljstvima umirali šest puta češće od onih koji su umeli da opraštaju.

Postoji i mnoštvo primera iz života. Jedna lekarka koja je posle Drugog svetskog rata pomagala žrtvama koje su se oporavljale od zlostavljanja u nacističkim logorima, primetila je začuđujuću pojavu među svojim pacijentima. Oni koji su odlučili da oprostite ono što im je učinjeno, bili su u stanju da obnove svoj život, uprkos mukama koje su doživeli. Međutim, ljudi koji su bili zarobljeni gorčinom bili su mnogo lošijeg opšteg zdravstvenog stanja.

Medicinski dokazi su jasni. Nije preterano reći da je gorčina u bilo kojoj meri pogubna i da je naše zdravlje u ozbiljnoj opasnosti ako uporno odbijamo da oprostimo.

PRILIKA ZA POMIRENJE I OBNOVU ODNOSA

Na vrhuncu raketne krize u Kubi, dok je zategnutost išla prema mogućem izbijanju Trećeg svetskog rata, sovjetski vođa Nikita Hruščov poslao je hitnu poruku predsedniku Džonu Kennediju. U jednom je delu poruke rečeno:

“Vi i ja sada ne bi trebalo da natežemo krajeve užeta kojim smo vezani u čvor rata, jer što jače natežemo, čvor će se sve više zatezati. Može doći vreme u kome će čvor biti vezan

tako čvrsto da oni koji su ga vezali neće više biti u mogućnosti da ga razvežu, a onda će čvor biti presečen. Nije potrebno da Vam objašnjavam šta to znači, jer i sami savršeno znate kakve zastrašujuće snage poseduju naše dve države.”¹⁰

Kada odlučite da vratite dobro za zlo, na taj način birate da prestanete s natezanjem užeta konflikta i da prestanete sa zatezanjem čvora u vašem odnosu, pre nego što postane nerazmrsivo čvrst. Ispuštanjem svog kraja užeta popuštate zategnutost i pružate mogućnost da olabavljeni čvor može nekako biti razmršen obostranim naporom. Ovo održava nadu – koliko god slaba ona bila – da jednog dana može doći do pomirenja.

Dok razmišljate o svom protivniku, možete doći u iskušenje da isključite bilo kakvu mogućnost da imate učtiv odnos s njim. Međutim, nemojte prebrzo da otpisujete bilo kakvu mogućnost.

“Verovatno su postojali hrišćani koji su mrzeli Savla kada je bio ispunjen zlobom i disao pretnjom i smrću protiv crkve”, rekli su Dejvid Dokeri (Dockery) i Dejvid Garland (Garland) u knjizi *Seeking the Kingdom (Potraga za carstvom)*. “Ko je tada mogao očekivati da će on postati apostol Pavle koji propoveda ljubav i opraštanje? Onaj prema kome danas postupamo kao prema neprijatelju može sutra postati naš brat. Isus nas poziva da *već danas* postupamo prema protivnicima kao prema braći.”¹¹

Mržnja otpisuje ljude; ljubav pruža drugu šansu.

OPROSTIĆE NAM SE KAO ŠTO I MI OPRAŠTAMO DRUGIMA

Hristos je jednom prilikom ispričao priču o caru koji je odlučio da sredi svoje poslovne knjige skupljanjem novca koji su mu ljudi dugovali. Tako je pozvao slugu čiji je dug, po našim merama, iznosio ukupno deset miliona dolara i strogo mu naredio da

¹⁰ Robert Smith Thompson, *The Missiles of October* (New York: Simon & Schuster, 1992), 320-21.

¹¹ David S. Dockery and David E. Garland, *Seeking the Kingdom* (Wheaton, Ill.: Harold Shaw, 1992), 68.

plati. Čovek je odgovorio da nije u mogućnosti, pa je car naložio da se ova osoba i njena porodica prodaju u ropstvo da bi se bar u nekoj meri nadoknadio dug. U toj situaciji, sluga je pao na kolena i molio: “Imaj strpljenja sa mnom i sve ću ti vratiti.”

Naravno, bilo je malo verovatno da će on ikada doneti tih deset miliona dolara. Međutim, pošto je car bio milostiv i sažalio se na njega, učinio je nešto zadivljujuće: dao mu je drugu priliku. Ukratko, dug je izbrisan iz knjiga.

Ovo nije kraj priče. Sluga, koji je trebalo da bude beskrajno zahvalan, uskoro je sreo kolegu radnika koji mu je dugovao beznačajnih dvadeset dolara. Sluga kome je oprošteno zahtevao je svoj novac hvatajući dužnika za vrat, daveći ga. “Imaj strpljenja sa mnom”, dahtao je čovek, “i vratiću ti dug.” Zvuči poznato, zar ne?! Međutim, sluga je to odbio i umesto toga zahtevao da se čovek baci u zatvor dok dug ne bude vraćen.

Kada je vest o ovom susretu došla do cara, on se razjario. “Zli slugo”, rekao je, “oprostio sam ti sav onaj dug jer si me molio! Zar nije trebalo da se i ti smiluješ svom drugu kao što sam se ja smilovao tebi?”

Sa pravednim ogorčenjem, car ga je bacio u zatvor dok ne vrati svih deset miliona dolara – što je značilo da je osuđen da ostatak života provede u tamnici. I evo iznenađenja: “Tako će”, rekao je Isus, “moj nebeski Otac postupiti s vama ako svaki od vas od sveg srca ne oprostí svome bratu.”¹²

Ljudi koji su čuli ovu priču zgrozili su se zbog nezahvalnosti i nepoštenja čoveka kome je bilo mnogo oprošteno, ali koji sam nije oprostio beznačajni dug. Njegova gruba neosetljivost povređuje naše osećanje za pravdu. Neko je jednom nazvao njegovu delo “moralnom monstruožnošću”.

Ipak, ako nas provocira misao o nekome ko postupa tako nepravedno, zar nije logično da i Bog bude rastužen zbog ljudi koji primaju njegovo neprocenjivo oprostjenje, ali onda nastavljaju

¹² Matej 18:23-35 (SSP).

da gaje sitničavo ogorčenje prema drugima, žele da se osvete onima koji su ih povredili i nepopustljivo odbijaju da oprostite nepravde koje su im učinjene?

Isus je bio veoma otvoren po ovom pitanju. Kada je učio svoje sledbenike molitvu "Oče naš" – koja sadrži molbu da Bog oprostí naše zlo kao što mi opraštamo svojim protivnicima – zaključio je rečima: "Ako ne opraštate ljudima njihove grehe, ni vaš Otac neće oprostiti vama vaše grehe."¹³

Ovo znači da odnos s Bogom može postati jako zategnut našim odbijanjem da pružimo oprostíjenje onima koji su nam naneli štetu. Ljudi ne mogu biti tesno povezani s Bogom, doživeti da njegova milost slobodno teče u njihovom životu ili da imaju povoljan odnos s njim, ako u isto vreme i oni ne opraštaju drugima.

Ako ste Isusov sledbenik, ali osećate da ste bili udaljeni od njega tokom proteklog razdoblja svog života, ako imate poteškoće da okusite njegovo oprostíjenje, da li je to možda zato što uporno odbijate da napustite zlovolju prema nekome?

NAŠE OPRAŠTANJE PRIVLAČI DRUGE

"Ako ljubite one koji vas ljube, kakvu nagradu zaslužujete za to", pitao je Isus.¹⁴ Nije ništa posebno pohvalno ako volimo one koji takođe vole nas. Uglavnom, svako to radi. Međutim, kada neko ponudi ljubav nekoj osobi koja joj je postala neprijatelj, to je nešto zaista neobično.

Aprila 1992. godine pažnju javnosti privuklo je jedno neobično suđenje. U sudnici se nalazila tridesettrogodišnja žrtva gnusnog zločina i dvadesetdvogodišnji čovek koji je godinu dana pre toga provalio u njen stan, pucao joj u grudi, seksualno je zlostavljao, a onda stavio jastuk na njenu glavu i povukao obarač još jednom. Nekim čudom ona je preživela, jer je njena podlaktica skrenula metak.

¹³ Matej 6:15.

¹⁴ Matej 5:46 (Bakotić).

Napadač je uhvaćen i osuđen, a žrtva je pozvana da govori prilikom izricanja presude. Siguran sam da je sudija očekivao od nje da ogorčeno osudi optuženog i da zahteva najstrožiju moguću kaznu. Međutim, žrtva je bila hrišćanka, i mada je rekla da misli kako bi optuženog bilo potrebno zatvoriti i kazniti, zbog zaštite društva, takođe je rekla sudiji: “Ja nisam za osvetu ili odmazdu. Osveta ne bi promenila ono šta se dogodilo, a samo bi mene otrovala. Želim da pomognem ovom čoveku. On je blago retardiran, očigledno mu je potrebna pomoć, a ja bih volela da on dobije tu pomoć da bi jednoga dana ponovo mogao da bude slobodan čovek. Ne želim da pati; ja sam patila dovoljno za oboje. Želim ono što je najbolje za njega i, uz Božiju pomoć, želim da mu oprostim.”

Na ove reči, sudiji su potekle suze! Kao novinar izveštač prisustvovao sam mnogim sudskim procesima, ali nikada ranije nisam video da sudija plače.

Kada se pribrao, sudija je rekao: “Dirnula me je do suza priroda njenog opraštanja. Neobično je da žrtva tako užasnog nasilja ima toliko ljubavi i snage za praštanje. Mislim da ona odražava sve najbolje što postoji u ljudskoj prirodi.”

Ovaj neočekivani stav žrtve zločina ukazao je sudiji i optuženom na Boga kao jedinog mogućeg pokretača ovako uzvišene dobrote. Kao što je A. M. Hanter (Hunter) rekao: “Vratiti zlo za dobro je đavolji način; vratiti dobro za dobro je čovečiji način; a vratiti dobro za zlo je Božiji način.”

TEŽITE MIRU

Opraštanje neprijateljima je potpuno suprotno impulsima ljudske prirode. Kada neko dobije udarac, njegov refleksni nagon je da uzvrati – i to, ako je moguće, *jače*... Zbog toga je jasno da nam je potrebna pomoć da bismo mogli da se držimo ovog neobičnog Hristovog naloga. “Ako je moguće”, rekao je apostol Pavle, “koliko od vas zavisi, živite u miru sa svim ljudima.”¹⁵ To je Božiji krajnji cilj – mir, pomirenje i zajedništvo među ljudima, kao i između ljudi i njega.

¹⁵ Rimljanima 12:18 (SSP).

Kroz ovu knjigu, gde god je moguće, predložiću neke delotvorne korake zasnovane na biblijskom učenju i svom ličnom iskustvu. Ako težimo da što je više moguće ličimo na Isusa Hrista, veoma je važno da stvari shvatamo krajnje *praktično*, uvek istražujući koje korake treba preduzeti. Međutim, ne želim da kažem da se *sve* može rešiti ako sledimo pravu formulu. Želim samo da vam predložim neke *smernice*, a nadam se da ćete i sami otkriti neke druge puteve.

Imajući ovo na umu, evo pristupa koji je za mene bio dragocen u godinama u kojima sam pokušavao da prihvatim Božiji nalog da volim svoje neprijatelje.

TRAŽITE BOŽIJU POMOĆ

Za ovaj zadatak koji prevazilazi ljudske moći, treba dobiti snagu koja nadmašuje čoveka, snagu od Boga. To na prvom mestu znači da pred Bogom treba pošteno izražavati svoje emocije: “Bože, osećam gorčinu i neprijateljstvo prema svojim protivnicima”, ili: “Ne znam kako da oprostim”, ili: “Nikada neću biti sposoban da oprostim neprijateljima ako mi ne daš snagu za to.”

Ako ne možete da se oslobodite svoje zlovolje ili gorčine, recite to Bogu. Zatražite od njega da vam pomogne i da vam daruje sposobnost da oprostite.

Ovo je imalo veliki uticaj na Adolfa Kursa Četvrtog (Kooors), iz poznate porodice iz Kolorada koja je proizvodila pića. Kada je Adolf imao 14 godina, njegov otac je sačekan u zasedi i ubijen. Mnogo godina kasnije, Adolf je postao hrišćanin i shvatio da treba da oprostí čoveku koji je bio tako nemilosrdan prema njegovom ocu.

“Znao sam da nisam sposoban za ovakvu vrstu oproštenja”, rekao je Adolf pre nekoliko godina. “To je bilo izvan moje moći. Ipak, našao sam odgovor u Bibliji, u četvrtom poglavlju poslanice Filibljanima, u 13. stihu, koji me je uverio da mogu da uradim sve što je potrebno uz pomoć Isusa Hrista koji mi daje snagu.”

Adolf je saznao da *od Boga* možemo dobiti snagu da uradimo ono što znamo da je dobro, ali za šta smo sami po sebi nemoćni. Tako je Adolf izneo problem Bogu u molitvi i svojom voljom doneo

odluku da preduzme konkretne korake ka oprostjenju, tako što će otići do zatvora da se sretne s očevim ubicom. I dobio je snagu koja mu je bila potrebna. Kada je Adolf uspeo da oprosti ubici svog oca, započelo je njegovo emocionalno izlečenje od razarajućeg ogorčenja koje je osećao.

Pored toga što se molimo za sebe, potrebno je da se molimo i za svoje neprijatelje. “Molite se za one koji vas proganjaju”, zalaže se Isus.¹⁶ Tražite od Boga da blagoslovi njihove porodice i da im pomogne da vide svoju potrebu za njim. “Ovo je najviši zahtev”, kaže Ditrih Bonhefer (Dietrich Bonhoeffer), hrišćanski vođa kog su zarobili nacisti i na kraju ga pogubili. “Posredstvom molitve idemo svojim neprijateljima, stajemo pored njih i molimo se Bogu za njih.”

Kada to činite, evo šta ćete otkriti: vaš stav prema vašem protivniku će početi da se menja. Naučio sam da ne možete dugo da se molite za ljude i da ih i dalje mrzite.

Sećam se da sam, kao novinski urednik, bio ogorčen na problematičnog službenika koji je uvek pokazivao želju da potkopa moj autoritet i omalovaži moje rukovođenje. Pošto sam zapažio da postajem sve više ogorčen na njega i osvetoljubiv (što je, uzgred, samo intenziviralo njegove antipatije prema meni), odlučio sam da počnem da se molim za njega, iako mi se to u početku nije sviđalo. Vremenom je sam čin izlaska pred Boga u korist ovog čoveka omekšao moj stav. Dok sam se molio za njegovo dobro, stvarno sam počeo da brinem o njemu. S ovim novim stavom bio sam sposoban da počnem da vraćam dobro za zlo, i *to* je ovog čoveka na kraju omekšalo i promenilo.

A šta je s protivnikom kog ste zamislili u svom umu? Možete li početi da se molite za njega? Ako još uvek niste za to sposobni, možete li bar da kažete Bogu da vam je potrebna njegova snaga da krenete ka opraštanju? Ovo je duhovni preduslov za preuzimanje sledeća četiri koraka.

¹⁶ Matej 5:44 (SSP).

KORENITO MENJANJE UGLA POSMATRANJA

Potrebna nam je sposobnost da gledamo svog neprijatelja iz jedne sasvim drugačije perspektive. Uobičajeno je da procenjujemo vrednost ljudi u odnosu na *njihov odnos prema nama*. Da li mogu da nam pomognu? Da li mogu da nas povrede? Međutim, kada umesto toga izaberemo da ih gledamo iz perspektive njihove vrednosti u Božijim očima, počinjemo da uočavamo ono što je najvažnije – da oni nose Božiji lik, iako je on izopačen i zamračen grehom. Kada počnemo da ih gledamo kao ljude koji su dragoceni Bogu, oni postaju vredniji u našim očima.

To ne znači da treba da odobravamo ono šta su nam učinili. Naravno, Elizabeta Moris nije umanjila težinu onoga šta je Tomi Pigidž uradio njenom sinu. Ona je oprostila Tomiju Pigidžu, *ličnosti*. Ona mu je oprostila jer je on Božije stvorenje, jer on Bogu vredi isto koliko i ona. Ona nije odobrila ono šta je Tomi uradio, ali je pokazala poštovanje prema njemu kao jedinki, kao detetu Tvorca Svemira.

Vilijam Barkli je ispričao zanimljivu rabinšku priču koja naglašava koliko Bog ceni sve ljude koje je stvorio, iako su zalutali u greh. U ovoj drevnoj priči anđeli s neba počeli su glasno da se raduju kada su se vode Crvenog mora obrušile na egipatske vojnike koji su gonili Izraelce, i podavile ih. Njihovu radost Bog je zaustavio rečima: “Delo mojih ruku je potopljeno u moru, *a vama se peva?*”¹⁷

Biblija nam govori da Bog ne uživa u smrti zlih ljudi (o tome govori, na primer, tekst u knjizi proroka Jezekilja 33:11), pa zato možemo da verujemo da je imao sažaljenja i prema zlomernim Egipćanima. Zastanite za trenutak i razmislite o protivniku kojeg ste prizvali u svoj um. Upitajte se: “Kako on izgleda u Božijim očima?” Možete li da gledate dalje od njegovog ponašanja i da razmislite zbog čega je on dragocen Bogu? Ralf Luter je rekao: “Voleti neprijatelja ne znači voleti blato u kom leži biser, nego voleti biser koji leži u blatu.”

¹⁷ William Barclay, *The Gospel of Matthew*, vol. 1 (Philadelphia: Westminster, 1975), 176.

ISPUSTITE SVOJ KRAJ UŽETA

Takođe je potrebno da preduzmemo posebne aktivne korake da pokažemo saosećanje prema svojim protivnicima. Biblija kaže: "Činite dobro onima koji vas mrže."¹⁸

Ako vas poslovni konkurent nadmaši u nekom poslu, odajte mu priznanje i ne zavidite mu. Ako je bivši supružnik upao u teškoće, budite spremni da mu pružite pomoć. Ako vaši protivnici traže pomoć kada su u nevolji ili im je potrebno da pozajme nešto – pomozite im. Ovo nije uobičajeno, ali Bog želi da baš to uradimo.

Aktivan korak može da bude i poziv na prekid vatre u ratu rečima. "Blagosiljajte one koji vas kunu", rekao je Isus.¹⁹ Kada neko ispaljuje oštre reči u vašem smeru, oduprite se nagonu da uzvratite, i umesto toga odgovorite ljubazno i obzirno. Koliko god to teško izgledalo, trebalo bi da se odupremo iskušenju i ne učestvujemo u ogovaranju, tračarenju ili nekorektnom kritikovanju.

Što se tiče vašeg protivnika, možete li da ispustite svoj kraj užeta u vašem verbalnom natezanju? Kada izaberete da delujete u njegovom najboljem interesu, vremenom će vaša ogorčenost i povređenost nestajati, a može doći i do toga da se promeni njegovo mišljenje o vama i njegovo ponašanje prema vama.

PRIZNAJTE SVOJ UDEO U SUKOBU

U mnogim slučajevima snosimo deo odgovornosti što je neka osoba naš neprijatelj. Ponekad je to naša ljubomora, tvrdoglavost, lična ambicija ili naše loše držanje koje je bar delimično doprinelo sukobu među nama. Postoji neposredna veza između priznanja i izlečenja.²⁰ Kada objektivno procenimo situaciju i iskreno priznamo sebi – a onda Bogu i našem protivniku – da i

¹⁸ Luka 6:27 (Čarnić).

¹⁹ Luka 6:28.

²⁰ Jakov 5:16.

mi snosimo deo odgovornosti, to može biti veliki korak ka oslobađanju od mržnje.

Pre nekoliko godina, u Misisipiju se sastala grupa crnaca i belaca da započne konstruktivan dijalog nakon godina podzrenja, zle volje i mržnje. U jednom trenutku, jedan mladi crni sveštenik ustao je i rekao: "Dogodilo se blizu sedam hiljada ubistava u državi Misisipi, ali nikada nisam čuo belog sveštenika da propoveda protiv rasizma. Želim da znam – *zašto?*"

Tajac je zavladao prostorijom. Konačno je ustao jedan stariji sveštenik, belac. Mogao je da pokuša da odbrani svoj rad, da iznese neke argumente. Mogao je tvrdoglavo da negira da je učinjeno bilo šta loše. Umesto toga on je rekao: "Pretpostavljam da je pitanje upućeno i meni. Da vam kažem istinu: razlog je bio strah. Bojao sam se – svojih ljudi i posledica. Tako smo samo stajali po strani. To je istina, i ne znam kako to da ispravim. Volio bih da se vreme vrati, ali to nije moguće. Sve što mogu da uradim je da vam kažem – *žao mi je.*"

Dvojica bivših protivnika su prišla jedan drugome i zagrlili se. U prostoriji nije bilo nikog ko nije zaplakao. Verujem da je Bog u tom trenutku bio veoma zadovoljan.

Malo toga ubrzava proces pomirenja kao ponizno priznanje sopstvenih pogrešaka i traženje oprostaja. To govori našim protivnicima da smo ozbiljni, odgovorni i poštteni, i da smo spremni da prevaziđemo ponos i sebične interese.

Šta je s vašim protivnikom? Budite iskreni: da li ste bar delimično odgovorni za sukob među vama? Ako jeste, zar ne bi trebalo da zatražite oprostaj?

SAVRŠENI UZOR

Apostol Pavle je pozvao: "Ugledajte se na Boga."²¹ Kada god nismo sigurni kako da postupamo prema neprijateljima, kada god se pitamo da li smo dovoljno učinili u našim naporima za pomirenjem, možemo gledati u Hrista i ugledati se na njegov

²¹ Efescima 5:1.

primer. On je postavio najviši standard. Evo šta je o tome rekao britanski hrišćanski pisac Džon Stot:

“Izgleda da se Isus molio za svoje mučitelje dok su gvozdene klinovi zakucavani kroz njegove ruke i noge; nesvršeno vreme [u biblijskom izveštaju] ukazuje na to da se i dalje molio, nastavljajući da vapi: ‘Oče, oprosti im; jer ne znaju šta čine.’ Ako svirepo mučenje na krstu nije moglo da učutka molitvu našeg Gospoda za njegove neprijatelje, možemo li dozvoliti da bol, ponos, predrasude ili lenjost zaustave naše molitve?”²²

Ne možemo se izgovoriti tvrdnjom da je Isus božanska osoba i da zato nikada ne možemo očekivati da naša ljudska priroda bude tako dorasla opraštanju kao što je njegova. U Bibliji je opisan veoma zanimljiv događaj. Dok su Stefana svirepo kameovali zato što je tvrdio da je Isus Mesija, njegove poslednje reči su bile: “Gospode, ne uzmi im ovo za greh.”²³

Kako je Stefan mogao tako velikodušno da oprosti ljudima koji su ga besno zasipali kamenjem? U početku ovog opisa piše nešto što predstavlja objašnjenje: Stefan je bio “pun Svetog Duha”.²⁴

Jedini način da stvarno poprimimo prirodu sličnu Hristovoj jeste predavanje sebe uticaju Svetog Duha, dopuštanje da proizvede u nama ljubav, radost, strpljenje, ljubaznost, dobrotu, vernost, blagost i samokontrolu. Ove vrline, po Bibliji, vremenom jačaju u Isusovim sledbenicima.

PRESKAKANJE POSLEDNJE DVE PREPREKE

Hristov poziv da opraštamo neprijateljima jedno je od njegovih najizazovnijih i najtežih učenja.

Kada sam studirao novinarstvo na Univerzitetu u Misuriju moj profesor je usadio u mene šest osnovnih pitanja koje novinar

²² John Stott, *The Message of the Sermon on the Mount* (Downer's Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1985), 119. (naglasio Li Strobel).

²³ Dela 7:60 (SSP).

²⁴ Dela 7:55.

mora da postavi u istraživanju bilo koje priče: ko, šta, gde, kada, zašto i kako. I za našu priču to su pitanja koja treba da postavimo sebi. Već smo ustanovili *ko* su naši neprijatelji, *šta* se od nas traži da uradimo, *zašto* ova zadivljujuća tvrdnja ima smisla i *kako* možemo da oprostimo. Ostaju dva pitanja – *kada* i *gde*. Ali ostaviću vama da na njih odgovorite.

Pa, evo zadatka: još jednom, prizovite vašeg protivnika u svoj um. Možete li da opišete lice te osobe? Zatražite od Boga da vam podari svoje prisustvo i snagu. Moguće je! Sami odlučite kada i gde ćete započeti proces pomirenja – za vaše lično dobro, za dobro vašeg protivnika i za dobro Božijeg carstva.

2. poglavlje

MOGUĆE JE OPROSTITI SEBI

Bilo je to 1966. godine u Vijetnamu. Dvadesetdvogodišnji američki vojnik po imenu Maršal i još četvorica vojnika iz njegove jedinice bili su na izviđačkom zadatku koji je zauvek promenio njihove živote.

Njihova priča opisana je u filmu *Žrtve rata (Casualties of War)* iz 1989. godine. Petorica vojnika su naišla na vijetnamsku kolibu. Četvorica od njih kidnapovala su mladu Vijetnamku, primorali su je da pešači bosonoga i držali je bez hrane i vode čitav dan, a zatim je silovali, i kasnije ubili.

Uprkos stalnim pokušajima ove četvorice da primoraju Maršala da učestvuje u tim svirepostima, on je uporno odbijao. Međutim, on je sebe okrivio za svoju nesposobnost da spreči zločine nad ženom. Iako je opominjao svoje drugove da to ne čine, Maršal od tada nije imao mira zbog svoje uloge u tom događaju.

Više od dvadeset godina po povratku iz Vijetnama, u jednom je intervjuu rekao da mora do kraja života da živi s onim što se dogodilo. Zatim je dodao nešto začuđujuće: "Mislim da Bog oprašta. Ali Bog nam oprašta pre nego što mi uspemo da oprostimo sami sebi."²⁵

“ZAŠTO NE MOGU DA OSETIM DA MI JE OPROŠTENOM?”

Da budemo jasni: nije svaki osećaj krivice loš. Biblija govori da je jedna od uloga Svetog Duha da osvedoči ljude u njihove grehe. Kada se suočimo s našom ličnom pobunom protiv Boga i zatražimo pokajanje, otvaramo se za oprostjenje i milost, koji

²⁵ "Artswatch", *World*, 7. aprila 1990, 15.

su nam na raspolaganju kroz Hristove zasluge. Osećemo krivicu zato što *jesmo krivi*. Ali Biblija je brza da nas podupre: “Nema osude za one koji su u Hristu Isusu.”²⁶

Ipak, neki nastavljaju da se muče s krivicom, iako im je vrhovni Sudija oprostio. Čuo sam priče o ljudima koji su trpeli izuzetno bolno osećanje krivice, zbog raznih razloga: zato što su bili neuspešni kao roditelji, zbog vanbračnih veza u kojima su učestvovali, zbog počinjenog zločina, zbog bračnog brodoloma, zbog povređivanja druge osobe... Više puta sam čuo pitanja: “Zašto mi se čini da ne mogu da oprostim sebi? Šta treba da uradim da bih *osetio* da mi je oprošteno?”

Neprestano samoosuđivanje i oživljavanje bolnih prizora iz prošlosti mogu imati razoran uticaj. To uništava naše samopoštovanje i samopouzdanje, gasi optimizam i životni elan, i ostavlja nas s dubokim osećajem obeshrabrenja.

Oprostiti samome sebi nije jednostavno. Znam to jer sam vodio takvu borbu. Shvatio sam da nema magičnih formula ili brzih rešenja – ali postoji nada. Bog kaže da uz njegovu pomoć i kroz mudrost koju pronalazimo u Bibliji, konačno možemo krenuti prema izlečenju. Kada nam On oprosti, nema potrebe da nastavljamo da tonemo u sopstvenom samoosuđivanju.

Dok sam istraživao ovu oblast, primetio sam da postoje tri različite situacije u kojima je ljudima posebno teško da oprostite sebi. Na stranicama koje slede razmotrićemo svaku od njih, kao i simptome i recept za izlečenje. Razmislite, da li se neki od ovih opisa mogu primeniti na vas ili na nekoga za koga znate da ima sličan problem.

1. PRETERANE REAKCIJE NA OBIČNE POGREŠKE

Pre nekog vremena, neke savezne države SAD usvojile su politiku “nulte tolerancije prema drogama”. To znači da bi, ako bi policija kod nekog pronašla čak i malu količinu marihuane ili samo tragove kokaina, ta osoba bila osuđena na maksimalnu kaznu.

²⁶ Rimljanima 8:1 (Čarnić).

Na sličan način, neki perfekcionista imaju “nultu toleranciju” prema pogreškama u svom životu. Oni su spremni da drugima oproste pogrešan korak, ali ne i samima sebi. Ne moraju to biti krupni moralni nedostaci. Često su to svakodnevne greške koje svako od nas čini, kao na primer izgubljen telefonski broj ili ključevi od kola. I te sitnice su dovoljne da ih “izbace iz kola”. Oni prejako reaguju govoreći: “Nisam *učinio* nešto glupo. *Ja jesam* glup. Niko pametan to ne bi uradio. Ja sam gubitnik.” Samoosušivanje se nastavlja u nedogled.

Naše društvo promovira sistem vrednosti u kom se ceni samo uspeh, pobednici i šampioni, pa mnogi ljudi odlaze u krajnost u svom perfekcionizmu i postavljaju samima sebi nerazumne zahteve koje je nemoguće zadovoljiti. Istraživanja pokazuju da perfekcionista češće od drugih imaju zdravstvene probleme i probleme na poslu, češće pate od zabrinutosti, deprimiranosti i nedostatka samopoštovanja. Procenjuje se da perfekcionista, u odnosu na ostale, zarađuju manje u proseku za oko 15%!

Šta je u korenu svega ovoga? Dr Thurman tvrdi sledeće:

“Neki ljudi duboko u sebi imaju izuzetno snažno osećanje stida i inferiornosti. Oni osećaju da bi ova osećanja nestala kad bi izbegavali pogreške. Naravno, problem se na ovaj način samo pogoršava. Niko nije savršen i nepogrešiv, pa svaka nova greška koju naprave vodi do većeg zlostavljanja sebe i deprimiranosti. Ovo je začarani krug bez kraja.”²⁷

Deaktiviranje samoosušivanja

Nekada sam bio ubeđen da je moja ljudska vrednost zasnovana na onome što sam sposoban da ostvarim. Bio sam nemilosrdan prema sebi i svojim svakodnevnim pogreškama. Svaki novi neuspeh u nameri da postanem savršen uništavao je moje samopoštovanje i pogoršavao moju sliku o sebi.

²⁷ Chris Thurman, *The Truths We Must Believe* (Nashville: Nelson, 1991), 23-24.

Ovo nije retko kod perfekcionista. “Njihov odnos s Bogom je zasnovan na tome koliko su uspešni”, kaže jedan drugi psiholog, dr Dejvid Stup (Stoop). “Oni su poverovali u Boga na temelju svoje svesti o sopstvenoj pokvarenosti, a rešenje za tu njihovu ‘pokvarenost’ za njih sastoji se u tome da se više potrude i da rade bolje.” Iako perfekcionista možda i shvata da Bog čoveka prihvata na osnovu vere i milosti, “*on ne oseća da je vredan te milosti*, pa se usredsređuje na popravljavanje svog ponašanja.”²⁸

Jedan od ključeva koji su mi pomogli da pobegnem iz tog zaptvora bio je biblijski izveštaj o tome kako su neke religijske vođe pokušale da navedu Isusa da načini grešku. Njegov odgovor pomogao mi je da sebe sagledam iz jedne potpuno nove perspektive. “Treba li cezaru davati harač ili ne?”, pitali su. “Hoćemo li dati ili da ne damo?” Isus je zatražio da mu daju novčić, koji je zatim pokazao mnoštvu i upitao: “Čiji je ovo lik i natpis?”

“Cezarev”, odgovorili su.

“Dajte cezaru cezarevo, a Božije Bogu.”²⁹

Kada sam ovo pročitao, sinulo mi je. Isus im je rekao da je na novčiću utisnut lik cara, i da bi trebalo da caru daju taj novčić u vreme plaćanja poreza. Na kraju krajeva, on je njegov. Poruka za nas je sledeća: *U nas je utisnuta sličnost s našim Tvorcem i mi, na kraju krajeva, pripadamo njemu*. Mi smo dragoceni Bogu, jer je u naše biće urezano njegovo obličje!

U trenutku sam shvatio da je *ovo* bila osnova moje vrednosti. Mada sam unižen grehom, Bog me i pored toga voli i smatra me vrednim. On je voljan da me obnovi i da oprostimo moja zla dela, ne zato što sam ja to zaslužio, nego zato što je On odlučio da mi bude milostiv. Moje pogreške nisu u potpunosti uništile Božije obličje koje je bilo zapisano u meni, i zato sam i dalje vredan u njegovim očima.

²⁸ David Stoop, *Hope for the Perfectionist* (Nashville: Nelson, 1991), 81. (naglasio Li Strobel).

²⁹ Marko 12:13-17.

Shvatanje da smo Bogu vredni bez obzira na to kakvi smo daje nam zdraviji pogled na stvarnost i deaktivira destruktivno samoosušivanje zbog životnih promašaja. Iako savladavanje razornog samoosušivanja može biti dug i komplikovan proces, ovo osnovno saznanje može pokrenuti oporavak kod onih koji su pod neprestanim pritiskom zbog svojih mana.

2. ŽALOST ZBOG ZALA UČINJENIH U PROŠLOSTI

Ladžina Lukabil Grin (LaGena Lookabill Greene) imala je život kao iz priče. Njena lepota i šarm doveli su je do završnog kruga izbora za juniorsku mis Amerike, čime je stekla stipendiju za studije hemije, dospela na stranice *Glamura* i *Pipla*, i dobila ponude da učestvuje u nekim reklamama, filmovima i televizijskim serijama. Verovala je svom južnjačkom sistemu vrednosti i držala se van užurbanog holivudskog načina života u kome vladaju seks i droga.

Međutim, napravila je jednu kobnu grešku. Posle večere s jednim uspešnim vozačem trkačkih automobila, koji joj je rekao da želi da se oženi njome, podala mu se tokom uzbudljivog vikenda u Njujork Sitiju. To je bilo njeno prvo seksualno iskustvo.

Inficirala se virusom side.

“Upuštanjem u predbračni seks nisam sledila Božiju volju za mene i sada ispaštam zbog te greške”, pisala je kasnije. “*Opraštanje samoj sebi bio je najteži deo mog duhovnog putovanja.*”³⁰ Njena priča slična je iskustvu jednog čoveka koga poznajem, koji je imao aferu sa svojom sekretaricom i zbog toga izgubio ženu i decu; ili iskustvu advokata koji se, eksperimentišući s kokainom, zaglibio u živi pesak narkomanije i tako izgubio poštovanje svoje porodice i dozvolu za obavljanje svog posla; ili jednog činovnika koji nije mislio da će iko ikada saznati da uzima mito, dok jednoga dana policija nije zakucala na njegova vrata.

³⁰ LaGena Lookabill Greene as told to Paula Spencer, “I Am What AIDS Looks Like”, *Aspire*, januar 1996, 14-19. (naglasio Li Strobel).

Kada sam bio na studijama tokom ranih 1970-ih, dok još nisam bio hrišćanin, moja devojka je zatrudnela pa je došla k meni da mi to kaže i pita me šta da radi. "Nema problema", rekao sam. "Imam savršeno rešenje. Jednostavno je. Nema bola, nema žaljenja. Samo abortiraj." Čak sam pomogao da se organizuje njen odlazak u Njujork gde je abortus u to vreme bio legalan.

Mnogo godina kasnije, kada sam shvatio šta sam u stvari uradio – da sam doprineo uništenju nerođenog deteta – počeo sam da osećam krivicu. Kako sam mogao da budem toliko neodgovoran u tako važnoj odluci? Kako sam mogao da tako brzopleto dam takav savet, iako ništa nisam znao o tome?

Da li ste ikada osuđivali sebe zbog sličnog razloga? Ako jeste, imate izbor: da dozvolite da vas to parališe ili da vas to pokrene ka nečem pozitivnom. Što se mene tiče, ne samo da sam promenio svoj stav prema abortusu, nego sam u javnim nastupima i u ličnim razgovorima počeo da pozivam ljude da izaberu život. Primivši Božije oprostjenje, s vremenom sam postao sposoban da oprostim samome sebi.

U potrazi za snagom da oprostim samome sebi, otkrio sam da je potrebno načiniti tri važna koraka: shvatiti i primiti Božiju milost, tražiti oprostaj od onih koje smo povredili i pronaći prijatelje koji će da pokažu razumevanje.

Shvatanje veličine Božijeg oprostjenja

Ljudi kojima je teško da oprostite sebi obično smatraju da je ono što su učinili tako loše da prevazilazi Božiju moć opraštanja, da je Božiji oprostaj nedovoljan da pokrije njihove grehe. Ovo je zabluda.

Vaši gresi nikada ne mogu biti tako veliki da bi vam uskratili mogućnost da dobijete oprostaj od vašeg Oca. Koja je najviša kazna koju društvo može da vam dosudi, bez obzira na težinu učinjenog dela? To je smrtna kazna, zar ne? Šta god da ste uradili, to je maksimalna kazna koju možete da dobijete u ovom životu.

Razmislite o ovome: Isus je već pretrpeo smrtnu kaznu u vaše ime, da bi platio za sve vaše grehe. On je već platio najvišu cenu. Zbog toga nikada ne možete da Hristu predate izveštaj o svom dugu koji će On odbiti da plati jer je prevelik. Oni koji misle da je Božije oprostjenje nedovoljno, pogrešno smatraju da je njegovo milosrđe nalik na ljudsku sposobnost praštanja. Istina je daleko od toga.

- Ljudi obično nerado opraštaju, ali u Psalmu 86:5 piše: “Ti si, Gospode, dobar i milosrdan i veoma milostiv svima koji te prizivaju.”
- Ljudi opraštaju, ali ne zaboravljaju, pa kada upadnete u vatrenu raspravu s njima skloni su da vam bace u lice vaše prošle prestupe. Međutim, u Bibliji piše: “Ja, ja sam brišem tvoje prestupe sebe radi, i grehe tvoje ne pominjem.”³¹
- Ljudi opraštaju kada su u pitanju manje stvari, ali često ne žele da oprostite veće. Međutim, u Bibliji je zapisano sledeće obećanje: “Ako li su gresi vaši kao skerlet, kao sneg postaće beli; i ako su kao purpur crveni, postaće kao vuna.”³²
- Da bi oprostili, ljudi postavljaju uslove, ali u Bibliji piše: “Nek bezbožnik put svoj ostavi, a zlikovac naume svoje. Nek se vrati Gospodu, koji će mu se smilovati, k Bogu našem, jer je velikodušan u praštanju.”³³
- Ljudi mogu da oprostite jednu ili dve pogreške, ali onda povuku crtu i kažu: “To je to, nema više.” Međutim, u Bibliji (Pláč Jeremijin) možemo da pročitamo sledeće reči: “Ali ovo napominjem srcu svojemu, te se nadam: Milost je Gospodnja što ne izgibosmo sasvim, jer milosrđa njegovog nije nestalo. Ponavlja se svako jutro; velika je vernost Tvoja!”³⁴
- Kada ljudi oprostite i dalje su kivni. “Oprostiću im bezakonja njihova”, kaže Bog “i grehe njihove neću više pominjati.”³⁵

³¹ Isaija 43:25.

³² Isaija 1:18 (Bakotić).

³³ Isaija 55:7 (Kršćanska sadašnjost).

³⁴ Pláč Jeremijin 3:21-23.

³⁵ Jeremija 31:34.

Poistovećivanje Božije i ljudske sposobnosti opraštanja otežava naš napor da oprostimo sebi. Ako mislimo da će naše krivice opstati dovek u Božijem umu, spremne da ih upotrebi protiv nas kao batinu, logično je da će i nama stalno biti pred očima.

Ako su moji gresi preveliki da bi se Bog izborio s njima, zar to ne znači da njihov teret mora zauvek ostati na mojim leđima? Ako nastavljam da stalno činim istu grešku, zar to neće prevažići granicu Božije blagonaklonosti? Ako i Božiji oprostaj sadrži uslove, zar ne bi trebalo da ga uverim da mi je žao, hodajući snužen pod teretom stida?

Dopustite mi da ponovim sledeću tvrdnju: *Božije opraštanje nije kao ljudsko opraštanje*. Obimnost, potpunost i dostupnost Božijeg opraštanja daleko nadmašuju ono što možemo dobiti od čoveka. Apostol Jovan je rekao: "Ako priznajemo svoje grehe, on je veran i pravedan i oprostiće nam grehe i očistiće nas od svake nepravednosti."³⁶

Kroz celu istoriju, veličina ljudskih greha nikada nije bila problem za Boga. Problem je uvek bio da li su ljudi spremni da se ponize i da dozvole Bogu da im oprost i preobrazi ih.

Posle prilično dugog i napornog pokušavanja da oprosti samoj sebi, Ladžina Lukabil Grin zaključila je sledeće: "Znam da je Isus spreman da oprost čak i naše najveće promašaje, *i znajući da mi je On oprostio, mogu da oprostim samoj sebi*." Čitajte iznova biblijske tekstove koje sam malopre citirao. Podvucite ih u svojoj Bibliji, u molitvi se pozivajte na njih. Setite ih se kada ujutru ustajete i uveče pre nego što odete u krevet. Naučite ih napamet, razmišljajte o njima dok ih ne *usvojite*. Ispunite svoj um istinom o Božijem opraštanju, neka se ona usadi duboko u vaše srce. Neka ove reči nadjačaju glasove osude koji su vas neprestano kinjili.

Ovo je važan korak u sticanju oproštenja, ali želim da naglasim sledeće: oproštenje ne zavisi od naših osećanja. Kada predamo svoje grehe Hristu, nama je oprošteno, jer Bog kaže da je tako,

³⁶ 1. Jovanova 1:9 (SSP).

bez obzira na to kako se osećamo. Zbog toga naš stav ne bi trebalo da bude: "Verovaću da mi je oprošteno kada to osetim", već: "Verujem da mi je oprošteno zato što je Bog to rekao."

Tokom vremena, dok sebe sve više budemo gledali kao osobu kojoj je oprošteno, i osećanje će samo po sebi doći. Realnost Božijeg opraštanja preći će ceo taj ponekad teški i dugački put od naše glave (gde to shvatamo) do našeg srca (gde to emocionalno doživljavamo) – a to je veličanstveno iskustvo.

Tražimo oprostjenje od onih koje smo povredili

Ponekad nam je teško da oprostimo sebi zato što nikada nismo osobu koju smo oštetili zamolili da nam oprost. Teološkim bi se rečnikom moglo reći da smo doživeli *vertikalno iskustvo* opraštenja (dobili smo opraštaj od Boga), ali nemamo *horizontalno iskustvo* opraštenja od osobe koju smo povredili.

Recimo da sebi ne možete da oprostite činjenicu da ste izneverili svoju decu. Osećanje krivice je ostalo živo i aktivno u vama zato što nikada niste od svoje dece zatražili opraštenje. Možda ste upropastili odnos s nekom osobom i ne možete da se oslobodite mučnog osećanja krivice jer nikada niste pokušali da se pomirite. Rane iz prošlosti ostaju otvorene jer niste pokušali da ih izlečite ispravljajući ono što je moguće ispraviti kod onih kojima ste naneli nepravdu.

Isus Hristos ovo uzima veoma ozbiljno, pa je rekao da, kad krenete u crkvu i shvatite da postoji nerešeni problem u vašem odnosu s nekim čovekom, prvo treba da odete i pomirite se s njim, pa tek onda da odete na bogoslužjenje. Zašto On toliko brine zbog toga? Zato što uporno odbijanje da savesno rešavamo probleme u odnosima s drugim ljudima remeti naš odnos s Bogom. Apostol Jovan kaže: "Ko voli Boga neka voli i svoga brata."³⁷

Budemo do kraja iskreni: traženje opraštenja duboko se sukobljava s našim nagonima. Uporno tražimo razloge da to ne učinimo, pa sami sebi poslavljamo sledeće prepreke:

³⁷ 1. Jovanova 4:21 (SSP).

- *Samoobmana*. Možda govorimo sebi: “Ma ja nisam nikoga povredio, samo sam igrao jednu ulogu u drami koja se zove život, a ta osoba je spletom okolnosti bila žrtva.”
- *Samoodbrana*. “U redu, možda sam ga povredio, ali pogledaj šta je on uradio *meni*. Osim toga, on je to započeo!”
- *Lični interes*. “Ako bih priznao krivicu, onda bi ta osoba dobila prednost i moć nada mnom, što ne želim.”
- *Nesigurnost u vlastitu vrednost*. “Ako bih tražio da mi oprostite jer sam ga povredio (iako on možda toga nije ni svestan u potpunosti), na taj način bih priznao da ne zaslužujem ugled dobrog momka. Tako bi ljudi saznali kakav sam zapravo i ne bi me cenili.”
- *Strah za vlastitu bezbednost*. “Plašim se da ću, ako zatražim oprostaj, upasti u nezgodnu situaciju. Strah me je da će se ta osoba razbesniti na mene.”
- *Sujeta*. “Zašto bih se ponižavao tražeći oprostaj?”

Svaka od ovih prepreka dovodi nas u iskušenje da odustanemo na putu ka traženju oprostjenja. Ako izaberete da idete zaobilaznim putem, naići ćete na put popločan krivicom koja će vas uporno nagrizati. Vaš odnos s povređenom osobom izgledaće kao vožnja po neravninama i nikada se neće popraviti. Pratiće vas frustracija i vaš će duhovni život biti opterećen.

Međutim, ako učinite korak ka pomirenju, dobitak može da bude izvanredan, kao u slučaju jedne osobe koja je, dok je bila tinejdžerka, narušila svoj odnos s majkom ostavivši je kada je otac umro. Posle toga je uskočila u vezu sa čovekom koji je bio fizički agresivan prema njoj. Uplašena i zbunjena, nije znala kuda da se okrene.

“Šta mislite, gde sam otišla?”, upitala je. “Vratila sam se majci. Mnogo smo pričale i izvinjavale se jedna drugoj. Obnovile smo mostove koje sam ja srušila. U sledeće četiri godine majka mi je postala najbolji prijatelj. Kada je otišla u penziju, nisam imala dovoljno novca za neki vredniji poklon, pa sam joj uputila poziv

da zajedno ručamo svakog utorka. Kasnije se ispostavilo da je ovaj poklon meni još više značio nego njoj. Majka je umrla šest meseci posle odlaska u penziju, a uspomene s naših ručkova sada su za mene neprocenjivo blago. *Sada živim u miru, u miru sa sobom, zato što sam popravila odnos sa svojom mamom.*"

Možemo doživeti tu vrstu mira – to blaženo oslobađanje od tereta krivice – ako se potrudimo da ponovo izgradimo narušene odnose. Međutim, tu postoji nekoliko problema koje treba razmotriti.

- *Budite spremni za mogućnost da ljudi koje ste povredili ne prime dobro vaš pokušaj da se izmirite.*

Kada priznate da ste ih povredili, možda vam neće uzvratiti tako što će vas zagrliti i poljubiti. Možda će vam besno sasuti u lice ružne optužbe i reći: "Posle onoga što si mi uradio, kako možeš da očekuješ da ti oprostim?" Neki ljudi uživaju u osećaju prezira i ne žele da ga se odreknu. To su rizici koje moramo da preuzmemo. Apostol Pavle nam je kazao: "Ako je moguće, koliko od vas zavisi, živite u miru sa svim ljudima."³⁸ Zapamtite da ste odgovorni jedino za svoje postupke, ne za postupke drugih ljudi.

- *U pokušaju da se izvinite, nemojte neoprezno povrediti neku drugu osobu.*

Ako je zlo koje ste učinili preljuba, promiskuitetno ponašanje ili nešto slično, traženje oprostaja može doneti više štete nego koristi. Na primer, ako ste izvršili preljubu s nekom ženom, a njen muž za to ne zna, u nekim slučajevima bi pokušaj da mu se izvinite prouzrokovao nove probleme. Ako ste dobili vanbračno dete, možda nije u interesu deteta da iznenada banete na scenu. Potrebno je pažljivo razmotriti vreme i okolnosti delovanja u svakoj situaciji. Treba se dobro čuvati mogućnosti da neko bude povređen. Ako imate priliku, dobro je da se posavetujete s mudrim pobožnim prijateljima.

³⁸ Rimljanima 12:18; Čarnić (naglasio Li Strobel).

- *Ako osoba koju ste povredili nije više živa ili vam je nedostupna, ipak ne odustajte.*

Još uvek možete nešto da uradite. Ponekad pisanje pisma, iako ga druga osoba nikada neće pročitati, može pomoći da pronađete mir.

Jedna beleška pronađena je u *Vijetnamskom memorijalnom centru* u Vašingtonu, zajedno sa izbledelom fotografijom jednog vijetnamskog vojnika i njegove kćerke:

“Poštovani gospodine,

Dvadeset dve godine sam nosio Vašu sliku u svom novčaniku. Imao sam samo osamnaest godina tog dana kada smo se sreli na putu za Ču Laj u Vijetnamu. Zašto mi niste oduzeli život, nikada neću saznati. Zurili ste u mene tako dugo, naručani svojim AK-47, a ipak niste pucali. Žao mi je što sam Vam oduzeo život. Reagovao sam upravo onako kako sam uvežban – da ubijem vijetkongovca...

Mnogo puta tokom proteklih godina gledao sam u ovu sliku Vas i Vaše kćerke. Svaki put bi moje srce i utroba goreli u bolu krivice. Sada i sam imam dve kćerke.

Mislim da ste bili hrabar borac koji je branio svoju domovinu. Iznad svega ostalog, sada mogu da poštujem vrednost koju je život imao za Vas. Pretpostavljam da zato danas mogu da budem ovde. Vreme je da nastavim život i oslobodim se svog bola i krivice.

Oprostite mi, gospodine.”³⁹

Pisanje ovakvog pisma može puno doprineti procesu unutrašnjeg čišćenja; ali, želim nešto da vam kažem iz ličnog iskustva: ako je ikako moguće, ne odlažite. Shvatio sam to pre nekoliko godina, a tiče se mog odnosa s ocem.

Kada sam bio srednjoškolac, snažno sam se protivio ocu. Tog proleća sam ga lagao, krao od njega, namerno ga obmanjivao i

³⁹ “Offerings at the Wall”, *Chicago Tribune Magazine* od 28. maja 1995, na koricama.

iza njegovih leđa radio ono šta mi je izričito zabranio. Kada je saznao sve to, bio je veoma povređen. Sve je kulminiralo u velikom sukobu u kom su izgovorene teške reči, i ja sam na kraju napustio dom.

Na kraju sam se vratio, ali otac i ja smo zataškali sukob umesto da potražimo rešenje. S vremenom sam shvatio da sam se loše ophodio prema ocu i da mi je teško da to sebi oprostim. Osećao sam krivicu i žaljenje, a ipak sam uvek nalazio izgovore da ne tražim od njega oprostaj.

Ponekad bih na sledeći način racionalizovao ovu situaciju: "On bi meni trebalo da se izvini zbog nekih stvari." Ponekad bi u meni proradio ponos: "Zašto bih *ja* puzao pred *njim*?" Ili bih samo odložio rešavanje problema: "To mogu da uradim i kasnije, zar ne?"

Međutim, to *kasnije* nikada nije došlo. Mada sam mislio da mu je ostalo još mnogo godina, moj otac je umro u šezdesetčetvrtoj godini. Neposredno pre njegove sahrane, zatražio sam da neko vreme ostanem nasamo s njegovim telom. Stajao sam ispred otvorenog kovčega. Posle duge tišine, konačno sam uspeo da prošapućem reči, silno žalivši što ih nisam izgovorio mnogo godina ranije: "Žao mi je, tata."

Molim vas, primite moj savet: *ako postoje ljudi kojima ste zgrešili, ne oklevajte da odete k njima*. Bilo da je to sin ili kćerka, majka ili otac, sestra ili brat, bivši prijatelj ili kolega – nemojte da se izgovarate pred sobom. Nemojte se saplitati o svoj ponos, nemojte misliti da *oni* treba da traže izvinjenje od vas. Posetite ih, napišite im pismo, zovite ih telefonom – i učinite sve sa svoje strane da popravite vaš odnos. Učinite to i zbog sebe i zbog njih.

Bog će taj vaš korak iskoristiti i približiti vas iskustvu opraštanja samome sebi.

Pružite ruku drugim ljudima

Bog donosi oproštenje i kroz učvršćivanje našeg odnosa s drugim ljudima i razvijanje poverenja među nama, što naša osećanja stavlja na realne osnove.

Mislim na osobu koja će čuti kako govorite o svojim grešakama i reći vam: “Misliš da je to nešto? Slušaj kako sam ja zabrljao prošle sedmice!” Ili na nekog ko će vam kazati: “Gledaj, i ja sam uradio isto”, ili: “Znam kako se osećaš, i ja sam bio u iskušenju da to uradim.”

Ovi prijatelji neće umanjiti ili negirati težinu onoga šta smo uradili, nego će nas ohrabriti da primimo Božije oproštenje, saosećaće s nama i pomoći nam da vidimo ono šta nam je teško da vidimo. Oni će nam reći: “Znaš, na kraju nije važno šta si uradio. To neće promeniti činjenicu da si još uvek važan Bogu i meni.”

Biblija nam kaže: “Ispovedajte, dakle, jedan drugome grehe i molite se Bogu jedan za drugoga, da ozdravljate.”⁴⁰ Bog može iskoristiti ovu vrstu odnosa da pomogne u uklanjanju krivice.

Uprkos tome, nekim ljudima je potrebno više od dobrog slušača. Ove osobe su magneti za krivicu. Oni imaju duboko ukorenjenu naviku okrivljavanja sebe za bilo šta loše šta im se desi u njihovom širem okruženju, bez obzira da li to zaslužuju ili ne. Oni su tip ličnosti koji je opljačkan u parku i oseća se grozno jer nije spazio pljačkaša na vreme! Često je ovaj način razmišljanja deo obrasca koji se oblikovao rano u životu, dok je osoba odrastala pored roditelja koji su voleli da kritikuju, koji nikada nisu bili zadovoljni ni sa čim što je uradila.

Kao što Bog često odluči da preko veštog hirurga izleči nekoga od fizičke bolesti, tako ponekad izabere da radi preko savetnika koji je hrišćanin kako bi izlečio ljude, pomažući im da otkriju skrivene motive u pozadini svog ponašanja. Ako hronično na sebe nagomilavate neopravdanu krivicu, najbolje je da potražiteiskusnu i stručnu osobu da vam pomogne da prestanete tako da se ponašate.

I naravno, svakome od nas je potrebno da se obrati Bogu koji želi da nosi naše terete. Potrebno je da tražimo od njega da nas

⁴⁰ Jakov 5:16.

vodi do tačke gde će, iako se još sećamo zla koje smo učinili u prošlosti, bol konačno uminuti, a krivica izbledeti.

To znači oprostiti sebi.

3. STALNO OPLAKIVANJE PROPUŠTENIH PRILIKA

Konačno je došao trenutak koji svi roditelji očekuju sa zebnjom i uzbuđenjem. Naše prvo dete, Alison, otišla je na koledž. Supruga i ja smo stajali pored nje u studentskom gradu Univerziteta Illinois u mestu Šampanj i zajedno plakali. Jednim delom, bile su to suze radosnice: bili smo ponosni na nju i srećni zbog ovog uzbudljivog trenutka u njenom životu. Međutim, radost je bila pomešana sa osećajem žaljenja.

Kada je Alison bila mala, provodio sam skoro sve svoje vreme u novinskoj kancelariji, a vrlo malo s njom. Toga dana plakao sam nad propuštenim prilikama, koje se nikada neće vratiti. Plakao sam zbog neiskorišćenih prilika da se opušteno družimo na igralištu u popodnevnim satima, da imamo posebne trenutke u kojima bismo sedeli i čitali knjige zajedno. Lio sam suze zbog loših izbora koje sam načinio. Žalio sam zbog onoga što je “moglo biti”.

Kada god u životu izaberemo da idemo nekim putem, odrekli smo se drugih mogućnosti. Često se na kraju kajemo zbog odluka koje smo doneli. U stvari, istraživanja su pokazala da ljudi mnogo više žale zbog onoga što su *propustili da urade*, nego zbog onoga što su *uradili*.

Zamislite Čarlija Brauna za šezdeset godina, kao ogorčenog starca koji se muči s pitanjem: “Zašto nisam imao petlju da pitam tu crvenokosu devojčicu da izađemo? Ona je jedina koju sam stvarno voleo! Možda bi moj život bio drugačiji.”

Ili zamislite tinejdžera koji kaže: “Zašto nisam išao putem čednosti umesto promiskuiteta? Kada samo pomislim na sav taj bol koji sam mogao da izbegnem.” Jedna nedavna anketa pokazala je da se većina seksualno aktivnih tinejdžera ovako oseća.

Zamislite direktora koji sa čežnjom gleda kroz prozor svoje kancelarije i pita se: “Kako se desilo da sam završio za kancelarijskim stolom na poslu koji nisam želeo? Ja volim otvoreni prostor. Zašto nisam tražio posao u kojem bih zaista uživao?”

Zamislite osobu koja se osvrće na svoju prošlost i govori: “Zašto nisam ozbiljnije shvatio školu? Da sam završio fakultet, ko zna šta sam mogao da postignem.” Ankete su pokazale da mnogi najviše žale zbog propuštenih prilika da se obrazuju.

Sindrom “kasne pameti”

Ljudi uhvaćeni u kandže onoga što psiholog Artur Frimen (Freeman) zove “kasnom pameću” ljute se na sebe zato što su ih strah od neuspeha, izbegavanje rizika ili kratkovidno razmišljanje sprečili da pođu pravim putem.

Da li ovako nešto prepoznajete kod sebe? Da li zbog nekih događaja u životu govorite sebi: “Zašto nisam išao drugim putem?” Ako je tako, šta bi sada trebalo da uradite? Jedna od mogućnosti bila bi da čitate dobre knjige i da primenite neke od mudrih saveta poput sledećih:

- Učite iz svojih grešaka, da ne biste učinili istu stvar kada sledeći put budete pravili izbor. Na primer, ako ste izabrali pogrešan put zbog nedostatka samopouzdanja, možete da pokušate da se ubuduće ponašate odlučnije.
- Proverite da li još uvek možete da se vratite na put kojim je od početka trebalo da krenete. Možda možete da preduzmete nešto što bi vam omogućilo da nastavite tamo gde ste stali.
- Trudite se da ne živite u prošlosti. “Razmišljanje samo o tome šta je loše u našem životu vodi ka pasivnosti i odustajanju”, kaže dr Frimen. “Razmišljanje o tome šta bi moglo da se ispravi, šta bi moglo da se preduzme i koje nove mogućnosti bi mogle da se iskoriste – navodi na akciju, promenu, nadu, otkrivanje novih šansi u životu.”⁴¹

⁴¹ Arthur Freeman, *Woulda, Coulda, Shoulda* (NY: William Morrow, 1989).

Apostol Pavle je o tome napisao: “Zaboravljam ono što je za mnom, a pružam se za onim što je preda mnom, trčim prema cilju za nagradom na koju nas Bog u Hristu Isusu gore poziva.”⁴²

Mudrost koja je meni pomogla

Za mene su od najveće pomoći u borbi s kajanjem zbog pogrešnih odluka u prošlosti bila dva naročita dela biblijskog plana.

Prvo, sledeće reči apostola Pavla pomogle su mi u uverenju da Bog može da stvori nešto pozitivno od mojih pogrešnih odluka: “A znamo da onima koji ljube Boga sve ide na dobro, koji su pozvani po namerenju.”⁴³ Ovaj izvanredni stih uverio me je da, uprkos onome šta je bilo, Bog može da od onoga što se *desilo* načini nešto korisno.

Posmatrajte to na sledeći način: vas koji sada čitate ovu knjigu oblikovala su životna iskustva kroz koja ste prošli. Možda biste voleli da ste pošli drugim putem, ali niste. Na vašu ličnost uticali su mnogi izbori koje ste učinili, i mudri i nepromišljeni. Bog međutim ovde kaže da može da preuzme sirovi materijal – to što ste sada – i od toga stvori nešto dobro u budućnosti.

Kada razmišljam o svojoj sebičnosti, svemu što sam uništio, o svojoj nesvetosti, besu i o godinama mladosti koje sam neretko provodio u pijanstvu, iskreno žalim što nisam išao drugim putem. Kada se osvrnem u prošlost, žalim što nisam započeo da sledim Isusa kada sam još bio tinejdžer i izbegao bol koji su te godine donele meni i mojoj porodici. Ali ja ne mogu da promenim prošlost. Bog, međutim, kaže da On, uprkos mojoj grešnoj pobuni tokom tih godina, od toga može stvoriti nešto pozitivno. I On to jeste učinio.

Pošto sam iskusio te surove i burne godine, sada sam u stanju da razgovaram s ljudima koji tako žive i da im kažem da postoji i drugi put. Kada im kažem da postoji Bog koji može da

⁴² Filibljanima 3:13-14 (Čarnić).

⁴³ Rimljanima 8:28.

ih izbavi, nailazim na više poverenja i razumevanja zbog onoga što sam i sâm prošao. Isto tako, Bog unosi zadovoljstvo i smisao u moj život kada vidim da koristi bolna iskustva iz moje prošlosti da bi dosegao ljude svojom porukom ljubavi i milosti.

Drugu meni značajnu misao napisao je Isusov učenik Matej. Ove reči su me uverile da u budućnosti mogu da budem uspešniji ako budem donosio odluke zbog kojih se kasnije neću kajati: “Nego išтите najpre carstvo Božije, i pravdu njegovu, i ovo će vam se sve dodati.”⁴⁴

Drugim rečima, ako prilikom donošenja odluka budem primenjivao načelo “Bog pre svega”, mogu biti siguran da ću birati prave puteve u životu. Ovo je mnogo zdraviji kriterijum pri donošenju odluka od onih koje sam sledio u prošlosti – koristoljubivost, trenutno zadovoljstvo, samoisticanje i samoljublje.

Neko je davno rekao: “Voli Boga, a onda radi šta god hoćeš.” To je sažeti opis života s najmanje razloga za kajanje, jer ako *stvarno* volite Boga, stavićete ga na prvo mesto, njegove vrednosti i prioriteta postaću i vaši, tražićete njegovo vođstvo i sledićete njegove zapovesti pri donošenju odluka – što će vas voditi ka dobrobiti i vas i vaše porodice. Mogu da vam kažem da, od kada sam postao hrišćanin i počeo da primenjujem ovo načelo, imam mnogo manje razloga za kajanje koje bi me opteretilo u budućnosti.

UBLAŽAVANJE BOLA ZBOG ISKUSTAVA IZ PROŠLOSTI

4. maja 1983. godine, petnaestogodišnja tinejdžerka iz okoline Čikaga posvađala se s majkom oko maturalne večeri. “Želela sam da ostanem duže nego što mi je mama dozvoljavala”, prisećala se kasnije. “Branila sam svoj stav, rekavši nekoliko reči zbog kojih sam kasnije zažalila, a onda besno odjurila u svoju sobu.”

Sledećeg dana, dok je preturala po njenoj tašni tražeći novac za ručak, bacila je letimičan pogled na svoju majku koja je

⁴⁴ Matej 6:33.

spavala na krevetu. Tad ju je poslednji put videla živu. “Nisam ni sanjala da će me toga dana, 5. maja 1983. godine, pozvati da izađem iz učionice da mi saopšte da je na moju majku, koja mi je bila najbolji prijatelj, upravo pucao moj očuh.”

Kratkotrajni gnev – doživotno kajanje.

“Imala sam najbolju majku na svetu”, kazala je. “Dan kada sam joj to konačno i rekla, stojeći sa sestrom pored kovčega opraštajući se od nje, bio je Majčin dan⁴⁵. Pokrivale su je čestitke ispunjene rečima ljubavi koje nikada nije pročitala. Godine su prošle, a moje osećanje krivice i dalje je jako kao onog 4. maja kada smo se posvađale. *Taj osećaj krivice nikada neće prestati.*”

Kajanje. Ljutnja na samoga sebe. Nesposobnost da se oprostí sebi zbog onoga što smo uradili ili nismo uspeli da uradimo. To nam ne daje mira ili nas čak uništava, ali, kao što smo videli, Isus Hristos nam pruža istinsku nadu. Ovo je zapanjujuća, ali istinita tvrdnja: On želi da ublaži našu patnju zbog životnih promašaja. Iako će sećanja na pogreške ponekad da izrone, bol će se smanjiti i izbledeće u senci krsta, tog konačnog simbola potpunog i večnog oprostjenja.

To je mesto gde znamo da nam je Bog, kroz Isusa Hrista, u potpunosti oprostio, i da smo oprostili sami sebi.

⁴⁵ Druga nedelja u maju. Toga dana se darivaju majke i bake, uglavnom cvećem, čestitkama ili malim poklonima koje su izradila njihova deca i unuci. – prim. ured.

3. poglavlje

MOGUĆE JE PREŽIVETI TRKU PACOVA, A NE POSTATI PACOV

Sedeo sam u *Čikago Tribjunu*, zavaljen u kancelarijskoj stolici s nogama na pisaćem stolu i zagledan u veliki naslov na prvoj stranici: "Tajni dokumenti potvrđuju: Ford zanemario opasnost od eksplozije 'pinta'". Pogled mi se zaustavio na krupnoj reči "EKSKLUZIVNO" i na mom potpisu na vrhu članka.

Voleo bih da mogu da kažem da mi je bilo stalo do ljudi koji su stradali u havarijama kontroverznog malog automobila "pinta", ali nije. U to sam vreme bio ateista, zainteresovan jedino za vlastito profesionalno napredovanje, a znao sam da će ova priča poboljšati moj status.

Poverljiva dokumenta Fordove kompanije otkrio sam dok sam proveravao sudske izveštaje. Na temelju ovih spisa i drugih istraživanja, moja priča je detaljno objašnjavala kako je ovaj proizvođač automobila unapred znao da "pinto" može da eksplodira od udarca u zadnji deo vozila pri brzini od oko 30 kilometara na sat, ali je odlučio da ne ulaže u poboljšanje njegove bezbednosti da bi uštedeo nekoliko dolara po automobilu.

Dok sam planirao naredne članke, zazvonio mi je telefon. Bio je to advokat koji vodi multimilionsku parnicu protiv Forda. "Gospodine", rekao je užurbano, "ja sam očajan. Ako uskoro ne dobijem ta dokumenta, moja parnica će propasti. To znači da porodice nekih ljudi koji su poginuli u saobraćajnim nesrećama nikada neće biti obeštećene za svoj gubitak. Hoćete li mi dati kopije tih dokumenata?"

“Žao mi je, ne mogu to da učinim”, odgovorio sam. “Prekršio bih novinarsku etiku ako bih vam pomogao u parnici protiv Forda. Kao novinar, trebalo bi da sačuvam neutralnost.”

“Drugim rečima”, rekao je, “ostaćete verni svojim načelima iako to znači da će istina biti osujećena i da neke nevine žrtve nikada neće na sudu dobiti zadovoljštinu koju zaslužuju?”

Zastao sam da bih razmislio o pitanju, ali on je izgleda protumačio moje ćutanje kao još jedno odbijanje. “U redu”, rekao je konačno, “evo šta ću uraditi: doleću sutra u Čikago. Naći ćemo se na aerodromu. Imaću aktovku s pet hiljada dolara u gotovom. Vi meni dajte fotokopije tih dokumenata, a ja ću vama dati aktovku. Niko neće znati.”

Sačekao je da ponuda ostavi utisak na mene. “Onda, šta kažete?”, upitao je.

KRIZA KARAKTERA

Ford je na kraju bio osuđen za ubistvo iz nehata. Tri tinejdžerke su poginule u plamenu, iako bi preživjele sam udarac u zadnji deo automobila da im “pinto” nije eksplodirao.

Ovo je bio značajan događaj. Prvi put je neka američka korporacija krivično odgovarala zbog projektovanja i prodaje proizvoda koji je bio opasan.

Ralf Nejder, advokat potrošača, rekao je da je “1,5 miliona ‘pinta’ pušteno u saobraćaj s lošim rezervoarom za gorivo – zbog nedostatka moralne hrabrosti”. Posle devet sedmica suđenja, čuo sam kako bivši Fordov izvršni direktor Harli Kop izjavljuje da su u odluci da se proizvodi ovaj automobil “ambicije nadvladale moralno osećanje”.

Ford je nepopustljivo insistirao na tome da ništa nije urađeno loše, a korporacija je oslobođena optužbe pošto je sudija odbio da dozvoli porotnicima da vide većinu tajnih Fordovih beleški koje sam ja već bio objavio. Međutim, ovaj proizvođač automobila suočio se s brojnim višemilionskim građanskim parnicama

i pretrpeo javnu osudu zbog odbijanja da poboljša “pintovu” bezbednost sve dok Vlada nije izvršila pritisak na njega.⁴⁶

Spor oko “pinta”, prvi put obelodanjen u avangardnom magazinu *Mama Džons*, označio je početak ere u kojoj je obraz korporativne Amerike pocrveneo više puta. Tokom desetogodišnjeg perioda, pokazalo se da je 115 od 500 najvećih korporacija u zemlji – uspešnih korporacija s uglednim imenima – krivo za ozbiljne prekršaje ili građanske zloupotrebe.

Kako se to dogodilo? Ne mislim da su se rukovodioci ovih korporacija jednog dana iznenada pojavili u kancelariji i dogovorili: “Hajde da prekršimo moralna načela.” Pre će biti da je to bila kulminacija dugog i postepenog pada. Kolege su počele s međusobnim opravdavanjem svog ponašanja: “U redu je, konkurencija radi istu stvar”, ili: “Finansijska kontrola neće to ispitivati.” Troškovi poslovanja smanjivani su nedozvoljenim metodama. Varanje u malim razmerama se previđa, zatim se toleriše, a onda suptilno ohrabruje.

Tako se klizi nadole, od postavljanja pitanja: “Šta je ispravno da se uradi?”, preko pitanja: “Šta da uradimo da ne dođemo pod udar zakona?”, do pitanja: “Šta mislite, možemo li se izvući s ovim?”

ZNAČENJE MORALNOG INTEGRITETA

Ne treba da budemo prestrogi kritičari. Ovo moralno srozavanje ne dešava se samo u upravnim odborima korporacija. Isto popuštanje u pravičnosti, poštenju, pridržavanju zakona i marljivosti može nastati u životima pojedinaca kada se suoče sa svakodnevnim izazovima tržišne borbe, gde postoji mnogo više nejasnog sivila, nego jasnih granica belog i crnog.

Ako ste uvučeni u svakodnevni vrtlog poslovnog sveta – kao poslodavac ili upravnik, prodavac ili direktor, fizički radnik ili službenik u kancelariji – onda ćete se neizbežno suočiti s etičkim pitanjima. Pre ili kasnije bićete u iskušenju da žrtvujete svoj moralni integritet na oltaru trgovine.

⁴⁶ Lee Strobel, *Reckless Homicide: Ford's Pinto Trial* (South Bend, Ind.: And Books, 1980), 75-92, 184.

“Problem s trkom pacova”, našalila se komičarka Lili Tomlin (Lily Tomlin), “jeste u tome što, čak i ako pobedite, i dalje ostanete pacov.” Ipak, ne mora da bude tako. Jedna od Božijih zadivljujućih tvrdnji glasi da možete preživeti trku pacova, a da ne postanete pacov.

U ovom poglavlju ćemo videti da su nam darovani snažni podsticaji da ostanemo čestiti, čak i usred ekonomije koja je sklonija poštovanju novca od morala, zarade od načela, i rezultata od pravednosti.

Primetimo da reč “javašluk” počinje sa “ja”. Sve počinje s načinom na koji vi i ja postupamo, najveći deo dana, s mušterijama i zaposlenima, sa strankama i klijentima, sa šefovima i upravnim odborima. Da bi skrenuo pažnju na zajedničko poreklo strane reči *integritet* i latinske reči *integer*, koja u engleskom označava ceo broj, autor Voren Virzbi primećuje: “Osoba s integritetom nije podeljena (to jest *nije dvolična*) i ne pretvara se (to jest *nije licemerna*). On ili ona su ‘celi’; njihov život je objedinjen u celinu i skladno funkcioniše. Ljudi s integritetom nemaju šta da kriju ni čega da se plaše. Njihovi životi su otvorene knjige.”⁴⁷

ŽIVOT PO VERI

Za nas kao hrišćane, moralni integritet znači da treba da postoji sklad između našeg karaktera i naše vere, između naših uverenja i našeg ponašanja. To znači voleti Boga svim svojim bićem i omogućiti da se naša lična vera proširi na ceo život, uključujući i karijeru. Upravo ovde sve postaje nezgodno. Na primer:

- Hrišćani veruju da su Bogu važni svi ljudi. Međutim, da li mi stvarno postupamo tako sa saradnicima, mušterijama i konkurentima?
- Hrišćani pričaju o skromnosti i kažu da je bolje služiti, nego da nam služe. Međutim, da li se to pokazuje u našim odnosima s ljudima koji rade za nas?

⁴⁷ Warren Wiersbe, *The Integrity Crisis* (Nashville: Nelson, 1988), 21.

- Hrišćani podržavaju iznošenje istine. Međutim, da li to primenjujemo u praksi kada prodajemo svoje proizvode, pričamo o konkurenciji, obećavamo datum isporuke ili sklapamo ugovore?
- Hrišćani propovedaju poštenje. Međutim, da li nam je to uvek na umu kada popunjavamo izveštaje o troškovima ili pravimo reklamnu kampanju?
- Hrišćani bi trebalo da pokazuju ljubav prema drugima. Da li to i rade kada treba otpustiti radnike koji su tehnološki višak ili su neproduktivni?
- Od hrišćana se očekuje da postupaju prema drugima onako kako žele da se postupa prema njima. Kako onda oni opravdavaju nemilosrdno obaranje cene rada? (Smanjenje cene rada se u Americi procenjuje na ukupno 350 milijardi dolara godišnje.)⁴⁸

Nisam toliko naivan. Ne tvrdim da je jednostavno uneti veru u svoje poslovanje, jer znam da nije. U stvari, kada bi to bilo lako, mnogi ljudi bi to i uradili. Međutim, očigledno je da mnogi ljudi pričaju jedno dok sede u crkvenim klupama jednom sedmično, a sutradan rade nešto sasvim drugo. Za žaljenje je da za mnoge verska pravila važe samo vikendom, ali se ne trude mnogo da ona budu sastavni deo njihovog života i radnim danima.

SUOČAVANJE S CENOM MORALNOG INTEGRITETA

Moralni integritet počinje s odlukom. Ako se, umesto da Boga i veru isključimo iz svog poslovnog života, odlučimo za celovitu veru koja Boga poziva da bude s nama dok radimo, onda treba unapred da znamo u šta se upuštamo. Treba da upotrebimo računicu koja se uobičajeno koristi u poslovanju – “analizu troškova i dobiti” – da bismo videli da li korist od praktikovanja vere na radnom mestu premašuje troškove koje može da donese.

⁴⁸ Doug Sherman and William Hedricks, *Keeping Your Ethical Edge Sharp* (Colorado Springs: NavPress, 1990), 189.

Moram da naglasim da troškova *mora* biti. "Etika lepo zvuči, ali hajde da to preračunamo u dolare", kažu neki ljudi. "Ako ne smem da izmislim opravdanje za prekoračenje roka za završavanje projekta, klijent bi mogao da prekine saradnju sa mnom. Ili, ako ne napravim lažnu procenu troškova, neću dobiti ponudu za posao. Ili, ako ne prikrijem nedostatke proizvoda koje prodajem, neću ih ni prodati – a rata za kredit mi dospeva sledeće sedmice."

Ovo su pritisci koje život nosi sa sobom. Na ovom području naš moralni integritet biva stavljen na probu, i u iskušenju smo da izabiramo prečice i kratkoročna rešenja, čak i ako to može značiti kvarenje karaktera ili trajno gubljenje ugleda. Biblija kaže: "Koji oru muku i seju nevolju, to i žanju"⁴⁹ – možda ne odmah, ali svakako na kraju.

Da, poštenje u poslovanju može da vas košta. U krajnjem smislu, međutim, ovaj trošak nije tako velik kao dugoročna šteta prouzrokovana žrtvovanjem karaktera.

Ovakvo razmišljanje nipošto nije naivno. Mnogi istaknuti direktori preduzeća slažu se s ovim. "Da biste pobedili", kaže Albert Kar u *Harvard Biznis Rivjuu*, "morate da težite pobedi. To ne znači da treba biti nemilosrdan, okrutan, grub ili prevrtljiv. Naprotiv, što ste poznatiji po doslednosti, poštenju i pristojnosti, imaćete veće šanse da na kraju uspete."⁵⁰

KOLIKO KOŠTA VERNOST NAČELIMA?

Može se desiti da pretrpimo novčane gubitke ne samo ako odbijemo da radimo ono što je loše, nego i ako izaberemo da radimo ono što je ispravno. To se desilo Džeku Ekerdu (Eckerd), vlasniku lanca dragstora širom Amerike, samo nekoliko dana pošto je postao hrišćanin.

Ekerd se šetao jednom od svojih prodavnica i primetio pornografske časopise izložene za prodaju. Kao novopečeni hrišćanin, Ekerd je odmah naredio da se svi ovakvi časopisi uklone iz

⁴⁹ Jov 4:8.

⁵⁰ Albert Carr, "Is Business Bluffing Ethical?" *Harvard Business Review*, januar-februar 1969, 153.

njegovih 1700 radnji. Kada ga je neko zapitao da li je tako postupio zbog odluke da sledi Isusa, Ekerd je odgovorio: "Naravno. Zašto bih inače nekoliko miliona dolara bacio kroz prozor?"⁵¹

Drugačije ne može. Ponekad ćemo pretrpeti finansijsku štetu jer smo odlučili da uradimo ono što je ispravno, ali to je cena vernosti Isusu Hristu.

Druga cena koju moramo da platimo jeste otuđenje od kolega. Na primer, ako odlučite da sami platite račun za privatne pozive koje ste obavili mobilnim telefonom preduzeća, neće li vaši saradnici time ispasti nepošteni i naljutiti se na vas? Neće li to zategnuti vaš odnos s njima, a možda čak i usporiti vašu karijeru?

Neki od ovih strahova su preterani. Biti pošten ne znači biti mrsko zanovetalo koje pridikuje svaki put kada kompanija uplovi u moralno sumnjive vode. U mnogim slučajevima moguće je taktično predložiti alternative i raditi na tome da se postepeno poboljša moralna klima preduzeća. Jedno istraživanje je pokazalo da se samo oko 30% moralno doslednih osoba zbog toga suočava s negativnim posledicama.

Međutim, moramo računati na to da moralna doslednost neretko izdvaja čoveka, a kada odudarate, možete postati meta i platiti zbog toga određenu cenu. Tako naši troškovi poslovanja mogu da sadrže i neke negativne posledice težnje za moralnim integritetom. Međutim, ako pokažemo poslovno poštenje u skladu sa svojom verom, čekaju nas i neke veoma vredne nagrade. Posvetiću nekoliko narednih stranica svakoj od njih.

1. NE MORAMO DA PAMTIMO ŠTA SMO REKLI

Ako neku u biblijskom smislu moralnu osobu upitate da naude šta je značajno dobila svojim poštenjem, verovatno će odgovor biti *čista savest*. "Ko hodi bezazleno [na engleskom: čovek

⁵¹ Jack Eckerd and Charles Paul Conn, *Eckerd: Finding the Right Prescription* (Old Tappan, N.J.: Revell, 1987), 189.

s integritetom – prim. prev.], hodi pouzdano; a ko je opak na putevima svojim, poznaće se.”⁵²

Ovo je velika lična dobit. Kada u svom poslovanju čuvamo svoj moralni integritet, možemo biti bez brige jer ne živimo u lažima koje bi neko mogao da otkrije. Ne moramo da brinemo da će nas uhvatiti u nekom prestupu, da se neprestano izvinjavamo ili da izmišljamo opravdanja. Uvek možemo da imamo čiste račune i da spavamo kao beba.

Jedan član moje molitvene grupe, Ras Robinson, odlučio je da bude pošten advokat. “Jedan od najvećih dobitaka sastoji se u tome što mogu da zaboravljam”, kaže on. “Ne moram se truditi da zapamtim kad sam rekao istinu, a kad slagao. Ne želim da trošim energiju pokušavajući da svoju priču učinim smislenom, i to me rastrećuje.”

2. BIĆETE DOBAR PRIMER DECI

Biblija posebno naglašava šta porodica dobija time što primenjujemo biblijsku etiku: “Pravednik jednako hodi u bezazlenosti svojoj [u originalu: “u pravdi svojoj” – prim. prev.]; blago sinovima njegovim posle njega!”⁵³

Suočimo se sa sledećom činjenicom: deca poseduju superosetljivi detektor licemerja. Ona mogu da uoče čak i našu najmanju nedoslednost i, ako se ne držite principa u koje tvrdite da verujete, samo je pitanje vremena kada će otkriti pukotine, i njihovo poverenje u vas će se srušiti.

Na primer, ako pokušate da ih naučite da poštuju tuđu svojinu, a vide da donosite kući stvari iz preduzeća u kome radite, odmah će početi da govore sebi: “O, shvatio sam! Samo treba da paziš da ne budeš uhvaćen.”

Ili, ako čuju vaš telefonski razgovor u kome svom šefu iznosite lažna objašnjenja zašto kasnite s projektom, zaključiće: “Shvatio sam! Kada si u škripcu, laž će te izvući.”

⁵² Priče 10:9.

⁵³ Priče 20:7.

To je kao priča o učiteljici koja je zakazala sastanak s ocem malog Jovana. "Jovan i dalje krade stvari od druge dece", rekla je ona. "Uzima njihov olovke, njihove papire, njihove lepljive trake – a ja ne mogu da shvatim zašto." Jovanov otac se čudio: "Ne mogu da shvatim zašto oseća potrebu da to radi", odgovorio je. "Jovan zna da mu sve te stvari mogu doneti s posla!"

Kad svojoj deci šaljemo zbunjujuće signale, ona postaju zbunjena deca. Možemo da izaberemo: ili da ih sablažnjavamo svojim nedoslednim životom ili da pazimo na svoj moralni integritet tako da mogu videti sklad između naših uverenja i našeg ponašanja.

3. LJUBAV KAO OPRAVDANA STRATEGIJA

Godinama su Kristin Henson (Hanson), poslovna žena s diplomom Harvarda, i filozof Robert Solomon vodili seminare o poslovanju, koristeći njeno praktično iskustvo stečeno na tržištu i njegovu akademsku stručnost u oblasti etike. Ovo je njihov zaključak:

"Najuspešniji pojedinci i preduzeća jesu oni koji poslovni moral shvataju ozbiljno. Ovo ne iznenađuje pošto moralni stavovi uveliko određuju kako će se neko ponašati prema zaposlenima, snabdevačima, akcionarima i potrošačima, kao i kako se neko odnosi prema konkurentima i drugim članovima društva. Ovo neizostavno utiče na postupanje drugih prema njima. Postoji tendencija da rukovodioci i preduzeća koji se drže moralnih vrednosti uživaju veće poverenje i bolji tretman drugih, a istovremeno se ređe suočavaju sa ozlojeđenošću, nekooperativnošću i tužbama, kao i sa ometanjem od strane vlasti. *Moralnost je dobra za biznis.*"⁵⁴

U vreme kada skoro 60% ljudi u SAD smatra da se poslovni moral srozao, one kompanije koje pošteno posluju verovatnije će ostvariti poslovnu dobit. Jednom prilikom sam razgovarao s rukovodiocem koji je nedavno penzionisan posle izvanredno uspešne karijere, koju je završio kao potpredsednik jedne velike

⁵⁴ Robert Solomon and Kristine Hanson, *It's Good Business* (New York: Atheneum, 1985), xii-xiv. (naglasio Li Strobel).

korporacije. Upravljaio je sektorom koji je imao više od 7500 zaposlenih, i bio je širom zemlje hvaljen kao izvanredan rukovodilac.

“Šta vas je učinilo tako uspešnim?”, pitao sam.

Odgovorio je da u životu i na poslu sledi biblijska načela – govori istinu, rešava sukobe, trudi se da bude vođa koji služi drugima itd. Njegovo veliko otkriće, kazao je on, bilo je da je “ljubav delotvorna poslovna strategija”. On je to dokazao ponašanjem prema zaposlenima i mušterijama. Oni su napredovali – kao i on.

Ovo je istina i u manjim razmerama. Pričao sam sa čovekom iz svoje crkve koji svoje preduzeće vodi u skladu s biblijskom etikom. On je priznao da je poslednjih godina izgubio neke klijente jer je odbio da pristane na njihove zahteve da prekrši moralna načela. Ipak, njegov posao je napredovao, jer je stekao ugled čoveka kome se može verovati.

Kada hrišćane prepoznaju kao pouzdane i poštene ljude koji ispunjavaju obećanja, onda oni odudaraju od okruženja u kome vladaju prevare, manipulacije i nepoštenje. Sve ih to stavlja u povoljan položaj na tržištu.

4. UTICAJ POBOŽNE OSOBE

Čovek koji je u svom poslu dosledan principima u koje veruje, koristan je za društvo kao celinu. Klima poštenja zavladaće u nekoj kompaniji, grani privrede ili narodu jedino kad pojedinci, jedan za drugim, odluče da budu pošteni u poslovanju.

Pre nekoliko godina video sam slučaj koji pokazuje kako jedna osoba može ostvariti uticaj na druge kada zauzme moralan stav. Jedan moj prijatelj bio je uključen u posao koji je zahtevao čestu saradnju s izvesnim ograncima vlade u okrugu Kuk u Illinoisu. Obično je jedan od njegovih pomoćnika rukovodio ovim poslovima, ali jednog dana nikoga drugog nije bilo pa je moj prijatelj sam otišao u okružnu zgradu. Tada se susreo sa sitnim oblikom iznuđivanja koje su svi drugi tolerisali godinama kao cenu obavljanja posla. Međutim, umesto da učestvuje u toj nezakonitoj aktivnosti, moj prijatelj je jednostavno rekao: “Ne, neću da platim.” Nije vikao ili pravio scenu; samo je

odbio da nastavi praksu podmićivanja. Ovaj mirni, ali odlučni postupak jedne osobe pokrenuo je lanac događaja čiji je ishod bila velika federalna istraga i vladina odluka o pooštrenju kontrole poslovanja, i tako je konačno bar delić vlasti u okrugu doveden u red.

Nema sumnje da cela zajednica ima koristi kada ljudi stanu na stranu poštenja. Na primer, skupa odluka Džeka Ekerda da prestane da prodaje pornografske časopise odjeknula je celom zemljom. Pošto je uklonio pornografiju iz svojih prodavnica, Ekerd je pisao predsednicima drugih lanaca dragstora da ih ohrabri da učine isto. Kao rezultat njegove aktivnosti i pritiska nekih hrišćanskih udruženja, prodavnice su počele da povlače pornografske materijale sa svojih policia ili su se potrudili da ovaj materijal drže dalje od dece. Čarls Kolson, jedan od Ekerdovih prijatelja, rekao je:

“Ono što se nije moglo postići usvajanjem zakona ili raspravama na sudu postignuto je time što je jedan čovek predao život Hristu kao svom Gospodu. Pornografija je u povlačenju; tokom protekle godine pornografska izdanja uklonjena su sa 15.000 maloprodajnih mesta – a sve je počelo obraćenjem Džeka Ekerda. Nemojte mi reći da jedan čovek ne može da ostvari uticaj na druge!”⁵⁵

5. PRIBLIŽAVANJE BOGU

Od svega što dobijamo kada se u poslu držimo biblijske etike, najznačajnija je duhovna dobrobit.

Ako smo Bogu verni samo vikendom, a radnim danima sporadično, stvaramo zid između sebe i Boga. To bi bilo kao da kažemo svom supružniku: “Dok sam kod kuće, posvećen(a) sam tebi. Kad odem na posao, može se desiti da malo švrljam.” To bi sigurno stvorilo rasep u vašem odnosu, zar ne?

Slično tome, ako živite s polovičnom verom, time govorite Bogu: “Posvećen sam Tebi u izvesnim oblastima svog života, ali bi trebalo da znaš da na poslu imam gospodaricu koja se zove

⁵⁵ Eckerd and Conn, *Eckerd: Finding the Right Prescription*, 190.

moja karijera.” Ima li potrebe reći da bi ovo vaš odnos s njim dovelo u nezgodan položaj?

“Nijedan sluga ne može da služi dva gospodara”, upozorava Isus. “Ne možete da služite Bogu i bogatstvu.”⁵⁶ Ljudi *misle* da mogu, ali kad se nađu pred izborom, neizbežno se otkriva šta upravlja njihovim životom. To se desilo onom uspešnom poslovnom čoveku I veka koji je mislio da sasvim dobro žonglira između dva gospodara. Međutim, da bi razotkrio njegovog pravog gospodara, Isus ga je testirao govoreći: “Idi, prodaj sve što imaš i podaj siromasima; i imaćeš blago na nebu; pa hajde za mnom [...]”⁵⁷

Iznenada su se pokazali stvarni prioriteti ovog poslovnog čoveka. Otišao je žalostan, jer je shvatio da su mu bogatstvo i ambicija obuzeli dušu.

Kada pokušavamo da služimo dva gospodara, naš odnos s Bogom nikada ne dostiže svoj maksimum. Trebalo bi da nam bude jasno da karijera nije naš gospodar, nego Bog. Drugim rečima, trka pacova nije najvažnija trka našeg života.

Kao što je apostol Pavle rekao: “Dobar rat ratovah, trku svrših, veru održah. Dalje, dakle, meni je pripravljen venac pravde, koji će mi dati Gospod u dan onaj, pravedni sudija; ali ne samo meni, nego i svima koji se raduju njegovom dolasku.”⁵⁸ To je ona vrsta neprocenjivog dobitka koji primamo u večnosti kada sačuvamo istinske duhovne prioritete.

Kada se držimo visokih moralnih načela, to nas približava Bogu. Dok se na poslu borimo sa zbunjujućim moralnim dilemama, mi se vezujemo za Boga i učimo da se uzdamo u njegovo vođstvo.

Umesto Biblije, Bog je mogao da nam dâ knjigu detaljnih propisa, kao što je poreski zakon, gde bi postojali konkretni odgovori za svaku situaciju koju možemo da zamislimo. Međutim, to bi dovelo do toga da se oslonimo na *pravila* umesto na *odnos*.

⁵⁶ Luka 16:13.

⁵⁷ Matej 19:21.

⁵⁸ 2. Timotiju 4:7-8.

Umesto toga, Biblija sadrži opštija moralna načela i upućuje nas na to da od Boga tražimo odgovor na naročita moralna pitanja, da s njim rešavamo svoje probleme i tražimo njegovo vođstvo kada nismo sigurni kojim putem da idemo. Bog je, kaže Biblija, “prisan s pravednima”!⁵⁹

ODMERAIVANJE TROŠKOVA I DOBITI

Ako se u poslovanju budemo držali svojih verskih načela, možemo da očekujemo dobiti, ali i gubitke. Da, može biti nekih finansijskih gubitaka ili stresova u odnosima. Treba da budemo svesni mogućih loših posledica i da budemo spremni da ih prihvatimo i nosimo se s njima.

Ipak, u ovom razmatranju prihoda i rashoda, pogledajmo koji nas dobici čekaju: Uživanje u čistoj savesti, koju imaju ljudi čvrstog karaktera, principijelni i nepotkupivi; mogućnost da budemo dobar primer svojoj deci i da doprinesemo popravljanju moralne klime u društvu; mogućnost da se prisnije povežemo s Bogom i da zadobijemo večna dobra koja je obećao; uživanje u životu koji je ugodan Bogu i koji On očekuje od svojih sledbenika. Ovakvi blagoslovi daleko su važniji od bilo kakvog kratkoročnog gubitka s kojim se možemo suočiti.

Osim toga, apostol Petar nam govori: “Ako dobro čineći muke trpите”, to jest, čak i kada pretrpите gubitak zato što primenjuјete biblijsku poslovnu etiku, “ovo je ugodno pred Bogom.”⁶⁰

Šta kažete za ovu tvrdnju? Zaista, nećemo biti gubitnici ako budemo svakodnevno donosili poslovne odluke koje su u skladu s biblijskim principima.

NESAGLASNOST IZMEĐU POSLA I VERE

Kako da rešavamo poslovne probleme i donosimo ispravne odluke kojima poštuјemo Boga? Kada treba izabrati između više mogućnosti, komičar Pol Rejzer (Reiser) ima jedinstven stav:

⁵⁹ Priče 3:32 (Stvarnost).

⁶⁰ 1. Petrova 2:20.

“Evo kako stoji stvar sa odlukama: Mogu da odlučim, ali kasnije nisam siguran u odluku. Jedan moj prijatelj je kazao: ‘Za donošenje odluka treba imati stomak.’ Onda mi je drugi prijatelj rekao: ‘Treba da poslušáš šta ti srce govori.’ Tako sada moram da naćinim jedan izbor više: Da li da poslušam srce ili želudac? Ne mogu da odlučim. Moram da izvršim kompletnu autopsiju. Srce mi kaŹe da, želudac kaŹe ne, debelo crevo mi je nesigurno – jednostavno ne znam koga da slušam.”⁶¹

Mada ne postoji jednostavan obrazac, neki jedinstveni recept za moralne odluke u poslovnom svetu, postoje koraci koje moŹemo preduzeti da bi nam bilo lakše da donesemo odluke koje su u saglasnosti s biblijskim principima.

Moramo da shvatimo da postoji izvesna nesaglasnost između vere i poslovanja koja nikada u potpunosti neće biti prevaziđena. Lora Neš je došla do ovog zaključka u svojoj nezavisnoj studiji o tome kako hrišćanska vera utiče na rukovođenje preduzećem.

Nešova, koja je radila na Ekonomskom fakultetu Univerziteta Harvard, intervjuisala je rukovodioce koji se “istinski bore da što više usklade svoje hrišćanske principe i poslovne odgovornosti, iako znaju da pojam ‘savršenog’ hrišćanina, koji zahteva savršena hrišćanska dela, prevazilazi ljudsko poimanje”.⁶² U svojoj izvanrednoj knjizi *Believers in Business (Vernici u svetu biznisa)*, Nešova skicira sedam suprotstavljenih vrednosti s kojima se posvećeni hrišćani susreću u poslovnom svetu:

- Ljubav prema Bogu i težnja za profitom;
- Ljubav i konkurentsko nadmetanje;
- Ljudske potrebe i neophodnost zarade;
- Skromnost i isticanje svog uspeha;
- Porodica i posao;

⁶¹ Paul Reiser, *Couplehood* (New York: Bantam, 1995), 226-27.

⁶² Laura Nash, *Believers in Business* (Nashville: Nelson, 1994), 45-46.

- Dobrotvorni rad i sticanje;
- Svedočenje svoje vere i život u svetovnom okruženju.⁶³

Primitila je da hrišćani koji ne ignorišu ove suprotnosti, već se otvoreno suočavaju s njima, pronalaze neočekivana, kreativna i primenljiva rešenja za ono što je isprva izgledalo kao nepremostiva moralna prepreka.

Ona daje primer umetničke radionice koja je unajmila štampara da napravi promotivne letke za humanitarnu predstavu u korist ljudi obolelih od side. Neposredno pre isporuke, štampar, koji je hrišćanin, otkrio je da predstava uključuje hor homoseksualaca. Smatrajući ovo nespojivim sa svojom verom, on je odbio da isporuči letke. Bilo je prekasno da umetnička radionica unajmi drugog štampara. Predstava je, u odsustvu publiciteta, izgubila novac i bolesnici nisu dobili ništa.

Štampar je ovo smatrao jednostavnim, crno-belim načinom da se usprotivi homoseksualnosti. Međutim, da li je to stvarno bilo tako? Šta je sa hrišćanskim sažaljenjem prema hospitalizovanim bolesnicima? I šta je sa kršenjem poslovnog dogovora da će štampati letke? Kad dublje razmislite, nailazite na sukob između suprotstavljenih, a legitimnih vrednosti.

Drugi štampar, takođe hrišćanin, postupio je drugačije u sličnoj situaciji. Nakon molitvi i promišljanja između različitih vrednosti, nije našao rešenje koje bi savršeno zadovoljilo sve biblijske stavove. Zaključio je da treba da ispuni obavezu da štampa letke, ali je rekao da mu savest ne dozvoljava da zaradi na tom poslu. Tako nije naplatio svoj rad, rekavši da ubuduće neće štampati reklame za slične predstave.⁶⁴

Koji izbor je bio "ispravan"? Ponekad to nije tako očigledno na prvi pogled. Opšte je pravilo da, ako se pretvaramo da ove nesaglasnosti ne postoje, često završimo sa plitkim i kratkovidnim odlukama. Međutim, ako se molimo i razmatramo

⁶³ Ibid, 37.

⁶⁴ Ibid, xiv-xv.

ove sukobljene vrednosti, često ćemo biti iznenađeni do kako dobrih rešenja i odluka smo došli.

BUDNOŠĆU PROTIV OPADANJA MORALNOSTI

S vremenom sam primetio da hrišćani koji su naročito odani moralno čistom poslovanju često imaju neke zajedničke karakteristike. Na primer, molitva je posebno važan deo njihovih života, a Biblija je najcenjeniji izvor mudrosti. Car David je rekao: "Reč je tvoja žižak nozi mojoj i videlo stazi mojoj"⁶⁵, što je slika koja mi je posebno mnogo značila 1987. godine kada sam obilazio ruralni deo Indije. Jedne mračne noći, nekolicina nas pešačila je od jednog sela do drugog, a predvodio nas je meštalin koji je fenjerom osvetljavao uzak prašnjavi put. Iznerviran njegovim sporim hodom i smatrajući da bih mogao sam naći put na prigušenom svetlu mesečine, ubrzao sam da bih ga pretekao. Nažalost, na tom mestu je počinjao most. Nisam mogao da vidim kuda idem i skotrljao se u korito presušene reke.

Otkrio sam tada da moram posrnuti kada umislim da, pri prigušenoj svetlosti sopstvenog instinkta, umem da plivam kroz moralne dileme. Međutim, kada dopustim da mudrost, načela i zapovesti Pisma osvetle sve okolnosti, mnogo jasnije shvatam šta treba da izaberem.

Takođe, moralni ljudi su proaktivni. Oni unapred pokušavaju da u svom poslu predvide situacije u kojima bi njihovo poštenje moglo biti iskušano. Prepoznajući i pažljivo prateći sfere u kojima su poteškoće moguće, ovi ljudi se unapred spremaju da spreče moralni pad.

Pored toga, oni pažljivo posmatraju šta drugi rade – *obično da bi postupili upravo suprotno!* "I ne budite kao ovaj svet, nego se promenite obnovljenjem svoga uma", kaže apostol Pavle, "da kušate šta je volja Božja, šta je dobro, ugodno i savršeno."⁶⁶ Dag Šerman i Vilijam Hendriks (Hendricks) objašnjavaju:

⁶⁵ Psalam 119:105.

⁶⁶ Rimljanima 12:2 (D. Stefanović).

“U nedovoljno jasnim situacijama, možete se kladiti da će gomila obično da se drži zajedno – i da će pogrešiti [...] Tako i u pitanjima moralnih nedoumica, ako izgleda da svi na poslu idu u jednom smeru, nemojte automatski da potvrdite za čoporom. Bez sumnje, svi oni tvrde da postupaju na svoj način, ali iznenađuje koliko često na kraju svi postupe isto – naopako. Budite deo onih koji igraju u drugačijem kolu.”⁶⁷

Konačno, hrišćanin koji ozbiljno nastoji da svoju veru unese u svoj posao teži da se poveže sa razboritim ljudima i istomišljenicima u svojoj profesiji, da bi sa njima razgovarao, preispitivao se, molio se i dobio od njih mudre, pobožne savete.

Dok sam pisao ovo poglavlje, nazvala me je jedna novinarka iz drugog grada, moleći da je savetujem kao bivši dopisnik i urednik. Njena novinska kuća je, po svoj prilici, planirala da je angažuje kao dopisnika za verska pitanja, ali joj je sve više slobodnog vremena oduzimalo volontiranje u jednom veoma uticajnom hrišćanskom humanitarnom udruženju. Da li je u pitanju bio sukob interesa? Ako jeste, kako je mogao da se razreši na pošten način?

Razgovarali smo o tome oko pola sata, sagledavajući ovo pitanje iz raznih uglova. Ona je konačno rekla: “Dobro, Li, znam šta treba da uradim. Hvala ti za ideje.” Kada sam spustio slušalicu, pala mi je na pamet biblijska slika da se gvožđe gvoždem oštiri. Jedni drugima izoštravamo moralno osećanje kada prihvatamo hrišćansko savetovanje.⁶⁸

Ne postoji drugi način. Ako hoćemo da preživimo trku pacova, a da ne postanemo pacovi, potrebni su nam prijatelji koji nas vole dovoljno da nam kažu istinu. Isto je tako važno da imamo poučljiv duh i da saslušamo druge kako bismo uradili pravu stvar – čak i kad pogrešno rešenje izgleda tako privlačno.

⁶⁷ Sherman and Hendricks, *Keeping Your Ethical Edge Sharp*, 153-54.

⁶⁸ Priče 27:17.

ŠTO SE TIČE ONIH PET HILJADA DOLARA...

Hmmmm. Pet hiljada dolara u gotovom, bez poreza. Trebalo je samo da prekršim novinarsku etiku. Šta biste vi uradili na mom mestu?

Pošto sam pomenuo advokatov pokušaj podmićivanja na početku ovog poglavlja, pošteno je da vam kažem šta sam na kraju uradio. Priznajem da sam bio u iskušenju. Prva misao koja mi je prošla kroz um bila je: "Stvarno, da li mogu da se izvučem s tim?" Razmišljao sam šta bih mogao da uradim s tim novcem. Onda sam počeo da tražim opravdanja: "Ako sam ja jedina osoba koja može da obezbedi ove beleške na osnovu kojih ožalošćena porodica može da dobije parnicu, možda bi trebalo to da uradim."

Međutim, iako još nisam bio vernik, intuitivno sam uradio svoju sopstvenu analizu troškova i dobiti. Svakako, bio bih bogatiji za pet hiljada dolara, ali kako bih mogao da se pogledam u ogledalu? Kako bih mogao da živim sa strahom od mogućeg razotkrivanja? I šta bi se desilo ako bi se podmićivanje ikada obelodanilo? Bio bih ponižen, upropastio bih karijeru, izgubio poštovanje porodice, suočio se sa zatvorskom kaznom. Osim toga, ako me je bilo moguće kupiti za 5000 dolara, to i nije baš neka velika cena.

Odbio sam mito. Više meseci kasnije, pročitao sam članak o slučaju ovog advokata. Kako se ispostavilo, porodica je dobila parnicu i obeštećena je za svoj gubitak – i bez moje nezakonite pomoći.

Ipak, nemojte previše da mi aplaudirate. Iako sam doneo dobru odluku, nisam to uradio iz pravog razloga – jer sam voleo Boga i želeo da se ugledam na Isusa. Međutim, čak i kao ateisti, bilo mi je jasno: hrišćanska etika ima smisla u svetu biznisa. Mnogo više smisla nego pobeda u trci pacova koja i od mene pravi pacova.

4. poglavlje

MOGUĆE JE IZVRŠITI TRAJAN UTICAJ NA DRUGE

Lik iz crtanog filma Homer Simpson neko vreme nije video svoju “novorođenu” komšinicu Mod Flanders. Ali nisam siguran da je nije primetio. Uvek vedro ponašanje Mod i njenog muža Neda zaista ga nervira. Ljupka živahnost njihove dece u oštroj je suprotnosti sa prevejanim ponašanjem mangupa sa jež frizurom – ozloglašnog Homerovog sina Barta. Flandersova vera prepuna banalnosti izgleda beznadežno beznačajna klanu Simpsonovih, koji se jedva probija kroz mučnu stvarnost svakodnevnog života.

Uprkos tome, kada god Homer vidi Mod u njenom dvorištu, on je toplo pozdravi. “Nisam Vas video nekoliko nedelja”, rekao je. “Gde ste bili?”

“Oh”, odgovara Mod veselo, “bila sam u jednom biblijskom kampu. Učila sam kako da bolje osuđujem ljude.”

Ups!

Mogu da zamislim milione gledalaca širom zemlje kako se grohotom smeju i šapuću: “Amin!”

Nažalost, tako mnogi ljudi danas vide hrišćane. Ako pogledate Homerove komšije koji ljude “udaraju Biblijom po glavi”, videćete veru koja je kruta i površna, agresivna i moralistička, sladunjava i neusaglašena sa stvarnošću. Dok sam bio duhovni skeptik, i ja sam tako doživljavao hrišćane. Kako je Šeldon Vanauken rekao: “Najbolji argument za hrišćanstvo su hrišćani: njihova radost, njihova sigurnost, njihova potpunost. S druge strane, najjači argument

protiv hrišćanstva takođe su hrišćani – kada su tmurni i neveseli, kada su samopravedni i samozadovoljni, kada su uskih gledišta i represivni, onda to potpuno sahranjuje hrišćanstvo.”

Eni Dilard je jednako oštra: “Kakva šteta”, rekla je, “što su Hrista tako brzo zamenili hrišćani.” Tu je i Majkl Hart, koji je u svojoj knjizi proglasio Hrista trećim (posle Muhameda i Isaka Njutna) od sto najuticajnijih ljudi u istoriji, govoreći: “Po svojim sopstvenim zaslugama, Isus bi nedvosmisleno bio najuticajnija osoba svih vremena. Problem je u njegovim sledbenicima. Oni su poprilično slabi u sprovođenju njegovog učenja.”

Isus je zasigurno znao šta će se desiti, ali ga to ipak nije odvratilo od jedne od najsmelijih tvrdnji u istoriji.

BOŽIJI MARKETINŠKI PLAN

Zbilo se to na obroncima nadomak Kapernauma. Isus je upravo bio zadivio mnoštvo zapanjujućom veću: u Božije carstvo pozvani su čak i oni za koje se misli da se nikada neće udostojiti da tamo uđu – ne zbog *njihove* dobrote, već na osnovu *njegove*.

On je želeo da ova poruka, koja preobražava život i menja njegov večni ishod, odjekne celom planetom i kroz sva vremena. Ali kako? Kakav će pristup izabrati?

Isus je otkrio svoj strateški i, kako se čini, nečuveni plan. U stvari, On je rekao svojim sledbenicima: “*Vi* ste marketinška strategija. *Vi* ste sredstvo kojim će se moja poruka širiti na vaše porodice, vaš komšiluk, vaše radno mesto, vaše škole. *Vi* ćete to učiniti, bićete so i svetlost. *To* je plan A. I ne postoji plan B.”

Tako je Hristos iskoristio metafore o soli i svetlosti u pozitivnom smislu. Govorio je ljudima da budu kao so tako što će živeti životom koji će u drugima izazvati žeđ za Bogom, da začine svet i da odlože moralno propadanje društva. Baš kao što svetlost osvetljava i privlači, govorio je Isus, “želim da živite životom koji će rasvetljavati moju istinu ljudima, koji će zračiti mojim sažaljenjem na tamnim mestima beznađa i očaja, i da privučete ljude meni – jer Ja sam, konačno, svetlost života.”

Kakva neobična ideja – ti ljudi, slabi i pogrešivi, plašljivi i zavezanih jezika, nesigurni i nedosledni, ljudi kao vi i ja, treba da budu glavni nosioci veličanstvene vesti koja može da promeni večnu sudbinu ljudi. To je bila strategija sa velikim ulogom. A rezultat je bio [...] priznajmo to, ograničen. Jer, iako je Isus koristio slike soli i svetlosti u pozitivnom značenju, neki hrišćani su uspeli da ih pretvore u negativne metafore.

KADA SO GRIZE, A SVETLOST ZASLEPLJUJE

Ako ste ikada osetili so na rani, znate kako to boli. Ako previše zasolite hranu, brzo ćete je ispljunuti. I prekomerna svetlost isto tako može biti štetna, kao kada se vozite autoputem sa dve trake, a bljesak koji dolazi od dugih svetala automobila tera vas da sklonite pogled ustranu.

Na sličan način, neki hrišćani, iako možda imaju dobre namere, odbijaju ljude od Božijeg carstva umesto da ih privlače. Bar sam ja tako osećao dok sam bio ateista.

Postoje četiri vrste hrišćana koje su me držale podalje od vere. Ako tragate za duhovnim odgovorima, proverite da li imate veze sa bilo kojom od njih. Ako ste hrišćanin, pošteno se upitajte da li odgovarate jednoj od ovih kategorija.

Prvo, postoje “napadni hrišćani” koji vam se unose u lice. Takav je bio momak kog sam sretao na uglu ulice na putu do posla u *Čikago Tribjunu*. On bi vikao u megafon, što bi toliko deformisalo njegove reči da nisam mogao da razumem ni o čemu govori. Ljutito je mahao Biblijom tako da sam shvatio o čemu se radi. Govorio sam sebi: “Ako je *ovo* hrišćanstvo, ne računajte na mene.”

Jednom prilikom nabasao sam na priručnik sa detaljnim uputstvima o tome kako da hrišćani priključe zvučnik na svoj automobil tako da mogu da propovedaju na putu. Da li ste čuli o pucanju iz auta? Elem, ovo je bilo *vikanje* iz auta!⁶⁹

⁶⁹ Igra reči u engleskom jeziku: pucanje – *shooting* (šuting) i vikanje – *shouting* (šauting) – prim. prev.

Priručnik je nudio i sledeći koristan savet: “Što brže vozite, vaša propoved treba da je kraća.” Čak je nudio i model teksta koji je mogao da se iskoristi u tu svrhu. Na primer, ako vidite da se neki automobil zaustavio na semaforu, trebalo bi da im kažete: “Zaustavi se upravo sada i traži od Isusa da spasi tvoju dušu!”

Kada bi mi neki “napadni hrišćanin” na ulici gurnuo u ruke traktat, ja bih ga bacio u prvu korpu za smeće. Kada bi mi par sa Biblijama zazvonio na vratima, ja bih se pretvarao da nisam kod kuće.

Ovi ljudi neprestano gore da se upuste u duhovnu diskusiju u najnezgodnije vreme. Na primer, probijao sam se između redova u prepunom bioskopu tražeći prazno sedište. “Da li je ovo mesto slobodno?”⁷⁰, pitao sam osobu do sebe.

“Jeste”, uzviknuo je dok je prstom pokazivao u mene. “Ali pravo pitanje je da li si *ti* slobodan od greha?”

Pogađate: odjurio sam da potražim sedište na drugom kraju dvorane! Vređalo me je što meni nepoznati ljudi pokušavaju da se nezvani uvuku u nešto tako lično kao što je moj duhovni život.

Takođe su me odbijali “hrišćani na rečima”, koji su veru shvatali tako površno da su o njoj mogli da pričaju jedino koristeći banalne fraze poput onih na Božićnim čestitkama. Kada bih postavio pitanje o hrišćanstvu vredno milion dolara, oni bi mi dali odgovor vredan dvadeset i pet centi – ili uopšte ne bi bilo odgovora. Za njih je hrišćanstvo emocionalno, a ne racionalno. To me je odbijalo, jer bih pomislio: “Kako mogu da veruju u nešto o čemu očigledno nikada nisu razmislili?”

Pored toga, odbijali su me “superhrišćani”. Samozadovoljni i samopravedni, oni su se izdavali za bolje nego što su bili, a ocrnjivali ljude poput mene i predstavljali nas gorima nego što zaista jesmo, kao da svaki socijalni problem u društvu potiče od činjenice da se niko sto posto ne slaže sa njima. Ovakav stav me je zaista razdraživao.

⁷⁰ Ne engleskom bukvalno: “Da li je to mesto spašeno?” – prim. prev.

Ovi hrišćani razmišljaju po principu *mi protiv njih*. Vernici su dobri momci i treba da se drže podalje od loših momaka poput mene. Činilo mi se da bi, kada bih posetio jednu od njihovih crkava, ljudi izbezumljeno šaputali iza mojih leđa: “Pazi! To je jedan od onih đavolskih pagana! Brzo, sklonite dragocenosti! Skupite decu! Zaštite žene!” Mislom da to jako odbija.

Još jedna vrsta ljudi koja me je držala podalje od vere bili su “našminkani hrišćani”. Oni su imali spoljnu duhovnost (fasadu duhovnih ljudi) koja je spolja lepo izgledala, ali nije prodrla dovoljno duboko da bi promenila njihovo ponašanje i stavove. Npr. jedan od najbeskrupuloznijih novinara u Čikagu koji se ipak predstavljao kao porodični čovek koji posećuje crkvu. Ili političar koji je ponosno reklamirao svoje crkveno udruženje tokom izborne kampanje, ali koji je bio zlobna izdajica. Ili policajac koji je bio najveći rasista koga sam poznao, ali koji nikada nije propustio nedeljno bogoslužje.

Iskreno, mislim da ništa toliko ne odbija ljude kao licemerni i “našminkani” hrišćani.

Srećom, pripadnici ove četiri vrste hrišćana nisu bili jedini na koje sam nailazio tokom svoje skeptične faze. Takođe sam sreo i Hristove sledbenike koji se zovu Ron, Dejvid, Linda i Džeri, koji su u sebi imali soli od koje sam ožedneo. Bili su to ljudi zbog kojih sam poželeo da naučim nešto više o Isusu koga su oni, činilo se, dobro poznavali. U čemu su oni bili drugačiji? Kako su oni oličavali Isusove metafore o soli i svetlu u naše vreme? Dozvolite mi da odgovorim na ova pitanja dok vam budem pričao priču o tome kako je Sveti Duh koristio njihov karakter i stavove da me privuče – nežno, ali snažno – ka Isusu Hristu.

HRIŠĆANSTVO KOJE KOŠTA

Ron je u mom životu bio so i svetlost. Zato što je u svojoj veri bio dosledan, *čak i kada ga je to skupo koštalo*.

Rona sam sreo dok sam kao reporter *Tribjuna* izveštavao iz zgrade Suda, glomaznog i mračnog zdanja u blizini zatvora okruga Kuk, u zapadnom delu Čikaga. Dan za danom posmatrao

sam kako mnogi optuženici – koji su u većini slučajeva očigledno bili krivi – očajnički pokušavaju da iskoriste svaku mogućnost da bi izbegli kaznu koju su zaslužili. Pokušavali su da se nagode, da prevare porotu ili slažu sudiju – da bi izbegli kaznu. Sve samo ne da preuzmu odgovornost za ono šta su uradili.

Tada je došao Ron koji je uradio nešto potpuno drugačije.

Kada je imao osam godina, Ron je nekog pogodio čekićem u glavu i završio u domu za maloletne delikvente. To je bio prvi od mnogih njegovih sukoba sa zakonom. Kasnije je izbačen iz škole, jer je bio umešan u preprodaju droge, i postao zamenik vođe Belersa (Belaires), zloglasne ulične bande koja je terorizovala delove Čikaga 60-ih i 70-ih godina XX veka.

Njegove nedaće kulminirale su kada je imao dvadeset i jednu godinu. Suparnička banda, Gejlordi iz ulice Palmer (Palmer Street Gaylords), brutalno je napala jednog od Ronovih prijatelja, a Ron se zakleo da će da im se osveti. Pozajmio je pištolj i otišao da traži Boba, koji je predvodio napad Gejlorda.

Ubrzo je Ron pronašao šestoricu Gejlorda kako izlaze iz jedne kafane. Bob nije bio među njima, ali je tu bio njegov brat Geri. U izopačenom Ronovom umu bljesnuo je plan: ubiće Gerija, a onda, kada se Bob bude pojavio na sahrani svog brata, i njega će napasti iz zasede. Na taj način će ubiti *dva* Gejlorda.

Tako je Ron iskočio iz skrovišta, uperio pištolj u Gerijeve grudi, povikao: “Belersi!” – i povukao obarač.

Klik. Pištolj je zatajio. Sada je Ron stajao spram šestorice razbesnelih Gejlorda. Kada su krenuli prema njemu, uperio je pištolj u vis i ponovo povukao obarač. Ovoga puta pištolj je opalio, a Gejlordi su se dali u bekstvo. Ron je počeo da juri Gerija trotoarom i u trku pucao u njega. Konačno, jedan od metaka je pogodio metu, probio Geriju leđa i zaustavio se blizu jetre. Geri se sručio na pločnik.

Ron mu se približio i besno se bacio na njega. “Nemoj da pucaš u mene, čoveče!”, molio je Geri. “Nemoj opet da pucaš u mene! Nemoj da me ubiješ!”

Međutim, bez trunke sažaljenja ili oklevanja, Ron je naslonio pištolj na Gerijevo lice i povukao obarač.

Klik.

Ovoga puta pištolj je bio prazan.

U daljini se začula sirena. Ron je umakao policiji, ali odmah je izdat nalog za njegovo hapšenje zbog pokušaja ubistva. Zbog obimnog kriminalnog dosijea najverovatnije bi bio osuđen na dvadeset godina zatvora.

Ron to nije mogao da podnese. Zajedno sa svojom devojkom pobjegao je u Kanadu, a onda su otišli u Portland, u Oregonu, gde je Ron dobio prvi zakonit posao, u jednoj gvoždari. Čudnim spletom okolnosti, njegove kolege sa posla bili su hrišćani, i njihovim uticajem Ron je prihvatio Hristovo oprostjenje i vođstvo u životu.

Tako su njegove vrednosti i karakter počeli da se menjaju. Njegova devojka takođe je postala hrišćanka i oni su se venčali. Dobili su kćerku Oliviju. Ron je postao uzoran radnik, aktivan učesnik u crkvi i poštovan u svom okruženju.

Međutim, nešto ga je izjedalo. Iako se pomirio sa Bogom, nije se pomirio sa društvom. Nalog za njegovo hapšenje još uvek je bio na snazi. Iako je policija prestala da ga traži, pa je verovatno mogao ostatak života da proživi na slobodi u Oregonu, osećao je da je jedina poštena stvar koju treba da uradi bila da se preda i suoči sa mogućnošću kazne od dvadeset godina zatvora, daleko od svoje porodice.

Inače, rekao je, živeo bi u laži. Shvatio je da, kao hrišćanin, jednostavno nema drugog izbora.

Bio sam prisutan kada se Ron pojavio na sudu. Iznenadujuće, za razliku od ostalih optuženih koji su pokušavali da se izvuku, Ron je pogledao sudiju u oči i rekao: "Kriv sam. Uradio sam to. Ja sam odgovoran. Ako je potrebno da idem u zatvor, neka bude tako. U međuvremenu sam postao hrišćanin i pošteno je da priznam šta sam uradio i da tražim oprostaj. Ono što sam uradio bilo je pogrešno, i meni je žao zbog toga. Zaista mi je žao."

Bio sam zatečen! Ovo *nije* bilo našminkano hrišćanstvo. Kada neko preduzme ovakav korak, znate da je podstaknut dubokom verom koja ga je iznutra korenito preobrazila.

To me je privuklo hrišćanstvu. Zašto? Zato što živimo u smutnom vremenu u kome je životni moto većine: "Nađi lakše rešenje." Kada neko kaže: "Uradiću ovo ne zato što je zgodno ili lako, nego zato što je tako *ispravno*", to pobuđuje interesovanje i nadahnjuje. Zbog dubine svoje vere, takvi ljudi zaslužuju poštovanje. Ovu vrstu ljudi obično nazivamo "junacima".

Toliko sam bio zainteresovan za to što je Ron učinio da nije bilo potrebno da mi on priđe i priča o svojoj veri. Ja sam njega pitao za to, a kad mi je ispričao kako ga je Bog promenio od vođe ulične bande do Hristovog sledbenika, zadobio je moju punu pažnju i naročitu vrstu poverenja. Njegov primer i njegove reči ostavili su na mene trajan utisak.

Ako želite da znate kako da drugima budete so i svetlost, evo odgovora: *živite u skladu sa svojom verom, čak i kada zbog toga treba platiti skupu cenu.* Kada svoju veru doživljavate tako ozbiljno, i ljudi koji vas posmatraju počće da veruju da je vaša vera ozbiljna stvar.

Neko će možda morati da plati cenu na profesionalnom planu, na primer tako što će odbiti da smanji troškove poslovanja onako kako to od njega zahtevaju šef ili klijenti, zato što to nije u skladu s etičkim principima. Neko će morati da pretrpi nerazumevanje i ismevanje, jer je govorio o svojoj veri ljudima koji omalovažavaju hrišćanstvo. Neko će morati dobrovoljno da otkida od svog slobodnog vremena da bi bio uz bližnjeg koji je u nevolji. U pojedinih situacijama će biti potrebno žrtvovati svoj ponos da bi se od nekoga zatražio oproštaj. Nekada će biti potrebno da izgubimo nešto vredno, jer je to nekom potrebnije nego nama. Možda ćete odlučiti da se u svom poslu odreknete mogućnosti da napredujete i više zaradite, da biste zauzvrat imali uravnoteženiji porodični život, a to će ljudima oko vas poslati poruku o vašim prioritetima. Možda ćete odlučiti da priznate svom šefu da ste na neki način oštetili firmu i da želite da nadoknadite gubitak.

Ovo su koraci začinjeni solju jer koštaju mnogo.

Ron je bio spreman da plati visoku cenu – da provede dve decenije u zatvoru. Međutim, sudija je sve prisutne iznenadio rekavši da je zatečen time u kojoj meri je Bog promenio Ronov život, i da misli da nije neophodno da ga šalje u zatvor. Zaključio je da Ron više nije opasan za društvo i izrekao mu uslovnu kaznu. “Idi kući i budi sa svojom porodicom”, rekao je.

Zaprepastila me je odluka sudije. Kada je sud raspušten, odjurio sam u hodnik da intervjuišem Rona. “Kakva je vaša reakcija na sudsku odluku”, upitao sam.

Ron se okrenuo prema meni i pogledao me direktno u oči. “Sudija je bio milostiv prema meni – nešto slično onome što je i Isus učinio u mom životu”, odgovorio je Ron. “Gospodine Li, mogu li nešto da Vam kažem? *Ako mu dopustite, Bog će i prema Vama biti milostiv.* Ne zaboravite to.” Kada vam ovako nešto kaže osoba kao što je Ron, onda to ima svoju težinu.

Ron je napustio moj život isto tako brzo kao što je u njega ušao. Međutim, kasnije se ispostavilo da je naš kratki susret u toj sumornoj zgradi suda bio ključni momenat koji je pomogao da se u mom životu dogodi sudbonosna promena.

SAOSEĆAJNOST

Dejvid mi je pomogao da naslutim kakav je Isus: *Dejvid mi nije samo rekao da me Bog voli, nego mi je to pokazao svojim delima.*

Pre više od dvadeset godina, moja supruga Leslie rodila je naše prvo dete, kćerku koju smo nazvali Alison Džoj. Kao i sve nove roditelje, potpuno nas je obuzela euforija zbog ovog dugo očekivanog događaja.

Sećam se da sam pozivao rodbinu iz bolničke sobe za oporavak. “Znaš li kako su novorođene bebe naborane i ružne?”, govorio sam. “Pa, Alison nije takva! Ona je apsolutno prelepa!”

Sledećeg dana, u 1 sat popodne, Leslie i ja smo čekali u njenoj sobi da bolničarke donesu Alison na dojenje. Ali one nisu dolazile.

Konačno, baš pre nego što sam krenuo da vidim šta ih je zadržalo, neko je pokucao na vrata. Nekoliko lekara sa sumornim izrazom lica ušli su da nam saopšte vesti od kojih nam se sledilo srce.

Alison je bila veoma bolesna. Nisu bili sigurni o čemu se radi, ali je njeno stanje bilo ozbiljno, pa su je preneli na intenzivnu negu. Tražili su da potpišemo ovlašćenje da obave lumbalnu punkciju i nekih druge testove. I rekli nam da se pripremimo za najgore.

Briznuli smo u plač. Obuzeli su nas strah i tuga: *Zašto ona? Zašto mi?* Sledećih nekoliko dana proveli smo sa grčem u stomaku. Mučno je bilo gledati našu bebicu prikopčanu na aparate, s intravenskom iglom u gležnju i ekranima koji zuje oko nje. Sve to nas je jako uzdrmalo, jer kada ne verujete u Boga, stvarno nemate kuda.

Usred tog užasa, jednog kasnog poslepodneva primio sam u hodniku bolnice telefonski poziv kog se i danas vrlo jasno sećam. Bio je to Dejvid, čovek kog sam godinama poznao, ali ga nisam video dugo vremena. Značajno je da kažem da mi Dejvid do tada nije bio blizak prijatelj. Stid me je da kažem da sam ga, u toku godina našeg poznanstva, lagao, obmanjivao, zbijao šale sa njim, kršio obećanja koja sam mu davao, i nemilosrdno kritikovao njegovu crkvu i sve ono šta je ona predstavljala. Međutim, Dejvid je bio ozbiljan hrišćanin i zato se javio telefonom toga dana.

“Čuo sam šta se desilo sa tvojom kćerkicom”, rekao je. “Da li mogu nešto da uradim za tebe? Da li želiš da dođem do tebe? Da li bi voleo da porazgovaramo? Da ti treba da ti donesem nešto? Mogu li da obavim neki posao umesto tebe? Li, samo reci i ja ću doći tamo što pre budem mogao. U međuvremenu ću se moliti za tvoju kćerku, kao i moji prijatelji iz crkve.”

Razmišljao sam: “Ovo je neverovatno! Ne mogu da verujem da je spreman da ostavi svoje poslove i da putuje oko 100 kilometara samo da bi došao da me teši i bude mi na usluzi u

ovoj krizi. Ne mogu da verujem da želi trošiti svoje vreme na zastupanje moje bebe pred Bogom. Nisam tako nešto zaslužio – naročito ne od njega.”

Posle više od dve decenije mogao bih da vas odvedem tačno na mesto na kome sam primio taj poziv. To se tako duboko urezalo u moje pamćenje. To je uticaj koji hrišćani imaju kada su spremni da odu dalje od pukih reči i pokažu na delu Hristovu ljubav.

Isus je to znao, pa je zato i rekao: “Tako neka zasvetli vaša svetlost pred ljudima, da vide vaša dobra dela i proslave Oca vašega koji je na nebesima.”⁷¹

Hrišćani to ponekad zaboravljaju, ali onda s vremena na vreme dođe opomena. Na primer, čitao sam knjigu u kojoj autor Teri Mak (Muck) pominje pismo čoveka koji nije imao ništa sa duhovnim stvarima. On je bio komšija jednog hrišćanina, sa kojim je, po prirodi stvari, razvio komšijski odnos, sa razgovorima preko ograde, pozajmljivanjem kosilice i slično. Onda je žena komšije koji nije bio hrišćanin obolela od raka i umrla tri meseca kasnije. Evo dela pisma koje je ovaj nakon toga napisao:

“Bio sam očajan. Pripreme za sahranu, kao i samu sahranu, proveo sam kao u transu. Nakon sahrane otišao sam do reke i hodao duž obale celu noć. *Ali nisam hodao sam.* Moj komšija – koji je bio uplašen za mene – ostao je sa mnom sve vreme. Nije pričao; čak nije ni hodao pored mene. Samo me je pratilo. Kada je Sunce konačno izašlo nad rekom, on je došao do mene i rekao: ‘Hajda da nešto doručujemo.’

Sada odlazim u crkvu svog komšije. *Religija koja je mogla da proizvede tu vrstu brige i ljubavi koju je moj komšija pokazao prema meni jeste nešto o čemu želim više da saznam.* Želim da i ja budem takav. Želim da na taj način volim i budem voljen do kraja svog života.”⁷²

⁷¹ Matej 5:16 (Čarnić).

⁷² Terry C. Muck, *Those Other Religions in Your Neighborhood* (Grand

Ako želite da budete so i svetlost, pokažite saosećanje ljudima kojima je to potrebno – komšiji, kolegi, prijatelju ili strancu. Umesto da budete zamrznuti u pasivnosti, upitajte se: “Šta bi Isus u ovoj prilici uradio?”

Ljudi zauvek pamte izraze pažnje. Jednostavan čin dobrote može da kao so začini život ili da bude kao svetiljka koja osvetljavanje sve oko sebe.

Ja to mogu da posvedočim, jer nikada neću zaboraviti Dejvida.

DOSLEDNO HRIŠĆANSTVO

Od svih ljudi koji su uticali na mene na mom duhovnom putu, Linda i Džeri su možda najznačajniji. Oni su u mom životu bili so i svetlost zato što su bili iskreni, iako nisu znali da ih neko posmatra.

Pre više godina Linda i Džeri su živeli u istoj zgradi kao i moja supruga i ja, pa smo se međusobno veoma dobro poznavali. Naša kćerka Alison (koja se, uzgred budi rečeno, potpuno oporavila od svoje bolesti koju je imala posle rođenja, a koja je i do danas ostala nerazjašnjena) i njihova kćerka Sara, bile su najbolje prijateljice.

Linda i Džeri nisu znali da smo u to vreme proučavali njihov način života. Oni su se deklarirali kao hrišćani i nas je jako zanimalo da li su oni to *stvarno*. Znaete šta mislim pod tim.

Zanimalo nas je da li prema onima koji se nisu slagali sa njihovom verom zauzimaju stav “svetiji sam od tebe”. Zanimalo nas je kako postupaju u svojim bračnim nesuglasticama. Želeli smo da vidimo da li oni samo nose masku “srećan nasmejani hrišćanin” i pretvaraju se da nikada nisu ljuti, zabrinuti ili frustrirani. Želeli smo da vidimo da li govore istinu i da li traže oprostaj kada naprave grešku. Zanimalo nas je da li će biti kivni ako se desi da uradimo nešto što ih povređuje. Želeli smo da vidimo da li su poštteni u malim životnim stvarima i da čujemo šta govore o ljudima koji nisu prisutni.

Rapids: Zondervan, 1992), 150-51. (naglasio Li Strobel).

Posmatrali smo ih tokom dugog vremenskog perioda i pogodite šta smo otkrili? Otkrili smo da nisu savršeni. Međutim, oni to nikada nisu ni tvrdili. Prema nama su bili otvoreni i prihvatili su nas, pokazivali su mnogo više skromnosti nego ponosa, a kada je bilo potrebno, bili su spremni da priznaju da nisu bili u pravu. Imali su želju da se pomire kada je postojao sukob, kao i da priznaju neke nepravilnosti svog karaktera i da se iskreno trude da to poprave. Nisu želeli da se pretvaraju da je hrišćanski život uvek veseo i priznavali su da su s vremena na vreme vodili borbu sa sumnjama i nejasnoćama u pogledu nekih verskih pitanja. Iznad svega, videli smo iskrenu želju da sve više liče na Isusa Hista.

Ukratko, bili su *pravi* hrišćani. Oni su bili so i svetlost – a Lesli i ja samo postali pripadnici Božijeg naroda u velikoj meri zbog njihovog primera.

Ako ste Hristov sledbenik, potrebno je da znate ovo: *posmatraju vas*. Vaši prijatelji, komšije i poznanici skeniraju vaš život svojim detektorom licemerja, jer žele da znaju da li ste iskreni. Ono što budu videli ometaće ih ili će ih podsticati na njihovom duhovnom putovanju.

Dozvolite mi da budem direktan i postavim vam jedno pitanje: *Šta ljudi oko vas mogu da vide u vašem životu?* Hajde, budite iskreni. Mogu li da vide osobu sa moralnim integritetom, kao što su Linda i Džeri?

“VI ZA MENE PREDSTAVLJATE HRISTA”

Megi je primer osobe čije je duhovno traganje bilo zatrovano lošim primerom neautentičnih hrišćana. Upoznao sam je pre nekoliko godina, pošto se nesigurnim korakom uputila u moju crkvu, što je bila njena prva poseta nekoj verskoj ustanovi od detinjstva. Jednom prilikom mi je pisala o svojim najranijim iskustvima sa hrišćanima:

“Još od mog najranijeg detinjstva, hrišćani koje sam poznavala veoma su me zbunjivali. Govorili su jedno, a radili nešto

drugo. U javnosti su se trudili da izgledaju veoma duhovno, ali su u privatnom životu bili sasvim drugačiji. Postojala je nesaglasnost između njihovih reči i dela, u tolikoj meri da sam počela da mrzim hrišćanstvo, ne želeći da imam veze sa bilo kojom crkvom.”

Možete li da primetite kako su je “našminkani” hrišćani izbacili iz šina na njenom putovanju ka Bogu? Međutim, ova priča je imala nastavak: sreća je neke drugačije hrišćane i čak se uključila u jednu malu grupu istraživača koju je vodio jedan hrišćanski bračni par. Evo šta je napisala o tome:

“Kada sam došla u crkvu i pridružila se maloj grupi za proučavanje Biblije, bio mi je potreban ljubazan odnos. Imala sam potrebu za ljudima kojima mogu slobodno da postavim bilo koje pitanje. Želela sam da moja pitanja shvate ozbiljno i da se prema meni postupa sa poštovanjem i uvažavanjem. Iznad svega, bilo mi je potrebno da vidim ljude čiji su postupci u skladu sa onim što govore. Nisam tražila *savršenstvo*, ali sam tražila *istinitost*. *Moralni integritet* je izraz koji mi je dolazio na pamet. Bilo mi je potrebno da čujem kako stvarni ljudi govore o stvarnom životu i da saznam da li Bog jeste – ili može biti – prisutan u stvarnom životu.

Zanimalo me je da li ovi ljudi mare za rane koje sam imala? Da li mare za moju potrebu da imam svoje mesto pod suncem? Mogu li ikada da budem potpuna i zdrava osoba? Postavljala sam razna pitanja nalik na ova, i nisam bila ismejana, ignorisana ili omalovažena. Nisu me gurali ni u šta i niko nije na mene vršio bilo kakav pritisak.”

A onda je rekla sledeće:

“Ukazali su mi neobičnu pažnju. Čudim se kako se ovde ne plaše pitanja, i ne govore: ‘Treba samo da veruješ’, ili: ‘Treba više da se moliš’. Izgleda da se ne plaše da kažu ko su. *Izgledaju kao istinski hrišćani.*”

Ova mlada žena je završila svoje pismo jednom prelepom pesmom. Ona izražava osećanja jednog duhovnog tragaoca

prema hrišćanima. Pročitajte ove reči pažljivo i zamislite da su upućene direktno vama.

Da li znaš,
da li razumeš
da ti za mene predstavljaš Isusa?

Da li znaš,
da li razumeš
da, kada si blag prema meni,
ja se upitam
da li je možda i On blag,
a nije neko
ko mi se podsmeva kada patim.

Da li znaš,
da li razumeš
da, kada slušaš moja pitanja,
umesto da me odbacuješ,
ja pomislim:
“A šta ako je i Isusu stalo do mene?”

Da li znaš,
da li razumeš
da, kada čujem da govoriš o sumnjama
i borbi i strahovima kroz koje si prošao,
ja pomislim: “Možda sam i ja samo obična osoba,
umesto zle osobe koja zaslužuje samo grdnju.”

Ako me ti zapaziš,
pomislim da je možda i Njemu stalo do mene –
a onda se u meni razgori plamen nade
i neko vreme bojim se da dišem
jer bi mogao da se ugasi.

Da li znaš,
da li razumeš
da su tvoje reči Njegove reči?
tvoje lice, Njegovo lice
za nekoga poput mene?

Molim te, *budi ono što kažeš da jesi.*

Molim te, Bože, ne dozvoli da ovo bude još jedna obmana.

Molim te, neka ovo bude stvarno.

Molim te.

Da li znaš,
da li razumeš
da ti za mene predstavljaš Isusa?

Kada sam prvi put čitao ovu pesmu, oči su mi se ispunile suzama. Osetio sam žaljenje zbog onih trenutaka u kojima tragaoci za Bogom nisu u mom životu videli Isusa. Bilo mi je žao jer sam možda zbog svoje neosetljivosti, samozadovoljstva ili ravnodušnosti usporio njihovo duhovno putovanje. Odlučio sam ponovo da zaista budem *autentičan, stvaran* – i pred Bogom i pred ljudima.

Osetio sam da su Megine reči veoma snažne, pa sam želeo da ih pročitam celoj crkvenoj zajednici kojoj pripadam. Zato sam je jedne večeri pozvao telefonom i zatražio njeno odobrenje: “Megi, sviđa mi se tvoja pesma. Da li se slažeš da je pročitam na bogosluženju ovog vikenda?”

“Oh, Li”, rekla je, “zar nisi čuo?”

Srce mi je zadrhtalo. Šta li se dogodilo? Da nije naišla na nekog ko ju je sablaznio? Da li je još jednom nečije licemerje odgurnulo ovu mladu ženu od Boga?

“Ne, Megi”, odgovorio sam sa strepnjom u glasu. “Nisam čuo. Reci mi šta se dogodilo.”

“Ne, ne razumeš – vesti su dobre”, rekla je. “Pre nekoliko večeri predala sam svoj život Isusu Hristu!”

Skoro da sam pao sa stolice. “Megi, pa to je divno”, uzviknuo sam. “To je najbolja vest koju sam čuo u poslednje vreme. Reci mi, koji dokaz ti je najviše pomogao da poveruješ da je Biblija istinita? Šta te je uverilo da je Hristos zaista vaskrsao?” Pitao sam je ovo jer su u mom pronalaženju vere ovakva intelektualna pitanja odigrala veliku ulogu.

“Ne, kod mene je to drugačije”, odgovorila je. “*Vidiš, srela sam grupu ljudi koji su ličili na Isusa.*” Zastala je, a zatim dodala: “To mi je bilo potrebno.”

Uzdahnuo sam. Kakva lekcija za nekoga poput mene, čiji je prvi instinkt da pokuša da uveri ljude u Božiju istinu dokazima, argumentima, istorijskim činjenicama i logikom!

U stvari, ovo je lekcija za svakog hrišćanina: potrebni su ljudi koji bi bili so i svetlost – a to je Hristova zaprepašćujuća strategija, kojom i nakon dve hiljade godina uspešno menja život ljudi.

5. poglavlje

BOG MOŽE DA VAM DA SNAGU KAD VAM ZATREBA

Otkako sam naučio da čitam, želeo sam da postanem novinski izveštač. U svojoj šesnaestoj godini, odlučio sam da potražim prvi honorarni posao u ovoj struci i da započnem izgrađivanje novinarske karijere. Potražio sam u telefonskom imeniku brojeve telefona svih dnevnih i sedmičnih novina i časopisa u severnom Illinoisu, i jednog dana izostao sam iz škole da bih se raspitao da li neko od njih želi da zaposli jednog neiskusnog tinejdžera. Zvao sam urednike u Edisonu, Antioku (Kalifornija), Arlington Hajtsu i Berlingtonu: “Žao nam je, nismo zainteresovani.”

Pokušao sam u mestima po imenu Kristal Lejk, Dandi, Eldžin, Glenkou, Džolijet – ali urednici su me odbijali jedan za drugim.

Proveo sam veći deo tog dana slušajući kako me redom odbijaju; bližio sam se samom kraju spiska. Ostalo je još samo nekoliko mogućnosti pa sam nazvao *Dejli Sentinel* u Vudstoku, iako nisam ni znao gde se nalazi ovaj gradić. Pripremio sam se da me još jednom hladno odbiju, ali je umesto toga urednik rekao: “Možda bi me i zanimalo. Dođi na razgovor.”

Ispostavilo se da je Vudstok udaljen oko 50 kilometara od moje kuće. Otišao sam vozom do tamo, obavio razgovor i dobio posao! Bio sam oduševljen – sve dok nisam saznao da su *Sentinel* večernje novine. To je značilo da posao počinje u 6 sati pre podne, pre bilo kog voza kojim bih mogao da stignem do redakcije.

Preostalo mi je da razgovaram sa svojim roditeljima. “Znate koliko želim da radim kao novinar”, rekao sam, “i sada imam priliku. Ali, moram da se odselim od kuće da bi to bilo moguće. Dobijaću sedamdeset dolara sedmično, a našao sam stan koji košta petnaest dolara sedmično, pa bih mogao da se izdržavam. Šta kažete na to? Znam da mi je samo šesnaest godina, ali hoćete li mi dozvoliti da se preselim da bih radio ono o čemu sanjam?”

Ima različitih roditelja. Neki drže decu na zategnutim uzdama, što je možda donekle odgovarajuće za neku decu, ali uvek postoji opasnost da ih na taj način guše. Moji roditelji su, međutim, bili drugačiji. Želeli su da me osposobe i, uz punu odgovornost, daju mi prostor za odrastanje, učenje i razvijanje. Zbog toga su se složili sa mojim planom i ja sam posle druge godine srednje škole otišao od kuće da radim u ovom časopisu. Na tom poslu sam proveo tri leta i on je postao odskočna daska koja će me na kraju dovesti u *Čikago Tribjun*.

Sušтина je u sledećem: moji roditelji su u to vreme praktično imali vlast nad mojim životom, ali je nisu koristili da uguše moje ambicije. Umesto toga, pošto im je bilo stalo do mog razvoja i budućnosti, dali su mi svoj blagoslov da pokušam da postanem ono što želim.

Ovo nas dovodi do još jedne Božije zadivljujuće tvrdnje: mada je njegova moć neosporna, On želi *da je podeli sa nama*. Toliko mu je stalo do nas da je spreman da nam ulije svoju snagu, *ako* želimo da je koristimo na odgovarajući način. Ukratko, može nam dati snagu kad nam je ona potrebna.

Dozvolite mi da ovo ilustrujem jednim odlomkom iz Svetog pisma, koji ne samo da predstavlja veličanstven opis, već sadrži i izuzetno ohrabrujući i neočekivan završetak.

SNAGA PUSTINJSKE OLUJE

U pokušaju da na kreativan način iskaže neizrecivu Božiju snagu, car David se vratio u dane kad je bio pastir, i sa strahopoštovanjem gledao kako se oluja u zastrašujućem besu valja kroz

pustinju. Napisao je pesmu koju mi nazivamo 29. psalmom, u kojoj živopisnim jezikom veliča Božiju svemoć:

*Glas je Gospodnji nad vodom,
Bog slave grmi,
Gospod je nad vodom velikom.
Glas je Gospodnji silan,
glas je Gospodnji slavan.*

*Glas Gospodnji lomi kedre,
Gospod lomi kedre livanske.*

Da li znate koliki mogu biti kedri u Libanu? Oni mogu dosegnuti 9 metara u prečniku, i narasti do visine zgrade od dvanaest spratova. Ipak, Bog može samim Svojim šapatom da ovo ogromno drveće usitni u drvca za potpalu. To je snaga!

*Kao tele skaču od njega;
Livan i Sirion kao mlad bivo.*

Sirion je planina visoka oko 2500 metara. Drugim rečima, Božiji glas je kao moćan zemljotres koji potresa ravnice i planinske vence da podrhtavaju i ljuljaju se.

*Glas Gospodnji sipa
plamen ognjeni.*

Razmišljajte o neverovatnoj energiji koju oslobađaju stotine miliona munja koje svake godine pogode našu planetu. U deliću sekunde, prosečna munja oslobodi trinaest hiljada miliona konjskih snaga pri sto miliona volti električnog naboja, pri temperaturi koja je pet puta viša nego na površini Sunca! Ipak, jedna Božija tvrdnja mnogo je moćnija od električnog pražnjenja hiljadu i osamsto oluja koje se dešavaju u svakom trenutku širom planete.

*Glas Gospodnji potresa pustinju,
potresa Gospod pustinju Kades.*

Kades je na jugu, Sirion na severu – to znači da se Božija moć prostire širom cele zemlje. Niko ne može da mu umakne.

*Glas Gospodnji oprašta košute bremena,
i sa šuma skida odelo.*

Da li ste videli fotografije planine Sveta Helena posle erupcije? Udarni talas snage 500 atomskih bombi poput domina je porušio džinovsko drveće u krugu od preko 600 kvadratnih kilometara, zgulivši mu koru. To su milioni stabala, od kojih bi moglo da se sagradi 300.000 kuća.

*I u crkvi Njegovoj sve govori o slavi Njegovoj
Gospod je sedeo nad Potopom,
i sedeće Gospod kao car uvek.*

Kako drugačije da reagujete osim da se poklonite jednom tako moćnom i veličanstvenom Bogu koji izaziva strahopoštovanje, koji u potpunosti zaslužuje da vlada nad svim onim što je stvorio?

Upravo ovde Davidova pesma dobija odlučujući obrt. Posle opisivanja Božije moći sledi neočekivani zaključak:

*Gospod će dati silu svome narodu,
Gospod će blagosloviti narod svoj mirom.*

Ovde pronalazimo suštinu: naš svemogući Bog nije neko ko naprosto nagomilava svoju moć. Ne, On želi da podeli snagu sa onima koje je stvorio. Na osnovu ove činjenice možemo naći mir kada smo uznemireni, izdržljivost kada smo prazni, i hrabrost kada smo preplašeni. "Jer nam Bog ne daje duha straha", rekao je apostol Pavle, "nego sile i ljubavi i čistote."⁷³

Kakvu nam neverovatnu poruku šalje tako neobičan Bog!

Kome u životu nije potrebna ovakva snaga? Ko ne bi prihvatio Božiju darežljivu ponudu da ga ispuni svojom natprirodnom snagom? Postoji mnoštvo oblasti u kojima bismo mogli imati

⁷³ 2. Timotiju 1:7.

koristi crpeći njegovu silu, ali ja ću se usredsrediti na tri naše najuobičajenije potrebe: snaga kada patimo, snaga kada smo u iskušenju i snaga da pravilno postupimo.

SNAGA KADA VETAR PRETI DA NAS ODUVA

Na primer, potrebna nam je Božija snaga da nas provede kroz bol koji ne možemo da izdržimo sami. Evo primera.

Jedne subote popodne u avgustu, dok sam ručao, zazvonio je telefon. Pozvao me je lekar urgentnog centra i rekao da moj prijatelj Bob želi hitno da razgovara sa mnom. Moja prva misao je bila: "Uh, uh. Znajući kako je Bob impulsivan, kladio bih se da je imao srčani napad."

Lekar je predao telefon Bobu, ali zvuk koji je dopirao iz slušalice nije zvučao ljudski. Bilo je to izmučeno i srceparajuće zavijanje.

"Bobe", rekao sam, "smiri se, smiri se. Reci mi šta nije u redu."

Potrajalo je nekoliko trenutaka dok Bob nije uhvatio dah i pribrao se što je bolje mogao. "Moja kćerka", uspeo je da kaže pre nego što je ponovo počeo da jeca. "Udario ju je pijani vozač. Kažu da joj je mozak mrtav! Molim te, Li, dođi u bolnicu!"

Stigao sam na intenzivnu negu za samo nekoliko minuta. Ležala je tamo. Jedna strana glave bila joj je obrijana zbog operacije mozga, njene otekle oči bile su zatvorene, lice izudarano i modro, a mašina je disala umesto njenih pluća. Bio je to stravičan prizor.

Uzeo sam Bobovu ruku i ruku njegove kćeri, koja je bila mlitava i hladna, i molio se za oboje. Dok sam se molio, nisam mogao prestati da mislim na svoju kćerku i na to kako sam se nekada osećao nemoćno dok sam kao ateista stajao kraj njenog krevca na odeljenju neonatologije i gledao kako se bori za život koji je tek bio počeo.

Reći ću vam nešto vrlo otvoreno: ono što se desilo mom prijatelju Bobu desiće se jednom i vama. To možda neće biti ista vrsta tragedije, ali je neizbežno da ćete i vi – u nekom trenutku

i u nekom obliku – iskusiti tu vrstu tuge koja lomi dušu, i koja potiče od gubitka čiju težinu ne možete sami da nosite. Niko od nas nema garanciju da mu se ovako nešto neće dogoditi.

Isus je isto rekao: “Ovo vam kazah, da u meni mir imate. U svetu ćete imati nevolju; ali ne bojte se, jer ja nadvladah svet.”⁷⁴ On jasno kaže da živimo na mestu koje je deformisano i pokvareno grehom, a mi ćemo trpeti posledice dok boravimo ovde.

Ipak, Hristos nudi i nadu. Kada jak vetar zapreti da će satrti naš život, možemo dobiti ono što nam u tom trenutku najviše treba – mir i hrabrost. A odakle ih dobijamo? Od Boga koji nam daje snagu da prođemo kroz bol koji nikada sami ne bismo mogli da prevaziđemo.

Ako biste danas sedeli i razgovarali sa mojim prijateljem Bobom, on bi vam jasno rekao da je smrt njegove kćerke bila najdublja i najmračnija dolina kojom je ikada prošao. Ali bi vam isto tako ubeđeno rekao kako, da Bog nije išao sa njim i podržavao ga i jačao, nikada ne bi dospeo na drugu stranu. Bar ne živ, zdrav i normalan.

Kada dođe dan da vam zatreba ta vrsta snage, kako ćete je dobiti? *Kako?* To je važno znati, zar ne? Za nekoliko trenutaka pokušaću da odgovorim na ovo pitanje najjasnije što umem.

SNAGA U VREME ISKUŠENJA

Ne samo da nam je očajnički potrebna snaga od Boga kada nas tragedija zadesi, nego nam je takođe potrebna sila da ne radimo ono što znamo da ne treba.

Iskušenja nas mame svaki dan. Jednom sam na nekim kolima video nalepnicu: “Ne navedi me u iskušenje; odlično umem i sam da ga nađem.” K. S. Luis se ovako izrazio: “Danas neki površno smatraju da dobri ljudi ne znaju za moć iskušenja. To je očigledna neistina. Samo oni koji pokušavaju da se odupru iskušenju znaju kako je ono jako.”

⁷⁴ Jovan 16:33.

Iskušenja su one nepoštene i nemoralne prečice koje nas neizbežno vode u ćorsokak:

- Da li da nešto prečutiš u svojoj radnoj biografiji? (*Ma daj, niko nikada to ne proverava.*)
- Da li da flertujete sa novom kolegicom na poslu? (*Ako ste oprezni, vaša supruga nikad neće posumnjati.*)
- Da li da gledate onaj pornografski sajt? (*Šta je tu loše? Niste malo dete.*)
- Da li da sebi pripišete ideje svog pomoćnika? (*Ako to uradite kako treba, on to nikad neće saznati, a vi ćete pobrati lovorike.*)
- Da li da od poreske uprave sakrijete dodatnu zaradu? (*Oni to svakako ne mogu da otkriju.*)
- Da li da ipak rizikujete u već dovoljno nezgodnoj finansijskoj situaciji i kupite ta skupa kola? (*Zaslužujete to zadovoljstvo, zar ne?*)

Pre nego što sam postao hrišćanin, imao sam dva kriterijuma za određivanje kom iskušenju ću se prepustiti. Prvi, koliko bi mi zadovoljstva to donelo. I drugi, koliko sam zbog toga mogao da nastradam. Stoga sam se odavao kratkoročnim zadovoljstvima koja su neizbežno donosila glavobolje na duge staze.

Kada sam postao Isusov sledbenik, shvatio sam da iskušenja nisu prestala. Da stvari budu gore, moje početno gledište o tome šta Bog misli o iskušenjima bilo je sasvim pogrešno. Zamišljao sam da Bog ima povodac na kom me drži, poput onoga koji sam ja stavljao na svog velikog psa Nika kada sam bio dete. Svaki put kad bi postojala opasnost da Nik odluta tamo gde je mislio da bi mogao lepo da se provede – možda da izvidi da li je ona slatka pudlica izašla na ulicu – ja bih brzo povukao povodac i on bi se vratio nazad. Zamišljao sam da i mene Bog drži na uzici, prosto me izazivajući da podlegnem iskušenju da bi ljutito mogao da me trgne za vrat. Stoga sam se osećao zaplašeno i usamljeno.

Što sam više čitao Bibliju, sve više sam uviđao da to uopšte nije Božiji stav. On nije zlobno pokušavao da mi pokvari zadovoljstvo; iz

ljubavi je želeo da me zaštiti od emocionalnih, telesnih, duhovnih padova i grešaka u međuljudskim odnosima, koji mogu da se jave kada se odajemo iskušenjima.

U stvari, On je na mojoj strani. "Jer nemamo poglavara sveštiničkog koji ne može postradati s našim slabostima", kaže Biblija, "nego koji je u svačemu iskušan, kao i mi, osim greha."⁷⁵

Uvek je lakše pričati o borbi sa iskušenjima sa nekim ko je to prošao. Danas kad pričam Hristu o iskušenju da ugrozim svoje poštenje ili načinim moralni kompromis, shvatam da mi On ne govori: "Pazi ti njega! Sram da te bude što si čak pomislio tako nešto!" Umesto toga, osećam da mi govori: "Znam, znam. Veruj mi, razumem. Dođi – daj da ti pomognem."

I On zaista pomaže. "Bog je veran: neće dozvoliti da budete iskušavani preko svojih snaga", uverava nas apostol Pavle, "nego će vam zajedno sa iskušenjem dati i izlaz iz njega da možete da izdržite."⁷⁶

Ali opet, pravo pitanje je *kako*. Kako možemo da dobijemo pomoć koja nam se nudi?

SNAGA ZA POŠTEN ŽIVOT

Bog je rekao da nam može pomoći da izbegnemo štetne postupke za koje znamo da ih ne bi trebalo preduzimati. A šta je sa drugom stranom medalje? Istina je i da nam je Bog potreban da bismo radili ono što znamo da bi *trebalo* da radimo, a nemamo snage za to.

Ako ste čitali Bibliju, znate da ona sadrži mnoge pouke o tome kako bi trebalo da žive pobožni ljudi i žene. Ipak, ja priznajem da bez Božije pomoći za mnogo toga jednostavno nemam snage.

- Da služim drugima? *Žao mi je, ali moje potrebe su na prvom mestu.*
- Da budem skroman? *Svi znaju da se u današnje vreme najbolje napreduje reklamirajući samog sebe.*

⁷⁵ Jevrejima 4:15.

⁷⁶ 1. Korinćanima 10:13 (SSP).

- Da budem darežljiv? *Podsvesno težim da što više zadržim za sebe.*
- Da budem strpljiv? *To mi je teško kad se zaglavim u saobraćajnom špicu ili čekam red na kasi iza nekoga ko je svašta nakupovao.*
- Da oprostim onima koji su me povredili? *Hej, ja dolazim iz Čikaga, gde važi moto: "Ne ljuti se – obračunaj se!"*

Životni cilj hrišćana treba da bude da "Hristovo obličje postane u nama".⁷⁷ Ovo uključuje hod neretko strmim stazama rasta, sazrevanja i potčinjavanja Bogu, kojim, iskreno govoreći, ne mogu da idem sam. Potrebna mi je Božija sila ako želim da napredujem – ali, opet, postavlja se pitanje *kako*. Nije li upravo u tome ključ? Svi mi *želimo* Božiju silu, ali kako da je *dobijemo*?

Do Božije sile ne dolazimo pritiskom na pravo dugme ili čarobnim rečima pomoću kojih odjednom postajemo hrišćanska verzija "Moćnih rendžera". Ipak, u Bibliji su opisani koraci koje možemo preduzeti kada smo ophrvani tugom, podložni iskušenju, preslabi da pobedimo mane karaktera, kada smo uplašeni, poraženi ili maloverni.

Ove korake otkrio sam dok sam čitao Bibliju. Primenjujući ih godinama na svoj život, uvek sam uviđao da su od ogromne koristi.

1. korak: Priznaj da si slab bez Boga

Kada zapadnem u krizu, moja prva reakcija je da pokušam da iz nje izađem sam, jer ne volim da zavisim ni od koga drugog. Međutim, upravo u tome i jeste problem: *Bog ne može da manifestuje svoju silu u našem životu dok se ne oslobodimo zablude da smo dovoljni sami sebi.*

Potrebno je da priznamo da ne možemo preboleti gubitak, odupreti se iskušenju i oblikovati karakter bez pomoći nekog sa strane. Tako često u Pismu vidimo – od Mojsija do apostola

⁷⁷ Galatima 4:19.

Pavla – kako ljudi prvo ponizno priznaju svoju slabost, a onda im Bog daje svoju snagu.

Apostol Pavle je u jednoj prilici rekao: “I reče mi [Bog]: dosta ti je moja blagodat; jer se moja sila u slabosti pokazuje sasvim. Dakle, najslađe ću se hvaliti svojim slabostima, da se useli u mene sila Hristova.”⁷⁸

Što se duže tvrdoglavo opiremo očiglednoj istini – da smo kao ljudska bića nemoćni i sami – dublje tonemo u glib. Konačno, ne možemo dobiti Božiju silu i sačuvati je ako smo prezauzeti naporima da očuvamo sopstvenu samodovoljnost.

“Ništa ne unapređuje naš molitveni život tako kao osećanje bespomoćnosti”, napisao je Ole Helzbi u svom klasičnom delu *Molitva*. “Svoje srce uistinu otvaramo Bogu jedino kada smo bespomoćni.”

2. korak: Pamti Božiju silu i prisustvo

Kada se jasno suočimo sa činjenicom da smo slabi, trebalo bi da se setimo da je svemogući Bog koga sledimo kroz celu istoriju na izvanredan način pružao snagu svojim sledbenicima. Biblija kaže da bi trebalo da tu istinu neprestano imamo na umu: “Tražite Gospoda i silu njegovu; tražite lice njegovo bez prestanka. Pamтите čudesa njegova, koja je učinio, znake njegove i sudove usta njegovih.”⁷⁹

Drugim rečima, ne zaboravite kako je podržao Mojsija, ojačao Davida, osposobio Danila, ohrabrio Petra i podupro Pavla. Setite se kako je Bog uvek pokazivao da je dostojan poverenja.

Pre izvesnog vremena, sreo sam sumnjičavu mladu ženu čija je vera bila veoma slaba. Dok smo razgovarali, razlog za njeno stanje postao mi je očigledan: Bibliju je čitala vrlo retko i površno. Nije joj bilo poznato da je Bog kroz istoriju neprestano izlazio u susret svojim sledbenicima. Uzeo sam parče papira i

⁷⁸ 2. Korinćanima 12:9.

⁷⁹ 1. Knjiga dnevnika 16:11-12.

napisao joj jednostavan recept: "Čitajte Bibliju." Nije dovoljno samo da čitate hrišćanske knjige i gledate dokumentarne filmove. Biblija je nezamenljiva.

Osim priznanja da Bog ima silu da nam pomogne, takođe bi trebalo da prepoznamo njegovu spremnost da bude prisutan u našem životu.

Alison je jednom u srednjoškolskom horu pevala pesmu "Iz daljine", koja je proslavila glumicu Bet Midler pre više godina. Kada su došli do reči koje glase: "Bog nas posmatra iz daljine", želeo sam da ustanem i povičem: "Hej, to nije istina!"

Uzdržao sam se iz obzira prema Alison, ali sam želeo da svi znaju da nas Bog ne gleda izdaleka. On je ovde. On je blizu. On je pristupačan. Gospod kaže Isusu Navinu: "Budi slobodan i hrabar. Ne boj se i ne plaši se; jer je s tobom Gospod Bog tvoj kuda god ideš."⁸⁰

Sámo prepoznavanje te istine može da izmeni mnogo toga. Naše poverenje, hrabrost i snaga povećavaju se kada se setimo da Bog koji je jačao svoj narod kroz vekove želi da bude prisutan u našem životu danas – baš sad, usred naše krize, iskušenja ili moralnih dilema.

3. korak: Povinuj se Božijoj volji

Istina je da ponekad tražimo Božiju snagu iz sasvim pogrešnih razloga. Međutim, Božiju silu ne možemo da dobijemo pritiskom na dugme, da bismo je po svojoj volji koristili za šta nam se sviđa.

"Ja sam čokot, a vi loze", kaže Isus.⁸¹ To znači da je potrebno da budemo prisno povezani sa Bogom i njegovim namerama. On dalje kaže: "I koji bude u meni i ja u njemu on će roditi mnogi rod." Drugim rečima, kada živimo i radimo u dogovoru i skladu sa Bogom, On nam rado daje snagu da izvršimo velike stvari. Ovaj tekst se završava s ovom oštrom, ali odgovarajućom opomenom:

⁸⁰ Isus Navin 1:9.

⁸¹ Jovan 15:5.

“Jer bez mene ne možete činiti ništa.” Kada samovoljno idemo svojim putevima i radimo na ostvarenju sopstvenih planova, ne treba da očekujemo Božiju pomoć.

Razmislite o tome. Ne bi imalo smisla da Bog obnavlja našu snagu da bismo sproveli svoje omiljene projekte koji su protivni njegovim planovima za naš život. Potrebno je da se uverimo da idemo dobrim putem pre nego što zatražimo pomoć da idemo njim. Posmatrajmo to na sledeći način: ako On želi ono što je najbolje za nas, zar ne bi bilo razumno da tražimo da nas On vodi?

Poslušnost Božijoj volji počinje kada poverujemo da nam On prašta grehe i vodi naš život. To je trajan proces u kome se naša veza s njim razvija i mi prihvatamo njegove planove za naš život. Kako sazrevamo u veri, sve brže prepoznajemo njegovu volju, a njegov glas postaje nam sve bliži. Uranjamo u njegovu Knjigu i sve proveravamo njome. Prihvatamo savete Svetog Duha i otvaramo se za savete drugih hrišćana. Postajemo sve sigurniji da će nam Bog davati hrabrost i snagu ako se budemo usklađivali s njim i išli pravim putem.

4. korak: Pitaj Boga da ti da potrebnu silu

Kada sam bio u srednjoj školi, moj brat Rej kupio je blještavu novu korvetu kabriolet. Naravno, uvek sam želeo da je pozajmim od njega, ali sam se ustručavao da ga otvoreno pitam. Stoga sam okolišao koristeći nespretne aluzije. “Pretpostavljam da će kola stajati tako celu noć?”, rekao sam. “Sama. Sama samcata. Šteta. Možda bi im bilo potrebno malo vežbe...” Nastavio sam u tom stilu, sve dok Rej nije uzviknuo: “Vidi, Li, ako želiš da pozajmiš kola, samo *pitaj!*”

Tako često očajnički želimo da se Bog umeša u naš život, ali odugovlačimo. Biblija jednostavno kaže: “Nemate, jer ne ištete.”⁸² Potrebno je da Bogu pristupimo neposredno i iskažemo mu svoje potrebe.

⁸² Jakov 4:2.

Kada priznamo da sami ne možemo da rešimo svoje probleme, kad pamtimo Božiju silu i prisustvo u našem životu, i kad se povinujemo Božijoj volji i uskladimo svoje želje s njom, tada treba da ga otvoreno i određeno upitamo da stupi u naš život i pomogne nam.

Više puta sam tako postupio i – *vau!* – doživeo sam priliv samopouzdanja, hrabrosti i delotvornosti koje sam mogao da pripišem samo Božijem delovanju u svom životu. Na primer, još uvek se sećam kako sam se grčio od straha pre obraćanja prisutnima na nekom velikom skupu. Bio sam apsolutno ubeđen u nezainteresovanost slušalaca i svoju nesposobnost da kažem bilo šta vredno. Ipak, kada sam preduzeo ova četiri koraka, usred svog izlaganja zapitao bih se: “Odakle *ovo* dolazi? Zašto umem da jasno izrazim misli koje su pre samo sat vremena bile tako zbrkane? Zašto osećam samopouzdanje umesto straha?” Tada bih sa sigurnošću znao da je sve to Božije delo.

Međutim, nije uvek bilo tako. Dešavalo se da sam ispunio ova četiri uslova, ali nisam osećao nikakvu razliku. Još uvek sam bio uplašen i slab. Da li se to ikada vama desilo? Ako jeste, šta bi trebalo da radite? Shvatio sam da je najbolja strategija preći na poslednji korak.

5. korak: Ponašaj se kao što nalaže poslušnost Bogu!

Čak i kada *ne osećamo* da smo dobili snagu, a ipak smo sve vreme verno išli putem koji nam je Bog pokazao, On će nas osnažiti kada nam to bude potrebno.

U Getsimanskom vrtu, Isus je bio je skrhan emocijama zbog smrti koja ga je očekivala. Osećao je da je zadatak koji je pred njim ogroman, obuzela ga je zebnja, ali je, posle molitve i uverenja da je postupio verno u odnosu na volju Oca, poslušno krenuo iz vrta u susret svom izdajniku, putem koji vodi u smrt. Bog mu je dao dovoljno snage za sve što ga očekuje. Bio je u stanju da izdrži bičevanje, udarce, ismevanje, trnovu krunu, klinove koji su mu razdirali ruke i noge, i ogromnu težinu greha sveta

na svojim plećima. Prošao je kroz sve to i na kraju izgovorio: "Svrši se"⁸³, plaćajući cenu otkupljenja sveta. Otac je bez sumnje svom Sinu dao dovoljno snage za izvršenje prevažne misije otkupljenja.

Isto tako, kada vi i ja idemo putem poslušnosti Bogu, čak i kada *ne osećamo* snagu, ono što radimo jeste izraz *vere*. Vera nije samo verovanje u nešto – ona je i *ponašanje, delo*. To je verovanje i delovanje u skladu s onim u šta verujemo. Neko je definisao veru kao "uverenje koje je preraslo u odvažnost".

Biblija kaže: "Bez vere nije moguće ugoditi Bogu."⁸⁴ Međutim, isto je tako istina da ćemo *verom* – to jest, kroz poslušnost i veru da će nam Bog priteći u pomoć – dobiti potrebnu silu.

Prisetio sam da se ovo često pokazalo tačnim u mom životu. Na primer, nedavno sam uvideo da treba da se pomirim s nekim prema kom sam loše postupio, ali sam bio isuviše zastrašen i zbunjen da bih to učinio. Bilo mi je teško da priznam krivicu. Plašio sam se da će se ta osoba razbesneti. Nisam čak ni bio siguran kako da iznesem ovu stvar, a da ne bude nespretno.

Tada sam priznao da mi je potrebna Božija snaga, da je On moćan i da je sa mnom. Znao sam da On želi da ovo učinim, jer u Bibliji nam je rekao: "Ako je moguće, koliko do vas stoji, imajte mir sa svim ljudima."⁸⁵ I molio sam se, tražeći od Boga hrabrost da prođem kroz to.

Umesto nekog unutrašnjeg osećanja ispunjenosti Božijim "elektricitetom", i dalje sam se osećao nespretno i neugodno. Uprkos tome, odlučio sam da preduzmem taj korak, da krenem napred i delujem u skladu sa onim što sam znao da Bog želi od mene.

Prišao sam telefonu i prisilio se da okrenem broj tog čoveka, znajući da će na tom putu poslušnosti Bog dati snage koliko je

⁸³ Jovan 19:30.

⁸⁴ Jevrejima 11:6.

⁸⁵ Rimljanima 12:18.

potrebno. I naravno, te večeri Bog me je ohrabrio i ojačao u toku tog veoma teškog razgovora i toga dana sam se pomirio s tim prijateljem.

Stoga, ako vam je potrebna sila u životu, *preduzmite ono što treba*. Ako ste skrхани ličnom tragedijom, počnite da tražite rešenje i pomoć, verujući da će vam Bog dati snage koliko je potrebno. Ako vas je iskušenje steglo svojim lancima, *delujte*. Uzmite telefon i kažite osobi s kojom ste nedozvoljeno flertovali da to mora da prestane. Pokupite s police pornografske filmove i bacite ih u kantu za smeće. Spakujte se i iselite iz zajedničkog stana u kojem živite sa svojim momkom ili devojkom. Da, nije lako preduzeti te korake, ali kad počnete da se krećete u smeru u kom znate da Bog želi da idete, možete verovati da će vam On dati potrebnu snagu.

Ako vas karakterne mane ometaju da uradite ono šta znate da je ispravno, ipak *delujte*. Nazovite prijatelja hrišćanina, ispričajte mu sve i zamolite ga da vam pomogne da uzrastete u ovom pogledu. Tada očekujte da će vam Bog dati svu potrebnu snagu.

Endrju van der Beil (Bijl) može da posvedoči o delotvornosti ovakvog pristupa: on je stekao nadimak "Božiji švercer" jer je milione Biblija vešto prokrijumčario u nepristupačne zemlje, uključujući i društva toliko neprijateljski raspoložena prema hrišćanstvu da se smatralo da niko ne može da prodre u njih. Kako je uspeo u tome?

Kada je prepoznao da ga Bog pokreće da biblijske materijale donese nekom narodu, brat Endrju je poslušno preduzeo konkretne aktivnosti iako su se vrata isprva činila čvrsto zatvorena. Kada bi prišao granici sa knjigama, Bog bi ga uvek ojačao da ispuni svoj zadatak. Evo kako on to opisuje:

"Vrata možda izgledaju zatvorena, ali su zatvorena koliko i vrata supermarketa. Zatvorena su dok ste na odstojanju, ali kada im pridete želeći da prođete kroz njih, senzor iznad njih prepoznaje vaš dolazak i vrata se otvaraju. Bog čeka da

u poslušnosti pridemo da bi mogao da nam otvori vrata da poslužimo ljudima.”⁸⁶

Kada pokažete veru tako što ćete preduzeti jasne korake poslušnosti, otkrićete da je Bog i više nego spreman da natprirodno deluje u vašem životu. U svemu tome pridržavajte se reči cara Davida: “Predaj Gospodu put svoj, i uzdaj se u njega, *On će učiniti*. I izvešće kao videlo pravdu tvoju, i pravicu tvoju kao podne.”⁸⁷

SILA ZA OSTVARIVANJE VLASTITIH POTENCIJALA

Najverovatnije je i vama veoma potrebna Božija snaga u nekoj oblasti života. Svima nam je potrebna, a Bog to već zna. Bog vas upravo sada čita kao knjigu – i šta vidi? Vidi li nekoga ko je stidljiv, plašljiv i paralisani? Nekoga ko se batrga pod teretom života? Nekoga ko stalno pada u iskušenje? Nekoga ko je nesposoban da hrabro uradi ono što je ispravno ili ko se oseća pre slabim da prestane činiti ono šta ne valja? Nekoga čija je vera opasno blizu nule? Šta Bog vidi dok vas gleda?

Stanite na trenutak – ne odgovarajte prebrzo.

Ispričaću vam najpre priču o čoveku koji je bio najslabiji član neverujuće porodice iz siromašnog kraja. Bio je neodlučan i sumnjičav. U Bibliji ga upoznajemo u trenutku kada se skriva u strahu da ga neko ne ubije.

Ime mu je bilo Gedeon. Jednoga dana anđeo se pojavio pred njim i pozdravio ovog uplašenog čoveka.

Mogao je da uzvikne: “Hej ti, strašljivi zeko!”, ili: “Hej ti, kuka vice!” Umesto toga, anđeo je rekao nešto sasvim neočekivano: “Gospod je s tobom, *hrabri junače!*”

Zašto ga je tako nazvao? Zato što je Bog mogao da vidi Gedeona ne samo takvog kakav je bio, nego i takvog kakav je mogao

⁸⁶ Brother Andrew with Verne Becker, *The Calling* (Nashville: Moorings, 1996), 26-27.

⁸⁷ Psalam 37:5-6. (naglasio Li Strobel).

da postane – *ako* se prikloni Božijoj sili. Bog je znao da Gedeon ima potencijal da se razvije u nekoga ko postupuje drugačije, odvažno i samouvereno.

Na kraju je Gedeon primio Božiju snagu. Iako ne bez spoticanja, postigao je velika dela za Boga, a njegovo ime se spominje sve do danas.⁸⁸

Hajde da stoga preformulišem svoje pitanje: *dok vas Bog upravo sada posmatra, koje ime bi mogao da vam da?*

Šta mislite o “ti koji unosiš promene”, ili “graditelju carstva”, ili “karakterna ljudino”, ili “divna časna ženo”, ili “vrsni roditelju”, ili “ti koji ljude nadahnjuješ verom”, ili “čvrsta steno”, ili “uzoru vrline”, ili “Gedeone naših dana”?

Razmislite na trenutak. Zamislite šta biste mogli da postanete ako se oslonite na Božiju snagu umesto na svoju sopstvenu. Slobodno razmotrite sve mogućnosti.

U jedno možete biti sigurni: Bog ih je već razmotrio.

⁸⁸ Knjiga o sudijama, poglavlja 6-8.

6. poglavlje

DOBIJAMO KADA DAJEMO

Ime mu je Džordž, ali ga tako nisu zvale siledžije u njegovoj srednjoj školi pored Čikaga. Iz dana u dan dobacivali su mu nadimke kao što su *glupan*, *kreten* i *čudak*. Rugali su mu se, gurali ga, udarali pokušavajući da ga izazovu da se tuče – samo zato što je Džordž bio malo drugačiji.

Na kraju su izvojevali nekakvu pobjedu. Zbog neprestanog uznemiravanja i nesposobnosti nastavnika da to obuzdaju, Džordža su roditelji ispisali iz škole i sada ga uče kod kuće.

Nažalost, siledžije su deo života. To su ljudi jači od nas – fizički, ekonomski ili na bilo koji način – kojima je zadovoljstvo da nas zlostavljaju. Statistike pokazuju da su tri od četiri osobe nekada u svom životu bile žrtve siledžija. Jedan stručnjak kaže: “Kod nasilja je uvek reč o zloupotrebi moći.”

U prethodnom poglavlju govorili smo o izvanrednoj Božijoj moći. Ako je tačna stara izreka po kojoj vlast kviri, a apsolutna vlast kviri apsolutno, bilo bi logično kada bi i Bog bio kosmički siledžija koji se razmeće svojom moći, omalovažava nas, zastrašuje i samozadovoljno ističe da je On veliki gazda, a da smo mi jadni i slabi.

Ali Bog nije takav.

U 13. poglavlju Jevanđelja po Jovanu zapisan je zanimljiv događaj. U trećem i četvrtom stihu ovog poglavlja nalaze se neke od najprovokativnijih tvrdnji u celoj Bibliji. One kao da nisu povezane, kao da su protivrečne. Prvi deo rečenice glasi: “Znajući Isus da mu sve Otac dade u ruke, i da od Boga izađe, i k Bogu ide...” Drugim rečima, Isus je bio potpuno siguran da je Bog, da

je svemoguć, da može da uradi šta god želi, da postoji od večnosti i da će uskoro povratiti svoj sveti i uzvišeni status na nebu.

I šta Hristos radi svestan te zanosne činjenice koja bi mogla da ga uzoholi? Da li koristi svoju nadmoć da kinji svoje učenike? Da li oholo zahteva da mu ugađaju i udovoljavaju?

Evo kraja rečenice: “[...] ustade od večere, i skide svoje haljine, i uze ubrus te se zapreže.” Neočekivano, Isus preuzima ulogu sluge, spremajući se da opere svojim učenicima prljave, smrdljive noge i zatim ih obriše peškirom! Iako nenadmašan u moći, Isus Hristos je odlučio da se prihvati posla koji nijedan od učenika nije želeo da izvrši. Kakvog li neverovatnog primera ponizne i nesebične službe – od Onoga koji je s punim pravom mogao da zahteva da njemu služe!

Ko može da dokuči ovu veliku i čudesnu tajnu, da Isus “nije došao da mu služe, nego da služi i da dušu svoju u otkup da za mnoge”.⁸⁹

KOME ĆEŠ TI DA “OPEREŠ NOGE”?

Iako sila i ponizno služenje izgledaju protivrečno, i jedna i druga osobina neosporno pripadaju Bogu. Na kraju krajeva, Bog služi jer je On ljubav, a ljubav po svojoj prirodi uključuje davanje sebe. To je osnova Hristovog života, kako ga opisuje Filibljanima 2:6-8, što Judžin Piterson (Eugene Peterson) tako vešto parafrazira u svom delu *Message (Poruka)*:

“[Isus] je imao isti položaj kao i Bog, ali nije želeo da se veže za prednosti takvog položaja. Nikako. Kada je došlo vreme, odložio je na stranu svoje božanske privilegije i prihvatio se položaja roba, postajući *čovek!* Postao je čovek i živio kao čovek. To je akt neverovatne poniznosti. On nije za sebe zahtevao posebne privilegije. Umesto toga, živio je nesebično i poslušno, a onda i umro na najgori mogući način: bio je razapet na krstu.”⁹⁰

⁸⁹ Matej 20:28.

⁹⁰ Eugene H. Peterson, *The Message* (Color: Springs: NavPress, 1993), 491.

Isus je tako postao naša zamena; iako je bio nevin, prihvatio je smrtnu kaznu koju smo zaslužili za zla dela koja smo učinili. Isus je mogao da se razmeće svojom moći, ali umesto toga postao je sluga koji pati, iako naša pobuna i učinjena zla ne zaslužuju ništa manje od večne osude.

Zar ovo nije zapanjujuće?! Upravo tako! Nagoni nas da uzvknemo: “To, Bože!” Ipak, to je samo početak priče, jer Isus poziva vas i mene da i mi uradimo nešto neobično. Pošto je oprao i obrisao noge i svom poslednjem učeniku, Hristos se okrenuo okupljenima i izgovorio ove značajne reči: “Dao sam vam primer da i vi činite onako kako sam ja učinio vama.”⁹¹

Razumljivo je da želimo da služimo Bogu zbog njegove ljubavi i spremnosti da služi nama i omogući nam oprostjenje i pomirenje. Međutim, koliko god to nelogično zvučalo, naša služba bližnjima je prednost, jer u njoj pronalazimo zadovoljstvo kakvo ne postoji u životu povlašćivanja samome sebi.

UTICAJ ONIH KOJI DRUGIMA “PERU NOGE”

Nedugo nakon završavanja novinarske škole i nakon samo pet meseci rada u *Čikago Tribjunu*, dobio sam težak zadatak da u tri-deset nastavaka pišem o siromašnima u Čikagu. Trebalo je da svakog dana opišem po jednu siromašnu porodicu, iznoseći njihovu priču da bih pokrenuo humanost kod ljudi i ohrabrio ih da pomognu Fondu za decu bez sredstava za život. Bio je to zajednički napor čikaških medija da se za Božić pomogne siromašnoj deci.

Dok sam obavljao ovaj zadatak, tumarajući gradom u potrazi za odgovarajućim porodicama o kojima bih pisao, spoticao sam se o nešto o čemu nikada ranije nisam razmišljao. Po prvi put, otkrio sam veliku, neformalnu mrežu hrišćana koji su na poseban način služili siromašnima. Bilo je tu snabdevača hranom i odećom, utočišta za beskućnike, obrazovnih ustanova, programa lične nege, programa za rehabilitaciju narkomana, sportskih dečijih službi – i svima su upravljali hrišćanski dobrotvori.

⁹¹ Jovan 13:15.

Posebno sam bio oduševljen službom za zbrinjavanje porodica koje nisu imale svoj dom, kojom je upravljala Armija spasa u severnom Čikagu. Tokom istraživanja, počeo sam redovno da odlazim tamo, razgovarajući sa ugroženim porodicama, ali isto tako posmatrajući volontere koji su nesebično i požrtvovano služili ovim inače zaboravljenim ljudima. Za mene lično, zadatak koji sam dobio od *Tribjuna* postajao je manje važan od istraživanja motiva koji su pokretali ove hrišćane da odvoje toliko svoga vremena, energije i novca da bi pomagali drugima. Za mene, kao ateistu, to nije imalo smisla. Želeo sam da znam *zašto*.

Volonteri nisu radili bezvoljno ili pod prinudom. Naprotiv, radili su s oduševljenjem. Izgledalo je da im to donosi veliko zadovoljstvo. Činilo se da želja da pomažu ljudima prirodno izvire iz njih. Stekao sam snažan utisak da oni jednostavno nisu mogli da ne služe. To je bilo utkano u njihovo biće.

Njihov uticaj bio je zapanjujući. Osnivali su bolnice, pokretali škole, delili hranu i odeću, otvarali savetovališta, obnavljali zgrade, brinuli o starijima, služili samohranim majkama, odvikavali zavisnike od droge, obučavali nezaposlene, gradili domove i pružali ohrabrenje. Iznad svega, u sve te službe ulagali su velike sume svog novca. Jedno istraživanje je pokazalo da crkve i sinagoge prilažu više nego bilo koja druga nevladina institucija za socijalne usluge u Americi. Donacije premašuju devetnaest milijardi dolara godišnje, a vrednost volonterskog rada procenjuje se na oko šest milijardi dolara godišnje.⁹²

Shvatio sam da su ovi ljudi služili bližnjima prvenstveno podstaknuti zahvalnošću prema Isusu Hristu, koji je svojim životom i smrću služio svima nama. Oni su takođe shvatili da Bog želi i da u njihov život unese zadovoljstvo koje služba iz ljubavi nosi sa sobom. Duhovno ispunjenje nije im prvenstveni cilj, ali ga u izobilju dobijaju. Želeo sam da saznam *odakle ono potiče*. Tokom godina, prvo kao skeptik, a onda kao hrišćanin,

⁹² D. James Kennedy, *What If Jesus Had Never Been Born?* (Grand Rapids: Zondervan, 1994), 36.

uočio sam šest naročitih izvora duhovnog ispunjenja. Prođite sa mnom kroz ovih nekoliko stranica i istražićemo ih zajedno.

ISPUNJENJE SMISLA ŽIVOTA U POSLUŠNOSTI BOGU

Džon Njutn je bio bezosećajni trgovac robljem pre nego što je Hristos promenio njegov život. Zapamćen je prevashodno po svojoj pesmi *Amazing Grace (Zadivljujuća milost)*, ali poznat je i njegov komentar o služenju. Rekao je da bi dva anđela, jedan sa zadatkom od Boga da vlada nad najvećom nacijom na Zemlji, a drugi da očisti ulice najprljavijeg sela, *bili potpuno ravnodušni prema veličini zadatka koji su dobili.*

Jednostavno, njima bi nešto drugo bilo važno. Prava radost nalazi se u poslušnosti Bogu. Za Hristovog sledbenika nije važno *šta* nam Bog daje da radimo; važno je da radimo posao kojim je Bog zadovoljan.

Kada dozvoljavamo da Bog vodi naš život, Sveti Duh nam daje unutrašnji osećaj afirmacije i zadovoljstva. Ljudi koji služe drugima uživaju u Božijem osmehu odobravanja. To raspaljuje vatru u njima više od ičeg drugog.

ISPUNJENJE SMISLA ŽIVOTA KROZ UPOTREBU DUHOVNIH DAROVA

Kada sam 1987. godine otputovao u južnu Indiju u sirotište koje su vodili hrišćani, poneo sam Polaroid instant fotoaparatus, jer sam znao da ta deca nikada nisu videla svoje fotografije. Slikao sam ih, jedno po jedno, a onda sam posmatrao njihov izraz lica dok se fotografija polako razvijala pred njihovim očima. Kako je slika postajala sve jasnija, njihove oči su se širile od čuđenja. Zatim bi se kikotali i smejali, potpuno fascinirani svojim likom na snimku.

Nešto slično dešava se hrišćanima kada prolaze kroz test za otkrivanje svojih duhovnih darova. Duhovne darove Bog daje svim svojim sledbenicima da bi ih osposobio za delotvornu službu bližnjima. Biblija govori o raznim duhovnim darovima,

kao što su: podučavanje, upravljanje, propovedanje, vođstvo, milosrđe, pomaganje, briga, ohrabivanje i drugi.

Kako test odmiče, učesnici sebe počinju da posmatraju drugačije nego ranije. Oni prepoznaju svoje darove, istražuju svoj temperament i tip ličnosti, i otkrivaju da svako od nas ima jedinstvenu ulogu u poslu izgrađivanja Božijeg carstva. Kako mogućnost da pozitivno utiču na druge postaje sve vidljivija i jasnija, tako oni sebe počinju da gledaju u potpuno novom svetlu.

Sećam se kako sam prvi put shvatio da je moj duhovni dar pomaganje drugima da shvate šta to znači postati Isusov sledbenik. Jednoga dana moj šef u novinskoj redakciji upitao me je zašto sam hrišćanin. Nikada pre toga nikome to nisam objašnjavao. Seli smo u njegovu kancelariju i razgovarali četrdeset i pet minuta o promeni koju je Hristos načinio u mom životu.

Kada sam izašao iz njegove kancelarije, činilo mi se kao da je ceo moj dotadašnji život bio poput starog crno-belog filmskog snimka – a tih 45 minuta proteklo je u živim filmskim bojama sa kvalitetnim Dolbi zvukom! Istog trenutka znao sam da želim da ubuduće na svaki mogući način izgrađujem i razvijam ovaj svoj dar.

Jedinstveno osećanje ispunjenosti nastupa kada sa svojim darovima izađemo pred Boga, sa molbom da nam pomogne da ih upotrebimo i da ih učini delotvornim. Postoji velika razlika između pukog crno-belog bitisanja i življenja života u jasnim i sjajnim bojama.

KROZ VELIKA ODRICANJA DO PUNINE ŽIVOTA

Punina života i dobar provod ne idu nužno zajedno. Često služba drugima fizički opterećuje, emocionalno iscrpljuje, mnogo košta ili je veoma opasna. Ipak, ono što začuđuje jeste da Bog uživa u pružanju naročite blagodati ljudima koji drugima “peru noge”.

Jedan britanski novinar bogatog iskustva shvatio je to za vreme posete volonterima u Kalkuti, u Indiji. Napisao je: “Njihov život je težak i asketski po svetskim standardima, ali nikada do sada nisam sreo tako divne, srećne ljude koji u toj meri uživaju

u radu.” Iako je njihova služba podrazumevala veliku žrtvu, Bog je u njihov život uneo obilje zadovoljstva.

Nedavno sam čitao dirljivu priču koju je napisao Dejvid Džeremaja (Jeremiah) o osnivaču “Svetske vizije”, međunarodne hrišćanske agencije za socijalnu pomoć. Bob Pirs je bolovao od poodmakle leukemije, ali je otišao da pre smrti poseti kolegu u Indoneziji. Dok je šetao kroz seoce, naišao je na devojkicu koja je ležala pored reke na prostirci od bambusa. Umirala je od raka, a ostalo joj je još malo dana života.

Bob je bio ogorčen. Zahtevao je da sazna zašto ona nije u bolnici. Prijatelj mu je objasnio da je ona poreklom iz džungle i da želi da provede svoje poslednje dane pored reke, gde je sveže i prijatno.

Kada se Bob zagledao u nju, osetio je takvo sažaljenje da se spustio na svoja kolena u blato, uzeo njenu ruku i počeo da je miluje. Mada ga nije razumela, on se molio za nju. Malo kasnije, ona je pogledala gore i nešto rekla. “Šta je rekla?”, upitao je Bob svog prijatelja. Prijatelj mu je odgovorio: “Rekla je: ‘Kada bih samo mogla ponovo da zaspim, kada bih samo mogla ponovo da zaspim.’ ” Od bolova nije mogla da se odmori i doživi olakšanje.

Bob je počeo da plače. Onda je posegao u džep i izvadio tablete koje mu je lekar dao, jer je bol koji je izazivala leukemija bio preveliki da bi mogao noću da spava. Dodao je kutijicu sa lekovima svom prijatelju. “Pobrini se da ova devojkica noću mirno spava”, rekao je, “bar dok ne potroši ove tablete.” Bob je tek za deset dana mogao da obnovi svoju zališu prepisanih lekova. To je značilo deset bolnih i besanih noći. Služenje ovoj ženi prilično mnogo ga je koštalo. Ipak, i usred patnje, Bog mu je dao snagu i naročito zadovoljstva zbog osećaja da je uradio pravu stvar.⁹³

Ne kažem da bi služenje trebalo da postane stalno mučenje samoga sebe i da treba da se pretvorimo u običan otirač za noge drugih ljudi. Da bi se živelo na blagoslov drugim ljudima treba

⁹³ David Jeremiah, *Acts of Love* (Gresham, Ore.: Vision House, 1994), 102-4.

platiti određenu cenu, ali iako ta cena može biti i visoka, Bog ljudima koji vole svoje bližnje daruje neizmerna zadovoljstva.

SRCE JE PUNO KADA BOG PRETVORI BOL U DOBITAK

Neki ljudi zaokupljeni službom drugima zapravo su ranjene sluge. Pošto su se i sami suočili sa tragedijom ili žalošću, bolešću ili gubitkom, oni umeju da na jedinstven način pomognu ljudima koji se suočavaju sa sličnim problemima. Oni nalaze naročito zadovoljstvo – gotovo neku vrstu trijumfa nad nepravdom i grehom ovog pokvarenog sveta – dok svedoče kako je Bog uklonio njihove patnje ili ih izveo na dobro.

Jolanda Lago (Yolanda Lugo) je jedan takav primer. Četiri godine pre nego što sam s njom prvi put razgovarao, saznala je da boluje od Hočkinove bolesti, raka limfnog sistema. Za dvadesetogodišnju devojkicu bila je to strašna dijagnoza, naročito posle upozorenja lekara da se bolest već poprilično proširila.

Jolanda mi je pričala kako je tražila od Boga da joj da snagu da se bori sa bolešću i da je On to učinio. Dao joj je hrabrost i čvrstinu dok je podnosila terapiju, i na kraju se njena bolest povukla.

Uprkos svemu što je pretrpela, Jolanda je ostvarila svoj san da postane njujorški policajac. Istrajala je u svojoj želji “da služi i štiti” ljude, i konačno, u dvadeset četvrtoj godini, priključila se policiji. Za nju je to Bila lična pobeda – ali nije ni sanjala da Bog želi da iskoristi njenu bolest da bi ostvarila ono što na drugi način ne bi bilo moguće.

Jednog dana, dok se Jolanda vozila kući mostom Verazano-Nerrouz (Verrazano-Narrows Bridge), koji povezuje Stejten Ajlend i Bruklin, neki čovek je iznenada iskočio iz svojih kola i popeo se na vrh potpornog stuba mosta, koji je bio oko 60 metara iznad vode.

Jolanda je naglo ukočila i istrčala iz kola. “Šta to radite?”, povikala je.

“Beži od mene!”, došao je odgovor. “Skočiću! Ubiću se!”

Jolanda se nikada ranije nije suočila sa nečim poput ovoga.

Nije znala šta da radi, pa je samo pokušala da priča sa njim. Reagovao je odbojno. "Odlazi odavde!", vikao je. "Znam da ti nije stalo do mene!"

"Hej, nisam na dužnosti. Nisam morala da stanem. Ne moram da budem ovde. Ne moram da pričam sa tobom", rekla je Jolanda. "Ali želim. Želim da pomognem."

Čovek je zastao. "Dobro onda", rekao je. "Popni se ovde."

Jolanda nije volela visinu, a nad ovim potpornim stubom pružao se pogled dole na hladnu vodu, kao sa neke dvadesetospratnice. Samo za trenutak je oklevala. Onda se Jolanda, teška svega 50 kg, popela na stub. Dok je prilazila čoveku, pokušavala je da ponovo stupi u razgovor sa njim, ali on bi svaki put odgovarao odbojno, preteći da će skočiti.

"Nije vas briga za mene!", rekao je. "Nikoga nije. Žena me je ostavila; imao sam sve vrste porodičnih problema, i sada ću sve to da okončam."

Zauzeo je položaj za skok. Jolanda je imala samo delić sekunde da reaguje, ali, kada je progovorila, te reči su ga zamrzle. "Znam dosta o problemima", rekla je blago.

Čovek je zastao. "Šta ste hteli da kažete", pitao je sa istinskom znatiželjom. "Kako neko poput Vas može znati za probleme?"

Jolanda mu je odgovorila: "Imala sam rak."

"Stvarno? Gde ste imali rak?"

Jolanda je počela da mu opisuje svoju bolest. Pričala mu je o svojim sopstvenim strahovima i neizvesnostima, o bolu koji je podnosila. Objasnila je kako joj je Bog pomogao da izađe na kraj sa okolnostima u kojima je bila.

"Ja sam dobila pomoć", rekla je. "*Molim Vas – dopustite mi da ja Vama pomognem.*"

Prošlo je nekoliko napetih trenutaka.

"Možda mi je potreban prijatelj", rekao je tiho.

Jolanda se nasmejala. "Onda ću Vam biti prijatelj."

Ne znam da li bi ijedan psihijatar mogao da tako očajnog čoveka odvрати od samoubistva. Bio je na samoj ivici skoka u smrt. Jedno je očigledno: bol i problemi kroz koje je Jolanda prošla pomogli su joj da uspostavi vezu s ovim čovekom. Bio je to pravi način da mu se pomogne.

Zajedno su sišli sa stuba. Kada je kasnije išao na stručno savetovanje, ona ga je pratila i bila mu podrška. Sledećeg dana novine su pisale o Jolandi kao heroju. Ona je, međutim, objasnila da je Bog njenu bolest pretvorio u prednost, kako bi spasio jedan život.

On to stalno radi, mada obično na manje spektakularan način. Onima sa fizičkim ili emocionalnim ožiljcima, koje je život šibao ili su zadobili rane u odnosu sa ljudima, Bog može da da priliku da pomognu drugima kada prolaze kroz slična iskušenja. To su prizori koji pružaju zadovoljstvo onima koji se odazovu službi i nadahnjuju one kojima služe.

ISPUNJENJE SMISLA ŽIVOTA KROZ UPUĆIVANJE LJUDI HRISTU

Bil Perkins mi je ispričao priču o dečaku siročetu koji je čežnjivo gledao kroz izlog prodavnice krofni neposredno posle Drugog svetskog rata. Od mirisa mu je voda išla na usta, ali nije imao novca. Tiho se molio Bogu za hranu.

Tu se zadesio jedan vojnik. “Želiš li neku”, upitao ga je, pokazujući prema prodavnici. Dečak je željno klimnuo, pa je vojnik ušao unutra, kupio krofne i bez reči pružio kesu detetu.

Dečak je pogledao u kesu, a onda u vojnikovo lice. “Gospodine”, rekao je glasom nevinog čuđenja, “*da li ste vi Bog?*”

Na neki način, ljudi koji služe drugima u njihovim očima su predstavnici Isusa Hrista. “Tako nek sjaji svetlost vaša pred ljudima”, rekao je Isus, “da oni vide vaša dobra dela, i da slave Oca vašega koji je na nebesima.”⁹⁴ Za ovakve ljude jedno od najpodsticajnijih iskustava predstavlja trenutak kada njihova

⁹⁴ Matej 5:16 (Bakotić).

ljubav obasja nekoga i pokrene ga da se okrene Bogu po prvi put. Tada oni zadivljeno gledaju kako Bog potpuno menja jedno ljudsko biće – kako se njegove vrednosti transformišu i postavljaju novi prioriteti, kako se njegovi odnosi sa ljudima obnavljaju, a karakter postaje bolji.

Nedavno sam imao priliku da pomognem prijatelju koji je prolazio kroz neke teške okolnosti u životu. Sedmicama smo intenzivno razgovarali. Na kraju je odlučio da sledi Isusa Hrista i sada njegov život počinje da se menja. Evo pisma koje mi je napisao:

“Li, Čitam Bibliju *svako* več. Blizu sam Jevandelja po Mateju. To je *zadivljujuća* knjiga! Kada sam je prvi put čitao, pre dva-deset četiri godine, malo mi je značila. Sada skoro svaka rečenica ima duboku poruku i uticaj na moj život. Nikada ranije nisam čitao psalme. Njihova snaga je gotovo neodoljiva [...]

Mislim da mi predstoji jedno izuzetno teško vreme, naročito u nekoliko sledećih sedmica i meseci. Pokušavam da dozvolim Hristu da me vodi, umesto da se upinjem da se sam izborim sa svim tim. Shvatio sam da je, kada prilike postanu teške, najutešnije to što mogu da kažem: *'Isus me voli.'*

Hvala ti.”

Ovo kratko pismo trajno će biti u mom srcu! Od svega što sam ikada iskusio, ništa me tako ne ispunjava kao posmatranje iz prvog reda kako Isus iz korena menja život nekog ljudskog bića.

Neki hrišćani, ipak, do kraja života neće saznati u kojoj meri su uticali na druge ljude. U mojoj crkvi je nedavno održana komemoracija mužu i ženi koji su poginuli u saobraćajnoj nesreći. Oni su godinama umnožavali kasete sa snimcima predavanja, i slali ih ljudima širom sveta, na više hiljada adresa. Oni nikada nisu lično sreli te ljude, ali, pošto su kasete nosile Hristovu poruku o otkupljenju, sigurno će nakon vaskrsenja sresti neke od njih, i tada će zajedno slaviti Boga kroz svu večnost.

OBEĆANA BOŽIJA NAGRADA KAO ISPUNJENJE SMISLA ŽIVOTA

Sveznajući Bog vidi svako delo motivisano njegovom ljubavlju, svaki primer ulaganja sebe u izgradnju njegovog carstva i svaku žrtvu u njegovo ime. On svečano obećava da to neće biti zaboravljeno u večnosti. “Jer Bog nije nepravedan”, kaže pisac Poslanice Jevrejima, “pa da zaboravi vaše delo i ljubav koju ste pokazali prema njegovom imenu na taj način što ste poslušili svetima i što im i sada služite.”⁹⁵

On se čak seća naših nesebičnih dela koja smo i sami zaboravili! Dozvolite da dam jedan primer. Izaberite nasumice neki dan iz prošlosti. Na primer, hajde da pretpostavimo da smo premotali istorijsku traku na poslednju subotu aprila 1989. Šta ste radili toga dana? Možete li da se setite? Možda ste proveli deo tog dana služeći nekome u Hristovo ime, ali se toga ne sećate. Ipak, Bog to pamti.

NEŽNE ILI ŽULJEVITE RUKU?

Svaki pojedini trenutak žrtvovanja za druge urezan je u Božije pamćenje da bi se jednoga dana ponovo spomenuo i bio nagrađen. Postavlja se pitanje čega će se On sećati u vezi sa vama? Hoće li se setiti kako ste prostodušno pomagali onima kojima je to bilo potrebno?

“Hrišćanska duhovnost je duhovnost siromašnog Čoveka iz Nazareta koji je živio kao sluga”, napisao je Kenet Lič (Leech). “Slediti put Carstva je, dakle, slediti njega koji je hranio gladne, lečio bolesne, bio prijatelj odbačenima i blagosiljao mirotvorce.”⁹⁶ Bil Hajbels je to izrazio na ovaj način: “Nikada ne bih pozeleo da se jednoga dana nežnih ruku bez žuljeva – ruku koje se nikada nisu isprljale od rada za druge – rukujem sa Isusom, čije su ruke proboli klinovi.”

Pitaću vas ponovo: *čega će se Bog sećati kada ste vi u pitanju?*

⁹⁵ Jevrejima 6:10 (Čarnić).

⁹⁶ Kenneth Leech, *True Prayer: An Invitation to Christian Spirituality* (San Francisco: Harper & Row, 1980), 73.

7. poglavlje

PONEKAD SUMNJA MOŽE OJAČATI VERU

“Li, potrebna mi je tvoja pomoć. Video sam toliko mnogo ljudi u crkvi koji imaju tako jaku veru da osećam kao da mi tu nije mesto. *Voleo bih* da imam čvrsta uverenja, *želim* da živim bez sumnji, ali imam više pitanja nego odgovora. Sada počinjem da se pitam da li sam uopšte hrišćanin. Da li ti je poznato ovakvo stanje? Šta bi trebalo da uradim? Možemo li da razgovaramo o tome?”

Prepoznao sam potpis: pripadao je bistrom i iskrenom poslovnom čoveku u kome sam video budućeg crkvenog vođu. Njegovo pismo me nije uznemirilo. Zapravo, smatrao sam ohrabrujućim to što nije hteo da sakrije svoje sumnje držeći se za skute duhovno jačih od sebe. Osim toga, i ja sam prošao kroz ono o čemu mi je on sada pisao.

Možda je ovo i tvoja realnost. Možda se pitaš da li ti je Bog zaista oprostio. Ili se pitaš da li se Bibliji može potpuno verovati. Ili ne možeš da razumeš zašto postoje patnje na svetu ako Bog zaista voli ljude. Možda si pročitao članak nekog skeptika ili liberalnog teologa koji je poljuljao temelje tvoje vere.

Istina je da u hrišćanskim krugovima postoji jedan duhovni virus. Zove se sumnja. Ako ga još niste dobili, dobićete ga. U stvari, mogli bismo da podelimo hrišćane u tri grupe. Prvu bi sačinjavali oni koji se bore sa sumnjama. U drugoj su oni koji još nemaju sumnje, ali će ih imati. U trećoj grupi bili bi oni koji nemaju sumnje, jer i ne razmišljaju mnogo.

Ako ozbiljno doživljavate svoju veru i promišljate o tome šta znači živeti sa Bogom, svakako spadate u ljude koji razmišljaju, i povremeno se suočavate sa nekim težim pitanjima, komplikovanim odlukama, brigama, neizvesnostima, strahovima ili sumnjama. Ovo nije svojstveno samo hrišćanima. Na osnovu sopstvenog iskustva, mogu da posvedočim da ateisti takođe, s vremena na vreme, sumnjaju u svoje stavove. Kao što je K. S. Luis (Lewis) napisao: "Sada kada sam hrišćanin, ponekad mi sve ovo izgleda neverovatno; a kada sam bio ateista, ponekad sam imao utisak da je hrišćansko učenje vrlo verovatno."⁹⁷

Tako, zapravo, problem nije u tome da li ćete se ikada inficirati virusom sumnje; svi ga mi u određenoj meri nosimo u sebi. Pravo je pitanje kako da sprečimo da ovaj virus postane zarazna bolest koja će na kraju uništiti našu veru.

Božija zadivljujuća tvrdnja glasi da možete preživeti napade virusa sumnje – i ne samo to, moguće je ojačati veru upravo prolazeći kroz sumnje. Koliko god to neverovatno zvučalo, *preispitivanje je najlekovitija umna aktivnost čoveka!*

KOLEBANJE IZMEĐU "DA" I "NE"

Jedno je sigurno: mnogi vernici plaše se sumnje. Oni zure u tamu, uznemireni neizvesnošću i nezgodnim pitanjima; osećaju zabrinutost i ranjivost, kao da boluju od nekakve duhovne vrtoglavice.

Da stvar bude gora, većina vernika nerado priča o ovome jer ne voli da prizna svoju zbunjenost. "Tako mi je drago što čujem da govorite kako je sumnja uobičajena, jer sam mislila da sam jedina", rekla mi je jedna žena nakon jednog mog predavanja o ovoj temi. "Plasila sam se da priznam da imam pitanja. Nisam želela da svi oko mene pomisle da sam slabić!"

Kada svoje sumnje potisnemo u sebe, na taj način im dajemo još veću moć nad nama. Sa druge strane, kada dozvolimo

⁹⁷ C. S. Lewis, *Mere Christianity* (New York: Macmillan, 1952), 123.

da isplivaju i otvoreno se suočimo s njima, zadivljujuće je kako često njihova snaga iščezne.

Hajde zato da stavimo taj virus sumnje pod mikroskop, kako bismo ga analizirali i tako uklonili neka od naših pogrešnih shvatanja koja mu daju preteranu snagu.

Postoji mnoštvo zabluda o sumnji. Na primer, većina vernika misli da je sumnja u suprotnosti sa verom. U suprotnosti sa verom je *neverje*, a to je veoma važna razlika koju treba shvatiti. Os Ginis (Guinness) je u svom klasičnom delu *In Two Minds (Dvoumljenje)* kazao sledeće: “Reč *dvoumljenje* dolazi od reči ‘dva’.⁹⁸ *Verovati* znači biti ‘jedne misli’ u pogledu prihvatanja nečega kao istine; *ne verovati* predstavlja nedvosmisleno odbacivanje takvog verovanja. *Sumnjati* znači kolebati se između dva izbora, znači istovremeno verovati i neverovati, tj. imati ‘dva uma’ – ‘dvoumiti se’⁹⁹

Ginis ukazuje na činjenicu da se neverje opisano u Bibliji odnosi na namerno odbijanje da se veruje ili promišljenu odluku da se ne posluša Bog. Međutim, sumnja je nešto drugačija. Kada sumnjamo, mi se preispitujemo ili smo nesigurni oko nekog pitanja. Nismo potpuno stali na stranu neverovanja, već nismo načisto u pogledu nekih pitanja ili stavova. “Sumnja ne znači poricanje ili negiranje”, napisao je Karl Bart. “Sumnja znači premišljanje i kolebanje između DA i NE.”¹⁰⁰

Lin Anderson (Lynn), koji u knjizi *If I Really Believe, Why Do I Have These Doubts? (Ako stvarno verujem, zašto imam ove sumnje?)* iskreno opisuje svoje borbe na području vere, i kaže da su neverujuć ljudi “svesno ili nesvesno odlučili da ne veruju”.

⁹⁸ U engleskom jeziku se, na primer, reči *doubt* (sumnja) i *double* (duplo, dvostruko) veoma slično pišu. Uporediti, u *Rečniku Matice srpske*, glagol *dvojiti*, koji znači “oklevati između dve odluke” i imenicu *dvojba*, koja znači “sumnja”. – prim. prev.

⁹⁹ Os Guinness, *In Two Minds: The Dilemma of Doubt and How to Resolve It* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1976), 25.

¹⁰⁰ Karl Barth, *Evangelical Theology: An Introduction* (New York: Holt, Rinehart, and Winston, 1963), 124.

Nasuprot tome, oni koji sumnjaju možda nisu sigurni u šta da veruju, možda ne znaju tačno šta je istina, ali “oni još uvek žele da imaju veru”.¹⁰¹

Želim da vas ohrabrim: *možete imati jaku veru, a da ipak imate određene sumnje*. Možete biti povezani sa Bogom, a da i pored toga budete nesigurni u pogledu nekih teoloških pitanja. Možete biti zreo hrišćanin, a da ipak niste jednom za svagda raščistili sa apsolutno svakim životnim pitanjem. Štaviše, dijalog sa Bogom u vezi sa teškim životnim pitanjima ne pokazuje *odsustvo vere* – to je sastavni deo života vernika. Ako mi ne verujete, pregledajte Psalme!

“Pravi vernik nije imun na sumnju”, kaže Geri Habermas, koji je opsežno izučavao ovu temu. “I u Starom i u Novom zavetu, vernici postavljaju različita pitanja – naročito o temama kao što su bol i zlo, Božije postupanje prema njegovom narodu i postojanje dokaza koji podupiru veru. Mnogi poznati pobožni ljudi iskazali su jasno svoju sumnju.”¹⁰²

Samo napred! Odahnite! Možda su vam upravo ove reči bile potrebne da bi u vama počeo da kopni strah koji je virus sumnje neprestano stvarao.

IZ SIGURNOSTI U SUMNJU

Ne samo da je sumnja drugačija od neverovanja, nego, nasuprot rasprostranjenom mišljenju, sumnja uopšte nije neoprostivi greh. Bog nas ne osuđuje jer mu postavljamo pitanja. U raspravi o ovoj temi, Habermas je izneo jednu zanimljivu ilustraciju koja se odnosi na Jovana Krstitelja.

Ako je iko morao da bude imun na virus sumnje, rekao je Habermas, to je onda bio Jovan. On je posvetio ceo svoj život

¹⁰¹ Lynn Anderson, *If I Really Believe, Why Do I Have These Doubts?* (Mineapolis: Bethany House, 1992), 25-26.

¹⁰² Gary R. Habermas, *Dealing With Doubt* (Chicago: Moody Press, 1990), 15.

pripremanju puta za službu Isusa Hrista. Upravo on je verom u Isusu prepoznao Spasitelja i izjavio: "Gle, jagnje Božije koje uze na se grehe sveta!"¹⁰³ Krstio je Isusa i onda lično posvedočio da se otvorilo nebo i da je Bog objavio: "Ti si Sin moj ljubazni koji je po mojoj volji."¹⁰⁴ On je onaj koji je rekao za Isusa: "I ja sam video i svedočim da je ovo Sin Božiji."¹⁰⁵

Ipak, dok je ležao u zatvoru čekajući pogubljenje, u Jovanovom umu počela su da se roje pitanja. Iznenada nije više bio tako siguran. U svom izveštaju Luka opisuje kako je Jovan poslao dva svoja prijatelja da pronađu Isusa i otvoreno ga pitaju: "Jesi li ti onaj koji treba da dođe, ili da čekamo drugoga?"¹⁰⁶ To je bio Jovanov način da kaže: "Bio sam ubeđen da si ti Mesija, ali sada... nisam baš načisto."

Kako je Isus odgovorio? Nije reagovao naprasno i nije ga osramotio. Umesto toga, rekao je Jovanovim učenicima: "Idite i ispričajte Jovanu o svemu što ste ovde videli i čuli: slepi opet vide, hromi hodaju, gubavi se čiste, gluvi čuju, mrtvi vaskrsavaju, a siromasima se propoveda jevanđelje."¹⁰⁷

Drugim rečima, Isus ih upućuje da Jovanu pruže dokaze koje su sami videli, i koji potvrđuju da je On zaista Mesija. To bi trebalo da pomogne Jovanu da se izbori sa sumnjom.

Šta mislite, kako je ovo uticalo na Isusovo mišljenje o Jovanu Krstitelju? Umesto da zaključi kako su Jovana njegove dileme učinile beskorisnim, Isus objavljuje: "Kažem vam, među rođenima od žena niko nije veći od Jovana."¹⁰⁸

Razmislite o ovome – Isus je za Jovana izrekao ovu neverovatnu pohvalu baš u trenutku dok se Jovan mučio sa sumnjama!

¹⁰³ Jovan 1:29.

¹⁰⁴ Marko 1:11.

¹⁰⁵ Jovan 1:34 (SSP).

¹⁰⁶ Luka 7:20 (Čarnić).

¹⁰⁷ Luka 7:22 (SSP).

¹⁰⁸ Luka 7:28 (Čarnić).

Tako dakle, i pored vaših iskrenih pitanja i briga, dok se neskriveno rvete sa svojim nedoumicama i sumnjama, Isus vas nipošto neće odbaciti.

Zar ne mislite da bi Bog više voleo da mu iskreno kažete da imate određene sumnje, nego da neiskreno tvrdite da verujete? On svakako zna šta se dešava u nama; apsurdno je misliti da možemo svoje sumnje sakriti od njega. Iskren odnos podrazumeva da se ne treba pretvarati – i upravo takav odnos Bog želi da ima s nama.

SVETLA STRANA SUMNJE

Jedna druga zabluda o sumnji jeste da ona uvek narušava duhovno zdravlje čoveka. Međutim, zaprepašćuje nas činjenica da Bog upravo našu borbu sa sumnjama može da izvede na dobro.

Borba sa sumnjama nalik je na imunizaciju. Da bi telo steklo sposobnost da se bori protiv neke bolesti, u organizam se unosi mala količina uzročnika te bolesti. Tako nastaju antitela koja će da nas štite ako nam ta bolest ikada zapreti. Telo je na taj način ojačano zbog tog iskustva s uzročnicima bolesti. Na sličan način, kada se borite s virusom sumnje i tražite odgovore na svoja pitanja, postajete jači nego ranije jer ste proverili osnovanost svoje vere. Iz toga izlazite spremniji da se suočite s nekom novom sumnjom.

To mi se desilo kada sam bio prilično mlad hrišćanin, dok sam kao volonter odgovarao na pitanja koja su na ceduljama postavljali posetioци crkve. Jedne nedelje jedna dvanaestogodišnja devoјčica predala mi je cedulju na kojoj je stajalo da ona želi da zna više o Isusu. “Da li biste Vi i Vaša žena mogli da dođete na večeru sa mnom i mojim tatom, da bismo mogli da pričamo?”, pitala je kasnije u telefonskom razgovoru. “Naravno!”, odgovorio sam oduševljeno. Nisam mogao da zamislim bolji način da provedem večere sa ovoj devoјčici i njenom ocu govorim o Isusu.

Kad smo, međutim, moja supruga i ja stigli k njima, bacio sam pogled na jedan stočić i video hrpu naučnih knjiga koje su

napisali kritičari hrišćanstva. Ispostavilo se da je otac devojčice bio naučnik koji je veoma dugo proučavao kritiku religije.

Uz picu i sok, razgovarali smo sve do ponoći. Saletao me je pitanjima, a mnoga od njih potpuno su me razoružala. Moja vera bila je višestruko uzdrmana. Na kraju sam mu rekao: “Ne mogu da odgovorim na sva Vaša pitanja, ali ne verujem da ćete posle dve hiljade godina konačno postati prva osoba koja je srušila temelje hrišćanstva. Dozvolite mi stoga da malo proučim vaše argumente, pa da se nakon toga ponovo sretnemo.”

Ovo iskustvo pokrenulo je u meni pitanja i sumnje, ali me je sve to podstaklo da zaronim u nove oblasti istraživanja – u kojima sam uskoro pronašao zadovoljavajuće odgovore koji su dodatno proširili moja znanja i ojačali moju veru. Danas sam sposobniji da se nosim sa takvom vrstom izazova i manje sam podložan sumnji zbog teških pitanja. Ukratko, zahvaljujući ovom iskustvu moja vera je ojačala.

Pisac Mark Littleton slaže se da ova vrsta iskustva može biti od ogromne koristi. “Kroz sumnju možemo naučiti više nego kroz naivno poverenje”, rekao je. “Istina mora biti stavljena na probu. Sumnja je vatra kroz koju ona prolazi; ali, kada prođe kroz probu, oplemeniće se kao zlato.”¹⁰⁹

Frensis Bejkon je to ovako opisao pre skoro četiri stotine godina: “Ako čovek počne sa sigurnošću, završiće sa sumnjom; ali ako se zadovolji time da krene od sumnje, završiće sa sigurnošću.”

OTKRIVANJE BOŽIJH OTISAKA

Ovo nije jedini pozitivan ishod naše borbe sa sumnjama. Dok se mučimo sa neizvesnošću, ponekad nam se čini da je Bog odsutan iz našeg života. Henri Nuven (Nouwen) kaže da se može ispostaviti da je to sreća u nesreći. Jedini način da proniknemo u tajnu Božijeg prisustva jeste da postanemo duboko svesni šta

¹⁰⁹ Mark R. Littleton, “Doubt Can Be a Good Thing”, *The Lookout* (March 17, 1991), 5.

znači njegovo odsustvo. Kad to odsustvo stvara u nama sve dublju čežnju za Bogom, tada “otkrivamo njegove tragove”:

“Kao što majčina ljubav prema detetu može da ojača kad je ono daleko, kao što deca mogu naučiti da više cene roditelje kada odu od kuće, kao što zaljubljeni mogu ponovo da upoznaju jedno drugo kroz dugu razdvojenost, tako se naš odnos sa Bogom može produbiti i sazreti kroz pročišćujuće iskustvo njegovog odsustva.”¹¹⁰

Kako je to paradoksalno! Kada nas sumnje udalje od Boga, možemo opet poželeti njegovo prisustvo u svom životu i na kraju steći veru zdraviju neko ikada. To je zadivljujuće svedočanstvo o Božijoj spremnosti da nam ojača veru ako odlučimo da zakoračimo k njemu iako naše dileme prete da nas skrenu sa puta.

Sumnja može da bude zdrava zbog još jednog razloga: ona nas može izbaviti od posledica vlastite lakovernosti. Na primer, šta bi bilo da su se pristalice Dejvida Koreša (Coresh) zapitale kakva su ta njegova čudna “biblijska” učenja, pre nego što ih je odveo u propast u Vejkou (Waco)? Šta bi se dogodilo da su stanovnici Džonstauna posumnjali u učenja Džima Džonsa pre nego što ih je namamio u zamku masovnog samoubistva? Ponekad posumnjamo da smo u opasnosti da budemo zavedeni; a takva vrsta opreza može da bude najmudriji stav.

“Sve proveravajte“, upozorava apostol Pavle, “zadržavajte ono što je dobro.”¹¹¹ Kada čujemo učenje koje se ne slaže sa Svetim pismom, vreme je da postavimo neka pitanja onome ko nas tako uči – i da dozvolimo da nas sumnje udalje od zla. Pobožni učitelji ohrabruju naša pitanja; oni koji nešto kriju zahtevaju poslušnost bez razmišljanja.

Sumnja, dakle, može da nam posluži u izvesnim okolnostima. Umesto da nam uništi veru, sumnja zapravo može da nam pomogne

¹¹⁰ Henri Nouwen, *Reaching Out* (New York: Doubleday, 1957), 128.

¹¹¹ 1. Solunjanima 5:21 (Čarnić).

da budemo jači nego pre. Početkom XX veka, kvekerski propovednik Rufus Džons izrazio se ovako: “Obnovljena vera bolja je od nasledene vere koja nikada nije podnela napor ispita velike oluje. Ako nikad niste plutali na krhotini svog starog broda u gustom mraku duše, možda vaša vera neće imati snagu da vas odvede do kraja putovanja.”¹¹²

Kada osećate da vas sumnja dezorijentiše i sve okreće na glavu, setite se ovog opažanja. Kada budete isplivali iz svoje nesigurnosti, možda će vaša vera biti srčanija, dublja, mnogo fleksibilnija i izdržljivija nego što je bila pre iskušenja.

U knjizi *The Gift of Doubt (Dar sumnje)*, Geri Parker iznosi zapažanje da je nekim ljudima neugodna pomisao da sumnje mogu ojačati veru. Ipak, on veruje da je tako:

“Ako vera nikada ne naiđe na sumnju, ako se istina nikada ne sukobi sa zabludom, ako se dobro ne bori sa zlom – kako vera može znati sopstvenu snagu? U svom duhovnom iskustvu, ako bi trebalo da izaberem između vere koja je iskusila suze i naivne vere koja nikada nije preživela vatreno krštenje, svaki put bih izabrao prvu.”¹¹³

Što se mene tiče, kao neko ko je lično iskusio kako sumnja može pročistiti veru, izabrao bih isto.

Iako sumnja može da pokaže i svoju svetlu stranu, nije dobro da namerno tražimo razloge za sumnju. Ukoliko i dospemo u neizvesnost, uvek bi trebalo da radimo na tome da je raščistimo. Ako pasivno posmatramo kako virus sumnje pustoši našu veru, ona može da bude nepovratno oslabljena. Međutim, da bismo odredili pravi lek za borbu protiv ovog virusa, moramo razumeti na koje nas sve načine on može zaraziti: putem uma, osećanja i volje.

¹¹² Rufus Jones, *The Radiant Life*, citirano u: Gary E. Parker, *The Gift of Doubt: From Crisis to Authentic Faith* (San Francisco, Harper & Row, 1990), 71.

¹¹³ Parker, *The Gift of Doubt*, 69.

RAZMIŠLJAJTE

Sumnja može da nam uđe u život kada smo nesigurni u vezi sa pitanjem vere. Na primer, počinjemo da se pitamo da li je stvarno razumno verovati u anđele, demone, nebo, večnu kaznu, čuda, vaskrsenje. Posebno smo podložni virusu sumnje ako ne znamo *zašto* u to verujemo.

Sve može početi razgovorom u kome neki poznanik pita: “Dakle, veruješ da je Isus Bog?”

“Svakako”, kažete.

“Dobro, a zašto veruješ tako?”, pita on.

Vadite Bibliju, ali ne stižete da mu pokažete stihove koji dokazuju da je Isus Bog jer vas on prekida. “Čekaj malo – ne očekuješ valjda da verujem u nešto iz *te* knjige?”

Iznenadeni ste. “Pa, što da ne?”

“Svi znaju da je ona puna protivrečnosti, mitologije, sujeverja i naopake nauke. Čoveče, ovo je 21. vek! Zbog čega veruješ da je ta knjiga Božija Reč?”

“Uf... pa...”, mucate, “Jednostavno verujem... to je sve!”

Tu se pojavljuju klice sumnje. Možda je on u pravu? Možda ste potpuno “progutali” priču o Isusu, a da niste postavili prava pitanja? Kako *znate* da je Biblija pouzdana?

Kaže se da bi trebalo da hrišćani gaje *jednostavnu veru* – to jest, da imaju čistu veru jednog deteta – ali ne bi trebalo da tek tako *jednostavno (naivno) u sve veruju*. Naime, vrlo je moguće da će neko, nekada, negde dovesti vašu veru u pitanje. Ne znajući *zašto* verujete ono u šta verujete, postajete naročito podložni virusu sumnje.

Tako je to kada *ne znate šta verujete*. Ako imate iskrivljeno ili neuravnoteženo gledište o Bogu, to će vas dovesti do neočekivanih razočarenja koja su plodno tle za virus sumnje. Na primer, ako znate sve o Božijoj ljubavi, ali ništa o njegovoj pravdi i svetosti, mučiće vas pitanje zašto je uradio ono šta je uradio i zašto nije uradio ono što mislite da je trebalo da uradi.

Ili, ako mislite da je Bog obećao brz odgovor na svaku vašu molitvu, posumnjaćete kad vam se učini da vam ne pomaže. Ili, ako verujete da Bog obećava zdravlje i materijalno blagostanje svima onima koji pokazuju dovoljno vere, počecete da sumnjate u svoju veru kad novca ponestane ili kad ne ozdravite. Ili ćete, ako mislite da vam vera nudi potpunu zaštitu od životnih potreza, biti uzdrmani kada teškoće počnu da vas saleću.

Problem nije u Bogu, jer On, pre svega, sve to nikada nije ni obećao. Problem nastaje kada gajimo pogrešna uverenja u vezi sa njegovim obećanjima i karakterom, što stvara nerealna očekivanja. Ishod pogrešnih uverenja i nerealnih očekivanja je *zaraženost sumnjom*.

UROĐENA SUMNJA

Ne samo da naš um može biti plodno tlo za sumnju, nego to takođe mogu biti i naše emocije. Vera nekih ljudi potupno je izgrađena na osećanjima. Oni su euforično doživeli svoje predanje Hristu i bili emocionalno ispunjeni neko vreme, ali kad je konačno to duhovno lebdjenje na oblacima posustalo – oni su počeli da paniče strahujući da je njihova vera nestala i da, pre svega, nikada nisu ni bili *pravi* hrišćani.

U suštini, oni su pogrešno shvatili ulogu emocija u veri. U osnovi, vera nije osećanje; ona je odluka volje da se sledi Isus Hristos i ona ne zavisi od plime i oseke naših osećanja.

Sklonost ka sumnji takođe zavisi i od tipa ličnosti. Baš kao što su neki ljudi osetljiviji na određene bolesti, neki temperamentni – posebno oni skloni melanholiji ili razmišljanju – podložniji su preispitivanju i sumnji. Na primer, Lin Anderson je opisala sebe kao “rođenu sumnjalicu”:

“Mi smo odrasle osobe obuzete ‘egzistencijalnom strepnjom’ – suštinskim osećanjem nesigurnosti u same temelje našeg postojanja – i skloni smo da se mučimo pitanjima koja se ne mogu gurnuti pod tepih. Ne nameravamo da budemo neprijatni, buntovni i lišeni poštovanja. Mnogi od nas, zapravo, čeznu

da se oslobode sumnje... Stručnjaci se ne slažu oko toga odakle sumnje dolaze, ali nama se čini da smo rođeni sa njima!”¹¹⁴

Pisac i vaspitač Danijel Tejlor koristi termin “hrišćanin mišlilac” da opiše osobu koja “pre svega voli da postavlja pitanja – koja u svakom doživljaju i tvrdnji pronalazi nešto što zahteva dalje istraživanje. Takvi podižu svaki kamen, privučeni svime što gamiže ispod površine zemlje i što se krije iza ljudskih izjava.”¹¹⁵

On pisca Knjige propovednikove smatra primerom takve osobe: “Okretoh se srcem svojim da poznam i izvidim i iznađem mudrost i razum.”¹¹⁶

Sumnja ima tendenciju da se razvija i među onima koji su emocionalno ranjeni zbog iskustava iz svoje prošlosti. Ako su kao deca pretrpeli zlostavljanje roditelja, ako su ih roditelji ili supružnici ostavili, ako im je bila uskraćena ljubav onih koji su im najznačajniji u životu – oni mogu razviti hroničnu sumnju u Boga. Duboko u sebi oni očekuju da će ih Bog ostaviti kao što su to uradili ljudi u njihovoj prošlosti.

Zanimljivo je zapaziti da je mnogima od najvećih nevernika svih vremena – poput Karla Marksa, Sigmunda Frojda, Bertranda Rasela, Žana Pola Sartra, Fridriha Ničea i Albera Kamija – otac umro dok su još bili deca, ili ih je napustio kada su bili mladi, ili su imali ozbiljan sukob sa njim.¹¹⁷

Dok najveći broj onih koje su roditelji napustili ne pribegava krajnosti ateizma, istina je da ponekad s teškom mukom stiču poverenje u svog nebeskog Oca, a tamo gde nema poverenja uskoro sledi sumnja.

¹¹⁴ Anderson, *If I Really Believe*, 31.

¹¹⁵ Daniel Taylor, *The Myth of Certainty* (Grand Rapids: Zondervan, 1992), 16.

¹¹⁶ Propovednik 7:25.

¹¹⁷ Paul C. Vitz, “The Psychology of Atheism”, *Truth: An International, Interdisciplinary Journal of Christian Thought*, vol. 1 (1958), 29.

IZBORI KOJI VODE U SUMNJU

Sumnja može ući u naš život i putem volje ili onog dela našeg bića koji donosi odluke. Na primer, sumnje će se umnožavati kada svesno nastavljamo da činimo ono što znamo da je loše. Greh, naravno, stvara nemir i osećanje odvojenosti od Boga. Kada čovek nema mir, pita se zašto ga Bog ne uteši, oseća da je On daleko i počinje da se pita da li On uopšte postoji – dok je sve vreme temeljni uzrok ove sumnje čovekova odluka da nastavi da greši.

Tvrdoglavi ponos takođe može biti uzrok nastanka sumnje. “Gordom čoveku je *potrebno* da sumnja, jer osećanje lične važnosti zahteva to od njega”, kaže Ginis. “Nije mu u prirodi da bude krotak ni pred kim.”¹¹⁸ Zbog toga on nastoji da sumnjom opravda svoju odluku da ne dozvoli Bogu potpuni pristup u svoj život. Alister Mekgrat se slaže da nedostatak skromnosti može dovesti do sumnje, ali iz jednog drugog razloga. “Svi smo mi u iskušenju da poverujemo da, pošto nismo dobili odgovore na teška pitanja, odgovori na ta pitanja i ne postoje”, kaže on.¹¹⁹

Sumnja će poput požara ostaviti pustoš u vašem životu ako zaista nikada niste odlučili da predate svoj život Hristu. Možda živite od “polovne” vere koju ste “nasledili” od roditelja ili verujete da ste hrišćanin zato što ste kršteni kao dete, idete u crkvu ili se načelno slažete sa hrišćanskim učenjima; međutim, Biblija jasno ističe da je potrebno da sami izaberemo besplatan dar oproštenja i večnog života koji nudi Hristos. Kada to učinimo, postajemo članovi Božije porodice i uspostavljamo odnos sa Bogom, koji će s vremenom biti sve prisniji. Pored toga, Sveti Duh će nas tiho osvedočavati da pripadamo Bogu.

Ako nismo doneli ovu odluku da promenimo život – odluku koja se tiče i naše večne budućnosti – osećaćemo da je Bog udaljen i ravnodušan, a sumnje će se umnožavati.

¹¹⁸ Guinness, *In Two Minds*, 70.

¹¹⁹ R. C. Sproul, ed., *Doubt and Assurance* (Grand Rapids: Baker, 1993), 22.

Konačno, dopustite mi da ukažem na ulogu koju Sotona igra u širenju virusa sumnje. Isus je rekao za njega da je “otac laži”¹²⁰, jer on nam sugerše neistine da bi stvorio neverstvo i zbunio nas.

Ne bi trebalo da se prevarimo i zažmurimo pred pretnjom koju on predstavlja, ali isto tako ne bi trebalo da se upletemo u jednu drugu zamku – da se usredsredimo na njega. Apostol Jovan je podsetio Hristove sledbenike: “Vi ste, dečice, od Boga [...] jer je veći onaj koji je u vama nego onaj koji je u svetu.”¹²¹

HOD KA SIGURNOSTI

Sagledali smo nekoliko načina širenja virusa sumnje. Ako smo duhovno oboleli, najvažnije je da učinimo nešto kako bismo povratili duhovno zdravlje, što često nije lako. Ne želim da vas dovedem u zabludu da postoji neki duhovni eliksir koji će izlečiti sve vaše sumnje. Neki ljudi dospeju u stanje dugotrajne i potmule hronične sumnje. Međutim, nada *postoji*.

“Kada sumnja prerasta u neverovanje?”, pita Alister Mekgrat (McGrath). “Odgovor glasi: kada to dozvolimo.”¹²² *Ne dozvolite to*. Preduzmite sve da pitanja, zabrinutost ili sumnje ne izmaknu kontroli i ne pretvore vas u potpunog nevernika.

Godinama sam se bavio ljudima – od onih koje su mučila nezgodna pitanja do onih koji bi mogli da se okarakterišu kao teške sumnjalice – i shvatio sam da postoji pet koraka koji mogu da nam pomognu u borbi sa virusom sumnje.

1. KORAK: PRONAĐITE KOREN SVOJE SUMNJE

Ovo je dijagnostička faza, u kojoj istražujete uzroke određene vrste sumnje. Već smo naveli nekoliko primera koji pokazuju na koje načine možemo da budemo zaraženi sumnjom, i možda

¹²⁰ Jovan 8:44.

¹²¹ 1. Jovanova 4:4 (Čarnić).

¹²² R. C. Sproul, *Doubt and Assurance*, 24.

ste, dok ste čitali, u nekima od njih prepoznali sebe. Ako nisam pomenuo onu vrstu sumnje sa kojom se vi susrećete, preispitajte se i otkrijte njene uzroke.

Tom je bio primer osobe hronično opsednute intelektualnom sumnjom. Razgovarali smo o tome i došli do zaključka da su njegove sumnje ukorenjene u pogrešnom shvatanju pojma vere. Zahtevao je apsolutne dokaze o Bogu, ali argumenti do kojih je došao i dalje nisu mogli da mu pruže savršenu sigurnost. To je podgrevalo njegove sumnje.

Pošto smo ustanovili uzroke njegove sumnje, mogao sam da mu pomognem da shvati kako postojanje Boga nikada neće moći niti da se potpuno dokaže, niti opovrgne. Postoji mnoštvo dokaza koji ubedljivo argumentuju Božije postojanje – ali je na kraju ipak potrebno da preduzmemo korak vere i oslonimo se na Boga.

Kada je razumeo šta je u stvari vera, Tom je bio u stanju da se konstruktivno nosi sa svojim sumnjama i oseća sigurnost da je njegovo poverenje u Boga postavljeno na ispravne osnove.

2. KORAK: TRAJITE POMOĆ OD BOGA I OD DRUGIH LJUDI

Budite iskreni pred Bogom, poput onog oca čiji je sin bio opsednut zlim duhom. “Verujem, Gospode!”, rekao je Isusu, “pomozi mome neverju.”¹²³ Zapravo, on nije bio nevernik, nego je bio izložen sumnji – zapamtite, postoji razlika. Ovde pronalazimo ključ: *Ovaj čovek je tražio da mu Hristos pomogne – i On je to učinio*. Izlečio je njegovog sina.

Obratite se Bogu za pomoć – ne kao poslednjoj opciji, već kao prvom i najvažnijem izvoru pomoći. Zamolite ga da vas vodi do odgovora i da učvrsti vaše poverenje. Saopštite mu da želite da imate živu i jaku veru.

Zatim se poverite i hrišćanima koje poznajete. Veoma je važno da steknete prisne prijatelje pred kojima možete biti potpuno iskreni i koji će vas podsticati na duhovni rast. Biblijski pisac

¹²³ Marko 9:24.

Jakov savetuje nas da priznajemo svoje borbe i mane jedni drugima i da se molimo jedni za druge, "da bismo ozdravljali".¹²⁴ Meni mnogo pomaže kontakt sa ljudima koji imaju snažnu veru. To mi liči na jedno iskustvo iz mog detinjstva. Moja mlađa sestra Loren dobila je zauške, a ja sam bio ljubomoran zbog svih poklona koje je dobila zbog toga. Tako sam se ja motao oko nje dok i sam nisam oboleo od te bolesti – i takođe sam požnjeo bogatu žetvu!

Premda vera nije doslovno zarazna, korisno je biti blizu ljudi koji imaju duboka i postojana uverenja. Oni mogu da nas ohrabre i pomognu nam da povratimo veru. Iz njihovog duhovnog iskustva možemo da učimo kako se stiče postojana vera.

3. KORAK: UĐITE U PROCES LEČENJA

Kada pronađete glavni uzrok svoje sumnje i potražite mudrost od Boga i od pobožnih savetnika, onda vam je lakše da načinite i primenite strategiju za borbu protiv virusa sumnje.

Na primer, umesto da samo konstatujete da vas muče neke filozofske nejasnoće u vezi sa hrišćanstvom, potrudite se da zapišete konkretna pitanja koja imate. Ovo će vam pomoći da se usredsredite tačno na ono što vas dovodi u nedoumicu. Iznenađićete se kada budete videli koliko ima mnogo izvora koji nude zadovoljavajuće odgovore.

Ako ste utvrdili da su vaše sumnje prouzrokovane emocionalnim problemima, možda bi trebalo da porazgovarate sa odgovarajućim savetnikom koji može da vam pomogne u njihovom rešavanju. Ili, ako je uzrok važih sumnji u pogrešnim izborima, upitajte se u kom području života se udaljavate od Boga. Izbor je vaš: vi možete dozvoliti da vas svesna neposlušnost ili ponos ispunjavaju sumnjom do kraja života, ili možete predati sebe Bogu tako da iskusite stvarnost pustolovine zvane hrišćanski život.

Ako niste sigurni da ste ikada stvarno predali svoj život Hristu, raščistite s tim jednom zauvek – molite se za to iskustvo, i Hristos će postati vaš Spasitelj i Vođa. Kada shvatite svoju potrebu da se

¹²⁴ Jakov 5:16.

ponovo predate Bogu i kada to iskreno uradite, nemojte se vraćati na to pitanje. Biblija nas uverava da smo usvojeni u Božiju porodicu kada u skromnosti primimo Hristov dar. Nikad više ne moramo da sumnjamo u svoj status.

Utvrdjivanje korena sumnje, traženje saveta i ulazak u proces lečenja, postaviće vas na put oporavka. Međutim, možda ćete se na tom putu nositi sa nekim bolestima koje se uporno vraćaju. Sledeći korak pomoćiće vam da sprečite buduće infekcije.

4. KORAK: PAŽLJIVO SE BRINITE O SVOM DUHOVNOM ZDRAVLJU

Telo je otporno na viruse kada je zdravo. Ono tada može da se izbori s infekcijama pre nego što one postanu ozbiljne. Na sličan način, postojana vera je sposobnija da se izbori s virusom sumnje pre nego što on dobije uporište i dovede do potpunog sloma. Baš kao što imuni sistem našeg tela može da ojača dobrom ishranom i vežbanjem, vera postaje jača kroz sticanje znanja i delovanje.

Pod sticanjem znanja podrazumevam ozbiljan trud da više saznamo o Bogu i njegovom karakteru dostojnom poverenja. To ne uključuje samo čitanje knjiga o *Bibliji*, već mnogo više proučavanje same Biblije na dosledan i sistematičan način. Da biste stekli temeljna znanja o tome kako proučavati Bibliju na razumljiv način, preporučujem vam knjigu *Living by the Book (Život po Knjizi)* Hauarda i Vilijema Hendriksa, kao koristan uvod u lično proučavanje Biblije.¹²⁵

U svom svakodnevnom životu izgrađujte veru vežbajući je. Najbolje učimo radeći, a o tome koliko je Bog dostojan poverenja najbolje učimo kada svakodnevno odlučujemo da potčinimo svoj život njemu i oduševljeno pokažemo svoje poverenje u njega. Kao što je car David rekao, "ispitajte i vidite kako je dobar Gospod".¹²⁶

¹²⁵ Howard Hedricks and William Hendricks, *Living By the Book* (Chicago: Moody Press, 1991).

¹²⁶ Psalam 34:8.

Kada vam god zapreti sumnja, mnogo je lakše ako možete da se osvrnete na svoje znanje o Bogu i iskustva s njim, i da kažete sebi: "Još uvek ne mogu da odgovorim na ovo pitanje, ali imam obilje dokaza da je Bog stvaran, da brine o meni i da je Biblija pouzdana. Sve to mi daje sigurnost da Bog ima odgovor i na ovo pitanje, pa neću da paničim ili odbacim svoju veru. Neću da očajavam ili se prepustim razočarenju. Umesto toga, predaću se Bogu da brine o meni, jer mi je stalno pokazivao da poverenje u njega ima dobru osnovu."

Tako izgrađujemo štit koji će odbiti sumnju kada smo joj izloženi.

5. KORAK: NEREŠENA PITANJA MORAJU PRIČEKATI

Božije misli i putevi viši su od naših. Mi ljudi smo ograničena bića s ograničenim umnim sposobnostima, pa ne možemo očekivati da u potpunosti razumemo neograničenog Boga. Postoje mnoge tajne koje nećemo razumeti do kraja života.

Neka pitanja bolje ćemo razumeti tek kada prođe više godina učenja i sazrevanja. U mnogim drugim slučajevima, međutim, treba da sačekamo večnost da bismo dobili odgovore na pitanja koja nam sada nisu jasna, kao na primer: U kakvom su odnosu predodređenje i slobodna volja? U kakvom su odnosu Otac, Sin i Sveti Duh? Zašto nisam čuo Božiji glas u vreme kada sam mnogo patio? Zašto se dešavalo da se molim za nešto, a da dobijem nešto sasvim drugo?

Ja ću imati šta da pitam, a siguran sam da ćete i vi. To je sasvim u redu, i Bog će nam dati odgovore. Na kraju krajeva, imaćemo večnost da zadovoljimo svoju znatiželju! Do tada možemo da kažemo: "Možda i nemam odgovore na svako pitanje, ali odgovori koje već imam nepogrešivo mi govore da je Bog istinit, da mogu da se oslonim na njega i da me On voli. Zato se moja vera neće poljuljati, iako ću morati da pričekam odgovore na neka svoja pitanja."

Ovo nije neka iracionalna vera. Naprotiv, to je odgovorno postupanje sa sopstvenim sumnjama putem svesno donesene

odluke da se definitivno zauzimanje stava privremeno odloži. To znači zaključiti, na osnovu svih raspoloživih dokaza, da se Bogu može verovati i da je dopustivo prema nekim posebnim pitanjima zauzeti stav “sačekaj i videćeš”. Zapravo, kada bismo odmah dobili sve odgovore na sva pitanja, uopšte ne bi bilo mesta za veru.

Zato, dok se nosite sa svojim sumnjama, imajte na umu sledeće: nas ljude muče razne nepoznanice, ali za Boga nema tajni. On razume sve. Kao što kaže Geri Parker: “Možda i ne znam odgovor na mnoga pitanja, ali znam Nekog ko zna.”¹²⁷

Apostol Pavle je takođe poznavao tog Nekog. Pri tome je Pavle razumeo koliko je njegovo znanje malo i ograničeno. Kada se borite sa virusom sumnje, pokušajte da Pavlove reči pretočite u ličnu molitvu: “Gospode, sada mogu samo malo da vidim i razumem o Tebi, kao da gledam u Tvoj odraz u lošem ogledalu, ali jednog dana videću Te u potpunosti, licem u lice. Sada je sve što znam nejasno i zamagljeno, ali onda ću sve jasno videti, upravo onako jasno kao što Ti sada gledaš u moje srce.”¹²⁸

¹²⁷ Parker, *The Gift of Doubts*, 142.

¹²⁸ Na osnovu 1. Korinćanima 13:12.

8. poglavlje

BOG IMA LEK ZA USAMLJENE

Poznate žene danas se više ne stide da se pročuje kako su zatrudnele izvan braka. Korišćenje rekreativnih droga u Holivudu više se ne žigoše kao nekada. Razvod? Hapšenje? Pet noći nedeljno u emisiji *Entertainment Tonight (Zabavimo se večeras)* filmske zvezde javno otvaraju svoju dušu, a poseta klinici Beti Ford¹²⁹ sve više postaje važan ritual za one koji žive pod reflektorima javnosti.

Međutim, postoji jedna vrsta priznanja od kog ljudi zaziru, bilo da su u pitanju TV-zvezde ili majstor u TV-servisu. To je nešto čega se ljudi stide, a što prodire do srži njihovog bića. Zato, kada je spisateljica Marla Pol upravo to nerado priznala u jednom novinskom intervjuu, potajno se nadala da to čitaocima neće zapasti za oko.

Priznala je, naime, *da je usamljena*.

Samoća je tako ponižavajuća bolest da bi i za nju valjalo skovati "politički korektan" eufemizam, kao na primer "nedostatak društvenih odnosa". Možda bi čak bilo potrebno i organizovati humanitarne koncerte, neku vrstu "Teletona"¹³⁰ za usamljene. Bilo šta, samo da se ljudima olakša da priznaju da su usamljeni, jer patnja usamljenih i neprilagođenih ljudi u današnje vreme predstavlja tabu.

¹²⁹ Centar "Betty Ford", klinika za lečenje od bolesti zavisnosti, u kome su se lečile mnoge poznate osobe. – prim. ured.

¹³⁰ Teleton – Televizijski maraton u kome poznate ličnosti, kroz telefonske razgovore sa gledaocima, učestvuju u sakupljanju novčanih sredstava za različite humanitarne potrebe. – prim. prev.

“Tužna sam zbog svoje usamljenosti”, pisala je Marla. “Kako to da u četrdeset i drugoj godini nemam dovoljno prijatelja?” Govorila je o nekim promenama u svom životu, uključujući i selidbu u drugu državu i odluku da radi kod kuće, što je dovelo do prekida veza sa starim krugom poznanika. “Kao da je svako napunio svoju kvotu prijatelja i više ne prima nove kandidate.”

Konačno je upitala svog muža: “Da li je u meni problem?” Počela je da se pita da li ljudi nemaju vremena za nove prijatelje ili su toliko preokupirani postojećim prijateljstvima da su zatvoreni za bilo kakvo novo poznanstvo? “Ili”, dodala je, “ja samo umišljam da svi drugi osim mene imaju svoj uski krug prijatelja?”

Završila je svoj članak ovako:

“Mislim da u našem društvu ima žena koje nisu ni svesne koliko su usamljene. Vrlo je lako ispuniti dan poslom i porodicom. Ipak, ma koliko da uživam u svom poslu i ljubavi svog muža i dece, oni mi nisu dovoljni. Nedavno sam čitala svojoj kćerki *Ružno pače* Hansa Krisitijana Andersena. Osetila sam da ličim na ovu pticu koja je u potrazi za stvorenjima kojima bi pripadala. Ona ih je na kraju našla. Nadam se da ću i ja.”¹³¹

“OSEĆAM SE KAO STRAŠILO“

Tada se dogodilo nešto neočekivano. Sutradan po objavljivanju Marlinog članka, telefon je počeo da zvoni. Prilazili su joj na ulici i u školi njene kćerke. Dobila je hrpu pisama od domaćica, menadžerki u preduzećima, profesorki univerziteta. Zbog njenog članka u redakciju je stiglo sedam puta više pisama nego obično.

“Htele su da govore sa mnom o svojim frustracijama i otuđenosti”, rekla je Marla. “Saznanje da nisu jedine za njih je predstavljalo važno otkriće.”

Jedna zaposlena majka iz prestižnog čikaškog predgrađa pisala je: “Ovaj članak utišao je moje paranoično osećanje da sam,

¹³¹ Marla Paul, “Help Wanted: Everyone Has Time for Everything – Except Making Friends”, *Chicago Tribune* (May 21, 1995).

i ne znajući zašto, izopštena iz društva.” Jedna žena sa sela rekla je: “Sada znam da razlog nije moja riđa kosa i prćast nos [...] S vremenom počnete da se pitate šta nije u redu s vama.” I ostala pisma imala su sličan sadržaj:

- “Osećam se kao strašilo – zašto bi inače ljudi odbacivali moje pokušaje da s njima sklopim prijateljstvo.”
- “Potrebni su mi prijatelji. Pitala sam se šta se tačno dešava? Zašto drugi ljudi nemaju potrebu da steknu nove prijatelje?”
- “Pokušala sam da se usredsredim na ljude kojima sam prijatelj, a ne na one koji ne žele da imaju ništa sa mnom, ali to je teško.”

“Da, jeste”, sažela je Marla ova razmišljanja. “Ponekad izgleda da je lakše predati se i prihvatiti ovu isključenost iz društva kao nekog mračnog i postojanog saputnika. Međutim, to nije ono što želim. Ja želim prijatelje, i zato nastavljam da ih tražim.”¹³²

“ON ĆE STAJATI SAM”

Ništa od ovoga, naravno, nije svojstveno samo ženama. Muškarci su poznati po tome što imaju poznanike, partnere za mali fudbal, kolege sa posla, mušterije, drugare sa pecanja; a sve su to odnosi duboki koliko i tanak sloj leda na površini zaleđenog jezera.

“Prosečan Amerikanac usamljen je i bez prijatelja, ali po svaku cenu pokušava da očuva svoj imidž jakog muškarca, iako to podrazumeva izolovanost od ljudi”, primetio je Džim Konvej (Conway), koji piše o problemima svojstvenim muškarcima.¹³³

U svojoj knjizi *Men Without Friends* (Muškarci bez prijatelja), Dejvid V. Smit ukratko izlaže nekoliko činilaca koji ometaju muškarce u stvaranju i održavanju odnosa sa drugim ljudima: tu spada činjenica da su u detinjstvu učeni da potiskuju osećanja,

¹³² Marla Paul, “Lonely? Don’t Feel Like the Lone Ranger”, *Chicago Tribune* (August 20, 1995).

¹³³ David W. Smith, *Men without Friends* (Nashville: Nelson, 1990), v.

da se u svemu nadmeću, da duboko u sebi kriju lične potrebe i čežnje, i ponašaju se kao nezavisne i neosetljive osobe.¹³⁴

Smit kaže da velika većina muškaraca smatra da je usamljenost u današnjem društvu normalna. Kada je anketirao muškarce o tome da li uopšte imaju bliske prijatelje, i samo to pitanje zbunjivalo je mnoge od njih. Tipičan odgovor bio je: "Ne. Zašto? Zar bi trebalo?"

U knjizi *Men: A Book for Women (Muškarci: knjiga za žene)*, Džejms Vagenvurd (Wagenvoord) napisao je ovaj ironični "vjeruju za pravog muškarca", koji je zasnovan na modelu odgajanja muškaraca u našoj kulturi. Dok budete čitali ovo, razmišljajte o tome kako svaki od ovih stavova utiče na formiranje prisnih odnosa.

On ne plače.

On ne pokazuje slabost.

Njemu ne treba naklonost, nežnost i toplina.

On teši, ali ne želi da njega teše.

On je potreban drugima, ali njemu ne treba niko.

On dodiruje druge, ali drugi njega ne dodiruju.

On je od čelika, a ne od krvi i mesa.

Njegova muževnost je nedodirljiva.

I on će stajati sam.¹³⁵

Kakav recept za katastrofalne odnose sa ljudima! Podgrevana ovakvom vrstom društvenog uslovljavanja, pri čemu sve veći broj ljudi više nema svoje korene, usamljenost postaje sveopšta epidemija. Psiholog Ričard Farson kaže: "Milioni ljudi u Americi nikada u životu nisu doživeli da se za trenutak opuste i povere nekome svoja najdublja osećanja." Kakva važna i tužna činjenica!

Ne iznenađuje da sve ovo ima neminovne posledice. Dr Džejms Linč (Lynch) u delu *Broken Heart (Slomljeno srce)* navodi podatke

¹³⁴ Smith, *Men without Friends*, 24-31.

¹³⁵ James Wagenvoord, *Men: A Book for Women* (New York, Avon: 1978), 165.

koji pokazuju da odrasle osobe lišene iskrenog prijateljstva imaju dvostruko veću stopu smrtnosti od onih koji redovno kontaktiraju sa bliskim osobama.

Ironično je da živimo u kulturi u kojoj mnogi ljudi brinu o tome koliko su holesterola uneli u organizam i koliko su kalorija potrošili, ali u isto vreme bezbrižno zanemaruju ljude oko sebe, što, prema naučnicima, ima skoro isti uticaj na fizičko zdravlje kao i gojaznost, pušenje, visok krvni pritisak ili nedostatak kretanja.¹³⁶

PREDNOSTI I MANE ZAJEDNIŠTVA

U jednom periodu života bio sam veoma usamljen. Uprkos uspešnoj karijeri, mnoštvu dobrih poznanstava i srećnom braku, prolazio sam kroz periode kada sam čeznuo za prijateljem kome mogu da otvorim dušu.

Iz ličnog skustva mogu da potvrdim biblijsku tvrdnju da ljudska bića nisu stvorena da žive bez bliskosti. Možda zvuči preterano, ali nikada se nećemo osećati kao potpune ličnosti dok ne iskusimo zajednicu sa Bogom i sa drugim ljudima. Bez toga ćemo neizbežno osećati da nam duboko u duši nije sve kako treba.

Na kraju krajeva, stvoreni smo po Božijem obličju koje se otkriva kroz tajanstveni međusobni odnos Oca, Sina i Svetog Duha. Stoga je sasvim prirodno što je, stvorivši prvog čoveka, Tvorac rekao: "Nije dobro da je čovek sam."¹³⁷ Čoveku je potreban neko da deli život s njim.

Što se tiče Isusa Hrista, On je okupio veliko mnoštvo pristalica, ali je želeo i društvo male grupe učenika. Ne samo to, Hristos je razvio dublji odnos sa Petrom, Jakovom i Jovanom, koji su sačinjavali krug prisnih prijatelja. Od njih trojice, Jovanu je bio najbliži. Na ovaj način, Isus je pružio primer zdravog društvenog života.

¹³⁶ Smith, *Men without Friends*, 47-48.

¹³⁷ 1. Mojsijeva 2:18.

Ohrabrujuća vest glasi da ne morate da trpite neprestanu muku usamljenosti. Bog nas je stvorio sa potrebom za dubljim vezama sa drugim ljudskim bićima, kao i sa sposobnošću da tu potrebu zadovoljimo, da zajednički doživljavamo životne radosti i tuge, da ohrabrujemo jedni druge, da uzdižemo jedni druge, da služimo jedni drugima – da živimo zajedno. To je blago koje Bog želi da svi imamo.

To je, svakako, povezano s izvesnim rizicima. Ipak, najveći rizik je u *odbacivanju* društva. Kao što je K. S. Luis rekao:

“Ako se odlučite da volite, srce će vam sigurno biti ranjeno, a možda i slomljeno. Ako želite da to izbegnete, ne smete dati srce nikome. [...] Brižljivo se bavite hobijima i malim uživanjima: izbegnite sve komplikacije. Ipak, u toj kutiji – sigurnoj, mračnoj, nepomičnoj i hermetički zatvorenoj – srce će vam se promeniti. Neće se slomiti, ali će postati kruto, neprobajno, nedostupno.”¹³⁸

Ukratko, prednosti zajedništva s ljudima su toliko velike, a šteta koju prouzrokuje izolovanost je zastrašujuća. Ali, kako da započnemo? Usputna poznanstva su lako ostvariva, ali potrebno je nešto mnogo više da bi se stvorili i održavali dublji odnosi s ljudima. Povrh svega, mnogi ljudi su dozvolili da njihove sposobnosti za građenje odnosa s vremenom atrofiraju, ako su ih uopšte ikada i posedovali.

Stoga počnimo ovde i sada. Ne čekajmo da prijateljstva sama po sebi nastanu. Odlučimo da prekinemo usamljenički način života i potrudimo se da izgradimo odnose s određenim ljudima. Uz Bibliju koja nas usmerava, hajde da se vratimo osnovama.

Od čega se sastoji prijateljstvo koje je bogato i stvarno, značajno, trajno, prisno i koje ispunjava srce? Shvatio sam da postoji najmanje pet suštinskih sastojaka u izgrađivanju trajnih, sigurnih i zadovoljavajućih prijateljstava: afinitet, prihvatanje, iskrenost, autentičnost, pomoć i podsticanje.

¹³⁸ C. S. Lewis, *The Four Loves* (New York: Harcourt, Brace, 1960), 169.

1. AFINITET – VELIČANJE ONOGA ŠTA NAM JE ZAJEDNIČKO

Hemičari koriste termin *afinitet* da opišu težnju elementa da se veže sa drugim elementom, tj. njihovo međusobno privlačenje. U međuljudskim odnosima, afinitet na svom najosnovnijem nivou predstavlja međusobno privlačenje između dve osobe, kada vam se neka osoba *svidi*. Biblija opisuje prijateljstvo između pastira Davida i carevog prvenca Jonatana. Od kada su se upoznali, uživali su u druženju i dobro se slagali.

Lako je ispitati da li ste naklonjeni drugoj osobi: zamislite je kako ulazi u sobu gde vi radite neki posao. Koja je vaša trenutna reakcija? Ako vam se raspoloženje razvedrilo, ako vam se osmeh pojavio na licu, ako vam je drago da prekinete posao da biste je pozdravili, onda nema sumnje da imate afinitet prema toj osobi.

Međutim, afinitet je mnogo više od samog svidanja. On takođe ukazuje na sve ono što ljude povezuje, na primer, kada nas zanima isto što i nekog drugog ili se bavimo istom aktivnošću. Možda oboje volimo da igramo golf ili tenis, ili zajedno radimo neki posao. Možda su naša deca istog uzrasta i idu u istu školu, ili uživamo da obavljamo zajedničke aktivnosti i razgovaramo o njima. A razgovori nam se uglavnom svode na “bezbedne” teme.

Mi u životu imamo mnogo takvih poznanika. Istraživanja pokazuju da prosečna osoba može imati nekoliko stotina ovakvih poznanstava. Svakako, nema ništa loše u njima, ali ne treba da obmanjujemo sebe osećajem da su ona značajnija nego što jesu. Ovakve površne prijateljske veze često pucaju u stresnim situacijama.

“Čovek može da propadne i kraj mnogo drugova”¹³⁹, upozorava Biblija, ali “pravi prijatelj privrženiji je od brata”. Ovde su brojni površni odnosi suprotstavljeni bliskim prijateljstvima s manjim brojem ljudi. Kvantitet nije isto što i kvalitet.

¹³⁹ Priče Solomunove 18:24, prevod NIV (New International Version).

Li Jakoka je napisao šta misli o tome. Za njega najveće iznenađenje u karijeri nije bilo to što su pucali u njega kao predsednika fabrike motora “Ford”, već ono što se desilo posle toga. “Bio sam teško povređen”, rekao je u svojoj autobiografiji. “Značilo bi mi i da me je neko pozvao i rekao: ‘Hajdemo na kafu.’ Ali većina prijatelja me je napustila. To mi je bio najveći šok u životu.”¹⁴⁰

Ovi odnosi su očigledno bili zasnovani na površnoj bliskosti ljudi kojima je zajedničko bilo samo radno mesto i ciljevi preduzeća, ali, kada je došla stresna situacija – *tres!* – prijateljstvo se raspalo. Međutim, “prijatelj privrženiji od brata” neko je s kim delimo duboku naklonost. Sa takvima nas ne povezuju samo neke aktivnosti, već zajedničke vrednosti i pogled na svet. Ne samo da pričamo o poslovima koje zajedno obavljamo, već delimo osećanja i lična iskustva. Povezani smo na mnogo višem nivou.

Srca koja kucaju kao jedno

Biblija kaže da “duša Jonatanova prionu za dušu Davidovu”.¹⁴¹ U svojoj knjizi *Quality Friendship (Kvalitetno prijateljstvo)*, Geri Inrig ukazuje: “Reč *prionu* veoma je važna jer nas podseća da jedna za drugu mogu da prionu stvari koje su iste prirode. Jonatan i David su bili ljudi koji su imali mnogo zajedničkog.”¹⁴² Njihove duše povezivala je zajednička ljubav prema Bogu. To je bila osnova njihovog prijateljstva.

Inrig kaže da je suština u sledećem: “*Kvalitet prijateljstva je skoro uvek određen kvalitetom onoga šta nas povezuje.*”¹⁴³ Ako nas povezuje samo neka aktivnost kao što je sport ili poslovni poduhvat, naše međusobne veze će biti površne. Međutim, ako nas spajaju vrednosti duboko urezane u ličnost, u najmanju ruku postoji mogućnost da dođe do mnogo tešnjeg povezivanja.

¹⁴⁰ Lee Iacocca, *Iacocca: An Autobiography* (Boston: G. J. Hall, 1985), 138.

¹⁴¹ 1. Samuilova 18:1.

¹⁴² Gary Inrig, *Quality Friendship* (Chicago: Moody Press, 1981), 54.

¹⁴³ *Ibid*, 26.

Možda ne možemo imati mnogo ovakvih prijateljstava, ali ona donose najveće nagrade.

Imao sam razne vrste prijatelja u svom životu, ali najviše su mi značili oni sa kojima sam delio ljubav prema Bogu. Njima sam otvarao svoju dušu, kao i oni meni; molili smo se zajedno i međusobno savetovali i hrabрили, a srca su nam složno kucala za ciljeve Hristovog carstva.

Za trenutak se u mislima prisetite svojih poznanstava. Za svako se upitajte: “Šta nam je zajedničko? Ako nas više ne bi povezivao zajednički posao, da li bi naš odnos oslabio? Ima li osnova za produblјivanje prijateljstva; da li delimo zajedničke vrednosti?”

Ukoliko želite da steknete novog prijatelja s kojim bi možda mogli da razvijete dublji odnos, potražite ga među onima koji imaju iste životne vrednosti kao i vi. Verujem da je crkva u kojoj su ljudi živi, iskreni i međusobno se vole i poštuju odlična sredina za pronalaženje druga po svom srcu. Ne samo da na ovaj način vaš odnos može da bude zasnovan na istim vrednostima, već će vam ići na ruku to što hrišćanstvo ohrabruje poštenje i iskrenost u odnosima, kao i međusobno ohrabrivanje i brigu – osobine koje su preduslov dubokog prijateljstva.

2. PRIHVATANJE – VOLETI LJUDE TAKVE KAKVI JESU

“Stoga prihvatajte jedan drugoga”, zalagao se apostol Pavle, “kao što je i Hristos prihvatio vas.”¹⁴⁴ Kako nas je On prihvatio? *Bezuslovno.*

“Moramo odlučiti da razvijemo prijateljstva u kojima ne zahtevamo ništa za uzvrat. Ljubav, da bi delovala, mora biti bezuslovna”, napisao je Ted Engstrom u knjizi *The Fine Art of Friendship (Umetnost prijateljstva)*. “Kao što Bog prihvata nas takve kakvi jesmo, tako i mi treba da stupimo u prijateljstvo zasnovano na bezuslovnom prihvatanju drugih osoba.”¹⁴⁵

¹⁴⁴ Rimljanima 15:7 (SSP).

¹⁴⁵ Ted Engstrom, *The Fine Art of Friendship* (Nashville: Nelson, 1985), 17.

Geri Inrig, koji je opsežno pisao o prijateljstvu, priča o roditeljima s Istočne obale SAD koje je, u vreme Korejskog rata, telefonom pozvao sin. Bili su presrećni jer mesecima ništa nisu čuli o njemu. Reкао je da je u San Francisku i da se vraća kući.

“Mama, samo da ti kažem da dovodim prijatelja”, rekao je. “Bio je teško ranjen i ima samo jedno oko, jednu ruku i jednu nogu. Voleo bih da živi s nama.”

“Svakako, sine”, odgovorila je majka. “Naći ćemo mu sobu gde će moći da se smesti neko vreme.”

“Mama, ne razumeš. Ja želim da on dođe da živi sa nama.”

“Dobro, u redu”, konačno je rekla. “Daćemo mu nekih šest meseci pa ćemo da vidimo kao dalje.”

“Ne, mama, želim da on ostane za stalno. Potrebni smo mu. Ima samo jedno oko, jednu ruku i jednu nogu. Stvarno je u teškom stanju.”

Majka je izgubila strpljenje. “Sine, ti si nerealan. Osetljiv si jer si bio u ratu, ali taj mladić bi ti bio na teretu i stalan problem za sve nas. Budi razuman.”

Veza se prekinula. Sledećeg dana roditelji su primili telegram: njihov sin je izvršio samoubistvo. Nedelju dana kasnije, roditelji su dobili sinovljevo telo. Posmatrali su ga s neopisivom tugom – imalo je jedno oko, jednu ruku i jednu nogu.¹⁴⁶

Pored svih naših obogaljenosti, karakternih mana, nedostataka, nesigurnosti i nezrelosti, zar svi ne želimo da budemo prihvaćeni u potpunosti? Nije li nam potrebno da znamo da nas neko prihvata zato što to želi, a ne zato što za to ima neki povod?

Dejvid V. Smit na sledeći način definiše prijateljstvo: “Prijatelj je neko ko zna kakvi ste, shvata kakvi ste bili, prihvata ono što ćete postati, ali i dalje vas nežno poziva da rastete.”¹⁴⁷ Ipak, nama nije u prirodi da na ovaj način prihvatamo ljude. Skloni

¹⁴⁶ Inrig, *Quality Friendship*, 52-53.

¹⁴⁷ Smith, *Men without Friends*, 214.

smo da brzo osudimo, kritikujemo i izbegavamo druge. Želimo da nam se drugi ljudi povinuju, pa kroz niz testova proveravamo da li odgovaraju našim uslovima.

U Pričama Solomunovim se kaže: “U svako doba ljubi prijatelj.”¹⁴⁸ Ovo ne znači da se slažemo s moralnim nedostacima svojih prijatelja ili da odobravamo njihove karakterne mane. Umesto toga, to znači da sledimo Hristov primer dok im pokazujemo naklonost i radimo za njihovo dobro.

Jednom prilikom sam večerao sa prijateljem koga nisam video prilično dugo. Tokom razgovora, poverio mi je da je prevario svoju ženu. Zbog toga se osećao užasno; razgovarali smo o tome nadugo i naširoko. Na kraju je napomenuo nešto vrlo zanimljivo: “Li, nemoj nikome da pričaš o ovome. Čak ni svojoj supruzi. Ne bih želeo da ona ima loše mišljenje o meni.”

Zanimljivo je da on nije brinuo da li ću *ja* loše misliti o njemu. Mi smo bili prijatelji, i on je mogao da se u okvirima našeg prijateljstva oseća sigurnim i prihvaćenim, jer sam i ja u prošlosti govorio njemu o svojim padovima, a on me je ipak prihvatao.

“Braćo, ako neko i bude zatečen u nekom prestupu”, kaže Biblija, “vi koji ste duhovni ispravite ga u duhu krotkosti. Samo, *čuvaj se*, da i ti ne padneš u iskušenje.”¹⁴⁹

Istina je da smo sposobniji da prihvatimo druge ako imamo na umu sopstvene pogreške, nedostatke i loše postupke. Lakše je prijatelju pružiti ruku prihvatanja ako istovremeno drugom rukom posežemo za Hristovim prihvatanjem i oproštenjem sopstvenih greha.

Kada ocenjujete svoje odnose s ljudima, upitajte se kakav stav unosite u svoja prijateljstva – da li ih odbacujete i osuđujete ili ih prihvataate i praštate im? Da li pokušavate da primorate druge ljude da se povinuju vašim stavovima ili imate razumevanje za to što su drugačiji od vas?

¹⁴⁸ Priče Solomunove 17:17.

¹⁴⁹ Galatima 6:1 (SSP)

“Kada zamolimo Boga da naš nepoverljiv, kritički stav, sklon analiziranju i odbacivanju ljudi, zameni svojom širokogrudom ljubavlju, bićemo slobodni da ljude doživimo na nov način”, kaže Inrig.¹⁵⁰

3. ISKRENOST – KADA SMEŠ DA BUDEŠ ONO ŠTO JESI

U jednom trenutku, kada njihov odnos prestane da bude samo površno poznanstvo, prijatelji će početi da se produbljuju svoj odnos. Autentične odnose karakteriše otvorenost, iskrenost, poštenje i ranjivost. U naše doba sve je veća neusklađenost između našeg stvarnog karaktera i našeg ponašanja u prisustvu drugih.

Isus Hristos je bio iskren u odnosu sa svojim učenicima. Na primer, razmislite kako je ranjiv bio Božiji Sin kada je priznao svojim najbližim prijateljima u Getsimanskom vrtu: “Duša mi je nasmrt žalosna.”¹⁵¹

Ovakav odnos može da započne tako što će jedan od prijatelja da pošalje probni balon otkrivajući nešto o sebi, a onda, ako u drugoj strani naiđe na podršku, ohrabrenje i jednaku otvorenost i iskrenost, oni mogu da nastave da produbljuju svoje prijateljstvo. Ako se i druga strana ne otvori u jednakoj meri, odnos je osuđen na površnost.

Pre nekoliko godina, bio sam deo grupe koja se sastajala na zajedničkom doručku svake subote. Prijalo nam je osećanje da nas vežu duboke veze, ali, da je neko mogao da čuje naše razgovore, primetio bi da smo uglavnom pričali o timu “Čikago Balsa” i drugim sportskim ekipama!

Jednog dana, jedan od nas bio je neobično ćutljiv. Rutinski smo ga upitali kako je, očekujući smešak i uobičajeno “Dobro, šta ima kod vas?”. Umesto toga, on nam se poverio: “Momci, moj brak se raspada i ja ne znam šta da radim!” Bio sam do te mere zatečen da mi je umalo ispaio hleb iz ruke. Jednim potezom on je

¹⁵⁰ Inrig, *Quality Friendship*, 53.

¹⁵¹ Matej 26:38 (SSP).

razbio površnost naše grupe. Počeli smo da se interesujemo za njegov problem, i čak da se molimo za njega i otkrivamo o sebi ono što smo do tada sakrivali. Ovo iskustvo nas je zbližilo kao nikada pre i zauvek promenilo odnose u našoj grupi. Jedan od nas usudio se da se otvori i to nas je potpuno preobrazilo.

Produblјivanje odnosa zahteva spremnost da se otvorimo. Otvorenost treba da odgovara trenutnoj fazi razvoja prijateljstva i da postepeno raste. Treba da je pokazuju obe strane, kada steknu poverenje jedna u drugu. Pre ili kasnije, poznanstvo će prerasti u prijateljski odnos pun međusobnog poverenja ili će se zaustaviti na površnim i ograničenim kontaktima.

Preterana zatvorenost

Važno je da pripazimo na krajnosti koje vrebaju u sferi sticanja poverenja. U jednoj krajnosti su oni koji imaju smrtni strah od iskrenosti. Ovakvim ljudima odlično dobro ide tapšanje po leđima i ćaskanje puno duhovitih dosetki, ali oni po pravilu zaobilaze sve što ide u smeru produblјivanja odnosa s ljudima.

Obično je uzrok tome strah. Oni se boje da će ljudi videti da nisu onakvi kakvi bi želeli da izgledaju. Plaše se da ne budu osramoćeni, odbačeni, i da se ne otkrije nešto što bi kasnije moglo da se iskoristi protiv njih. Boje se od pojave koja se zove "obrnuti halo efekat". O čemu se radi? Kada neka osoba pokazuje sposobnost u nekoj oblasti života, ljudi pretpostavljaju, često bez realne osnove, da je ona jednako sposobna i u drugim oblastima. Na primer, ljudi mogu dati veliki značaj političkim stavovima nekog glumca samo zato što je on stekao ugled u svom poslu. Iz nekog razloga, uspeh u glumačkom zanatu navede ljude da pomisle da ta osoba zna puno i o svemu drugom.

Prema Džerardu Igenju (Egan), "obrnuti halo efekat" nastaje kada ljudi saznaju da neka osoba ima određene mane i zbog toga pretpostave – opet bez realne osnove – da ta osoba greši ili nije uspešna i u drugim oblastima života. Tako ljudi smatraju da advokat koji nije bio veran bračnom zavetu nije ni dobar

pravnik. Intuitivan strah od ove pojave može navesti ljude da se zatvore i da skrivaju probleme s kojima se bore.¹⁵²

Neki ljudi se na ovaj način skrivaju celog života. Pisac Džadson Svihart (Judson Swihart) ovako opisuje njihov život:

“Neki su ljudi kao srednjovekovni zamak. Njihovi visoki zidovi štite ih od povreda. Oni skrivaju svoja osećanja i ne poveravaju se drugima. Niko ne može da uđe u zamak; oni su sigurni od napada. Međutim, vlasnik zamka tako živi bez igde ikoga. Samog je sebe učinio zatvorenikom. Njemu je potrebno da oseti da ga neko voli, ali teško je preskočiti njegove visoke zidovi ili na neki drugi način dopreti unutra.”¹⁵³

Ako želite, vi možete da se izbacite iz ove dobrovoljne izolacije, ali to podrazumeva prihvatanje rizika. Ako pošaljete probni balon osobi s druge strane, možda ćete se osmeliti na taj zastrašujući korak, ali uvek je moguće opeći se. Neki od vaših najgorih strahova mogli bi da se obistine. To je realnost. Ipak, ako želite da ikada osetite dobrobit istinske zajednice sa drugima, neophodno je da se otvorite.

Preterana otvorenost

Neki ljudi su sušta suprotnost ovim zatvorenim tipovima ličnosti. Oni pričaju previše i prerano. Zapravo, izgleda da ne mogu da prestanu da pričaju o svojoj prošlosti, svojim tajnama i osećanjima, svojim ranama i unutrašnjim borbama. U kontaktu sa njima vrlo brzo umesto prijatelja postajete dežurni terapeut, što je mučno ukoliko ne osećate da ste sposobni da pomognete, dok je druga strana nezadovoljna jer ne dobija odgovor koji očekuje.

Neprikladna otvorenost može da uništi odnos među ljudima i često je pokazatelj da je toj osobi, pored prijatelja, potreban i

¹⁵² Gerard Egan, *Interpersonal Living* (Monterey: Brooks/Cole, 1976), 45.

¹⁵³ Judson Swihart, *How Do You Say "I Love You"?* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1977), 46-47.

iskusan i pobožan savetnik. Evo kako možete prepoznati da ste bili previše otvoreni:

- Bili ste mnogo otvoreniji prema nekome nego on prema vama.
- U razgovorima se hronično usredsređujete na svoje stare rane, umesto na sadašnjost i budućnost.
- Primećujete da svojom otvorenošću odgurujete od sebe druge ljude, umesto da ih privlačite.

Na sredini između preterane otvorenosti i preterane zatvorenosti nalazi se najzdraviji i najuravnoteženiji pristup ljudima. Kako možete početi da ostvarujete zdrav i uravnotežen odnos?

Shvatio sam da je otvorenost i iskrenost najbolja politika. Ako sa nekim imate površne odnose koje želite da produbite, dajte mu to do znanja. Počnite da se malo po malo otvarate i pokazujete svoju ranjivost. Kada vam prijatelj uzvrati, slušajte ga pažljivo i budite mu podrška. Procenite u kom smeru vaš odnos treba da se razvija. Zajednički stvarajte bezbedan prostor gde ćete smeti da iskreno otkrivete svoja osećanja, borbe, sumnje, strahove i težnje.

Još jednom razmislite o svojim poznanicima i procenite koja poznanstva najviše obećavaju. Da li možda neko koga površno poznajete očekuje da vi učinite prvi korak ka mnogo bliskijem odnosu? Ako je tako, osmelite se. Posetite ga. Družite se.

Napred! Pobegnite iz svog zamka.

4. POMOĆ – PRIJATELJIMA DAJTE PRIORITET

Prijatelji pomažu prijateljima da rastu, sazrevaju, razvijaju se kao ličnosti i da dostignu svoj maksimum. Oni izvlače najbolje jedni iz drugih. Služe jedan drugome. “Volite jedan drugoga bratskom ljubavlju”, kaže apostol Pavle. “Poštujte jedan drugoga više nego sebe.”¹⁵⁴

Mnogi ljudi se druže jedni sa drugima isključivo iz koristoljubivih razloga. Neko je jednom rekao da bi Galileo Galilej zaključio

¹⁵⁴ Rimljanima 12:10 (SSP).

da se Sunce okreće oko *njega*, da je kojim slučajem rođen u bejbi bum generaciji¹⁵⁵. Nažalost, svi mi razmišljamo donekle egocentrično, i prijateljstva započeta samo da bi se zadovoljile vlastite emocionalne potrebe neizostavno završavaju razočarenjem.

Paradoksalno, kada nam je cilj da zadovoljimo potrebe *druge* osobe, da je ojačamo, pomognemo joj i podupremo je, onda gotovo uvek i mi sami imamo blagoslova od toga na duže staze. Ako pomognete nekome da ustane, shvatićete da ste se i sami podigli.

“Dozvoljeno vam je da zadržite samo ono što svesno dajete drugima”, primećuje Ted Engstrom. “Ako drugima poklanjate prijateljstvo, zauzvat ćete dobiti prijatelje. Dajte sebe drugima i oni će vam uzvratiti dajući vam najbolji deo sebe.”¹⁵⁶

Da biste ostvarili dublje odnose razmišljajte o tome šta da uradite da biste bili bolji prijatelj, kako možete da budete od koristi i pomognete drugima da ostvare potencijale koje im je Bog dao.

Govoriti istinu u ljubavi

Jedan od načina da pomognemo prijateljima jeste da jedni drugima u određenom smislu dobrovoljno polazemo račune. Postoji izreka koja kaže: “Gvožđe se gvožđem oštri, tako čovek oštri lice prijatelja svojega.”¹⁵⁷ Prijatelj prijatelja podstiče na rast, nadgleda njegov napredak i spreman je da mu uvek kaže istinu, ljubazno ali do kraja iskreno, čak i kada to nije baš prijatno.

¹⁵⁵ Engl. *Baby Boomers*. Bejbi bum generacija su ljudi rođeni tokom eksplozije nataliteta od kraja Drugog svetskog rata do sredine 60-ih godina XX veka. Karakteriše ih odrastanje u posleratnom optimizmu i ekonomskom usponu, porast samosvesti i individualizma, kao i sklonost ka odbacivanju i redefinisavanju tradicionalnih vrednosti. – prim. ured.

¹⁵⁶ Engstrom, *The Fine Art of Friendship*, 131.

¹⁵⁷ Priče Solomonove 27:17.

U razgovaru sa svojim najbližim prijateljima, svako od nas ima slobodu da govori o onim sferama svog života u kojima je najslabiji i u kojima ima probleme. S vremena na vreme pitamo jedan drugog ima li čega novog u vezi s tim. Odvajamo vreme da razgovaramo o svemu i slušamo jedan drugoga.

Naučnici su vršili ispitivanja u fabrikama i zaključili da, kada su radnici svesni da ih posmatraju, kvalitet i kvantitet njihovog rada raste. Ako sam svojim prijateljima poverio neke oblasti svog života u kojima imam probleme ili u kojima bi trebalo da rastem, i ako znam da će me sledeći put kada se sretnemo pogledati u oči i pitati kako u tom pogledu stoje stvari, biću motivisan da budem ozbiljan po tim pitanjima.

Ovo dobrovoljno polaganje računa drugima Čak Svindol (Charles Swindoll) je definisao ovako: "To uključuje spremnost da objasnimo neke svoje postupke; da budemo otvoreni i da se ne branimo opravdavajući svoje motive; da odgovaramo za svoj način života; da budemo spremni da objasnimo razloge za svoje postupanje."

U sredini koja čoveku pruža podršku i brigu, sve ovo je neophodno. U protivnom, polaganje računa drugima može postati punopravno nadziranje i grubo uplitanje u tuđi život. Da bi naša odgovornost drugima bila od koristi, moramo je sami izabrati, a ne da nam je neko nameće.

Nekoliko puta sam doživeo da su mi se prijatelji oštro suprotstavili kada su primetili da sam bio u opasnosti da zastranim. Dozvolio sam im da na ovaj način koriguju moje ponašanje, i čak sam im bio zahvalan. Zašto? Jer sam bio siguran da su moji prijatelji to učinili za moje dobro. Znam da im je stalo do mene i da žele najbolje i meni i mojoj porodici. S takvim stavom, prijatelj mi može reći sve što treba da čujem.

Ipak, evo upozorenja: ako shvatite da vam prija da kritikujete prijatelja, onda prestanite s tim i preispitajte svoje srce. Možda mu govorite istinu, ali da li to zaista radite s ljubavlju?

5. **PODSTICANJE – BODRITE SVOG PRIJATELJA**

Još jedan način da pomognemo prijatelju jeste da mu pružimo podstrek. “Ljudi su skloni da postanu ono na što ih ohrabrujete i podstičete”, rekao je D. L. Mudi (Moody), “a ne ono na što ih prisiljavate.” Kao prijatelj vi imate stratešku ulogu da sa puno entuzijazma bodrite svog prijatelja. Jedan od razloga što se tako dobro slažem sa svojim bliskim prijateljem Markom Mitlbergom jeste i to što jedan drugome “duvamo u jedra”! Ja imam više poverenja u njega nego što ga on ima u samoga sebe, a tako i on misli o meni. To je izvanredna kombinacija!

“Podstrek postaje proces ohrabriranja i pokretanja vašeg prijatelja da upotrebi sve svoje snage i postigne najviši stepen produktivnosti i stvaralaštva”, rekao je Džim Konvej.¹⁵⁸

Ipak, dodao je on, ponekad se pojavljuju prikriveni činioci koji nas ometaju u pokušaju da drugima pomognemo da se afirmišu. Možda u životu niste naučili da spontano ohrabrujete druge, možda niste spremni da nekom oprostite zbog neke ranije uvrede ili možda u ljudima doživljavate suparnike i podsvesno želite da se takmičite sa njima. Ironično je to što je osoba koja ne ume da podstiče druge često i sama nesigurna u sebe, jer joj je i samoj potrebna podrška!¹⁵⁹

Ukoliko drugima jasno i dosledno pružate podršku, isticanjem pozitivnih osobina i konstruktivnim odnosom prema njihovim manama, možete im uliti sigurnost i hrabrost da nastave sa svojim naporima.

Dakle, kada ste poslednji put rekli svojim najbližim prijateljima koliko vam znače? Koliko je prošlo od kada ste im predočili svoje viđenje onoga što verujete da bi Bog mogao da ostvari kroz njihove jedinstvene talente, karakter i temperament? Kada ste poslednji put bili njihov najglasniji i najuporniji navijač?

¹⁵⁸ Jim Conway, *Making Real Friends in a Phony World* (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 164.

¹⁵⁹ Ibid, 171-174.

Kada propustimo da kažemo ono što je potrebno

Odsustvo podrške može duboko da rani čoveka. Znam to iz ličnog iskustva. Kao dete, žudeo sam da čujem da mi moj otac kaže da sam mu važan. Žudeo sam da ga čujem da kaže: "Li, ponosim se tobom. Ti si meni nešto posebno. Sine, volim to što si takav."

Pretpostavljam da je on pokušavao da mi saopšti ovo na drugačiji način. Međutim, meni je bilo potrebno da to *čujem* od nje-ga. To mi je nanelo ranu koju sam kasnije pokušavao da izlečim preteranim radom, ne bi li zaslužio njegovo poštovanje koje mi je bilo tako potrebno.

Moj otac je umro 1979. godine, dok sam bio na studijama prava. Doleteo sam kući uoči sahrane i seo do zida. A onda se desilo nešto neverovatno. Jedan za drugim, mnogobrojni prijatelji mog oca, koje nisam poznao, zastajali su da me pozdrave. Bio sam zaprepašten njihovim rečima: "Da li ste vi Vilijev sin? O, on je bio tako ponosan na vas. Hvalio se vama sve vreme. Kada ste otišli na studije prava na Jejl, blistao je od sreće. Kada bi se vaše ime pojavilo u *Tribjunu*, uvek bi to svima pokazivao. Nije prestajao da priča o vama! Bili ste mu tako važni."

Sedeo sam zapanjen. Nisam imao pojma da moj otac tako misli. Nije mi to nikada rekao. Trebalo je da umre da bih to saznao. Pitao sam se kakav bi bio naš odnos da mi je to i sam rekao dok je bilo vreme.

Evo pouke: nemojte da mislite kako vaš prijatelj – ili vaš su-pružnik ili deca – znaju šta osećate prema njima. Svakome je potrebno da to čuje s vremena na vreme. Recite im. Napišite im pismo, nazovite ih, pozovite ih na piće. Molim vas, ne odlažite to, da ne biste na kraju žalili zbog svog oklevanja.

Afinitet, prihvatanje, iskrenost i pomoć, sve su to važni sa-stojci recepta za bogate međuljudske odnose, ali podstrek je *začin*. Bez toga se ne može.

Dva izbora, dva ishoda

U 8.23 uveče, 24. marta 1992. godine, Bil je držao predavanje iz marketinga na koledžu Harper u mestu Palatin, u Illinoisu, kada mu je iznenada pukla aorta. Sav je prebledeo od bolova. Jedan student je pozvao hitnu pomoć i Bila su brzo odvezli u bolnicu, gde je operisan. Operacija je trajala sedam sati, a verovatnoća da preživi bila je samo jedan prema pedeset.

Pre nego što je operacija uopšte počela, njegovi prijatelji stigli su u bolnicu. Prvo jedan, onda dvoje, zatim petoro i konačno petnaestoro njih okupilo se da se intenzivno mole. Tešili su njegovu ženu i decu. Svih petnaestoro proveli su noć u njegovoj sobi i u hodniku, da bi mogli da budu blizu njega i njegove porodice.

Nekim čudom, Bil je preživio. Kroz ovo iskustvo naučio je da još više ceni prijateljstvo. U narednim godinama Bil se posvetio razvoju bliskih i iskrenih odnosa sa drugim hrišćanima. Ovi prijatelji obogatili su i ulepšali njegov život, kao i on njihov. Kad je dospao u nevolju, shvatio je koliko je dragoceno ulagati u prijateljstvo.

Kako je samo različit bio život jednog njegovog rođaka! I on je bio hrišćanin, ali nikada nije ulagao svoj život u druge na neki značajan način. Nikada nije pružio ruku drugima da bi živeo u zajednici s njima. Ostao je zatvoren i provodio vreme tumarajući po svom zamku, bezbedan i nedodirljiv, bez rana od sukoba, ali, takođe, lišen blagodat dubokog prijateljstva koje menja čoveka.

Kada je umro, održana je kratka služba na njegovom grobu. Bil i njegova žena došli su na sahranu, ali ih je zaprepastilo sledeće: usred ogromnog prostranstva groblja, samo su se oni pojavili na sahrani. To je bilo zaveštanje jednog života bez prijatelja.

Reći ću ovo jasno: vi birate. Bog vam je dao želju i sposobnost da stupite u zajednicu sa drugima i na taj način sprečite da vam usamljenost pomrači život. Druženje vas možda plaši, druženje nosi sa sobom rizike, ono zahteva puno vremena, ono traži da ulažemo sebe, remeti vaše ustaljene navike i može da predstavlja frustrirajuće iskustvo. Ipak, ono je vredno svega toga.

Ako ne verujete, upitajte Bila.

9. poglavlje

BOŽIJI ZAKONI SEKSUALNOSTI DONOSE SLOBODU

Pedesetih godina XX veka Amerika je bila skandalizovana vanbračnom trudnoćom glumice Ingrid Bergman. Ogorčenje je bilo tako žestoko da je bila proterana iz Holivuda!

Uporedimo to sa stanjem u devedestim godinama XX veka. Glumica Koni Seleka (Connie Seleca) i Džon Teš (John Tash), tada domaćin emisije *Večerašnji provod*, objavili su svoju veridbu i uzgred pomenuli da *neće* imati polne odnose pre dana svog venčanja. Holivud je bio zaprepašćen. Magazin *Pipl* na naslovnu stranu izbacio je naslov: "TV zvezda se udaje za domaćina emisije *VP* posle jednogodišnje romanse – ali bez seksa". Kada je Teš gostovao u emisiji Morija Poviča (Maury Povich), voditelj nije mogao da sakrije svoju nevericu.

"Džone!", rekao je, "Kako to da niste već imali odnose? Kako je moguće tako nešto *u ovo naše vreme?*"

Teš je odmahnuo glavom. "Zar to ne govori mnogo o našem društvu", odgovorio je, "kad je toliko čudno da neko nema seksualne odnose pre braka?"

Stavovi prema polnim odnosima potpuno su se preokrenuli u poslednjih nekoliko decenija. Ne može se reći da su ljudi u Americi izgubili iz vida jasan biblijski stav po kom je praktikovanje seksualnih odnosa namenjeno čoveku i ženi koji su venčani. Ljudi su uglavnom svesni da je to biblijsko stanovište, ali – iako prihvataju da je Bog sveznajući i svemoćan – ipak nekako smatraju

da se u seksualnost razumeju bolje od njega. Svakako, malo ih je koji bi to otvoreno *kazali*, ali se ponašaju kao da tako misle.

Njihovo mišljenje ide u sledećem pravcu: “Biblija je svakako zastarela i staromodna kada je reč o seksu, zar ne? Njeno stanovište je uskogrudno i represivno, i, što je još gore, politički nekorektno. Takva vrsta strogih pravila mogla je da prođe pre 2000 godina kada su ljudi bili primitivni, ali danas – pa mi smo mnogo obrazovaniji i prosvetljeniji. Za sebe lično mislim da sam dovoljno pametan da bih shvatio šta je za mene najbolje.”

Ovakvo mišljenje ukorenilo se u mnogim sredinama – naročito u Holivudu.

SVETLA, KAMERA, AKCIJA!

Kada je film *Beskrajna ljubav* (*Endless Love*) izazvao uzbunu zbog načina na koji je prikazao seksualno buđenje – i kasnije opsesivnost – dvoje tinejdžera, režiser je oštro branio svoj rad. “Ja ne ohrabrujem petnaestogodišnjake da vode ljubav”, insistirao je, “oni to svakako rade. *Ja im samo govorim da je to sasvim normalno.*”¹⁶⁰

Od sapunskih opera do bioskopskih filmova, od kablovske televizije do MTV-a, industrija zabave stimuliše popularnu kulturu čiji je stav da je vanbračni seks prihvatljiv, a ne nepoželjan. Holivud najčešće oslikava neobavezni seks kao sasvim normalan i očekivan ishod emotivnog zbližavanja.

Čini se da je svega nekoliko gledalaca trepnulo kada je, u filmu *Američki predsednik* (*The American President*), prvi čovek SAD predstavljen kako udovac koji odvođi u krevet svoju živahnu političku konsultantkinju. Filmski kritičari su se usredsredili na ljubavnu priču – svakako ne na nemoralnost – usamljene domaćice iz Ajove koja se u filmu *Mostovi okruga Medison* prepušta brakolomnom uživanju sa fotografom u prolazu.

¹⁶⁰ Joyce Hugget, *Dating, Sex, and Friendship* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1985), 76. (naglasio Li Strobel).

U stvari, istraživanja pokazuju da se na televiziji više od 90% prikazanih seksualnih odnosa dešava između osoba koje nisu u braku. Pre nego što prosečni Amerikanac napuni 18 godina, već je bio svedok više od 70.000 prizora seksualnih odnosa ili aluzija na odnose između ljudi koji nisu supružnici.

Ipak, Holivud iz više razloga predstavlja zemlju fantazije. TV kanali retko predstavljaju i posledice seksualnih odnosa van braka. Tek nekoliko njih je zatrudnelo, nekoliko zakačilo neku bolest, poneko pretrpeo emotivne patnje. Osim toga, kad filmska ličnost koja nije u braku zatrudni – na primer, izmišljena novinarka Marfi Braun (Murphy Brown) – njen život se jedva promeni. Nekako se desi da joj bebu neguju majčin moler ili prijatelj. Na neki neobičan način, njeno odojče se retko budi noću i retko kad joj komplikuje život. I gle čuda, volšebno stiže da prohoda zapanjujućom brzinom i sa vrlo malo nevolja.

Kakvu vrstu uticaja sve ovo ima na gledaoce? Nema sumnje da televizija igra značajnu ulogu u oblikovanju njihovih stavova, te stoga prodavci svega i svačega i političari ulažu milijarde u reklame.

Zapanjujuća anketa koju su sproveli Lu Haris i njegovi saradnici otkrila je da skoro polovina američkih tinejdžera veruje da televizija istinito predstavlja ishod predbračnog seksa! Kada odlučuju da li da ulaze u polne odnose, često prihvataju signale koje im šalje televizija – i ne vide ništa osim blještavog zelenog svetla.

ONO ŠTO GLEDAMO MOŽE DA NAS POVREDI

Ne samo da Holivud misli da se u seksualnost razume bolje od Boga, nego tako misle i oni koji gledaju pornografske sadržaje. Nelagodnost i neprijatnost koju osećaju kad konzumiraju sadržaje “za odrasle” ukazuje na to da su bar u nekoj meri svesni da pornografija nema Božije odobravanje.

Ipak, preovlađuje stav da nema ničeg lošeg u erotskim časopisima ili pornografskim filmovima, i da oni mogu začiniti seksualni život i podstaći zdravu želju za seksualnim odnosima. “Bog je stvorio ljudsko telo, zar ne? Ja se zapravo samo tome divim!”

Danas postoji više seksi šopova nego restorana "Mekdonalds". Video-klubovi donose nam u komšiluk, a televizija u dnevne sobe materijale koji su nekada bili mnogo teže dostupni.

Prema istraživanju iz 1994. godine, skoro polovina američkih muškaraca i svaka šesta žena kupili su erotske materijale prethodne godine. Neretko i hrišćani učestvuju u tome, naročito poslovni ljudi na službenom putu koji na hotelskom TV-u prate laku pornografiju. Mnogi kažu: "Mogu da se nosim s tim. Znam šta radim. Ono što gledate ne može da vam naškodi."

Ljudi koji odluče da imaju seks pre braka osećaju se kao da su pametniji od Boga i iskreno veruju da znaju šta je za njih najbolje. Oni rasuđuju na sledeći način: "Zar nema smisla oprobati seksualni odnos pre nego što se predate toj osobi za ceo život? Ne biste investirali 20.000 dolara u nova kola bez prethodne probne vožnje, zar ne? Izgleda logično da je uspeh u braku verovatniji ako prethodno isprobate da li jedno drugom odgovarate u seksualnim odnosima."

Koliko su rašireni ovakvi stavovi? Samo sedam od sto žena rođenih između 1933. i 1942. godine živelo je sa momkom pre ulaska u brak; danas skoro dve trećine parova žive vanbračno pre braka.

Štaviše, verski konzervativizam ne čini ljude imunim na predbračne seksualne eksperimente. Prema jednom skorašnjem istraživanju 37% konzervativnih protestanata, 40% katolika i 43% umerenih protestanata imali su pet ili više seksualnih partnera od svoje osamnaeste godine.¹⁶¹

SEKSUALNI ODNOS JE MNOGO VIŠE OD TELESNOG KONTAKTA

Zapravo, oni koji misle da znaju više o polnosti od Boga poverovali su u veoma razoran mit. Jedna od Božijih zapanjujućih tvrdnji jeste i ta da naša polnost nije slučajni ishod evolucije,

¹⁶¹ Robert T. Michael et al., *Sex in America: A Definitive Survey* (Boston: Little, Brown, 1994), 103.

nego ju je svesno i s ljubavlju zamislio sam Bog. Da, Mori Poviču, čak i danas, Bog je još uvek pametniji od nas.

Ma koliko neobično zvučalo, stvarno seksualno oslobođenje i istinska bliskost nalaze se unutar moralnih okvira koje je Bog mudro osmislio za nas. U stvari, kao što će ovo poglavlje pokazati, novija sociološka istraživanja iznova potvrđuju da je Božiji put najbolji. To pokazuje da je njegova mudrost zaista bez premca.

Nažalost, ukrštanje svetog i senzualnog tokom vekova predstavljalo je plodno tle za zablude. Hrišćani su stekli status preterano čednih ljudi koji suzbijaju polni nagon – status donekle opravdan pogrešnim pokušajima u prošlosti da se seksualnost proglasi nužnim zlom. Međutim, ako se oslonimo na Bibliju kao izvor, uviđamo da je Bog stvorio polne odnose kao čudesan i važan način povezivanja bračnih drugova. On je zamislio da polnost nema za svrhu samo rađanje, nego i zadovoljstvo.

Biblija kaže da polni odnos omogućava da dvoje ljudi doživi naročito sjedinjenje.¹⁶² Kada se seksualnost izražava u kontekstu ljubavi, sigurnosti, poverenja i trajnosti koje pruža brak, ona postaje čudesna matematička jednačina u kojoj jedan i jedan postaju jedan.

U svojoj parafraziranoj Bibliji, Judžin Piterson (Eugene Peterson) ovako objašnjava tekst u 1. Korinćanima 6:16, koji izražava istu misao:

“U polnom odnosu postoji više od samog kontakta dva tela. Polni odnos je duhovna tajna koliko i fizička činjenica. Kao što stoji u Pismu: ‘Dvoje postaju jedno.’ Pošto želimo duhovno jedinstvo i sa svojim Gospodom i sa bračnim drugom, ne treba da težimo onoj vrsti odnosa koja izbegava predanost i bliskost i ostavlja nas još usamljenijima nego što smo pre bili: u takvom polnom odnosu nikada ne možemo ‘postati jedno.’”¹⁶³

¹⁶² 1. Mojsijeva 2:24: “...ostaviće čovek oca svojega i mater svoju, i prilepiće se k ženi svojoj, i biće dvoje jedno telo.”

¹⁶³ Peterson, *The Message*, 346.

Božija namera za muža i ženu jeste da uživaju u doživotnom i postojanom fizičkom odnosu koji ih oboje ispunjava. Pismo kaže muževima i ženama da njihova tela ne pripadaju samo njima samima, nego i njihovom bračnom drugu. Biblija zatim dodaje: "Ne uskraćujte se jedno drugom, osim po dogovoru, za neko vreme, da se posvetite molitvi [...]"¹⁶⁴

Imajući na umu privlačnost svega što ima veze sa seksom, kao i mogućnost njegove zloupotrebe, Bog je saosećajno povukao odgovarajuće granice, da bi nas tako zaštitio od bola. Mi granice morala prestupamo na sopstveni rizik, a poslednjih godina umnožavaju se iskustveni dokazi da mi, kao društvo, sve više trpimo posledice zanemarivanja ovih zakonitosti.

ISTINA O POSLEDICAMA

U svetlu kolektivnog iskustva društvene zajednice tokom poslednjih nekoliko decenija, nikad nije bilo lakše uveriti se da je Božiji odnos prema seksualnosti bolji od holivudskog. Posledice neodgovorne bezobzirnosti industrije zabave postepeno uništavaju moralne temelje nacije – kao i njenog zdravlja – i to zastrašujućom brzinom.

Na primer, na televiziji se ne opisuju posledice 57 vrsta polno prenosivih bolesti, ali naučnici upozoravaju da je njihova rasprostranjenost dostigla nivo epidemije. Svaki dan u proseku 35.616 Amerikanaca zarazi se jednom ovakvom opakom bolešću. Ako se ovakva stopa njihovog širenja nastavi, svaki četvrti Amerikanac između 15 i 55 godina obolevaće od neke od njih. Neke su, kao herpes, neizlečive; druge izazivaju neplodnost; a SIDA može da ima fatalan ishod.

Jednu drugu tešku bolest – rak grlića materice – prenose ne-
verni muževi. Godine 1996. istraživači su utvrdili da žene 5 do 11 puta češće oboljevaju od ove bolesti ako njihovi muževi imaju druge seksualne partnerke. Ovo je zato što je rak grlića ma-

¹⁶⁴ 1. Korinćanima 7:5.

terice direktno povezan sa virusom koji se širi seksualnim odnosima. "U stvari, muž donosi rak kući svojoj ženi", kaže jedan stručnjak Medicinskog fakulteta Univerziteta Džons Hopkins.

Svetska zdravstvena organizacija procenjuje da širom planete postoji četvrt milijarde slučajeva obolelih od seksualno prenosivih bolesti, a najmanje dvadeset dva miliona ljudi širom sveta nosi virus koji izaziva sidu. Dr Dejvid Pens, stručnjak za sidu, objavio je: "Mi smo zaista u ratu sa virusom izuzetno sposobnim da uništi našu civilizaciju."¹⁶⁵

Televizija se ne osvrće na to da ovako užasne posledice sustižu pokolenja. Čuli ste za užasnu epidemiju poliomielitisa 1950-ih? Samo 1996. godine rodilo se više beba sa urođenim manama zbog seksualno prenosivih bolesti nego što se rodilo dece bolesne od poliomielitisa u toku cele desetogodišnje epidemije.

Pored toga, televizija retko prikazuje posledice neželjene trudnoće do koje dovodi predbračni seks. U prigradskoj srednjoj školi u mom kraju, koju pohađaju deca iz srednje klase, stotinu devojaka zatrudni svake godine. To je prosek. U celim SAD, jedna tinejdžerka zatrudni svakih trideset sekundi, što je ukupno milion godišnje. To će u sledeće dve decenije društvo da košta oko hiljadu *milijardi* dolara.

Širom SAD, svake se godine rodi 1.200.000 beba koje će živeti bez oca. Ta deca će se suočiti sa strašnim nedostacima u praktično svakoj sferi života – u društvenoj, finansijskoj i emocionalnoj. To će se odraziti na njihovo ponašanje, školovanje, pa čak i na fizički razvoj. Ta deca gube u svakom pogledu – i zbog toga celo društvo posrće.

Uprkos tome, učestalost vanbračnih trudnoća se povećava. Dve trećine dece rođene 1996. godine živeće sa jednim roditeljem pre svog osamnaestog rođendana.

¹⁶⁵ John Ankerberg and John Weldon, *The Myth of Safe Sex: The Tragical Consequences of Violating God's Plan* (Chicago: Moody Press, 1993), 65.

Isto tako, televizija ne prikazuje patnje Amerikanki koje svoju trudnoću okončaju abortusom –1,2 miliona žena godišnje, a od toga 400.000 maloletnica. Jedna studija je pokazala da su ove žene sklonije samoubistvu od drugih žena; u drugom istraživanju psihijatri su saopštili negativne psihijatrijske manifestacije kod 55% žena koje su se podvrgle legalnom pobačaju. U jednoj drugoj studiji, “čak i one žene koje su za pobačaj imale snažnu podršku zakona, na svoj su pobačaj reagovalе sa žaljenjem, besom, zbunjenošću, strahom od osude i stidom.”¹⁶⁶ Mnoge žive sa bolnim žaljenjem koje ne mogu da otklone. Jedan psihijatar i akušer iz Vašingtona, koji je obavio hiljade abortusa, kaže:

“Mislim da svaka žena [...] proživljava traumu prilikom prekida trudnoće [...] Njena psiha plaća cenu [...] Može doći do otuđenja, do odbijanja ljudske topline, do gušenja materinskog instinkta. Nešto se dešava na najdubljim nivoima svesti žene koja je prekinula trudnoću. Znam to kao psihijatar.”¹⁶⁷

Televizija ne prikazuje ni posledice seksualne neuzdržanosti, nekontrolisanog ponašanja koje navodi trinaest miliona Amerikanaca da se upuste u riskantne i samoubilačke poduhvate. Televizija retko pokazuje emocionalnu pustoš koja nastaje kada se vanbračna bliskost završi odbacivanjem. Ili sramotu, krivicu i izgubljeno samopoštovanje koji mogu da obuzmu osobu posle seksualnog izleta koji nakratko zasija privlačnim sjajem da bi se potom pretvorio u santu leda.

Pitajte bilo kog dežurnog savetnika za samoubice i on će vam reći da se pozivi najčešće odnose na prekid veze, posebno ako je veza uključivala polne odnose. Jedna studija pokazuje da je 85% žena na psihijatrijskom lečenju bilo promiskuitetno. Holivud je pokrenuo seksualnu revoluciju, a njene posledice se umnožavaju svaki dan. Međutim, još pre skoro dve hiljade godina,

¹⁶⁶ David Reardon, *Aborted Women: Silent No More* (Werschester, Ill.: Crossway, 1987), 119-20.

¹⁶⁷ Pail Fowler, *Abortion: Toward an Evangelical Consensus* (Portland, Ore.: Multnomah Press, 1987), 196.

apostol Pavle je napisao reči koje još vrede: “ [...] bludnik greši protiv svog tela.”¹⁶⁸

VISOKA CENA JEFTINOG ZADOVOLJSTVA

Postoji još jedna posledica polnih odnosa van braka koju televizija verovatno nikada neće pokazati: duhovne rane. Međutim, ova posledica može da bude i najbolnija.

Biblija govori da nas naši prestupi razdvajaju od našeg svetog Boga.¹⁶⁹ Deo razloga za to krije se u činjenici da ljudi duboko u sebi osećaju da ustaju protiv Boga kada žive samovoljno. Stoga, ako se upuštaju u neodobrene seksualne odnose, oni zaziru od razgovora sa Bogom u molitvi, odustaju od bogoslužjenja i pričešćivanja, prestaju da čitaju Bibliju i da komuniciraju sa prijateljima koji su hrišćani, a čiji moralni način života samo ističe njihov lični greh. Uče se da zatvaraju uši za šapat Svetog Duha, koji pokušava da ih odvрати od lutanja.

Zbog svega toga njihov duhovni život kopni, dok srce zamiere i postaje ravnodušno prema Bogu. Nekada bogat i uspešan odnos sa Bogom iščezava sve dok se čovek ne oseti potpuno duhovno praznim.

Ne postoji način da ublažimo ovu činjenicu: ljudi ne mogu biti usko povezani sa Bogom i u isto vreme svesno i prkosno prestupati Božije granice u pogledu seksualnosti. Ne možete se svesno suprotstavljati Bogu, a ipak očekivati da na neki način neometano rastete u svom odnosu s njim. Hrišćani znaju da je ovo zastrašujuće neumoljiva zakonitost života.

Holivud može zataškati ove posledice, ali one su stvarne, a Bog želi da nas sačuva od njih. Molim vas, shvatite ovo: Bog se ne protivi seksualnom grehu zato što ne želi da uživamo; On nas na to upozorava isto kao što roditelj upozorava svoje dete na automobil koji se naglo ustremio na njega – u svojoj ljubavi On se trudi da spreči nesreću koja predstoji.

¹⁶⁸ 1. Korinćanima 6:18 (SSP).

¹⁶⁹ Isaija 59:2.

Šta bi trebalo da radimo? Jedno je sigurno – ne možemo se sakriti od sveprisutnih medija, ali možemo biti razboriti. Kad neki televizijski program, film ili muzički spot pokušaju da vas uvere da je seks izvan braka normalna stvar koja donosi samo prijetnosti, da je preljuba na ceni, a vernost nije, da se samo gubitnici i usamljenici ne okreću jeftinom zadovoljstvu – tada to nazovite lažju, kao što i jeste.

Osposobite decu da shvate, pre nego što urade tako nešto, kakve im pogrešne vrednosti mediji poturaju, da ne bi nesvesno prihvatili tu iskrivljenu sliku. Pomozite svojoj deci da izbegnu ono što se desilo jednoj devojčici koja je napisala: “Jednostavno nisam mogla da se nosim s onim što sam gledala na televiziji; bombardovanje nikada nije prestajalo i tako sam na kraju rekla: ‘Pa šta?’”¹⁷⁰

Kada se odazovete iskušenju, kada hormoni podivljaju i povuku vas na stazu koju je Holivud tako privlačno opisao, zaustavite se za trenutak da izračunate koliko će vas sve to stajati – psihički, emocionalno i duhovno. Uporedite strašne posledice sa prolaznim i ispraznim prednostima koje vam se nude. Neka vam to pomogne da izaberete da ostanete unutar moralnih okvira koji je Bog dao čoveku – jer, premda zvuči preterano, istinska seksualna sloboda nalazi se upravo unutar tih granica.

OPASNOSTI OD VIZUELNE PRELJUBE

Šta bi Bog rekao potrošačima sadržaja “za odrasle” koji misle da im je to samo neškodljiv katalizator seksualnog života? Mislim da bi im naprosto rekao: “Poslušajte me. Kada se zalazem za to da se klonite toga, to činim za vaše dobro.”

Apostol Pavle kaže: “[...] braćo moja, što je god istinito, što je god časno, što je god pravedno, što je god čisto, što je god ljubazno, što god zaslužuje priznanje i što je kreposno i vredno hvale, to mislite.”¹⁷¹

¹⁷⁰ Ankerberg and Weldon, *The Myth of Safe Sex*, 94.

¹⁷¹ Filibljanima 4:8 (Bakotić).

Boga ne zbunjuje ljudsko telo koje je sam stvorio; On ga je načinio da bi čovek izrazio svoju polnu prirodu unutar monogamnog odnosa u kom *voli i predaje se drugom*, a to su osobine koje pornografija uvek poništava. Pornografija oslikava svet u kome je seks otuđen, mehanički, prolazan, ponižavajući i često nasilan. Dvadeset odsto pornografskih materijala opisuju dela seksualnog nasilja i silovanja, a taj postotak rapidno raste.

Neizbežno je da te slike umrtvljuju osećanja onih koji ih gledaju, iskrivljujući njihovo razmišljanje, stavove i vrednosti. Profesor psihologije Vinsent Klajn (Vincent Cline) rekao je da će ono što je šokantno i odvratno ubrzo postati uobičajeno, onda podnošljivo, zatim prihvatljivo i na kraju privlačno.¹⁷²

U jednom istraživanju, skupina prosečnih muškaraca izrazila je odvratnost prema seksualnom nasilju i pokazala sažaljenje prema žrtvama koje su bile zlostavljane. Međutim, posle gledanja pornografije, njihovi stavovi su se promenili. Postali su pomirljiviji prema silovanju koje su gledali kao da je to nešto što su žene zaslužile ili želele. Kod nasilne pornografije u 97% slučajeva prezentira se laž da žene zapravo *žele* da budu silovane i da će *uživati* u tome. Drugo istraživanje jednog kanadskog istraživača ukazuje da čak i nenasilne pornografske slike slabe stavove čoveka prema seksualnom nasilju.

Za one koji nisu sigurni da li postoji veza između pornografije i stvarnog izvršavanja nasilnih krivičnih dela, dobro će poslužiti primer iz okruga Pasko na Floridi, gde je šerif primenio strogu zabranu za sadržaje "namenjene odraslima", u trajanju od godinu dana. Na kraju godine bilo je 53% manje seksualnog nasilja u tom okrugu u odnosu na druge okruge na Floridi. U međuvremenu, pisac Al Hafner (Haffner) je rekao: "Aljaska i Nevada imaju najviši procenat silovanja od svih američkih država – a imaju i najviše čitalaca pornografskih magazina."¹⁷³

¹⁷² Al Haffner, *The High Cost of Free Love* (San Bernardino: Here's Life, 1989), 101.

¹⁷³ Ibid, 107.

Ovo je zaključio i bivši načelnik američke službe za javno zdravlje Č. Everet Kup (C. Everett Koop): “Verujem da imamo dovoljno dokaza da navedemo pornografiju kao jednu vrstu ‘saučesnika’ u delima štetnim po društvo koja proizvode ozbiljne i krajnje razorne posledice.”¹⁷⁴

Pornografija neće začiniti vaš seksualni život; zatrovaće ga. Ona podstiče muškarce da slede izopačene fantazije i na taj način ponižavaju svoje supruge, umesto da ih poštuju i cene, i tako u odnos unose sebičnost i neslogu. “Pornografija pretvara žene i decu u objekte, komade mesa na javnoj ponudi”, rekao je Čak Kolson. “Pornografija srozava ova bića na nivo smeća. Zato to predstavlja rujanje Bogu koji im je dodelio ljudsko dostojanstvo.”¹⁷⁵

U svojoj knjizi *Christian in a Sex-Crazed Culture (Hrišćanin u seksom opsednutoj kulturi)*, Bil Hajbels je napisao da je Bog uredio da seksualnost pomaže uspostavljanje bliskog odnosa punog ljubavi, u kome postoji uzrastanje, razgovor, deljenje, služenje, udvaranje i nežnost. Kada se ove vrednosti neguju u braku, one pobuđuju seksualnu privlačnost. Međutim,

“korišćenje pornografije izaziva kratak spoj u odnosima. Seksualnu dimenziju braka svodi na biološki podstaknutu sportsku aktivnost, i konačno [...] više se mnogo ne ističe udeo ljubavi u braku. Kada se to jednom iščupa iz odnosa, srce i duša seksualnosti u braku su izgubljeni. Žena počinje da se oseća iskorišćenom i zlostavljanom, a muškarac frustriranim i praznim. On počinje da misli da bi ga neki novi položaj ili nova tehnika ili, još bolje, neki novi partner ili partneri mogli osloboditi njegove frustracije i praznine.”¹⁷⁶

¹⁷⁴ Tom Minnery, ed., *Pornography: A Human Tragedy* (Wheaton, Ill.: Christian Today, Inc. & Tyndale House, 1986), tekst na poledini korice.

¹⁷⁵ *Ibid.*

¹⁷⁶ Bill Hybels, *Christian in a Sex-Crazed Culture* (Wheaton, Ill.: Victor, 1989), 97.

Često konzumiranje pornografije pokreće ljude da traže sve bizarnije i perverznije sadržaje, isto kao što se strmoglavljuju oni koji se odaju drogama, kojima je potrebna sve jača i jača doza da bi dostigli uzbuđenje. Ako ne mislite da postoji psihička zavisnost od pornografije, onda razmotrite ovo pismo koje je napisao jedan čovek iz moje crkve:

“Ja sam emocionalni invalid. Osakaćen sam svojom predanošću pornografiji. Ona parališe moj duhovni život, ona iskrivljuje moj pogled na svet, ona upropaštava moj društveni život, uništava moju emotivnu stabilnost [...] i jednostavno, ne ostavlja me na miru [...] Požuda me izjeda, a ne zadovoljava [...] Pornografija mi obećava sve, a ne daje ništa.”¹⁷⁷

Bog bi nam rekao: “Verujte mi: slike koje puštate u svoj um neizbežno utiču na ono što postajete, kako postupate, kuda težite i šta osećate prema sebi i drugima.” Još jednom kažem, naš Otac zna najbolje – a, kao što smo videli, najnovija istraživanja to potvrđuju. Ne mislite da Bog nije u pravu kada ste vi u pitanju i da se bezazleno možete poigravati sa pornografijom, a da vam ona ne naudi. “Ko misli da sigurno stoji, neka pazi da ne padne”, upozorio je apostol Pavle.¹⁷⁸

Stoga počistite svoju kuću. Idite do tajnog mesta gde čuvate časopise ili filmove “za odrasle” i bacite ih u kantu za smeće. Učinite to pre nego što potonete još dublje – i pre nego što vaša deca naiđu na to. Razmislite o sledećem zlokobnom statističkom podatku: 70% pornografskog materijala na kraju završi u rukama dece. Prvi kontakt sa ovakvim sadržajima dešava se u proseku u uzrastu od 13 i po godina. Ako pornografija može da izopači stav odraslih prema seksualnosti – a istraživanja su više puta ustanovila da je tako – razmislite kakvu pustoš to može da izazove u deci, deformišući njihova shvatanja u kritičnom periodu oblikovanja seksualnog identiteta.

¹⁷⁷ *Id.*, 93-94.

¹⁷⁸ 1. Korinćanima 10:12 (Čarnić)

“Domogao sam se pornografskih časopisa svoga brata još kao vrlo mlad”, rekao mi je jedan četrdesetpetogodišnji biznismen, “i to je toliko izmenilo moj pogled na intimnost da to ni do danas nisam do kraja ispravio. Još uvek pokušavam da utvrdim šta je sve zatrovano u mom stavu prema ženskom rodu. Osećam da sam bio prevaren u detinjstvu.”

Ako pornografija na vas ima neodoljiv uticaj, važno je da po pričate sa nekim o tome. Ako to ne uradite, pornografija će vas sve jače držati u svojim kandžama. Ispričajte sve prijatelju od poverenja i zamolite ga da bude uz vas dok se oporavljate. Ili možda razgovarajte o tome sa stručnim savetnikom koji je hrišćanin, koji vam može pomoći da pronađete koren svoje zavisnosti pre nego što ona naruši vaše odnose sa ljudima.

Ipak, najpre razgovarajte o tome sa Bogom. Kada je *Discipleship Journal* (*Časopis za učenje*) upitao svoje čitaoce u kojoj situaciji su bili u najvećoj opasnosti da podlegnu iskušenju, više od 80% anketiranih odgovorili su da je to bilo onda kad nisu provodili dovoljno vremena sa Bogom.

Ne dopustite da vaša podložnost pornografiji nastavi da vas razdvaja od Boga. Smesta zatražite od njega pomoć.

MIT O “PROBNIM BRAKOVIMA”

Verujem da bi onima koji misle da je najbolje da odnos isprobaju putem predbračnog seksa, Bog rekao: “Izlažeš sebe i celu svoju budućnost strašnoj opasnosti. Veruj mi, znam šta je najbolje za tebe.”

Godinama su se ljudi rugali biblijskom učenju o polnim odnosima, ali i u ovom pogledu sociološka istraživanja iznova podupiru Božije stanovište. Kao što Rej Šort (Ray Short) pokazuje u svojoj knjizi *Sex, Love or Infatuation* (*Seks, ljubav ili uobrazilja*):

- Ako mislite da će to što živite zajedno ojačati vaš budući brak, razmislite još jednom. Statistike kažu da je dva puta verovatnije da će se oni koji su najpre živeli nevenčano na kraju razvesti.

- Prema objavljenim studijama, što više upražnjavate predbračni seks, utoliko je *manje* verovatno da ćete biti srećni u braku i *verovatnije* da ćete vi ili vaš supružnik izvršiti preljubu nakon venčanja. Prema studijama, najsklonije preljubi su žene koje su imale predbračne polne odnose.
- Dok parovi često misle da će predbračni polni odnosi ojačati njihov seksualni život, istraživanja pokazuju da je istina upravo suprotna. *Manje* je verovatno da će venčani parovi imati zadovoljavajući seksualni život ako su pre toga živeli nevenčano.¹⁷⁹

Jedno drugo istraživanje je pokazalo da je veća verovatnoća da ženu fizički zlostavlja ljubavnik nego muž i da je pet puta verovatnije da će je na neželjene odnose prisiliti momak nego suprug.

Robert Meler (Moeller), koji je opsežno pisao o braku, primetio je da je sam pojam “probnog braka” protivrečan. “Po definiciji, brak je ekskluzivno, doživotno i stalno predanje”, kaže on. “Kako može nešto privremeno, neobavezujuće i neizvesno da se smatra ispitom za nešto sasvim suprotno?” Dodao je da takva “kohabitacija” stvara nepoverenje:

“Kada parovi kažu: ‘Samo želimo da vidimo da li odgovaramo jedno drugom pre nego što se venčamo’, oni zapravo govore: ‘Nemamo poverenje jedno u drugo i želimo brz i lak način da izađemo iz tog odnosa ako nam se ne sviđa.’ Možete li videti kakvu nesigurnost to stvara u seksualnim partnerima? Znak pitanja visi iznad njihovog kreveta. ‘Da li danas poslednji put vodimo ljubav? Šta ako moj partner sretne nekoga zanimljivijeg? Ako ne zadovoljavam ili ne postížem njegove standarde, da li je to kraj odnosa?’ Seks u braku je kvalitetniji od ‘probnog seksa’ zato što su braćni parovi već raščistili sa pitanjima koja muče nevenčane parove.”¹⁸⁰

¹⁷⁹ Ray E. Short, *Sex, Love or Infatuation: How Can I Really Know?* (Minneapolis: Augsburg, 1978), 83-90.

¹⁸⁰ Robert Moeller, *To Have and to Hold: Achieving Lifelong Sexual In-*

Čikaški univerzitet objavio je 1994. godine iznenađujuće rezultate jednog svog istraživanja. Oni su intervjuisali 3432 Amerikanca nastojeći da dobiju što precizniji i što sveobuhvatniji uvid u seksualni život ljudi u SAD. Njihovi nalazi u tolikoj meri ruše razne mitove da su izazvali senzaciju. Evo nekih zaključaka:

- Pokazalo se da su parovi koji su u braku fizički najzadovoljniji i emocionalno najispunjeniji.
- Najnezadovoljniji su samci – baš oni od kojih bi se očekivalo da imaju najuzbudljiviji seksualni život.
- Seksualne odnose najčešće imaju oženjeni, a ne mladi i slobodni.
- Fizičko i emocionalno zadovoljstvo se smanjuje kada ljudi imaju više od jednog seksualnog partnera.¹⁸¹

Naučnici su priznali da ih posebno iznenađuje to da su seksualno najzadovoljnije žene u državi konzervativne protestantkinje, za kojima su odmah sledile katolkinje i umerene protestantkinje glavne struje – sve one su češće imale orgazam nego one koje nisu bile religiozne. Istraživači su došli do sledećeg objašnjenja: žene koje slede biblijska učenja “veruju u svetost braka i seksualnosti, kao izraza međusobne ljubavi”.¹⁸²

Bez šale!

Ovi istraživači su dodali da “uprkos popularnoj predstavi o moralno strogim konzervativnim protestantima, postoje bar posredni dokazi da ta predstava može biti mit bar što se tiče polnih odnosa.”¹⁸³

Povremeno od sociologa stižu nezavisne potvrde da Božija zamisao za čovekov seksualni život zaista ima smisla. Iako to

timacy and Satisfaction (Portland, Ore: Multnomah Press, 1995), 162-63.

¹⁸¹ Michael, *Sex in America*, 124-25.

¹⁸² *Id.*, 127.

¹⁸³ *Id.*, 127, 130.

može da zvuči paradoksalno, istina je da nas njegove granice ne sputavaju, već nas *oslobađaju* da iskusimo intimnost u obliku u kom ona pruža najveće i najtrajnije zadovoljstvo.

Kao što su rekli ovi istraživači sa Univerziteta u Čikagu: “Naži rezultati mogli bi da znače da je ortodoksno gledište na ljubavnu vezu, udvaranje i seksualnost – što je možda i gledište vaše mame – jedini put za sreću i seksualno zadovoljenje.”¹⁸⁴ Takav zaključak, kažu naučnici, nije očekivan, ali to je baš ono na šta upućuju rezultati.

OPROŠTENJE I OČIŠĆENJE

Kada je reč o našoj seksualnosti, kao i u svim drugim aspektima života, Bogu možemo da poklonimo poverenje. Mada strasti mogu biti jake, možemo da budemo sigurni da će nas Bog osnažiti da živimo životom kakav je On zamislio za nas. Mada iskušenja ima u izobilju, možemo da verujemo da će nam Bog pomoći da ne uništavamo sami sebe. Oni koji imaju poteškoća sa seksualnošću u braku mogu biti sigurni da će ih Bog provesti kroz to. Oni koji su bili žrtve seksualnog nasilja mogu da budu sigurni da će im On nežno isceliti emotivne rane.

Mada smo svi posrtali u pogledu seksualnosti – bilo mislima, rečima ili delima – takođe možemo verovati da je Božije oprostene uvek dostupno svima koji ga traže od njega. Mada posrtanja u sferi seksualnosti mogu da ostave posebno tvrdokorne i sramne mrlje, On može da nas očisti kada se ponizno okrenemo njemu i priznamo svoje prestupe umesto da ih pokušavamo opravdati.

Bog uživa – *apsolutno uživa* – da odgovara na molitve nalik onoj koju je car David izgovorio: “Operi me dobro od bezakonnja mojega i od greha mojega očisti me.”¹⁸⁵ Kada dođete Bogu s iskrenim zahtevom kao što je ovaj, On će vam oprostiti, očistiće vas i s vremenom vas osloboditi sramote.

¹⁸⁴ *Id.*, 113.

¹⁸⁵ Psalam 51:2.

On je to uradio za mene. Ne volim da pričam o tome, jer je reč o nečem ličnom i bolnom, ali valja reći da sam kao ateista, kada mi je najvažniji cilj u životu bio da doživim trenutno zadovoljstvo, živeo promiskuitetnim načinom života i ostavio razočarane žrtve na svom putu. Koristio bih razne taktike, od varljivog laskanja, do manipulativnih laži ne bih li ih osvojio. Potom bih bezosećajno odlazio dalje, ne razmišljajući više o toj osobi. Cilj je bio postignut.

Mislio sam da sam najpametniji. Ali nisam bio u pravu. Umesto sreće i ispunjenja, nisam pronašao ništa osim praznine. Iz ličnog iskustva mogu da posvedočim o visini i širini Božije blagodati; On mi je oprostio i ublažio teret moje žalosti zbog tih godina. Sada mogu da ponovim reči apostola Jovana prepune radosti i zadivljenosti: "Vidite kakvu nam je ljubav dao otac, da se deca Božija nazovemo i budemo!"¹⁸⁶ Zamislite nekoga poput mene – i osobe poput vas – ko je zauvek i s ljubavlju prihvaćen u Božiju porodicu!

Možda ste još sumnjičavi. Možda mislite da ste vi izuzetak, izvan domašaja Božije moći opraštanja. Ako je tako, možda će vam pomoći jedno pismo. Poslala ga je jedna mlada žena iz moje crkve. Zapazite kako je ona shvatila Božiju spremnost da oprost.

"Odrasla sam u domu gde je krivica bila moćno oruđe discipline. Izrasla sam u stidljivu uplašenu devojkicu, paralisanu krivicom i odgovornošću za sve i svako zlo koje se pojavilo, a najčešće sam osećala da sam nedostojna i da me Bog ne voli.

Kada sam bila na koledžu, zbog mnogih pogrešnih odluka ostala sam trudna na kraju prve godine. U to vreme, jedina odluka sa kojom sam mogla da se nosim bila je da abortiram. Nisam mogla da živim sa saznanjem koliko sam razočarala svoje roditelje. Nisam mogla da devet meseci živim sa krivicom i sramotom. Nisam mogla da živim s odgovornošću za svoje postupke.

¹⁸⁶ 1. Jovanova 3:1.

Celog tog mučnog dana, *znala* sam da kršim Božiju zapovest. Namerno sam ubijala život koji se začeo u meni. I verovala celim svojim srcem da mi nikada neće biti oprošteno. Jedno prijateljstvo dovelo me je u društvo hrišćana, gde sam počela da dolazim na biblijske časove. Čula sam mnogo poruka o oproštenju i pokajanju, i kako je Isus umro za mene da bi poneo moje grehe. Čula sam sve to – ali nikada u to nisam poverovala srcem. Nikada to nisam usvojila. *Kako bi Bog mogao da mi oprosti ubistvo deteta?*

Konačno sam se predala Isusu Hristu u februaru 1989. godine, a u junu sam osetila potrebu da preduzmem radikalni korak i da krštenjem izrazim svoju veru. Tokom obreda, na propovedaonici je bio veliki drveni krst, a mi smo napisali neke od svojih greha na parčetu papira i priboli to na krst neposredno pre krštenja, kao simbol Božijeg oproštenja.

Sećam se svog straha – *najgoreg* straha koji pamtim – dok sam na parčetu papira pisala što sam sitnije mogla reč *abortus*. Plašila sam se da bi neko mogao da otvori papir, pročita to i sazna da sam to ja. Skoro da sam želela da tokom službe napustim dvoranu – krivica i strah su bili tako jaki.

Kada je na mene došao red, prišla sam ka krstu nasred podijuma, zakačila papirić na nj i krenula prema čoveku koji će me krstiti. Pogledao me je pravo u oči. Mislila sam da će zasigurno, na moje oči, da pročita užasnu tajnu koju sam tako dugo sakrivala od svih.

Umesto toga, osetila sam da mi Bog govori: 'Volim te. U redu je. Oprošteno ti je. Oprošteno ti je!' Osetila sam toliko mnogo ljubavi prema meni – užasnom grešniku. Po prvi put sam iskusila oproštenje i bezuslovnu Božiju ljubav. To je bilo neverovatno i neopisivo.

Posle toga, svi smo pevali 'Večno sam zahvalan', a ja sam plakala s toliko radosti i olakšanja. *Olakšanja*, nakon svih ovih godina.

Nisi čekao na mene
Da se približim Tebi,
Nego si se obukao
U krhko ljudsko telo.

Nisi čekao da ja
Pozovem Tebe,
Nego si mi pomogao da čujem
Kako me Tvoj glas zove.

I ja sam Ti večno zahvalan
Večno sam Ti zahvalan za krst
Večno sam zahvalan jer Ti si došao
Da tražiš i spaseš izgubljene.”¹⁸⁷

¹⁸⁷ Mark Altrogge, “I’m Forever Grateful”, ©1986, by People of Destiny (Admin. by Word, Inc.). Sva prava zadržana. Korišćeno sa odobrenjem.

10. poglavlje

SPONTANA DOBRA DELA NISU DOVOLJNA

Darla je izvadila drvene bojice i naškrabala pismo svom nebeskom Ocu:

“Dragi g. Bože,

Da li si stvarno mislio: ‘Činite drugima kao što oni čine vama?’ Jer ako jesi, onda ću da sredim svog brata!”¹⁸⁸

Mala Darla nije prva osoba koja je kreativno preradila “Zlatno pravilo“. Političari u Čikagu imaju svoju sopstvenu verziju: “Učinite to drugima *pre* nego što oni to učine vama.” U poslovnom svetu, svi znaju za poznatu verziju koja vredi za preduzeća: “Ko poseduje zlato, piše pravila.”

Oni su izvrnuli Isusovo Zlatno pravilo koje je zapisano u jednom od najčešće citiranih biblijskih stihova. U onome što se naziva “Mont Everestom morala” – vrhuncem najveće propovedi u istoriji, Propovedi na gori – Isus je rekao: “Sve, dakle, što želite da ljudi čine vama, činite i vi njima, jer to je Zakon i Proroci.”¹⁸⁹

On je objasnio da ova apsolutno neobična i revolucionarna tvrdnja predstavlja sažetak učenja cele Biblije o tome kako se treba odnositi prema drugima. Štaviše, On nije rekao da ovo pravilo treba da sledimo samo onda kada smo raspoloženi za nasumično dobro delo, već da ono treba da postane naš svakodnevni

¹⁸⁸ Stuart Hample and Eric Marshall, *Children’s Letters to God* (New York: Workman, 1991).

¹⁸⁹ Matej 7:12 (SSP)

način života. Naš život treba da bude ispunjen saosećanjem i brigom za druge.

Nijedan drugi verski vođa nije tako podučavao, što vas može iznenaditi, jer se obično kaže da praktično svaki verski sistem ima svoje zlatno pravilo. Premda je istina da mnogi imaju takvo pravilo, razlika je u tome što svaka druga religija koju sam upoznao ima bleđu verziju izraženu u odričnom obliku. Na primer:

- 500 godina pre nego što se Isus rodio, neko je pitao Konfučija: “Da li postoji jedna reč koja može da služi kao pravilo postupanja za svačiji život?” Konfučije je odgovorio: “Nije li *uzajamnost* takva reč? Ono što ne želiš da činiš sebi, ne čini ni drugima.”
- 400 godina pre Hrista, jedan atinski filozof je podučavao: “Šta god vam je mrsko da podnosite od tuđih ruku, to ne činite drugima.”
- Oko 300 godina pre Hrista, stoici su učili kako je rečeno: “Ono što ne želiš da rade tebi, ne čini nikom drugom.”
- Oko 200 godina pre Hrista, autor *Knjige o Toviji*, koja pripada apokrifnim spisima, napisao je naročito sažetu verziju: “Što i sam mrziš, ne čini drugima.”

Dve decenije pre Hristovog rođenja, jedan mladi učenik došao je velikom jevreskom rabinu Hilelu. “Spreman sam da se obratim u judaizam”, rekao je, “pod jednim uslovom – da me naučiš ceo Zakon dok stojim na jednoj nozi.” Drugim rečima, “poštedi me svih komplikacija i složenosti, nijansi i detalja – ako to ne može da se sažme u nekoliko reči, onda me ne zanima”. I tako, dok je učenik pokušavao da na svoj način oponaša flaminga, Hilel je odgovorio: “Što je tebi mrsko, ne čini ni drugima; to je ceo Zakon, a ostalo je komentar. Idi i uči.”

ZLATO ILI TROSKA

Ako se primenjuju, ove maksime mogu biti korisne, ali postoji velika razlika između negativnog pristupa izraženog u njima i Isusove formulacije Zlatnog pravila sa vrlo jasnom svrhom. Na

primer, u nekim verskim tradicijama, negativna verzija je suštinski zasnovana manje-više na uzajamnoj sebičnosti: *Neću te povrediti, jer se nadam da, zauzvrat, ni ti nećeš povrediti mene.* To je odbrana ličnih interesa i tu nema ničeg izuzetnog.

Međutim, nasuprot tome, osnova Zlatnog pravila je nesebično davanje. Hristos nam je govorio da se brinemo o drugima ne tražeći ništa zauzvrat, bez obzira na to da li će nam druga osoba uzvratiti uslugom.

Evo još jedne značajne razlike: po negativnoj verziji, dovoljno je da se trudimo da ne činimo zlo drugima, i sasvim je u redu ako živimo pasivno i izdvojeno iz društva. Međutim, Zlatno pravilo nas poziva da imamo inicijativu, da aktivno pokazujemo saosećajnost i prvi krenemo ka drugima promišljeno im čineći dobro. Kao što je D. A. Karson (Carson) napisao:

“Negativan oblik bi nas učio da se ponašamo ovako: ako ne uživaš u tome da te opljačkaju, ne pljačkaj druge. Ako ne voliš da te psuju, ne psuj druge. [...] Ako ne voliš da te udaraju po glavi, ne udaraj druge po glavi. Međutim, pozitivan oblik uči nas ovakvom ponašanju: ako uživaš u tome da te vole, voli druge. Ako voliš da primaš poklone, poklanjaj drugima. Ako voliš da te cene, ceni druge. Pozitivan oblik je, prema tome, daleko zahtevniji od svog negativnog pandana. Ovde, štaviše, nije dozvoljeno da se povučete u svoj svet misleći da je dovoljno da ne činite zlo drugima, propuštajući da zauzmete aktivan stav.”¹⁹⁰

Neko je jednom objasnio tu razliku na ovaj način: ako imate kola, negativno pravilo bi vam reklo: “Samo nemoj nikoga da pregaziš. Nemoj da voziš pijan i prelaziš na drugu stranu puta.” Zlatno pravilo bi uključilo to upozorenje, ali bi išlo i dalje, govoreći: “Kada je ljudima potrebna vožnja, ponudi im je. Ako udovici u komšiluku treba nešto iz prodavnice, budi joj na raspolaganju. Ako neki stranac pokušava da pronađe put do svog odredišta,

¹⁹⁰ D. A. Carson, *The Sermon on the Mount: An Evangelical Exposition of Matthew 5-7* (Grand Rapids: Baker, 1982), 112.

povezi ga. Potrudi se da pronađeš načine da poslužiš ljudima onako kako bi želeo da oni posluže tebi.”

Ova osobina, danas zastarela i van uobičajenih društvenih normi, čini ovo Zlatno pravilo nezamislivim. Ipak, pomislite samo kako bi izgledao svet kada bismo svi živeli po njemu! Ne bismo morali noću da zaključavamo vrata. Mogli bismo da šaljemo decu u park i da se ne brinemo za njih. Cene bi bile svima pristupačne. Mogli bismo slobodno da poslušamo i da budemo potpuno sigurni da nećemo biti prevareni. Ne bi bilo bolnih tračeva, rasizma, uličnih obračuna, mrskih zločina, ubijanja u Bosni, gladi u Somaliji, dvoličnih igara u Vašingtonu. Niko vas ne bi isekao na autoputu, a tokom zime svi ljudi koji imaju mašine za čišćenje snega rado bi očistili prilazne puteve i svojim komšijama. Živeli bismo u svetu opraštanja, saosećajnosti, mira, dobre volje i beskrajno dobrih manira!

Ipak, svet nije takav, a problem nije u tome što je Zlatno pravilo previše tajanstveno ili složeno da bi se moglo razumeti. “Ne činimo drugima ono što želimo da oni nama čine zato što sve vreme mislimo samo na sebe i što se naše misli nikada ne bave drugima”, rekao je teolog Martin Lojd-Džons (Martyn Lloyd-Jones).

Svet je ovakav zbog greha: mi smo u osnovi *sebični* ljudi zakupljeni svojim sopstvenim blagostanjem. Čak i kada ljudi izađu iz svoje kolotečine da bi nekom pomogli, mnogi među njima imaju pomešane motive. Oni žele da znaju šta će dobiti tim postupkom. Njihova naklonost podseća na onog čoveka iz reklame za pivo koji uzvikuje: “Čoveče, ja te vooooolim”, slabo prikrivajući pokušaj da dobije neko pivo za sebe.

To je slično priči o deci čija je mačka nedavno dobila mačiće. Dečurlija je virila u kartonsku kutiju i s ushićenjem gledala mačiće koji su se tiskali jedno uz drugo.

“O, zar nisu slatki?!”, uzviknula je devojčica. “Oni se toliko vole da pokušavaju da jedno drugo ugrelu.”

“Pa, ne baš”, odgovorila je majka. “Zapravo, oni pokušavaju da ugrelu *sebe*.”

Nasuprot tome, evo o čemu govori Zlatno pravilo: *pokušavajte da ugrejete nekog drugog, čak i ako to znači da će vama zbog toga postati hladno.*

Koliko god mi maštali o tome kako bi bilo idilično živeti u svetu gde se svuda sledi Zlatno pravilo, znamo da se to neće desiti. Uprkos naporima nekih ljudi da promovišu *Nacionalnu sedmicu spontanih dobrih dela*, za šta se, kakve li ironije, zalagao neki kongresmen kasnije optužen za zlodela iznude i utaje poreza, jedna studija iz 1994. godine pokazala je da su Amerikanci mnogo ciničniji i ravnodušniji nego što su bili samo sedam godina ranije.

Neki ljudi se odriču dobrih namera kad se suoče sa svakodnevnim pritiscima i realnošću, kao ona kalifornijska automobilistkinja čija kola su imala registarsku tablicu na kojoj je pisalo "Mir '95". Prema policijskom izveštaju, ona je, vozeći bez propisnog rastojanja iza kamiona koji se sporo kretao putem sa dve trake iznad kanjona, prišla sa strane vozilu ispred sebe, počela da po njemu udara aluminijumskom palicom za bejzbol, a onda bacila na njega kutiju sa osveživačem vazduha i usput vikala. "Izjavila je da je bila u žurbi i da se iznervirala", rekao je policajac koji ju je kaznio. Kad ju je pitao zašto je na kola stavila tablicu sa natpisom "Mir '95", odgovorila je: "Zato što mislim da u današnjem društvu ima previše nasilja."

Biblija nam kaže da ljudi imaju prirodnu sklonost da odbace poslušnost Božijem zakonu i njegovim učenjima, uključujući i Zlatno pravilo.¹⁹¹ Ipak, kada, kao Hristovi sledbenici, primimo natprirodnu snagu od Svetog Duha, mi možemo da izmenimo svoj mali kutak sveta primenjujući ovo pravilo.

Kako to da uradimo? Pokušavajući da ugradim Zlatno pravilo u svoj svakodnevni život – priznajem, ne uvek uspešno – shvatio sam da je često potrebno da preispitujem svoja gledišta. U svetu u kom se sve prebrzo kreće, potrebno je da dobro sagledam kuda idem, ako uopšte mislim da sledim ovo zadivljujuće Isusovo učenje.

¹⁹¹ Rimljanima 8:7.

POSMATRAJTE DRUGE OČIMA NEBA

Povremeno moram da se prisetim koliku vrednost Bog pridaje ljudskim bićima, čak i kada ih ne poznajem ili se veoma razlikuju od mene. Da budem iskren, nije mi prirodno da to radim.

Povremeno, međutim, dobijem opomenu, kao kada sam čitao o slučaju koji se dogodio u Severnoj Karolini 1995. godine. Desetogodišnji Lorens Šilds (Lawrence Shields) prebiraio je po nekoj kofi u ruševinama rudnika dragog kamenja kada je jedan kamen izazvao njegovu pažnju. “Baš mi se sviđa njegov oblik”, rekao je. Kada je očistio prljavštinu i pesak koji su prionuli za kamen i kada ga je protrljao o svoju majicu da bi ga uglačao, video je da je to bilo mnogo više nego samo kamen. Ispostavilo se da je to bio safir. I to ne bilo kakav safir – safir od *1016 karata!*

Poruka je sledeća: kada gledamo druge ljude, skloni smo da gledamo njihovu spoljašnjost, koja je okaljana grehom. Vidimo pobunu ili pad, bizaran stil života ili gordost, a često previdimo stvarnu vrednost čovekovog unutrašnjeg bića – gde je svako od nas dragi kamen neprocenjive vrednosti, koga Bog toliko voli da je bio voljan da smrću svog Sina plati beskonačnu cenu ne bi li očistio naše grehe i povratio nas sebi.

Stoga, kada posmatrate nekoga čiji život je iskvaren grehom, da li možete da kažete sebi: “Možda je njegovo stanje *užasno*, ali tragovi Božijeg obličja u njemu ulivaju *strahopoštovanje!*” Možete li u ljudima koje ste potcenili jer su drugačiji od vas, siromašniji ili neobrazovaniji, videti vrednost koju imaju u Božijim očima uprkos okolnostima u kojima se nalaze?

To me podseća na jednu od mojih omiljenih pesama – *In Heaven's Eyes (U očima Neba)*, u kojoj je Fil Mekaf opisao kako ljudi izgledaju Bogu, za koga nema bezvrednih gubitnika ili beznađenih slučajeva. Kada gledamo ljude iz Božije perspektive, neočekivano dobijamo nadahnuće da se prema njima odnosimo sa istim poštovanjem koje i sami očekujemo.

Da li je to naivno? Možda jeste. Međutim, kada mi Bog na taj način ne bi promenio način gledanja na ljude, nikada ne bih

mogao da budem poslušan Hristovoj zapovesti da volim druge kao sebe. To bi jednostavno bilo nemoguće.

To je jedan od razloga zašto je moje geslo da su Bogu važni ljudi. *Svi* ljudi. To je poziv svima nama da jedni u drugima vidimo neopisivu vrednost, koju i Isus vidi u nama.

STUPANJE U NEČIJI ŽIVOT

Potrebno je da još jednom promenimo perspektivu. Potrebno je da naučimo da stvari posmatramo iz ugla drugih ljudi. Skloniji smo da se prema drugima ponašamo onako kako bismo hteli da se oni ponašaju prema nama, kada se stavimo u njihovu situaciji i doživimo njihove teškoće iz njihove perspektive. Zato je apostol Pavle rekao: “Nosite bremena jedan drugoga, i tako ćete ispuniti zakon Hristov.”¹⁹² Kako možemo nositi teret druge osobe dok ne doživimo šta taj teret njoj predstavlja?

U vezi sa ovim, dobio sam lekciju jedne srede kasno uveče, pre nekoliko godina. Posle iscrpljujućeg radnog dana i večernje službe u crkvi, bio sam spreman da idem u krevet, kada je telefon zazvonio. Na drugoj strani veze bio je jedan mladi par – kola su im se pokvarila na oko pola sata vožnje od mene. Nisu imali novca, u blizini nije bilo benzinske pumpe koja je radila u to vreme, a na zadnjem sedištu spavalo je njihovo dvoje dece. Nisu poznavali grad, nisu znali nikoga od koga bi potražili pomoć, ali su nekoliko dana ranije bili u našoj crkvi na jednoj od službi i videli moje ime u programu. Stoga su potražili moj broj u telefonskom imeniku.

“Znam da je ovo previše slobodno sa naše strane”, rekao je čovek, “ali Vaše ime je bilo jedino koje smo zapamtili.”

Moja prva ogorčena misao bila je: “Imamo toliko različitih službenika u crkvi – zar nismo mogli da nekog odredimo da pomaže ljudima kojima se pokvario automobil?” Moja druga neizgovorena misao bila je: “Zar nisu videli ime glavnog govornika? Zašto nisu mogli da pozovu *njega*? On živi bliže od mene!” Moja

¹⁹² Galatima 6:2.

treća misao je bila: “Koga bih mogao da pozovem da reši ovo, da ja ne bih morao da se time gnjavim?”

Iskreno, bio sam preopterećen i umoran. Na kraju krajeva, topao i udoban krevet me je prizivao, a smatrao sam da zaslužujem malo mira i tišine posle dugog napornog dana. Onda sam shvatio. Trebalo je da promenim perspektivu. Pokušao sam da se stavim u njihov položaj: Kako je to biti u nepoznatom gradu i zalutati kasno noću sa decom u kolima? Kada sam sebi ovo predstavio, moj otpor je počeo da popušta. Konačno, upitao sam sebe: “Šta bih želeo da oni urade za mene da sam ja u njihovoj situaciji?”

Tada sam uskočio u kola i odvezao se do njih da ih prevezem do njihovog stana. Ubrzo sam zaboravio ovaj događaj – sve do tri godine kasnije. Pošto sam završio govor na jednoj od crkvenih službi vikendom, taj isti momak mi je prišao i pozdravio me. Kako se ispostavilo, on i njegova žena su se aktivno uključili u crkveni život nakon onog događaja. “Samo želim da znate da nikada neću zaboraviti kako ste nas spasili te noći”, rekao je. “Kada dođem u iskušenje da se razočaram u vernike ili hrišćanstvo, ja pomislim na to veče i podsetim se da ljudi zaista brinu.”

Ups! Postideo sam se pri pomisli na svoju početnu ljutnju zbog njihovog poziva. Njegova zahvalnost tokom svih ovih godina samo potvrđuje vrednost Zlatnog pravila. Kada ga sledimo, iako je to nekada neugodno, možda ćemo, i ne znajući, snažno uticati na druge. Zašto? Zato što je život po tom pravilu velika retkost u našem društvu u kome svako gleda samo sebe.

Da li postoji neko u čiji život bi trebalo da uđete na trenutak i pogledate svet iz njegove perspektive? Možda vaše dete ili kolega s posla ili čak vaš šef? Reći ću iz ličnog iskustva da vam ovo može potpuno promeniti odnos prema njima. Iznenada ćete biti mnogo spremniji da im pomognete kao što biste želeli da oni vama pomognu.

Jedne hladne večeri stajao sam u redu u prodavnici, želeći da što pre dođem u svoj topli dom na večeru. Ali red se nije pomerao. Čekao sam i čekao. Premeštao sam se s noge na nogu,

glasno uzdisao, gundao šapatom. Red je i dalje stajao. Zašto se toliko odužilo? Je li kasirka novajlija? Da li neko od mušterija čavrlja s njom? Brzo sam smišljao moguće odgovore.

Konačno sam pogledao na početak reda da vidim ko se to usuđuje da tako odugovlači – i video sam sićušnu stariju ženu kako sporim, bolnim pokretima vadi novačanice iz svog novčanika. Ruke su joj bile crvene i ukočene zbog hladnog vremena. Jedva je pokretala prste. Verovatno je pešačila do prodavnice po jako hladnom vremenu.

Čoveče! Moja perspektiva se odmah promenila. Pogledao sam k nebu i zatražio oprostaj, a onda sam otišao napred i rekao: “Izvinite, gospođo, ne poznajete me, ali napolju je hladno, a ja imam kola. Mogu li da Vas odvezem do kuće?”

Ovo je ono šta sam shvatio: Zlatno pravilo postaje najprirodnija reakcija na svetu kada naučite da gledate život i iz perspektive druge osobe.

IZVOR LJUBAVI IZVAN NAS

Zlatno pravilo mora biti podstaknuto ljubavlju, a naše pobude ne treba da budu da dobijemo nešto za uzvrat. Naravno, na neki ograničeni način, ljudi mogu da sami po sebi spontano primene Zlatno pravilo, tu i tamo, u zavisnosti od raspoloženja. Na primer, ljudi mogu biti spremni da šire nešto dobre volje svakog februara za vreme *Sedmice spontanih dobrih dela*. To je lepo, ali da bismo živeli na taj način stalno – da se tako ponašamo u svakodnevnom životu, čak i u veoma teškim, nepovoljnim situacijama koje zahtevaju žrtvovanje – za to nam je potrebno gorivo koje nadmašuje ono što imamo u sebi. Potrebno nam je da koristimo Božiji neograničeni izvor ljubavi.

Jednom je neko upitao Hrista koja je najveća Božija zapovest, a On je odgovorio da treba da volimo Boga celim srcem, dušom, umom i snagom, i da volimo svoje bližnje kao sebe.¹⁹³

¹⁹³ Marko 12:30-31.

Da li primećujete da je redosled ove dve zapovesti od suštinske važnosti? Naime, kada otvorimo svoj život Bogu, kada primamo njegovu milost i predajemo se njemu, On počinje da smanjuje našu samoljubivost i uvećava našu sposobnost da brinemo o drugima. Kada je reč o Zlatnom pravilu, Lojd-Džons je rekao: “Ne polazi se od bližnjeg, već od Boga.” Bog koji nas voli i koga mi volimo, osposobljava nas da volimo druge.

U stvari, kada je apostol Pavle nabrajao osobine koje Sveti Duh sve više stvara u životu onih koji slede Hrista, prva koju je pomenuo bila je ljubav.¹⁹⁴

To je ljubav koju Bog podstiče.

KABL ZA NAPAJANJE HRISTOVOM “STRUJOM”

Testirajte sebe u ovom pogledu. Ako ste dugogodišnji hrišćanin, razmislite o stavu koji ste imali prema ljudima pet godina *pre* svog susreta sa Hristom. Sada razmislite o svom stavu prema njima pet godina *nakon* ulaska Boga u vaš život. Vidi se razlika, zar ne? Nadam se!

Ja sam u početku bio ateista, pa mi je nedostajalo saosećanje. Gledao sam na druge ljude pre svega kao na oruđa koja mogu da mi koriste u profesionalnom i društvenom napredovanju. Kada sam postao hrišćanin i počeo sve više da potčinjavam Hristu svoje puteve i vrednosti, moji stavovi prema drugima počeli su da se menjaju.

U stvari, razlika je bila toliko očigledna da je, nekoliko meseci pošto sam postao hrišćanin, moja petogodišnja kćerka rekla mojoj ženi: “Mama, želim da Bog uradi za mene ono što je uradio za tatu.” Već tako rano ona je mogla videti da je Bog odstranio cinizam koji je bio okovao srce njenog oca. Već je uočavala značajnu promenu u načinu mog ophođenja prema drugima.

Bog ne samo da uvećava našu sposobnost da saosećamo sa drugima, već nas isto tako neprekidno osposobljava da širimo

¹⁹⁴ Galatima 5:22-23.

ljubav na druge. Pokušaj da živimo po Zlatnom pravilu bez Boga jeste kao da crpimo struju iz baterije: neko vreme ona radi, ali, pre ili kasnije, ako ne postoji neki spoljašnji izvor napajanja, baterija će se isprazniti.

Međutim, ovo se menja kada ne trošite svoju sopstvenu energiju, nego puštate da Bog deluje u vašem životu. "Provodnici smo vi i ja; struja je Bog. Mi imamo moć da dozvolimo da struja prolazi kroz nas i proizvodi svetlo svetu – otkriva Isusa Hrista."

Provodnik nikada ne ostaje bez struje ako je pričvršćen na neiscrpan izvor, a Božija ljubav nikada ne može da presuši. U stvari, skrenuću vam pažnju na jednu činjenicu: sigurno vas čeka gorko razočarenje ako pokušate da živite po Zlatnom pravilu u svojoj sopstvenoj snazi, ne dopuštajući da Bog raširi vaše srce i proširi vaš uticaj. Ako Zlatno pravilo pokušavate da sprovedite samo iz altruističkih pobuda, ličnom revnošću, zaboravite na uspeh. Kada ljudi ne uzvrate, kada propuste da izraze zahvalnost, kada vašom darežljivošću zgrabe prednost, kada izgleda da niko ne zapaža kako čineći nešto dobro za druge trošite svoje vreme, energiju i sredstva – postaćete cinični i pomislićete da se uzalud mučite.

Apostol Jovan je o hrišćanima zapisao sledeće: "Mi volimo zato što je On [Bog] prvi zavoleo nas."¹⁹⁵ On je nešto uradio za nas, a onda nešto radi kroz nas.

Možda jedan događaj može da ilustruje ovaj proces. Pre nekoliko godina leteo sam prema aerodromu Midvej u Čikagu, kasno noću dok je besnela strašna mećava. Ispostavilo se da je putnik koji je sedeo do mene inženjer iz Indije. Dok smo pričali, saznao sam da planira da se autobusom prebaci na aerodrom Oher, gde će onda iz dalekog predgrađa po njega doći njegova trudna žena sa dvoje male dece. Meni je to zvučalo kao recept za probleme.

"Čujte, parkirao sam kola kod aerodroma Midvej", rekao sam mu. "Kako bi bilo da vas odbacim kući?"

¹⁹⁵ 1. Jovanova 4:19.

Bio je veoma zahvalan, a tokom naše vožnje pitao me je zašto sam hteo da se posebno potrudim oko stranca kao što je on. Pitanje me je zateklo, ali sam pokušao da objasnim. “Da li je iko ikada za Vas uradio nešto tako dobro da ste poželeli da uradite nešto slično za nekog drugog?”, upitao sam.

Razmislio je na trenutak, a onda potvrdno klimnuo.

“Pa, o tome se radi”, rekao sam. “Isus Hristos je za mene učinio nešto neverovatno dobro.” Još malo smo popričali o tome, i na kraju je rekao da me je razumeo. To je samo jedan mali primer kako se Božija ljubav prenosi u svetu gladnom ljubavi.

ODLUČITE DA NEŠTO PROMENITE

Da budemo jasni, činiti za druge ono što želite da oni čine vama predstavlja voljni čin. Možemo odlučiti da se svakodnevno savesno usredsređujemo na život po tom pravilu, uprkos svemu što je protiv nas. U protivnom, može doći do toga da život tako brzo projuri da i ne primetimo potrebe ljudi oko nas. Možda nas nešto uplaši i natera da ostanemo pasivni, jer vidimo koliko su ogromne potrebe ovog sveta i osećamo da, šta god uradili, nećemo mnogo toga promeniti. Tako je lako zaboraviti ovu osnovnu istinu: *saosećanje prema drugom ljudskom biću nikada nije uzaludan napor.*

Na ovo su me podsetile reči volontera koji je prvi put otišao da služi među najsiromašnijima od siromašnih, u Kalkuti. Dok su obilazili domove za decu, vođa volontera je uočila jedno odojče uzeto sa ulice, koje je umiralo jer nije na vreme dobilo medicinsku pomoć. Bilo je sigurno da će dete umreti već tog istog dana. Podigla je bebu i pružila je novom volonteru sa jednostavnim uputstvom: “Ne dozvoli da ovo dete umre bez ljubavi.”

Evo šta je taj volonter rekao kasnije: “Držao sam bebu u svojim rukama i brinuo o njoj, sve dok nije umrla u šest sati uveče. Proveo sam sate pevajući Bramsovu ‘Uspavanku’, i znajte – *mogao sam da osetim kako se ta sićušna i slaba beba priljubila uz*

mene.”¹⁹⁶ Čak i odojče koje umire odgovara na jednostavan čin ljudske dobrote.

Nemoguće je promeniti ceo svet. Činjenica je da to niko od nas ne može. Ipak, upravo u svakodnevnom životu – od obične učtivosti do napora da pomognete onima kojima je to potrebno – to što drugima činite ono što biste hteli da oni učine vama izazvaće promenu i u njihovom životu i u vašem sopstvenom.

Živo se sećam šta se dogodilo jednog proleća dok sam bio u srednjoj školi. Svakoga dana, pre jutarnjeg i poslepodnevnog odmora, birale su se ekipe za kikbol¹⁹⁷. Prema nepisanim pravilima društvenog poretka u razredu, dva dečaka su svi dosledno izbegavali. Jedan, po imenu Ted, bio je kompjuteraš, a u to vreme su se koristili logaritmari (šiberi). Nosio je debele naočare, imao piškav glas i nije baš bio atletski tip. Drugi mladić, Džoni, bio je pretežak i ne odviše bistar, ponavljao je ovaj razred dva puta, tako da je bio stariji od svih nas. Niko nije hteo da se petlja sa bilo kim od njih. U stvari, njih dvojica se nisu družili čak ni međusobno!

Jednog dana je naš nastavnik poslao Teda i Džonija da obave neki posao. Kada su otišli, okrenuo se razredu i rekao: “Dvapat dnevno birate ekipe za kikbol, a svaki put se Ted i Džoni izaberu poslednji. Znam da niste namerno hteli da ih povredite, ali zašto ne probate nešto drugo za promenu? Zašto ne učinite za njih ono što biste želeli da oni učine za vas?”

Sledećeg dana sam ja bio kapiten jednog kikbol tima, što je značilo da je trebalo da prvi biram. Reći ću vam nešto: malo toga sam zapamtio iz srednje škole. Ne mogu da se prisetim knjiga koje smo čitali ili kako je izgledala učionica ili lekcije koje smo učili ili mnogo toga što se tiče drugih učenika. Ali i danas se živo sećam Tedovog radosnog i iznenađenog lica kada sam prvo njega

¹⁹⁶ Kathryn Spink, *The Miracle of Love* (San Francisco: Harper & Row, 1981), 124-25. (naglasio Li Strobel).

¹⁹⁷ Kikbol (kickball) je vrsta igre nalik na bejzbol, u kojoj se lopta ne udara palicom već se šutira. Popularna je u SAD među decom školskog uzrasta. – prim. ured.

izabrao za svoj kirkbol tim! I nikada neću zaboraviti uzbuđenje na Džonijevom licu kada je drugi kapiten prvo odabrao njega.

Da li je to bilo nešto veliko? Ne. Da li je to promenilo svet? Naravno da nije. Ipak, to je *meni* bilo važno. Više od trideset godina kasnije sećam se tog događaja, a kada biste pronašli Teda i Džonija i pitali ih o tom prolećnom danu 1963. godine, kladim se da bi se i oni prisetili svake pojedinosti, jer im je to tada mnogo značilo.

Samo smo postupili prema njima prijateljski i s poštovanjem, onako kako svako od nas želi da se postupa s njim. I to je sve što je potrebno da radimo svakoga dana kada srećemo kelnerice i kasirke, kolege i konkurente, komšije i prijatelje, šefove i službenike, decu i roditelje, fizičke radnike i direktore, ljude u nevolji i ljude koji su zbunjeni životom. Samo je potrebno da donesemo odluku da ćemo tako da postupamo s ljudima. Kada počnemo tako da se ponašamo, ljudi će biti ganuti.

A i mi, takođe.

ZLATNI DODIR

Moj prijatelj Mark Mittelberg može da potvrdi kolika je snaga jednog dobrog dela. Jedna dana, dok je živio u Severnoj Dakoti, uleteo je u jedan supermarket da kupi par stvarčica. Usput je hteo da kupi i buket cveća za svoju ženu Hajdi. Dok je stajao u redu za plaćanje, jedna starija žena ispred njega uočila je cveće.

“Da li je vašoj ženi rođendan?”, upitala je.

“Ne”, rekao je Mark, “samo želim da je iznenadim.”

Žena je uzdahnula. “Moj pokojni muž je imao naviku da mi poklanja cveće”, rekla je čežnjivo. “To je bio njegov način da kaže: ‘Volim te’. Ali to je bilo pre mnogo, mnogo godina.” Umorno se osmehnula. “Mnogo godina...” Kada je bio njen red na kasi, žena je platila svoju robu, okrenula se i rekla zbogom gurajući mala kolica. Iznenada, Mark je dobio ideju. Brzo je platio svoje cveće i namirnice – a onda pojurio na parkiralište da nađe onu ženu. “Evo”, rekao je dok joj je pružao buket. “Vaš muž nije ovde

da to uradi, pa bih voleo ovo da vam poklonim.” Žena je bila tako dirnuta ovim gestom da je pozvala Marka da svrati u njen stan koji je bio u blizini, na šoljicu čaja. Dok su ispijali čaj, ona je iznela stare fotografije svog muža i pričala uspomene iz prošlosti. Uživala je u poklonjenoj pažnji.

Mark je u narednim godinama retko razmišljao o toj ženi, ali je nije zaboravio. Narednih deset godina Mark i Hajdi su se selili nekoliko puta, da bi se konačno doselili u predgrađe Čikaga. Ova starija žena nekako ih je pronašla jednog Božića i poslala im kutiju punu igračaka za njihovu decu. Godinama je pamtila Markov zlatni dodir i zbog toga osećala radost. On je postupio prema njoj onako kako bi voleo da se prema njemu postupa.

Ovo nam Bog govori kroz Bibliju:

“Nemojte samo da slušate Reč i tako se zavaravate, nego je izvršavajte. Jer, ako neko samo sluša Reč, a ne izvršava je, sličan je čoveku koji posmatra svoje rođeno lice u ogledalu: pogleda se, pa ode i odmah zaboravi kako izgleda. Ali, ko se pomno zagleda u savršeni zakon slobode i ostane u njemu, ne zaboravljaajući šta je čuo, nego izvršavajući dela, taj će biti blažen u onome što čini.”¹⁹⁸

Bićete blagosloveni zato što ćete osetiti Božije odobravanje jer ste bili poslušni njegovom učenju. Bićete blagosloveni jer, kada drugom čoveku pokažete da vredi, shvatićete i svoju sopstvenu vrednost. Bićete blagosloveni kada budete videli moć dobrote i saosećajnosti koja topi srce ljudi, bilo da je to novo-rođenče koje se stiska uz vas ili starica kojoj ste ulepšali dan jednostavnim buketom cveća. Bićete blagosloveni kada druge usmerite ka Bogu jer ste im pokazali njegovu ljubav na stvaran način. I ne samo to, Hristovi sledbenici dobiće blagoslove i nakon vaskrsenja. Biblija kaže: “Znajući da će svako, ako učini nešto dobro, to od Gospoda i dobiti.”¹⁹⁹

¹⁹⁸ Jakov 1:22-25 (SSP).

¹⁹⁹ Efescima 6:8 (SSP).

Štaviše, vaša jednostavna dela dobrote mogu doprineti onome što Dejvid Stendl Rast naziva "spiralu radosti". On je to ovako opisao:

"Majka povija svoju bebu u krevetu i daje joj zvečku. Beba prepoznaje dar i osmehuje se majci. Majka, presrećna zbog ovog gesta, podiže dete i daje mu poljubac. *To je spirala radosti*. Nije li poljubac veći dar nego igračka? Nije li radost na kraju ovog događaja veća od radosti koja je pokrenula ovu razmenu?"²⁰⁰

Kakva misao! Odlučujući da prevaziđemo sebičnost i otoplivo pokažemo ljubav drugom ljudskom biću, možemo pokrenuti spiralnu u kojoj će drugi biti blagosloveni kao što je i Bog blagoslovio nas.

Čudesna je moć Zlatnog pravila.

²⁰⁰ Don Postema, *Space for God* (Grand Rapids: CRC Publication, 1983), 70-71. (naglasio Li Strobel).

11. poglavlje

NEBO JE VIŠE OD PUSTIH SNOVA

Bio je sunčan i lep avgustovski dan 1990. godine kada su Tobin Mekoli (Tobin McAuley), njegov najbolji prijatelj i njegova devojka iznajmili katamaran da bi oplovili meksičku obalu. Dok su bili udaljeni tri kilometra od obale, Tobinov prijatelj i devojka su skočili u toplu vodu da malo plivaju. Smejali su se i prskali, dok izenada Tobinov prijatelj nije počeo da viče u pomoć. Uхватili su ga grčevi u nogama. Tobin je brzo upravio katamaran prema plivačima. Devojka se brzo popela na brod. Tobin je gledao okolo tražeći prsluk za spasavanje, ali nije bilo nijednog, pa je skočio u vodu da spasi prijatelja.

Međutim, devojka nije znala kako se upravlja brodom. Izbežumljeno je pokušavala da usmeri brod prema njima, ali struja je vukla brod brže nego što su Tobin i njegov prijatelj mogli da plivaju ka njemu. Uskoro je brod otplovio van vidokruga, a dvadesetdevetogodišnji Tobin i njegov tridesetogodišnji prijatelj su ostali u vodi i na kraju se utopili.²⁰¹

Kada vojnici odlaze u rat, oni znaju da se možda nikada neće vratiti. Kada ljudi obole od ozbiljne bolesti, shvataju da možda neće preživeti. Međutim, kad izletnici odu na plovidbu, oni ne očekuju da to mogu da budu njihovi poslednji trenuci na ovom svetu. Ipak, dešava se da smrt dolazi iznenada i u dane koji su lepo otpočeli.

²⁰¹ Abigail Van Buren, "Think Ahead, Avoid Boating Tragedies", *Chicago Tribune* (June 28, 1995).

SMRT VREBA ONE KOJI TO NE OČEKUJU

Dok sam bio u srednjoj školi, jednog prijatnog jesenjeg popodneva moj prijatelj Bart i ja igrali smo se posle školskih časova na šipkama za veranje. Kada je bilo vreme da krenemo kući, pošao sam kući na jug, a Bart i njegov mali brat vozili su svoje bicikle zapadno.

Kada su se približili prometnom autoputu, Bartovu je noga skliznula sa pedale. Nije bio u stanju da koči i, pre nego što je mogao da uspostavi kontrolu nad biciklom, izleteo je direktno pred kamion koji je dolazio. Dok ga je njegov bespomoćni brat držao u rukama, Bartu su se pluća napunila krvlju i on je umro.

Bio je sunčan prolećni dan 1979. godine; moj tata se vozio autoputem do voza kojim je redovno putovao. Bez ikakvog upozorenja doživeo je jak srčani udar i umro pre nego što su kola uspela da se zaustave pored puta.

Godine 1982. moj prijatelj Frenk ustao je usred noći uznemiren. Pošto je bio tek u svojim srednjim tridesetim, nije mislio da je poredi išta više od lošeg varenja. Međutim, srušio se mrtav, ostavljajući za sobom udovicu, šestogodišnjeg sina i četvorogodišnju kćer.

Kao novinar, video sam stotine slučajeva u kojima su ljudi rutinski započeli dan koji se završio tragično. Bile su to žrtve pijanih vozača, pljačkaša, ulične pucnjave, krađe automobila, saobraćajnih udesa, nesrećnih slučajeva u kući, požara, medicinskih pogrešaka ili avionskih nesreća. Svake godine, šest hiljada ljudi u SAD pogine prelazeći ulicu!

Ne pokušavam da vas zaplašim. Međutim, neki ljudi pretpostavljaju da će proživeti prosečan životni vek i ponašaju se kao da im je to zagarantovano. A nije.

Postoji stara izreka da su samo dve stvari u životu izvesne: smrt i porezi. Međutim, dok poreznike možete prevariti, niko od nas ne može da prevari smrt. Ona je opaka i efikasna: svako umire. U stvari, neko je cinično rekao da je život samo seksualno prenosiva bolest sa stopostotnom smrtnošću!

Svi ljudi se plaše kraja. Jedna trećina Amerikanaca se tako plaši smrti da su emocionalno nesposobni čak i da razmišljaju o svom kraju. Oni se plaše smrtnog bola, boje se nepoznatog, plaše se slabljenja tela i odvajanja od svojih voljenih. Oni prosto ne mogu da se suoče sa tim.

ISKLUČIVANJE FRIŽIDERA

Ipak, čini se da je većina ljudi fascinirana ovom temom. Popularni filmovi poput *Duha (Ghost)* ili *Defending Your Life (U odbranu života svog)* istražuju smrt i ono što sledi iza nje. Ne tako davno, tri od deset najprodavanijih knjiga bavile su se ovim pitanjem. Više od 350.000 ljudi kupilo je knjigu *How We Die (Kako umiremo)*, u kojoj jedan lekar daje precizne pojedinosti o tome kako izgleda podleći raznim bolestima. Knjige o iskustvu bliske smrti sve su češće.

Zašto se ljudi toliko zanimaju za tu temu? Najverovatniji razlog je činjenica da su deca rođena u prvom talasu *bejbi buma* napunila pedeset godina 1996. godine, i zato osećaju da opasnosti koje donosi starost nisu više tako daleko. Njihovi roditelji umiru, a oni koji su se rodili u tom pokoljenju dolaze u godine kada srčani napadi i rak počinju da uzimaju svoj danak među njihovim vršnjacima. Verovatnoća da će umreti više nije samo apstraktna matematička mogućnost, nego sve bliža stvarnost.

Tako sve više ljudi postavljaju isto pitanje koje je postavio i Jov pre nekoliko hiljada godina: “Kad umre čovek, hoće li oživeti?”²⁰² Na kraju krajeva, šta bi moglo da bude važnije od ovoga?

Čak je i duhovita Marfi Braun postavila to pitanje. U jednoj epizodi, ova novinarka iz istoimene serije zabrinuta je da će njen sin Ejveri jednog dana pitati šta se dešava kada čovek umre, i zato želi da ima spreman odgovor. Ona se priseća šta joj je rekao otac kada mu je, kao dete, postavila to pitanje: “Ako frižider isključiš iz struje, da li će nastaviti da radi?”, rekao je jednostavno. To me je još više zbunilo, umesto da mi sve objasni.

²⁰² Jov 14:14.

“Između pete i sedme godine sam mislila”, razmišlja Marfi, “da će, kad umrem, po mene doći kamion humanitaraca i odvesti me nekud.”

Stoga je Marfi otišla da pita svoje prijatelje kako oni shvataju smrt – da bi se spostavilo da nisu od velike pomoći.

POTRAGA MARFI BRAUN

Kolega Marfi Braun, Frenk Fontana, priznao je da menja svoje mišljenje o tome šta se dešava posle smrti u zavisnosti od toga da li se trenutno zabavlja sa hinduistkinjom, budistkinjom ili rastafarijankom. Producent Marfi Braun Majls Silverberg rekao joj je: “Vidi, ja sam Jevrejin, a mi ne pričamo mnogo o nebu i paklu. Mi se usredsređujemo na ovde i sada. Više smo kao unitarijanci, tako nekako, osim što oni ne jedu punjenu (*gefilte*) ribu²⁰³.”

Marfi je mislila da bi mogla da dobije pouzdan odgovor od glavnog spikera Džima Dajla, pobožnog posetioca crkve. Umesto toga, kada ga je pitala kako mu nedeljno bogoslužjenje pomaže da shvati život i smrt, Džim je bio dovoljno iskren da odgovori: “Nikako. Eto.” Rekao je da se nada da će svesnim upuštanjem u lavirinte religije jednog dana uspeti da razvije stvarnu veru koja će ga promeniti.

A Korki Šervud, ograničeni *born-again* reporter, bio je u stanju samo da Marfi ponudi sladunjave i izlizane fraze o Nebeskom carstvu, da bi je zatim pozvao na crkveni ručak gde će, uz malo sreće, moći da sretne solidnog muškarca ili dobije na lutriji nova kola.

Niko nije bio u stanju da uputi Marfi Braun – dok nije pričala sa Eldonom, svojim molerom kome se povremeno poverava. “Verujem u život posle smrti”, rekao je, “ali ne onako kao što možda misliš. Verujem da čovek živi kroz ono što stvara. Za

²⁰³ *Gefilte* riba podrazumeva jevrejsko jelo od raznih vrsta riba kojima se odstranjuju kosti. – prim. prev.

mene je to moja veština. *To je moja besmrtnost. Možda bi i ti mogla da imaš tako nešto.*”

Neverovatno, ovo je zadovoljilo Marfi Braun! Zahvalila je Eldonu što joj je izneo svoje mišljenje i – začudo – odšetala sa novostečenim uverenjem. Ali, da li bi to zadovoljilo i vas?

Naravno, lepo je ostaviti za sobom nešto što će svet učiniti bar malo boljim nego što je bio pre vašeg dolaska na scenu. Ipak, ako je to *sve* – ako smo, pored toga, osuđeni na večno nepostojanje, kao neki isključeni frižider – onda mogu da kažem da *to mene ne može da zadovolji!*

Zato jedna od meni najvažnijih Isusovih tvrdnji potiče iz njegovog razgovora sa Martom, a odnosi se na smrt Lazara, njenog brata i Isusovog dobrog prijatelja. “Ja sam vaskrsenje i život”, rekao joj je Isus. “Ko u mene veruje, ako i umre, živeće; i ko god živi i veruje u mene, neće umreti doveka.”²⁰⁴

Isus je, zapravo, iskazao zadivljujuću misao: “Postoji vaskrsenje. To nije fantazija, to nije privid i nije pusta želja. Zapravo, dokažu to oživljavanjem Lazara posle četiri dana provedena u grobu. Kasnije ću to potvrditi sopstvenom pobedom nad smrću.”

Hrišćane koji se pitaju nije li koncept vaskrsenja previše nestvaran ili fantastičan, i duhovne skeptike koji pretpostavljaju da je to proizvod bujne mašte, ova nedvosmislena Isusova tvrdnja van svake sumnje zapanjuje više od svih drugih.

Ipak, da li je ona istinita? I, ako jeste, kako u to možemo da budemo sigurni?

ZNAČAJ VASKRSENJA

Geri (Gary) Habermas, bradati naučnik koji voli hokej i više podseća na izbacivača u noćnom klubu nego na univerzitetskog profesora, po opštem je mišljenju jedan od vodećih svetskih autoriteta za Hristovo vaskrsenje. Odbranio je doktorat na ovu temu na Državnom univerzitetu Mičigena i pisac je nekoliko

²⁰⁴ Jovan 11:25,26 (SSP).

ubedljivih knjiga koje iznose dokaze da je Isus oživeo nakon smrti. Godine 1985. oborio je argumente renomiranog ateiste Antonija Flua (Antony Flew) u značajnoj debati o tome da li je Isusovo vaskrsenje stvarni istorijski događaj.

Upoznao sam Gerija pre nekoliko godina kada je govorio o Isusovom vaskrsenju na predavanju kojem je prisustvovalo više od pet hiljada ljudi, od kojih su mnogi tragali za istinom. Tokom druženja s njim, znatiželja me je podstakla da mu postavim jedno pitanje. "Uložili ste toliko mnogo vremena i napora u istraživanje Hristovog vaskrsenja i odbranu njegove istinitosti", rekao sam. "Šta vas je motivisalo? Zašto vam je to toliko važno?"

"To je veoma jednostavno", odgovorio je. "Vidite, svaki pojedini delić dokaza za vaskrsenje Isusa Hrista je ujedno i dokaz za *moje* vaskrsenje." Kada se to postavi na taj način, *svima* nama je važno da saznamo odgovor na ovo pitanje, uključujući i hrišćane koji čeznu za dodatnim uverenjem da je njihova vera čvrsto utemeljena, kao i svaku stvarnu Marfi Braun na svetu koja zaista nije načisto sa svojim duhovnim pogledima.

Naravno, svakodnevno iskustvo nam govori da svinje ne govore, uprkos filmu *Bejb (Babe)*, da se Deda Mraz ne spušta kroz dimnjak, i pored božićnog filma sa Timom Alenom, i da se mrtvi ljudi ne vraćaju u život. Uprkos tome, Biblija iznosi neobičnu tvrdnju da je Isus oživeo. Ako je to obmana, "uzalud vera vaša", kaže apostol Pavle.²⁰⁵ Međutim, ako je to istina, kao Hristovi sledbenici možemo da gajimo nadu da ćemo takođe jednog dana i sami pobediti smrt i provesti večnost sa njim.

Naša nada u večni život zavisi od stvarnosti Hristovog vaskrsenja; ono je istinsko središte hrišćanske vere. Dž. I. Paker je rekao da hrišćani od kojih se zahteva da daju dokaz za istinitost njihovih uverenja uvek ukazuju na Isusovo vaskrsenje:

"Hristovo Vaskrsenje kao fenomen, kako oni tvrde, dokazao je njegovu božansku misiju, potvrdio njegovo učenje, posvedočio o

²⁰⁵ 1. Korinćanima 15:17.

ispunjenju dela očišćenja greha. Vaskrsenje potvrđuje njegovu sadašnju vlast u svemiru i njegov ponovni dolazak u ulozi Sudi-je; uverava nas da je njegovo lično opraštanje, prisustvo i sila u ljudskim životima danas činjenica; *i garantuje obnovljenje tela svakog vernika putem vaskrsenja koje predstoji.*"²⁰⁶

Kad toliko mnogo toga zavisi od Hristovog vaskrsenja, koliko su jaki dokazi da se to zaista dogodilo? U kojoj meri možemo imati poverenja u njih? Ovim pitanjem ću ukazati na svoje lično istraživanje.

ODMERAIVANJE ISTORIJSKIH DOKAZA

Ko je, po vama, najuspešniji advokat na svetu? Džoni Kokran (Johnny Cochran, Jr.), koji je izdejstvovao oslobađanje sportiste O. Džeja Simpsona? Ili F. Li Bejli (F. Lee Bailey), koji je uspešno branio mnoge ljude optužene za ubistvo i proneveru? Možda advokat koji je vodio parnicu protiv Mekdonaldsa za čuvenu prosutu šolju kafe koja je opekla jednu osobu?

Postoji jedan autoritativan izvor odgovora na ovakvu vrstu pitanja – *Ginisova knjiga svetskih rekorda*, a ona kaže da je ser Lajonel Lakhu (Lionel Luckhoo) daleko najuspešniji advokat na planeti. Ovaj advokat je postigao apsolutno zadivljujući poduhvat kome nema ravnog: zahvaljujući njegovoj odbrani oslobođeno je 245 osoba optuženih za ubistvo, bilo na suđenju ili posle uložene žalbe.²⁰⁷

Kakve izvanredne veštine su potrebne da neki advokat dostigne tako nečuvan nivo uspeha u svom poslu? Svakako, mora da bude inteligentan, da ima zdravo rasuđivanje, mora biti krajnje analitičan da bi mogao da razlaže zamršene slučajeve, i mora biti sposoban da prepozna pouzdane i ubedljive dokaze. Sve to krasi

²⁰⁶ Gary Habermas and Antony Flew, *Did Jesus Rise from the Dead?*, (San Francisco: Harper & Row, 1987), xi. (naglasio Li Strobel).

²⁰⁷ Donald McFarlen, ed., *The Guinness Book of World Records* (New York: Bantam, 1991), 547.

Lakhua, koga je kraljica Elizabeta dva puta proglasila vitezom, i koji je takođe služio kao istaknuti diplomata i sudija.

Imajući na umu ove njegove izuzetne osobine, zar ne bi bilo zanimljivo saznati kako Lakhu ocenjuje dokaze o Isusovom vaskrsenju? Srećom, možemo da znamo njegovo mišljenje o ovoj temi jer je on već odvojio vreme da svojom raskošnom pravničkom logikom temeljno preispita ovo pitanje. Evo zaključka do kog je na kraju došao: "Izričito tvrdim da su činjenice u prilog vaskrsenju Isusa Hrista tako rečite da zahtevaju da se povinujemo dokazima koji ne ostavljaju nikakvog mesta za sumnju."²⁰⁸

Potpuno uveren da je Hristos ustao iz groba i time nepobitno dokazao svoju božansku prirodu, Lakhu je uradio ono što je bilo najlogičnije: posegnuo je za Hristovim oprostjenjem i vođstvom u životu. "Moj život se okrenuo za 180 stepeni", rekao je kasnije. "Pronašao sam stvarni mir, sreću, radost, pravdu i svetost."²⁰⁹

Zahvalan sam Lakhuu za ovo iskustvo, jer sam nekada smatrao da je Hristovo vaskrsenje smešna bajka. Na kraju krajeva, na studijama prava na Jejlu naučio sam da budem hladno racionalan, a godine koje sam proveo u *Čikago Tribjunu* tragajući za vestima samo su ojačale moj prirodni skepticizam.

Međutim, zaintrigiran promenom koja je nastala u mojoj ženi kada je postala hrišćanka, proveo sam skoro dve godine upregnuvši svoje novinarsko i pravničko iskustvo da sistematski istražim činjenice vezane za Isusovo vaskrsenje i verodostojnost njegove tvrdnje da je utelovljeni Bog. Na kraju sam, kao i Lakhu, stekao potpuno uverenje da je to istina i predao svoj život Hristu – a sada sam, kao i Habermas, uveren da je Hristovo vaskrsenje slavni nagoveštaj mog vaskrsenja. Stoga ću, ne bih li ojačao i vašu sigurnost, sažeti neke od dokaza za koje mislim da su naročito ubedljivi, počev od opisa Hristove smrti.

²⁰⁸ Ross Clifford, ed., *The Case for the Empty Tomb: Leading Lawyers Look at the Resurrection* (Claremont, Calif.: Albatross, 1991), 112.

²⁰⁹ *Ibid.*

DA LI ISUS ZAISTA UMRO NA KRSTU?

Shvatanje po kom je Isus na krstu izgubio svest ili uzeo neki narkotik koji je stvorio privid smrti, da bi ga zatim hladan i vlažan vazduh u grobu osvestio te se pojavio živ – predstavlja “teoriju nesvestice”. Prema njoj, nije bilo čuda vaskrsenja jer Isus nije ni bio pogubljen.

Mada trenutno, koliko mi je poznato, ne postoji nijedan ugledni naučnik koji zastupa ovaj stav, ovo je bila teza jedne popularne knjige pre više godina, i mnogi skeptici je i dalje prihvataju. Kada sam počeo da proveravam koji sve odgovori se predlažu, razmatrao sam i ovu mogućnost, ali nije mi trebalo mnogo vremena da uvidim da je zasnovana na pogrešnoj logici.

Posle suđenja Isusu, prilikom kog je proglašen krivim za bogohulnu tvrdnju da je Bog, po rečima apostola Jovana, svedoka tog događaja, “[...] Pilat uze Isusa i dade da ga izbičuju.”²¹⁰ Većina ljudi preleti preko ovog detalja iz izveštaja. Lekar po imenu Truman Dejvis analizirao je rimsku praksu bičevanja u I veku. Njegov zaključak je bio da je Isus podvrgnut nemilosrdnom bičevanju koje ga je dovelo do same ivice smrti.

Isus je bio vezan za stub i udaren najmanje trideset devet puta bičem na čijim su vrhovima bile upletene kosti i kuglice olova. Svaki put je bič punom snagom udario po njegovim golim ramenima, leđima i nogama. Dejvis je o tome napisao:

“U početku su mu tanke niti biča sekle kožu. Onda, kako se šibanje nastavilo, one su se usecale dublje u potkožno tkivo, uzrokujući najpre krvarenje iz kapilara i vena kože, a ubrzo i arterijsko krvarenje iz krvnih sudova koji su ispod mišića. Kuglice olova su izazivale velike rane koje su se produbljivale narednim udarcima. Konačno, koža leđa visila je u dugačkim trakama, a sve je postalo neprepoznatljiva masa poderanog, krvavog tkiva.”²¹¹

²¹⁰ Jovan 19:1 (SSP).

²¹¹ C. Truman Davis, “The Crucifixion of Jesus”, *Arizona Medicine* (Mar-

Jedan svedok rimskog bičevanja dao je ovakav opis: “Vene stradalnika visile su ogoljene, a mišići, tetive i utroba žrtve bili su izloženi pogledu.”²¹² Neke žrtve bičevanja umrle su čak pre nego što su ih razapeli na krst. Nesumnjivo, Isus je bio u krajnje kritičnom stanju pre nego što je njegovo razapinjanje počelo. Nije čudo da nam izveštaj govori da nije bio u stanju da nosi sopstveni krst.

HRISTOVE PATNJE ZA NAS

Kasnije, dvanaest do osamnaest centimetara dugački klinovi zakucani su kroz Isusove zglobove. Dr Aleks Meterel (Alex Metherell), jedan drugi lekar koji je opsežno izučavao raspeće, rekao mi je da bi to proizvelo strašan bol, sličan stezanju nerva lakta kleštima. Smrt razapinjanjem bila je tako brutalna da je skovan nov pridev da bi je opisao – *excruciating*, tj. “ekstremno bolno”, od latinske reči koja znači “sa krsta”.

Kada su mu čvrsto zakucali ručne zglobove i stopala, Isus je podignut da visi u vazduhu. Dr Meterel kaže da je smrt razapinjanjem u osnovi spora smrt gušenjem. Zbog napetosti mišića, Isus je mogao da udahne, ali nije mogao da izdahne vazduh dok se ne podigne na stopalima ne bi li smanjio pritisak na grudi. Naravno, to je bilo izuzetno bolno, jer je, dok se podizao, okrvavljenim leđima strugao o hrapavi drveni krst, a i zbog klinova koji su mu probadali stopala. Nakon više sati borbe da se podigne i diše nastupila bi iscrpljenost.

Kada bi rimsko pogubljenje zahtevalo brzu smrt, upotrebili bi malj da žrtvi slome potkolenice, tako da ona više ne bi mogla da se izdiže. Žrtva bi onda mlitavo visila, pluća bi joj se polako ispunjavala ugljen-dioksidom dok se ne uguši. To su dželati uradili sa zločincima koji su bili razapeti sa Hristove leve i desne strane. Kada su došli do njega, videli su da je već umro. Da bi to potvrdio, jedan vojnik mu je zario koplje između rebara, probijajući srčanu

ch 1965), 185; citirano u Josh McDowell, *The Resurrection Factor* (San Bernardino: Here's Life, 1981), 43.

²¹² McDowell, *The Resurrection Factor*, 44.

maramicu i samo srce, od čega je potekla providna tečnost i krv. Posle toga su rimski veštaci potvrdili da je mrtav.

Hajde da raščistimo: ničije telo nije moglo da preživi mučnje na krstu, pa ni Isusovo. "Jasno je da težina istorijskih i medicinskih dokaza ukazuju na to da je Hristos umro pre nego što je proboden kopljem kroz slabine", zaključuje jedan autoritativni članak u uglednom *Časopisu Američkog udruženja lekara (Journal of American Medical Association)*. "Prema tome, tumačenja zasnovana na pretpostavci da Isus nije umro na krstu u suprotnosti su sa savremenim medicinskim saznanjima."²¹³

U stvari, čak i da je Hristos želeo da namerno prevari ljude (i tako odbaci sve što je do tada naučavao), čak i da je preživeo krst, čak i da je uspeo da se izvuče iz čaure načinjene od lanenih zavoja koji su bili natopljeni sa preko trideset kilograma mirisa, čak i da je mogao da otkotrlja ogroman kamen sa ulaza svog groba – stenu tako veliku da jedan drevni izveštaj kaže da dvadeset ljudi nije moglo da je rukama pomeri – čak i da je mogao da prođe pored rimskih stražara, zamislite u kakvom stanju bi bio kada se pojavio pred svojim učenicima! Svakako, ne bi mogao da ih nadahne hrabrošću i verom da će i oni jednog dana biti vaskrsnuti. Ne bi mogao da ih podstakne da pobedonosno objavljuju njegov povratak i pokrenu svetski pokret u njegovo ime. Bili bi užasnuti i zgroženi njegovim okrvavljenim telom na ivici snaga. Sažalili bi se na njega i odmah ga odveli lekaru.

Teorija nesvestice jednostavno nema smisla. Nema sumnje: Isus je umro na Veliki petak. Ali, hvala Bogu, dolazila je nedelja! Postoji pet kategorija dokaza koji potvrđuju Isusovo vaskrsenje kao stvaran istorijski događaj.²¹⁴

²¹³ William D. Edwards, et al., "On the Physical Death of Jesus Christ", *Journal of the American Medical Association* (March 21, 1986), 1463.

²¹⁴ Na osnovu mnemotehničkog sredstva koje mi je Habermas otkrio, svaka od tih kategorija na engleskom jeziku počinje slovom *e*: *early accounts, empty tomb, eyewitness testimony, emergence of the church* i *extrabiblical evidence*.

RANI IZVEŠTAJI: POUZDANO SVEDOČANSTVO ISTORIJE

Verovao sam nekada da su istorijski spisi Novog zaveta koji opisuju Isusovo vaskrsenje potpuno izmenjeni, jer su napisani tako davno – možda sto godina posle tih događaja. Jedan profesor na fakultetu rekao mi je da je razmišljanje Isusovih sledbenika bilo obojeno njihovim željama, pa je u ovom periodu nastala legenda koja je potpuno iskrivila izveštaj o tome ko je bio Isus i šta je činio.

Međutim, otkrio sam da mnogi stručnjaci zaključuju da nije bilo tako velike vremenske distance između Isusovog života i nastanka verovanja da je on vaskrsli Božiji Sin. Ključ razumevanja ovog pitanja je precizno utvrđivanje datuma nastanka knjige Dela apostolskih – jer ona opisuje širenje prve crkve – a onda se na osnovu toga može zaključiti kada su zapisani izveštaji o Vaskrsenju.

Isus je razapet 30. ili 33. godine naše ere. U knjizi *Scaling the Secular City (Merenje svetovne države)*, naučnik Džejms Morlend (Moreland) navodi šest značajnih indicija koje ukazuju na to da je knjiga Dela apostolska napisana pre ranih 60-ih godina n.e.

Na primer, sve tri glavne ličnosti u Delima – Petar, Pavle i Jakov – pogubljene su između 61. i 65. godine n.e., ali to se ne pominje u Delima, koja pružaju mnoge druge pojedinosti iz njihovog života. Dela apostolska isto tako ne pominju progon crkve u vreme cara Nerona iz sredine 60-ih godina ili rat između Jevreja i Rimljana koji je buknuo 66. godine n.e. Sigurno bi sve ovo bilo uključeno u Dela da su bila napisana *posle* ovih događaja, pa možemo da zaključimo da su bila napisana *pre* njih.²¹⁵

Stručnjaci se slažu da je knjigu Dela apostolska napisao Luka, a u njoj izričito stoji da je napisana kao drugi deo dvodelne istorije. Prvi deo je Jevanđelje po Luki – koje potvrđuje da je Isus vaskrsli Božiji Sin – i tako znamo da je ono napisano pre Dela apostolskih.

Većina istoričara se slaže da je Jevanđelje po Marku – koje takođe svedoči da je Isus vaskrsli Božiji Sin – napisano pre Lukinog,

²¹⁵ J. P. Moreland, *Scaling the Secular City: A Defense of Christianity* (Grand Rapids: Baker, 1987), 152-53.

jer je Luka očigledno ubacio neke delove Markovog materijala u svoj sopstveni. Zato je Markov izveštaj još bliži događajima iz Isusovog života. U stvari, postoje indicije da je ključni izvor koji je Marko koristio kada je pisao o praznom grobu moguće datirati najkasnije na 37. godinu n.e.²¹⁶

Sada je praznina toliko smanjena da ni približno ne postoji dovoljno vremena za razvoj legende koja bi iskrivila istorijski zapis. Renomirani oksfordski stručnjak za drevnu istoriju Rima i Grčke, A. N. Šervin-Vajt (Sherwin-White), smatra da čak ni jaz od *dve generacije* ne bi bio dovoljno dug da legenda uništi pouzdanu srž istorijskih činjenica.²¹⁷

Štaviše, postoji "Vjeruju" rane crkve – koje je apostol Pavle uključio u Prvu poslanicu Korinćanima – koje potvrđuje da je Isus pogubljen za naše grehe, sahranjen i da je ponovo ustao trećeg dana, kako je prorečeno u Pismu. Na temelju raznih činilaca, neki naučnici datiraju ovo "Vjeruju" veoma rano, na dvadeset četiri do trideset šest *meseci* posle raspeća – a smatraju da izveštaji očevidaca koji to podupiru sežu do samog raspeća.²¹⁸ U tom istorijskom trenutku, to je bilo kao objavljivanje udarne vesti!

Kada apostol Pavle u 1. Korinćanima pominje da se vaskrslu Isus u jednom trenutku pojavio pred oko 500 ljudi, on jasno izjavljuje i to da su mnogi od njih još živi u vreme kada on o tome piše.²¹⁹ Na taj način on kaže: "To se desilo tako skoro da su svedoci još prisutni – pitajte ih sami ako meni ne verujete i oni će vam potvrditi da je to istina!"

²¹⁶ Michael J. Wilkins and J. P. Moreland, eds., *Jesus under Fire: Modern Scholarship Reinvents the Historical Jesus* (Grand Rapids: Zondervan, 1995), 150.

²¹⁷ William Lane Craig, *Reasonable Faith: Christian Truth and Apologetics* (Wheaton, Ill.: Crossway, 1994), 285.

²¹⁸ Moreland, *Scaling the Secular City*, 150-51; Wilkins and Moreland, *Jesus under Fire*, 43.

²¹⁹ 1. Korinćanima 15:6.

Pavle je bio potpuno siguran da je ovo istina, baš kao što i mi možemo biti uvereni u pouzdanost biblijskog izveštaja o vaskrsenju. Nakon ispitivanja svih relevantnih istorijskih dokaza, istraživač Vilijam Lejn Krejg (William Lane Craig) došao je do zaključka: "U prve dve godine posle [Isusove] smrti [...] značajan broj Isusovih sledbenika formulisao je učenje o pokajanju; bili su uvereni da je On vaskrsao u telesnom obliku, poistovećivali su Isusa sa Bogom i verovali da su pronašli potvrdu za sve to u starozavetnim tekstovima."²²⁰

JEDNOGLASAN STAV – U GROBU NEMA TELA

Tokom suđenja Isusu, glavni tužilac bio je Kajafa, koji je, kako nam govori istorija, služio kao prvosveštenik od 18. do 37. godine n.e. Kajafa je optužio Isusa za bogohulnu tvrdnju da je Bog i onda ga predao Pilatu da bude pogubljen.

Pre samo nekoliko godina, arheolozi su u Jerusalimu pronašli pogrebna mesta Kajafe i njegove porodice. Međutim, iako je pronađen grob Hristovog tužioca, Hristovo telo do današnjeg dana niko nije otkrio.²²¹

Isus je sahranjen u grobu Josifa iz Arimateje, istaknutog člana Jevrejskog veća, a ta podzemna grobnica je zatim bila zapečaćena i stavljena pod jaku stražu. Međutim, u jutro vaskrsenja neke žene – a to je veoma važno – otkrile su da je grobnica prazna. Biblijski izveštaj kaže da su žene otkrile da je grobnica prazna, što predstavlja značajan argument u prilog verodostojnosti ovih izveštaja. Žene su u to vreme imale nizak status u jevrejskom društvu i čak nisu bile ni zakonski kvalifikovane da budu svedoci. Da su učenici izmislili ili ulepšavali ovu priču, nesumnjivo bi tvrdili da je neko od muškaraca otkrio prazan grob, jer bi se zbog toga njihovo svedočanstvo smatralo mnogo verodostojnijim. Iznošenje tvrdnje da su žene prve videle prazan grob

²²⁰ Wilkins and J. P. Moreland, *Jesus under Fire*, 43.

²²¹ *Id.*, 41.

potvrđuje utisak da su biblijski pisci bili dosledni u preciznom opisivanju onoga šta se dogodilo.

Ipak, kao što Habermas ukazuje, najснаžнији dokaz u prilog Isusovog vaskrsenja je činjenica da niko nikada nije tvrdio bilo šta drugo *osim* da Isusovo telo nije više u grobnici. Čak su i Isusovi protivnici priznali da je grobnica bila prazna u nedelju. Pokušali su da podmite stražare da kažu da su učenici ukrali telo dok su oni spavali, što nema smisla jer Isusovi sledbenici nisu imali ni motiva, ni priliku za to. Osim toga, kako bi stražari mogli da znaju da su učenici uzeli telo ako su spavali?

Kada su učenici razglasili da je grobnica prazna, Isusovi protivnici nisu odgovorili: “O ne, nije tako”, ili: “Otišli ste na pogrešan grob.” Umesto toga, oni su priznali da je grobnica zaista prazna.

Sporno je samo pitanje *kako* je ostala prazna. Kada sam prvi put, kao skeptik, pokušao da rasvetlim ovu tajnu, sačinio sam listu osumnjičenih, ali sam shvatio da niko od njih nije imao motiv da to učini. Na primer, Rimljani svakako ne bi uzeli telo; oni su želeli Isusovu smrt. Jevrejske vođe ne bi uzele telo jer su želele da on *ostane* mrtav. Svi bi oni vrlo rado Isusovo beživotno telo pokazali na glavnim ulicama Jerusalima, jer bi to trenutno uništilo rastući hrišćanski pokret na koji su potrošili toliko energije u pokušaju da ga unište.

Što se tiče učenika, osim velikih rizika i teškoća sa kojima bi se susreli u pokušaju krađe tela, ne bi imali šta da dobiju, a mogli bi sve da izgube takvom prevarom. Zašto bi želeli da trpe oskudicu i nevolje, a onda da skončaju mučeničkom smrću – zbog laži koju su sami izmislili? Ako je to bila igrarija koju su oni sami izmislili, sigurno bi bar jedan od njih u kriznom trenutku popustio i rekao istinu.

Čarls Kolson može to da potvrdi. Kao specijalni savetnik predsednika Ričarda Niksona tokom afere Votergejt, lično je video kako se zavera raspada pod pritiskom.

“Da li je verovatno da zavera da se laž o vaskrsenju učini besmrtnom, preživi surova progonstva apostola, pažljivo

ispitivanje ranih crkvenih sabora i strahotno istrebljivanje vernika I veka, u kojima je hiljade bilo bačeno lavovima zbog odbijanja da se odreknu vere u vaskrslog Hrista? [...] Verujte onome koji je bio deo mreže Votergejta, koji je iz prve ruke video kako je prikrivanje nesigurno: ništa manje od svedočanstva samog vaskrslog Hrista nije moglo navesti ove ljude da i poslednjim snagama izgovaraju svoje uverenje da je Isus živ i da je Gospod.”²²²

Zatim sam pomislio da su možda žene otišle na pogrešan grob, jer je u brdima pored Jerusalima bilo puno grobnica. Možda su se izgubile u mraku. Međutim, ni ova hipoteza nije izdržala pažljivo ispitivanje.

Ne samo da su Marija Magdalena i ostale žene pronašle prazan grob, nego su i Petar i Jovan došli da provere da li je to istina. Kakvi su izgledi da su svi oni načinili istu grešku? Ne samo to, oni bi se sigurno uverili da li je to pravi grob, pre nego što bi rizikovali život razglašavajući da je Isus vaskrsao. Osim toga, njihov prijatelj Josif iz Arimateje sigurno je znao gde se nalazi njegovo vlastito grobno mesto. Čak i da su nekako svi pali u kolektivnu amneziju, ne bi li rimske i jevrejske vlasti rado otišle do prave grobnice i pokazale da je Isusovo telo još uvek unutra?

Svedočanstvo istorije je nedvosmisleno: Isusov grob bio je prazan u nedelju ujutro.

SVEDOČANSTVO OČEVIDACA: KAD VIDIM, VEROVAĆU

Ne samo da je Isusov grob bio prazan, nego se On za četrdeset dana nekoliko puta pokazao pred više od 500 osoba – muškaraca i žena, onih koji su verovali i onih koji su sumnjali – pred grupama, pojedincima, ponekad u zatvorenom prostoru, a ponekad na otvorenom usred bela dana.

Pričao je sa ljudima, jeo sa njima, a čak je i pozvao jednog skeptika da svojim prstima dodirne rane od klinova na njegovim

²²² Charles Colson, *Loving God* (Grand Rapids: Zondervan, 1987), 69.

rukama i od koplja na njegovom boku, da bi se uverio da je to zaista On. Ovo iskustvo je bilo toliko upečatljivo da je učenik Toma, od tada pa sve do svoje nasilne smrti u južnoj Indiji, objavljivao da je Isus zaista vaskrsao.

Izveštavao sam o rezultatima suđenja kao novinar u oblasti prava i nikada nisam video nijedno gde bi bilo ni blizu 500 svedoka. Realno, kada bi uzastopno pozivali svakoga od njih na petnaestominutno ispitivanje i unakrsno ispitivanje, saslušanje bi potrajalo od ponedeljka ujutru do petka uveče. Posle gotovo čitavih 129 sati saslušavanja svedočenja očevidaca, ko bi mogao da ode neubeđen?

Naravno, kao skeptik, pokušao sam da nađem nedoslednosti u njihovim pričama. Na primer, da li je moglo da se desi da su imali halucinacije? Dr Geri Kolins (Gary Collins) – predsednik nacionalnog udruženja psihologa, koji je 23 godine bio univerzitetski profesor psihologije i autor više od četrdeset knjiga koje se tiču psiholoških problema – kaže da to jednostavno nije moguće. Halucinacije su, kaže on, kao snovi – to su pojedinačni događaji koji se ne mogu preneti na druge. Jedan stručnjak je rekao da bi veće čudo od samog vaskrsenja predstavljalo kolektivno haluciniranje pet stotina ljudi!

Ipak, nisam još bio spreman da se predam. Ako to nisu bile halucinacije, možda je to bilo ono što psiholozi nazivaju “grupno razmišljanje” – u kojem ljudi u nekoj grupi suptilno podstiču jedni druge pomoću snažne sugestije, tako da vide nešto što ne postoji. Međutim, Kolins smatra da ni ovo ne bi bilo moguće jer su okolnosti za to bile potpuno nepovoljne. Učenici nisu očekivali vaskrsenje, jer to je bilo potpuno strano njihovim jevrejskim uverenjima, pa nije bilo uslova da se takva vrsta “grupnog razmišljanja” dogodi. Pored toga, Isus je jeo i razgovarao sa njima, pojavio se mnogo puta pred različitim vrstama ljudi koji su bili u različitim emocionalnim stanjima – što su faktori koji ne pogoduju teoriji “grupnog razmišljanja”.

Osim toga, šta je sa praznim grobom? Da su učenici umislili da su videli Isusa, njegovo telo bi i dalje bilo u grobu – a Rimljani bi ga sigurno pokazali.

Vilijam Krejg je ovako izrazio svoj stav: “U različitim prilikama različite grupe i pojedinci videli su Isusa koji se vratio iz mrtvih. Ovaj zaključak je praktično nepobitan.”²²³

POJAVA CRKVE: ISPUNJAVANJE PRAZNINE U VREMENU

Pretpostavimo da ste u vreme političkog konzervativizma Reganove administracije napustili zemlju i na dvadeset godina izgubili kontakt sa Sjedinjenim Državama. Kada ste se vratili, saznajete iz neke istorijske knjige da je radikalni marksista izabran za predsednika posle Reganovog poslednjeg mandata. Na pamet bi vam palo pitanje: “Kakav kataklizmički događaj je proizveo takvu veliku socijalnu promenu?”

Džejms Morlend koristi ovu ilustraciju kao analogiju za ono što se desilo u I veku kada je hrišćanska crkva osnovana od jevrejskih preobraćenika koji su napustili ili značajno promenili nekoliko osnovnih principa jevrejske tradicije. Ova monumentalna promena, rekao je on, drastičnija je i od scenarija sa Reganom.

Moralo je da desi nešto tako dramatično kao što je Isusovo vaskrsenje, što bi navelo Jevreje I veka da ostave sistem žrtvovanja životinja radi oprostjenja greha i sticanje pravednosti pred Bogom kroz poštovanje Mojsijevog zakona, te da prigrlje koncept utelovljenog Boga. Na ovaj način su osnivači hrišćanske crkve rizikovali da ih društvo odbaci i, prema jevrejskoj teologiji, da im duše budu proklete u paklu.

“Kako se ovako nešto ikada moglo desiti?”, pitao je Morlend. “Isus je vaskrsao – to je jedino realno objašnjenje.”²²⁴

Č. F. D. Mul (Moule), naučnik sa Kembridža koji se bavi Novim zavetom, izrazio je to na ovaj način: “Ako razlog nastanka [crkve] – fenomena neosporno potvrđenog Novim zavetom – predstavlja veliku nepoznanicu u istoriji, nepoznanicu čija

²²³ Craig, *Reasonable Faith*, 284.

²²⁴ Moreland, *Scaling the Secular City*, 179-80.

veličina i oblik odgovaraju nečem kao što je Isusovo vaskrsenje, čime svetovni istoričar misli da je popuni?”²²⁵

Ranu crkvu zapalile su iskrenost i oduševljenje učenika – šćućurenih od straha pre Isusovog vaskrsenja, dok su posle vaskrsenja hrabro i sve do smrti objavljivali da je On pobedio grob.

Činjenica da su bili spremni da umru za svoja uverenja, u početku nije za mene predstavljala čvrst argument. Izvesno je da se mnogo ljudi tokom istorije žrtvovalo za svoju veru. Primera radi, dok ovo pišem, vesti na televiziji prenose da se jedan muslimanski verski fanatik razneo bombom i tom prilikom pobio nekoliko ljudi u tržnom centru u Tel Avivu. Zašto je to učinio? Delimično zato što je iskreno verovao da je posledica tog čina trenutni odlazak u raj gde će biti sa svojim Bogom.

Međutim, učenici su bili u potpuno drugačijoj situaciji. Oni su imali jedinstvenu prednost da iz prve ruke *pouzđano* znaju da li je Isus stvarno ustao iz mrtvih. Oni su ga sreli, razgovarali su i jeli sa njim. Objavili su da je to istina – On *jeste* vaskrsao. I pošto je to bila istina, bili su spremni da umru za to.

Da li vidite razliku? Za razliku od verskog fanatika koji je samo *verovao*, učenici su bili u stanju da *pouzđano znaju* da li je njihova tvrdnja istinita. Da li mislite da bi dopustili da ih muče do smrti – zbog vlastite laži? Niko to ne bi uradio. Bili su spremni da daju svoj život, jer su *znali* da je Isus zaista vaskrsao.

VANBIBLIJSKI DOKAZI

Pored obilja dokaza za verovanje da su novozavetni opisi Isusove smrti i vaskrsenja pouzdani, postoje i drugi drevni istorijski izvori koji pružaju dodatnu potvrdu.

Habermas, koji je vodeći stručnjak za ove takozvane vanbiblijske izveštaje, sakupio je dvadeset i dva drevna izvora koji pominju Isusovu smrt i trinaest koji se odnose na Isusovo vaskrsenje, kao i dodatnih deset koji obezbeđuju relevantne činjenice u pogledu

²²⁵ *Id.*, 181. (naglasio Li Strobel).

pozadine ovih događaja.²²⁶ Jedna od najzanimljivijih referenci tiče se tame koja se nadvila nad zemljom dok je Isus visio na krstu. Kao skeptik, čitao sam u Bibliji o ovom fenomenu i rugao se: “Ne postoji način da se nebo na taj način iznenada pomrači; da li je moguće da hrišćani stvarno u to veruju?!” Smatrao sam da je neko posle toga izmislio i dopisao ovaj događaj da bi od verske poruke načinio senzaciju. Za mene, to je bio još jedan primer koji pokazuje da se biblijskim izveštajima ne može verovati.

Međutim, grčki istoričar iz I veka po imenu Talos, koji nije bio hrišćanin, napisao je 52. godine n.e. istoriju istočnog mediteranskog sveta i opisao ovu iznenadnu pojavu. On je pokušao da objasni da se radi o običnom pomračenju Sunca, iako ovo nije bilo moguće s obzirom na vreme raspeća.²²⁷

PRESUDA ISTORIJE

Istorijski dokazi u prilog Isusovom vaskrsenju istovremeno dokazuju i utemeljenost naše vere da ćemo i sami biti vaskrsnuti na kraju istorije. Možemo se s puno nade suočiti sa budućnošću. Vera hrišćana da će nadvladati grob i provoditi večnost sa Bogom nije očajnička čežnja ljudi nesposobnih da se suoče sa sopstvenom smrtnošću. Umesto toga, to je racionalan i logičan zaključak na koji nas navode, između ostalog, i istorijski dokazi.

“Nijedna razumna porota na svetu”, rekao je lord Darling, briljantni vrhovni sudija Engleske, “ne bi mogla da priču o Isusovom vaskrsenju proglasi neistinitom.”²²⁸

Za hrišćane, ovo predstavlja važan dokaz. Za duhovne tražaoce, to je izazov koji bi trebalo ozbiljno razmotriti. Pripadao

²²⁶ Gary Habermas, *The Verdict of History: Conclusive Evidence for the Life of Jesus* (Nashville: Nelson, 1988), 169-172.

²²⁷ *Id.*, 93-94.

²²⁸ Val Grieve, *Verdict on the Empty Tomb* (London: Church Pastoral Aid Society, 1976), 26.

sam i jednom i drugom taboru. Jednog lepog vedrog junskog dana 1983. godine priključio sam se, sa velikim zadovoljstvom, Hristovoj strani.

U to vreme, radio sam u Misuriju kao glavni urednik novina. Doveo sam porodicu u Čikago da posetimo moju majku na par dana. Kasno te noći, ustao sam jer mi je bilo loše, da bih se ubrzo srušio zbog jakog bola. Moja žena je pozvala hitnu pomoć. Dok su bili na putu, ležao sam na podu – disao sam plitko, puls mi je varirao, a lice ubledelo, dok sam se borio da ostanem svestan, osećajući kako mi trnu ruke i noge. “To je to”, mislio sam u sebi. Smatrao sam da ću umreti baš kao i moj prijatelj Frenk nekoliko godina ranije.

Priznajem: uplašio sam se. Nisam želeo da umrem. Želeo sam da vidim kako mi deca rastu. Želeo sam da dugo i srećno živim sa suprugom Lesli. Ipak, bio sam hrišćanin već oko osamnaest meseci i znao sam da mogu da budem siguran u dve stvari ukoliko umrem: prvo, da će se Bog brinuti o Lesli i našoj deci, i drugo: da ću, kad ponovo otvorim oči, biti u Božijem prisustvu.

Znao sam da će me, u tom slučaju, Isus zagrliti i reći Ocu: “Znam ovog čoveka. Volim ga i on voli mene. Platilo sam za svaki pojedini greh koji je ikada počinio. Na osnovu zasluga koje sam stekao na krstu, on je očišćen od svih prestupa i obučen u moju pravdu – i na osnovu toga dobiće večni život.”

Moglo se reći da su obe mogućnosti povoljne: ako preživim, sve će biti u redu, a ako umrem opet će sve izaći na dobro. To mi je dalo snagu potrebnu da izađem na kraj sa ovom krizom.

Kao što se vidi, nisam umro. Posle skoro nedelju dana u bolnici, tokom kojih lekari nikako nisu mogli da sa sigurnošću utvrde koja me je bolest snašla te noći, izašao sam iz bolnice, i posle toga proživio još mnoge druge svetle i lepe dane. Ipak, pre ili kasnije, jedan od njih će mi biti poslednji. Smrt me još uvek vreba, kao i svakog čoveka.

Uprkos tome, možemo nastaviti da živimo sa čvrstim uverenjem, zahvaljujući, između ostalog, istorijskim dokazima koji

sa ubedljivom jasnoćom pokazuju da je Isus bio naš preteča u vaskrsenju, osvetlivši nam stazu do večnosti.

“Ovo pisah vama koji verujete u ime sina Božijega”, rekao je apostol Jovan, “da *znate* da imate život večni.”²²⁹

²²⁹ 1. Jovanova 5:13.

12. poglavlje

ISUS HRISTOS JE JEDINI PUT DO BOGA

Jedan novinar koji radi kao reporter na informativnom TV-kanalu nazvao je da me pita za mišljenje o oživljavanju interesa za duhovnost širom SAD. Neko vreme smo vodili prijatan razgovor – dok nisam pomenuo da je moja nada da će oni koji eksperimentišu sa raznim verskim sistemima konačno upoznati Isusa.

Razgovor je smesta postao hladan. “Hoćete li da mi kažete da će dve trećine čovečanstva otići u propast jer nikada nisu čuli za Isusa?”, ljutito je pitao. Ton njegovog glasa jasno je pokazivao da me optužuje da sam uskogrud, isključiv i prepotentan. Nije ostao na vezi dovoljno dugo da bih objasnio šta zaista mislim. Konačno, on i nije bio u sukobu sa mnom; on se nije slagao sa Isusom zbog njegove najprovokativnije izjave: “Ja sam put i istina i život; niko neće doći k Ocu osim kroz mene.”²³⁰

Od svih Isusovih zadivljujućih tvrdnji, ova neverovatna tvrdnja najviše izaziva ljude. Mnogi smatraju da je osiona, netolerantna i politički nekorektna. Čak i Isusova tvrdnja da je utevljeni Bog nije do te mere uznemirila ljude kao što to čini ova. Dok sam bio u Indiji, iskusio sam što i mnogi ondašnji hrišćani: rekao sam nekim hindusima da verujem da je Isus Bog, a oni su mi odgovorili: “Nema problema!”

Bio sam zbunjen. “Kažete da prihvatate činjenicu da je Isus Hristos Božiji Sin”, upitao sam.

²³⁰ Jovan 14:6.

“Naravno”, rekli su. “Mi imamo mnoštvo bogova. Ne postoji problem da spisku dodamo Isusa.”

Međutim, kada bih rekao: “Ne, ne razumete – Isus je rekao da je on *jedini* Sin Božiji i *jedini* put koji vodi u večni život”, tada bi se naljutili i povukli.

DA LI SVI PUTEVI VODE BOGU?

Jedan je od razloga zašto je toliko sporna ova Isusova tvrdnja da je jedinstven, jeste to što ona protivreči popularnom gledištu da su sve religije u osnovi iste. Drugim rečima, postoje raznovrsni duhovni putevi kojima ljudi mogu ići, i svi konačno vode istom Bogu. Kada ih svedete na osnovna verovanja, sve religije su slične, mada mogu koristiti različiti jezik i obrede u poučavanju o Božijoj opštoj prirodi.

Međutim, Isusova neobična tvrdnja da je On jedini put ka Bogu izdvaja hrišćanstvo iz svih ostalih verskih sistema. Tvrdi da je jedini put ka Bogu, Isus potvrđuje da je hrišćanstvo jedinstveno i da se ono, dakle, ne može izjednačiti ni sa jednom drugom religijom. Na primer, rečeno je:

- Druge verske vođe kažu ljudima: “Sledite me i ja ću vam pokazati kako da pronađete istinu”, ali Isus kaže: “*Ja sam istina.*”
- Druge verske vođe kažu ljudima: “Sledite me i ja ću vam pokazati put do spasenja”, ali Isus kaže: “*Ja sam put u večni život.*”
- Druge verske vođe kažu ljudima: “Sledite me i ja ću vam pokazati kako da postanete prosvetljeni”, ali Isus kaže: “*Ja sam svetlost svetu.*”
- Druge verske vođe kažu ljudima: “Sledite me i ja ću vam pokazati vrata koja vode ka Bogu”, ali Isus kaže: “*Ja sam vrata.*”

Vidite li razliku? Mnogi ljudi su pokušavali da usklade različite religije sveta. U stvari, to je jedini zadatak bahajske religije. Međutim, postoji suštinski i nepomirljiv teološki jaz između hrišćanstva i svih drugih verskih sistema.

“ČINITE” ILI “UČINJENO JE”?

Sve druge religije govore: “ČINI”, tj. poučavaju o potrebi da ljudi ulože određene napore da bi nekako zaradili Božiju naklonost. Sledbenici moraju da idu na hodočašća, daju milostinju, pridržavaju se određenih pravila u ishrani, čine određena dobra dela, izgovaraju propisane reči, koriste tibetanski molitveni točak, prođu kroz seriju reinkarnacija ili verno slede neka druga verska pravila. Ovo su pokušaji ljudi da dosegnu Boga.

Za razliku od toga, izvorno hrišćanstvo govori: “UČINJENO JE”. Ono je zasnovano na onome što je Isus Hristos *uradio* za nas na krstu. Biblija uči da smo svi mi u suštini duhovni buntovnici i da niko ne može učiniti ništa da ZASLUŽI spasenje, nego je Isus umro na krstu kao naša zamena i ponudio oproštenje i večni život kao dar svoje milosti. U hrišćanstvu je, dakle, Bog dosegao nas.

Druge verske vođe mogu ponuditi jezgrovita i korisna znanja, ali jedino je Isus – jer je jedinstven i savršeni Božiji Sin – kvalifikovan da ponudi da sam plati za naše prestupe. Nijedan vođa bilo koje druge značajne religije nije čak ni pokušao da to učini. “Mojsije je mogao da posreduje pri davanju zakona; Muhamed je mogao da maše mačem; Buda je mogao da nam uputi savet; Konfučije je mogao da ponudi mudre izreke”, rekao je R. Č. Spraul (R. C. Sproul), “ali nijedan od ovih ljudi nije bio sposoban da ukloni grehe sveta.”²³¹

Ovaj element blagodati postoji jedino u hrišćanstvu. Kao što je jedan autor kazao, uočava se potpuna suprotnost kada uporedimo priče kojima je Isus poučavao ljude sa sličnim pričama koje se nalaze, na primer, u budističkoj literaturi. U oba izvora pronalazimo priču o sinu koji je postao buntovnik i otišao od kuće, ali je kasnije priznao grešku i odlučio da se vrati. U budističkoj priči, od odlutalog sina se zahtevalo da odradi kaznu za svoja prošla nedela, provodeći godine u služenju. S druge strane,

²³¹ R. C. Sproul, *Reason to Believe: A Response to Common Objections to Christianity* (Grand Rapids: Zondervan, 1981), 44.

hrišćanska se priča završava tako što otac prima rasipnog sina toplom dobrodošlicom i obasipa ga nezaslužnim oprostajem.

Poruka blagodati – “učinjeno” – i poruka otplate prošlih krivica – “čini” – u osnovi su nekompatibilne. Bilo bi besmisleno da obe potiču od istog Boga, jer On nije šizofrenik. Bilo bi neverovatno da Bog, koji je oličenje ljubavi i istine, na jednom mestu sveta kaže: “Ovo je način pomirenja sa mnom”, a da na drugoj strani planete pokaže ljudima potpuno protivrečan put, ili u nekom trećem slučaju ispriča nešto sasvim novo.

Umesto toga, izgleda logično da je Bog pokazao jedan put na kome ćemo ga tražiti i da otkrije taj put na izvanredan i zavidujuć način – što je i učinio poslavši Isusa Hrista u određenom trenutku ljudske istorije.

Stoga *nije* svejedno kojim putem ćemo ići na svom duhovnom putovanju. Ma kako neverovatno zvučalo, Isus govori da svi drugi putevi završavaju smrću, dok je njegov put taj koji vodi ka Bogu.

“SANATORIJUMSKA CRKVA”

Ova Hristova isključiva tvrdnja ruši mit po kome su sve religije u osnovi iste. Međutim, postoji mišljenje da hrišćanstvo možda i jeste specifično, ali svakako predstavlja samo jednu od filozofija, vrednu koliko i bilo koji drugi verski sistem. To shvatanje zasniva se na principu “ti imaš svoju istinu, a ja svoju”.

Spraul ukazuje na to da ovakvo razmišljanje na prvi pogled izgleda privlačno, jer odražava stanovište modernog društva okrenutog toleranciji i pluralizmu. Po američkom ustavu, sva verska shvatanja jednako su zaštićena; ljudi su slobodni da veruju šta god hoće. Međutim, neki ljudi su izveli pogrešan zaključak da, pošto su razna verska gledišta jednako *zaštićena*, zbog toga dakle moraju biti i jednako *ispravna*. To jednostavno nije tačno.

Iza onoga što Vrhovni sud Sjedinjenih Država naziva “tržištem ideja” stoji zamisao da bi trebalo da se istina i neistina

ravnopravno bore u slobodnoj raspravi, ne bi li na kraju istina prevladala. Zakon dozvoljava svakome da izrazi svoje mišljenje, ali ne kaže ništa o tome koja su gledišta zasnovana na istini, a koja vode u zabludu jer su zasnovana na neistini.

Na primer, kolumnista Majk Rojko (Royko) jednom je napisao ironičan članak u kome je tvrdio da je član "Sanatorijumske crkve". Ova izmišljena crkva veruje da je na nekoj planeti pre nekoliko miliona godina nekoliko stotina vanzemaljaca jelo neki pokvareni vegetarijanski namaz. Nažalost, u njemu je bio virus koji im je nepopravljivo ošteti mozak. Kako lečenje nije uspelo, žrtve su prebačene na jednu nenaseljenu planetu koja je poslužila kao sanatorijum gde su mogli da slobodno tumaraju i šašavo se ponašaju. To je bila planeta Zemlja, a svi mi smo potomci ovih vanzemaljaca. Onima koji sumnjaju u ovu priču Majk Rojko je rekao sledeće: "Želite li dokaze? Čitajte istorijske knjige, pogledajte novine i vesti. Zar Zemlja nije zona prepuna ludaka?!"

Naravno, Majk Rojko se šalio, ali u SAD ljudi imaju pravo da veruju šta hoće, pa bi "Sanatorijumska crkva" bila ustavom zaštićena baš kao i bilo koja druga veroispovest. Međutim, to svakako ne bi značilo da su njena učenja istinita.

LAŽNE MESIJE NOVIJEG DOBA

Kako da znamo da je Isus govorio istinu tvrdeći za sebe da je jedini put ka Bogu? Svako bi mogao da izjavi tako nešto. U stvari, mnogi su to učinili! Dejvid Valečinski (Wallchinsky) i Irvin Volis (Irving Wallace) proučavali su neke od sličnih izjava, uključujući Sabataja Zebija, jednog od najzanimljivijih samozvanih mesija.

Rođen 1626. godine, sin farmera koji se bavio uzgojem pilića, Zebi je bio manijakalni depresivac koji je umeo da općini ljude svojom pričom. Izjavio je da je mesija 1648. godine, posle se oženio poljskom prostitutkom i privukao hiljade sledbenika svojim učenjem da su promiskuitet i golotinja vrline. Njegova poruka bila je da je *on* jedini put do Boga.

Godine 1666, međutim, uhapsile su ga turske vlasti pod optužbom da je pokušavao da obori sultana. Dano mu je da bira: da bude mučen do smrti ili da postane musliman. Prema Valečinskom i Volisu, “bez predomišljanja se odrekao judaizma u korist vere u Muhameda i postao Mehmed-efendija”. Toliko o njegovim mesijanskim ambicijama!²³²

Drugi primer je Džemima Wilkenson (Jemima Wilkenson), rođena 1752. godine u kvekerskoj porodici na Rod Ajlendu. Govorila je ljudima da je umrla kada je imala dvadeset godina, ali da ju je Bog vaskrsao. Imala je više od dvesta veoma odanih učenika koji su verovali da je ona njihova karta do Boga.

Valečinski i Volis opisuju kako je jednog dana bila na obali jezera i objavila da će hodati po vodi baš kao što je to Isus uradio. Okrenula se ka svojim sledbenicima i rekla: “Verujete li da mogu?” Oni su uzvikivali: “Da! Da!” Onda je ona rekla: “Dobro, u tom slučaju nema potrebe da to stvarno uradim”, i odšetala kući po suvom.

Nisam siguran da je ovo učvrstilo veru njenog stada. Kada je umrla 1820. godine, nisu pomogla ni njena uputstva da je ne sahranjuju jer će vaskrsnuti. Telo joj se počelo raspadati, a ostatak njenih učenika se rasturio.²³³

Bilo je još sličnih slučajeva. Henri Džejms Prins (Prince) je proglasio sebe bogom tri godine po rukopoloženju za anglikanskog sveštenika u Engleskoj; iako je tvrdio da je besmrtnan, umro je 1899. godine. Isto tako, u XIX veku, halucinacije izazvane nervnim slomom ubedile su Hung Hsiu Čuana da je Isusov mlađi brat kog je Bog poslao da spasi Kinu. Doprineo je izbijanju Tajpinškog ustanka, koji je milione ljudi koštao života, pre nego što se sam otrovao 1911. godine.²³⁴

²³² David Wallechinsky and Irving Wallace, *The People's Almanac #3* (New York: Bantam, 1981), 581-82.

²³³ Ibid, 582.

²³⁴ Ibid, 582-84.

Isus je bio drugačiji. Ne samo da je tvrdio da je On put, istina i život, nego je i svojim životom potvrdio da je to istina. I to ga izdvaja od svih ostalih.

VERODOSTOJNOST HRISTOVE TVRDNJE

Kada bih tvrdio da sam predsjednik SAD, rekli biste da sam lud. Ali kada bi pravi predsjednik SAD tvrdio da je predsjednik, verovali biste mu. Zašto? Jer bi postojale činjenice koje to potvrđuju – izgledao bi kao aktuelni predsjednik, govorio bi kao on, imao bi zaštitu službe bezbednosti, bio bi okružen mnoštvom novinara itd. Slično tome, postoji mnoštvo činjenica koje potvrđuju da je Isus utelovljeni Bog i da mu stoga možemo verovati kad tvrdi da je On jedini put u večni život.

On *jeste* to tvrdio o sebi. Skeptici ponekad smatraju da Isus nikada nije tvrdio da je Bog i da je bio samo prosvetljeni duhovni vođa koji bi se okrenuo u grobu kada bi znao da ga ljudi obožavaju... da je još uvek bio u grobu!

Međutim, kako je britanski teolog Džon Stot (John Stott) istakao, Isus je jasno tvrdio da “ko poznaje njega, poznaje Boga; ko je video njega, video je Boga; ko je verovao u njega, verovao je u Boga; ko je primio njega, primio je Boga; ko je mrzeo njega, mrzeo je Boga; ko je poštovao njega, poštovao je Boga.”²³⁵

Među činjenicama koje podržavaju ove smele tvrdnje su brojna čuda, koja su dokumentovana u pouzdanim istorijskim zapisima koji sačinjavaju Novi zavet; ona takođe potvrđuju njegov identitet. Učinio je mnoga čuda usred bela dana i pred sumnjičavcima, hodao je po vodi i pretvorio vodu u vino, lečio ljude, a svoju moć nad smrću pokazao oživljujući Lazara koji je četiri dana proveo u grobu.

Pored toga, njegov karakter potvrđuje njegove tvrdnje. Kada se stvarno približimo drugim ljudima, tako često njihove mane

²³⁵ John Stott, *Basic Christianity* (Downers Grove Ill.: InterVarsity Press, 1964), 26.

vidimo mnogo jasnije. Radeći kao novinar, dolazio sam u kontakt sa političarima i slavnim ličnostima. Što sam više provodio vreme sa njima, mogao sam bolje da vidim da imaju mane baš kao svi drugi. Ipak, upravo obrnuto se desilo onima koji su poznavali Isusa. Što su mu bili bliži, to su ih više oduševljavali njegova čestitost i čistota. Na primer, niko nije bio bliži Isusu tokom njegove trogodišnje službe od Jovana i Petra. Šta oni misle o njegovim osobinama? Jovan kaže: "Greha u njemu nema"²³⁶, dok je Petar napisao: "On greh ne učini i prevara se ne nađe u njegovim ustima."²³⁷

PODUDARANJE OTISAKA PRSTIJU

Prisustvovao sam mnogim suđenjima za zločine, gde su otisci prstiju bili odlučujući dokaz. Video sam jedan slučaj ubistva gde je optuženi bio osuđen samo na osnovu otiska palca koji je pronađen na celofanu koji je obavijao kutiju cigareta. Otisak prsta veoma je ubedljiv dokaz, jer nauka kaže da odgovara samo jednoj osobi na planeti.

Stari zavet Biblije sadrži bar 60 naročitih proročanstava o dolasku Mesije i, kada ih posmatramo u celini, oni predstavljaju nešto nalik na otisak prstiju. Biblija kaže da možemo da budemo potpuno sigurni da je ispunjavanje ovih proročanstava dokaz identiteta pravog Mesije – a od svih ljudi koji su živeli na Zemlji, jedino Isus Hristos odgovara ovom "otisku".

Verovatnoća da se to bilo kome desi veoma je mala. Piter Stouner (Stoner), profesor matematike na univerzitetu, u svojoj knjizi *Science Speaks (Nauka govori)*²³⁸ procenio je da bi verovatnoća da neka osoba tokom istorije ispuni 48 od ovih 60 proročanstava bila 10^{-157} ! Jedan naučnik mi je pomogao da shvatim veličinu ovog broja sledećim primerom: "Jedan atom je tako mali da bi bilo potrebno poređati milione njih u redu da bi bili

²³⁶ 1. Jovanova 3:5.

²³⁷ 1. Petrova 2:22 (SSP).

²³⁸ Peter W. Stoner, *Science Speaks* (Chicago: Moody Press, 1969), 109.

zajedno široki kao ljudska dlaka. Verovatnoća da se u Isusovom životu slučajno ispuni 48 proročanstava ista je kao i verovatnoća da pronađete jedan određeni atom u *bilion bilona bilona bilona milijardi* svemira veličine našeg svemira! To je toliko blizu nemogućeg koliko samo možete zamisliti! A ova računica zasnovana je na samo četrdeset osam od šezdeset proročanstava.

Isus je rekao da će se u njegovom životu ispuniti sva ova proročanstva. "Treba da se ispuni sve što je za mene napisano u Moj-sijevom zakonu, prorocima i psalmima",²³⁹ rekao je On – a ispuni-lo se jedino u njegovom životu, nasuprot svim očekivanjima.

I kao da ovo nije dovoljna potvrda, tu je i čudesno Isusovo vaskrsenje, koje ne samo da je prorečeno, nego je, kao što smo u prethodnom poglavlju videli, verodostojan istorijski događaj koji ubedljivo potvrđuje da je On taj za koga se izdavao.

Kada uzmemo u obzir sve ovo, postaje jasno da hrišćanstvo nije samo filozofija; ono je realnost. Ono je vera koja je zasnovana na istorijskim činjenicama, kao ni jedna druga. Dakle, kada Isus tvrdi da je On jedini put do Boga, istorija se ne podsmehuje.

Međutim, umesto da prihvate svedočanstvo istorije, ljudi su promenili istoriju.

AKREDITIVI I VERODOSTOJNOST

Isusove sledbenike ponekad optužuju da su uskogrudi jer veruju da je samo Isus put do Boga. Međutim, sigurno nije uskogrudo ako postupamo na temelju združenih dokaza i ako dođemo do racionalnog zaključka da su njegove tvrdnje istina.

Imam prijatelje čijoj bebi su otkrili oboljenje jetre koje uzrokuje žuticu. Simptomi ove bolesti su žuta koža i beonjače. Kada su odveli dete lekaru, on im je rekao da je to potencijalno opasna bolest, ali da se lako leči. Samo treba da stave bebu pod posebno svetlo, što će joj stimulisati jetru da radi kako treba. Roditelji su mogli da odgovore: "To zvuči previše jednostavno.

²³⁹ Luka 24:44 (Čarnić).

Kako bi bilo da, umesto toga, našu bebu dobro okupamo sapunom i vodom i namažemo je izbeljivačem? Kad bismo dovoljno uporno radili tako, sigurno bismo joj povratili normalnu boju.”

Lekar bi, svakako, insistirao: “Ne, postoji samo jedan način da se reši taj problem.”

Oni bi mogli i da odluče da jednostavno ignorišu realnost i pretvaraju se da je sve u redu, smatrajući da će sve na kraju biti dobro samo ako iskreno veruju u to. “Izložićete opasnosti život svog deteta ako uradite tako”, odgovorio bi lekar. “Svidalo se to vama ili ne, postoji samo jedan način da se bolest izleči. Neodlučni ste jer to zvuči previše lako, ali pogledajte moje diplome na zidu. Godinama sam učio kako da pomažem bebama. Pogledajte ovu ordinaciju – dvadeset godina ovde radim sa pacijentima, i uvek se pokazuje da moja terapija deluje. Znam o čemu pričam. Verujte mi!”

Da li bi iko osudio ove roditelje da su uskogrudi kada bi poverovali ovom lekaru čiji rezultati i kvalifikacije pokazuju da je dostojan poverenja – i pristupili jedinoj terapiji koja može spasiti njihovu bebu? To ne bi značilo da su uskogrudi, već da se ponašaju racionalno, na osnovu dokaza koji su im pruženi.

Istina je da smo svi mi smrtno bolesni, a naša bolest zove se greh. Treba da se okrenemo Hristu zato što je On veliki Lekar sa jednim lekom koji nas može izlečiti. Neki prigovaraju da je njegov recept besplatno ponuđene milosti previše jednostavan, ali Isus kaže da će to ukloniti mrlju greha u našem životu – a On ima kvalifikacije i zavređuje naše poverenje više nego bilo ko drugi.

PRIČA O DVA PRIVATNA KLUBA

Pre nego što je prekinuo naš razgovor o duhovnosti u Americi, onaj novinar mi je rekao da mu hrišćanska tvrdnja da nam samo Isus može dati večni život zvuči “elitistički”. Nažalost, neki su hrišćani vrlo uobraženi u ophođenju prema drugima. Hrišćani bi trebalo da budu skromni, puni ljubavi i tolerantni, a istovremeno da podupiru istinu. Pravo hrišćanstvo je sve samo ne arogantno.

Zamislite dva privatna kluba. Prvi ima skup strogih pravila i dozvoljava ulaz samo onim ljudima koji su zaslužili članstvo. Oni moraju da izvrše određene zadatke, pokažu određeni nivo mudrosti ili ispune dugu listu zahteva i uslova da bi bili kvalifikovani da pristupe klubu. Iako su uložili veliki trud, mnogi ne ispunjavaju uslove. Na sličan način funkcionišu razni verski sistemi.

Drugi privatni klub širom je otvorio svoja vrata i rekao: “Svi koji to žele mogu da postanu članovi. Bez obzira na to da li ste bogati ili siromašni, crni ili beli, bez obzira na vašu etničku pripadnost ili poreklo, voleli bismo da se uključite. Ulaz nije zasnovan na vašim kvalifikacijama, nego jedino na prihvatanju ovog poziva. Na vama je da odlučite; vrata su vam otvorena.” Na sličan način funkcioniše Hristova crkva.

Koji od ova dva kluba je snobovski? Hrišćanstvo ne zagovara *ekskluzivnost*, već *inkluziju*. Ono nije nadmeno; ono teži društvenom izjednačavanju. Ono ne pretenduje da se takmiči sa drugima. D. T. Najs (Niles) je rezimirao hrišćanstvo na ovaj način: ono je nalik na “prosjaka koji priča prosjaku gde da nađe hranu”.²⁴⁰

ONI KOJI NISU ČULI

Šta će biti sa onima koji nisu imali priliku da čuju hrišćansku poruku? Ovo je pitanje koje se veoma često postavlja hrišćanima. Iskreno, nemam potpuni odgovor. Bog nam nije izričito rekao kako će postupati sa njima. “Što je tajno ono je Gospoda Boga našega, a što je objavljeno, ono je naše i sinova naših doveka”, kaže Biblija.²⁴¹ Ipak, neke činjenice koje znamo mogu nam pomoći da donekle razumemo ovo pitanje. Prvo, iz Biblije znamo da svako od nas ima moralne norme koje mu je Bog “upisao u srce”, i da smo krivi ako ih kršimo. Zato nas naša savest uznemiruje kada radimo nešto što nije dobro. Drugo, znamo da ćemo, ako stvoreni

²⁴⁰ D. T. Niles, citirano u Paul Little, *Know Why You Believe* (Downers Grove, Ill.: InterVarsity Press, 1988), 145.

²⁴¹ 5. Mojsijeva 29:29 (Bakotić).

svet budemo posmatrali otvorenog uma, dobiti dovoljno dokaza za postojanje Tvorca. Međutim, mnogi ljudi guše to osvedočenje i odbacuju Boga, zbog čega nose krivicu.

Takođe znamo, kako iz Starog tako i iz Novog zaveta, da će Boga naći oni koji ga traže. Biblija kaže da Sveti Duh prvo traži nas, što nas podstiče da i mi potražimo Boga. Ovo me navodi na zaključak da će ljudi koji slede one istine koje su razumeli i koji ozbiljno tragaju za jedinim pravim Bogom primiti večni život koji je Bog milostivo obezbedio kroz Isusa Hrista.

Sećam se jednog čoveka kog su odgojili gurui u oblasti Indije gde nije bilo hrišćana. Kao mladić, došao je do zaključka da u hinduizmu postoji previše protivrečnosti i da to učenje ne može da mu zadovolji dušu. Tako je on pozvao Boga da odgovori – i u izvanrednoj seriji događaja, Bog mu je u život doveo ljude od kojih je čuo Hristovu poruku. Danas je on Hristov sledbenik.

U Pismu vidimo da je Bog veoma pošten. U prvoj knjizi Biblije postavlja se pitanje: “Neće li sudija cele Zemlje pravo suditi?”²⁴² Ronald Neš (Nash), autor knjige *Is Jesus the Only Savior? (Da li je Isus jedini spasitelj?)*, postavlja to ovako: “Na kraju istorije, kada budemo sagledali Božije postupanje prema nama, niko neće moći da se požali da se prema njemu postupalo nepravedno.”²⁴³ Drugim rečima, svi ćemo se na kraju diviti apsolutnoj pravednosti Božijeg suda.

I konačno, znamo da bez Hristovog otkupljenja na krstu niko ne bi imao priliku da izbegne smrt. Koliko tačno neka osoba zna o Isusu ili gde je tačno povučena linija razdvajanja, samo Bog zna. On i samo On zna pobude ljudskog srca.²⁴⁴

²⁴² 1. Mojsijeva 18:25 (Bakotić).

²⁴³ Ronald H. Nash, *Is Jesus the Only Savior?* (Grand Rapids: Zondervan, 1994), 165.

²⁴⁴ “Zato ni o čemu ne sudite pre vremena, dok ne dođe Gospod. On će rasvetliti ono što je u tami skriveno i izneti na videlo namere srca i tada će svako primiti pohvalu od Boga.” 1. Korinćanima 4:5 (SSP).

Niko neće biti isključen iz Božijeg carstva samo zato što nika-
da nije čuo Isusovo ime. Ljudima će pristup tamo biti zabranjen,
kaže pisac i govornik Klif Knehtle (Cliffe Knechtle), zato što su

“celog života govorili Bogu da im je lepo i bez njega. Na dan
suda Bog će reći: 'Na osnovu tvoje lične odluke da živiš bez
mene, provešćeš večnost odvojen od mene.' Bog ne želi da
lomi našu volju. Ako si celog života govorio: 'Biće po mojoj vo-
lji', onda će ti na dan suda Bog reći: 'Biće po tvojoj volji zauvek.'
G. K. Česterton (Chesterton) je to izrekao na sledeći način: 'Gu-
bitak spasenja je Božiji veliki izraz poštovanja ljudske slobode
izbora i dostojanstva, koji pokazuje da su oni stvarni.' ”²⁴⁵

Kod vas i mene problem nije neznanje, jer smo čuli Isusovu
poruku. Ako je vi niste čuli ranije, onda ste je čuli sada, čitajući ovu
knjigu. Jasno je da smo odgovorni za to kako ćemo odgovoriti.

Postoji poznata priča o komičaru V. K. Fildsu koji je na sa-
mrtničkoj postelji zabrinuto listao Bibliju. Kada ga je neko upi-
tao šta radi, on je odgovorio: “Tražim rupe, sinko, tražim rupe.”
I ja sam ih tražio. Nema ih.

NEPRILIKE KOJE SU MOJIH RUKU DELO

Kada sam imao četrnaest godina, bio sam jednog kasnog po-
podneva kod kuće i slikao uljanim bojama na velikom platnu u
podrumu. Za razliku od akrilnih boja koje se brzo suše, uljanim
bojama kao da je bila potrebna večnost. Uskoro sam se uzvrpo-
ljio, pa sam uključio dve grejalice da ubrzam stvar.

To nije bilo pametno.

Ubrzo je iz gomile krpa natopljenih terpentinom suknuo pla-
men. Onda je sto počeo da gori i uskoro je ceo podrum obložen
lamperijom bio u plamenu. Otrčao sam do telefona da pozovem
vatrogasce. Kada sam se vratio, video sam da je vatra izmakla
kontrolu i da su narandžasto-žuti plamenovi dopirali do tavanice,
iznad koje je bila gostinska soba.

²⁴⁵ Cliff Knechtle, *Give Me an Answer* (Downers Grove Ill.: InterVarsity
Press, 1986), 42.

Znao sam da će, ako tuda vatra progori, cela kuća biti uništena – a onda ću *stvarno* biti u nevolji.

Zgrabio sam kofu vode iz perionice, pojurio ka vatri i prosuo vodu na zid kojim su se plamenovi penjali. To je jedva nakratko usporilo vatru. Zatvoreni podrum se brzo ispunjavao gustim, crnim, čađavim dimom. Da bi stvar bila još gora, svetlo se prigušilo.

Gušeći se u dimu i jakim isparenjima, brzo sam se izgubio. Nisam više mogao da vidim stepenice. Tada me je pogodio grozan osećaj – ne mogu da se izvučem. Nisam bio u stanju da nađem izlaz iz podruma pre nego što me vatra savlada. Bio sam u životnoj opasnosti.

Baš tada je stigao jedan policajac i otvorio vrata podruma. Stao je na vrh stepenica i počeo da ispituje okolo svetlošću baterijske lampe. "Policija!", povikao je. "Ima li koga dole?"

DVA PUTA SPASEN

Mogao sam da se upustim u analiziranje svoje pozicije. Situacija u podrumu je bila ozbiljna; ako ostanem dole predugo, bilo je verovatno da ću umreti od dima i vatre. Ipak, policajac je znao put napolje. Bio je uvežbani profesionalac potpuno sposoban da me izvede na sigurno. I ne samo to, imao je veliku baterijske lampu kojom je mogao da mi osvetli put.

Međutim, nije bilo dovoljno samo da shvatim sve to; trebalo je da preuzmem određene korake. Trebalo je da pokažem poverenje u tog policajca i dozvolim mu da dođe do mene i spasi me. Moje poverenje u njega imalo je racionalnu osnovu. Tako sam krenuo prema svetlu, a on me je zagrlio i odveo na sigurno, daleko od pakla.

Mnogo godina kasnije, suočio sam se sa sličnom situacijom. Posle skoro dve godine ispitivanja Isusovih tvrdnji, znao sam da mi On pruža čvrste garancije i da mu se može verovati. Bio sam osvedočen da ne mogu da spasim samoga sebe. Bio sam kriv

jer sam grešio protiv svetog Boga. Moja pozicija je bila potpuno jasna – očekivala me je kazna, večna odvojenost od Boga.

Bio sam beznadežno dezorijentisan i izgubljen, ali Isus me je pozivao i ponudio mi spasenje. Bio je potpuno u stanju da me izvede na sigurno. On je znao put do večnog života. U stvari, *On* je bio put. Ja sam bio u tami, a On je o sebi rekao: “Ja sam svetlost sveta. Ko ide za mnom, neće hodati u tami, nego će imati svetlost života.”²⁴⁶

Bio sam svestan da nije dovoljno samo znati sve to. Trebalo je da odgovorim na poziv. Trebalo je da preduzmem korak vere – ne slep ili iracionalan korak, nego razuman i zasnovan na istorijskim i drugim dokazima koji pokazuju da je Isus Hristos dostojan poverenja.

Tako sam mu 8. novembra 1981. godine dozvolio da stavi svoju ruku na moje rame i da me povede iz tame na sigurno mesto, daleko od pakla.

Mnogi ljudi veruju da je Isus Božiji Sin ili utelovljeni Bog. Možda ste i vi među njima. Ako pak nikada niste *preduzeli praktične korake*, nadam se da ćete mu dozvoliti da vas izbavi iz vaše beznadežne situacije. Nadam se da ćete primiti Hrista koji može da vam oprosti grehe i koji ima moć da vas pouzdano vodi.

Ako tako postupite, siguran sam da ćete otkriti ono što sam i ja otkrio:

- Isus je *put* – put u dinamičan i sadržajan život, ispunjen izazovima i smislom, čak i kada se odričemo ili trpimo radi njega.
- Isus je *istina* – i ona nam daje mudrost koja deluje u našem svakodnevnom životu, a posebno u burnim vremenima.
- Isus je *život* – On i samo On može da nam pruži sigurnu budućnost, za svu večnost.

²⁴⁶ Jovan 8:12 (SSP).

13. poglavlje

IGRANJE NA SIGURNO JE NAJOPASNIJI NAČIN ŽIVOTA

Bio je društven i slatkorečiv, previše prislan, sa bezbroj ideja za koje je bio apsolutno siguran da vrede milion dolara.

Kao što pčela leti sa cveta na cvet, ovaj putujući prodavac papirnih čaša išao je od osobe do osobe u privatnom klubu "Roling Grin" u predgrađu Čikaga, boreći se da dođe do gotovine koja mu je bila potrebna za ostvarenje svoje najnovije poslovne ideje – moderni restorani. Ulaganje: samo 950 dolara po franšizi.

Među osobama koje je pokušao da privuče ovaj preduzimač nalazio se i moj otac, ali bio je sumnjičav. Te noći prigušeno se smejao dok je raspravljao sa mojom majkom o tom rizičnom poduhvatu. "Prodavnica hamburgera!", rekao je moj otac. "Kako očekuje da zaradi bilo kakav novac prodajući hamburgere po tako niskoj ceni?"

Tako je nekoliko dana kasnije moj tata učtivo rekao Reju Kroku (Ray Kroc) da misli da ne bi bilo pametno da investira u tako sporne prodavnice brze hrane koji je Rej planirao da nazove "Mekdonalds".

Kao što je poznato, "Mekdonalds" je zaradio *milijarde* dolara, a nekolicina poznanika mog oca, sa kojima je igrao golf, preuzeli su rizik ulaganja u ostvarenje Krokovog sna – i postali milioneri. Tek mnogo *godina* kasnije moj tata je bio u stanju da se smeje prilici koju je propustio!

O REJU KROKU, SMITU I NAMA

Život je prepun rizika. Lekari govore o “faktorima rizika”, direktori preduzeća razmišljaju o “proceni rizika”, a studenti menadžmenta upoređuju “negativne i pozitivne rizike”. Kao i moj tata, verovatno smo svi mi jednom u životu odlučili da ne rizikujemo – bilo da je reč o poslovnom riziku ili privatnim pitanjima – i na kraju se kajali zbog svoje odluke.

Poslovni ljudi koji hrabro prihvataju rizik obično zavređuju naše divljenje – ne zato što se usuđuju da uskoče u opasan poduhvat bez razmišljanja, već zato što umeju da stave sve na kocku i krenu za svojim snom, prethodno proučivši tržište, prepoznajući priliku, analizirajući detalje, razvijajući plan proizvodnje. To su poslovni ljudi poput Reja Kroka (Kroc).

Ili poput Freda Smita. Ljudi su mislili da je Smit lud kada mu je 1973. godine sinula ideja o preduzeću za noćnu isporuku pošiljki. Kao student, Smit je ovaj koncept opisao u svom seminarском radu iz ekonomije, ali mu je rad vraćen sa naškrabanom trojkom na vrhu i sa mnogo primedbi na marginama koje su objašnjavale zašto takva ideja nikada ne bi uspeła.

Ipak, Smit je verovao u svoju zamisao. Kad mu je bilo 28 godina, stavio je na kocku celokupno porodično nasleđe od četiri miliona dolara da bi sastavio malu flotu korporacijskih mlaznjaka i pokrenuo preduzeće pod imenom “Federal Ekspres”.

Te prve noći, izgledalo je kao da su skeptici u pravu: imali su samo šest pošiljki, a jedna od njih je bio rođendanski poklon koji je Smit poslao prijatelju. Međutim, Smit je istrajao, a “Federal Ekspres” je na kraju postao začetnik potpuno nove industrije noćnih isporuka, vredne više milijardi dolara.

Šta je podstaklo ljude poput Smita da se osmele? Zbog čega se bilo ko od nas usudi da rizikuje, bilo da počinje novi posao, prihvata se novog zanimanja ili se seli u novi grad? Obično ljudi preduzimaju rizik jer je to jedini način da napreduju. Ironično, ali istinito: igranje na sigurno može biti najrizičniji način života!

Kao takmičarka u golfu, moja majka je shvatila da je najveću grešku na turnirima pravila kada bi zadobila veliko vođstvo, a onda odlučila da igra na sigurno. Neizbežno bi izgubila žar, usporila zamah i došla u opasnost da izgubi.

Potrebno je da idemo napred da bismo pobedili. Vil Rodžers se našalio: “Čak i kada ste na pravoj stazi, bićete pregaženi ako samo sedite na njoj.”

RADOST NEUSPEHA

Mladi producent konačno je sreo svog idola, hvaljenog režisera kome se godinama izdaleka divio. U to vreme mladi je producent imao za sobom nekoliko uspešnih komedija, te je opisao neke od njih renomiranom režiseru. Režiser je potvrdno klimnuo glavom, a onda ga upitao da li mu je ijedan film propao.

“Ne”, rekao je ponosno. “Nijedan.”

Režiser je zavrteo glavom. “O”, tužno je odgovorio, “*to nije dobro.*”

Šta je mislio time da kaže? On nije time sugerisao da je neuspeh sam po sebi nešto plemenito. Umesto toga, hteo je da istakne da ovaj producent, ako se ne osmeli i ne izađe iz svoje zone lične udobnosti, nikada neće dostići svoj puni potencijal. Hteo je da kaže da, ako nikad nismo pretrpeli neuspeh, to verovatno znači da nikada nismo dali sve od sebe.

Ovaj susret je promenio producenta. Mogao je da nastavi da vrti svoju formulu – da snima jednu komediju godišnje do kraja života – sa polovično iskazanom kreativnošću. Posle ovog režiserovog komentara, odlučio je da rizikuje i usudi se da eksperimentiše i prihvati nove izazove da bi video može li da proširi svoje granice.

Nedugo zatim doživeo je svoj prvi neuspeh – ali je na duge staze postigao više nego što je ikada mogao da zamisli. Da bi uspeo, morao je da prihvati mogućnost neuspeha. Morao je da nauči da rizikuje.

Oni koji prihvataju rizike imaju neke zajedničke osobine: predviđaju moguće dobitke i nagrade, hrabro koriste prilike, rastu kroz izazove i šire svoje horizonte. Naravno, uzimaju u obzir moguće gubitke, ali su više nego spremni da pređu preko toga ako je krajnji ishod vredan truda. "Ne usredsređujte se na opasnost", kaže probni pilot Čak Jiger (Chuch Jeager). "Usredsredite se na rezultate."

NAGRADE KOJE PRATE DUHOVNE IZAZOVE

Kada prihvatimo duhovni izazov, težimo da idemo preko svojih krajnjih granica da bismo dostigli cilj. Neizbežno, to uključuje prevazilaženje određene vrste straha – straha od nepoznatog, od fizičke povrede, neuspeha, poniženja, pa čak i od uspeha. I uključuje avanturu.

Kada sam bio na koledžu, jedan prijatelj mi je često pozajmljivao svoj motor Kawasaki, koji je namenjen prvenstveno za vožnju po neravnom terenu. Kada sam se vozio brzinom od oko 50 kilometara na čas duž ravne gradske ulice prema studentskom gradu, bilo je bezbedno, ali dosadno. Vetar mi je šibao kosu, ali mi srce nije igralo. Međutim, kada sam jurio van puta, kroz visoki korov, duž vijugavih prašnjavih staza, izbegavajući drveće i žbunje, oko kamenja i uz strme nagibe – kroz mesta gde sam se suočavao sa određenim rizikom – *to* je bilo uzbudljivo.

Isto bi se moglo reći za život vere. Kada nadvladamo strahove i preuzmemo duhovne izazove, tek tada stvarno možemo iskusiti pustolovinu hrišćanstva. Isus je u stvari rekao da će oni koji sve rizikuju zbog njega – imati život, dok će oni koji žive po svome i čuvaju se rizika – biti gubitnici.

Na kraju krajeva, vera i rizik se prepliću. Kada verom prekoračimo svoje granice – dok sve više sledimo Hrista, čak i kada se njegova mudrost sudara sa shvatanjima naše kulture – mi svesno prihvatamo rizike na osnovu svog ubeđenja da se Bogu može verovati.

Prihvatati duhovne rizike znači iskreno slediti Božija učenja uprkos strahu da će nas to koštati, zamoliti Boga da nam otvori vrata da promenimo živote drugih, uprkos našem strahu od nepoznatog,

razgovarati sa nekim o Bogu uprkos strahu od neprijatnosti, slediti vođstvo Svetog Duha uprkos svojoj kolebljivosti. U takvim trenucima napuštamo dosadne gradske ulice zbog uzbuđenja koje pruža neobeležena staza.

A kada se molimo, rizikujemo najviše. Kao skeptik, mislio sam da je molitva jalova aktivnost ljudi slabe volje, koji mrmljaju sklopljenih ruku jer se plaše da sami nešto preduzmu. Kako sam se prevario!

Kada shvatimo da našu molitvu stvarno Neko čuje – Neko svemoćan ko želi da rastemo, sazrevamo, razvijamo se, učimo i postajemo sve sličniji Isusu – onda molitva postaje velika avantura. Tada krčimo novu stazu, tada nam srce treperi.

Tokom godina primetio sam da postoje dve posebno riskantne vrste molitve, riskantne bar iz naše sužene ljudske perspektive. Jedna je molitva koja se odnosi na one koji samo proveravaju verodostojnost hrišćanstva; druga je za Isusove sledbenike. Obe se sastoje samo od jedne rečenice. I obe imaju moć da promene *sve* – samo ste spremni da rizikujete.

Hoćemo li da ih proučimo? Hajde da na nekoliko sledećih strana progovorimo o smeljoj molitvi za duhovno radoznale.

OTVARANJE SRCA I UMA BOGU

U svom bestselleru, guru Generacije X²⁴⁷ Daglas Kuplend (Co-upland) prati sudbinu mladog čoveka koji prolazi kroz težak period života. On se kaje za svoje greške; brak mu stagnira; zaobljen je besmislenim poslom; nema bliskih prijatelja; svi njegovi odnosi su površni. Zabrinut je jer *ne doživljava* život kao pre. Sa nesigurnošću gleda u budućnost.

²⁴⁷ Generacija X označava pokolenja ljudi rođenih između ranih 60-ih i početka 80-ih godina XX veka, kada je stopa nataliteta opala, što se objašnjava delimično početkom upotrebe pilula protiv začeća, a delom porastom broja razvoda. Mediji ih prikazuju kao bezvoljnu generaciju bez jasnog životnog cilja i orijentacije. – prim. prev.

Naslov knjige je *Life After God* (*Život posle Boga*).

Međutim, posle 358 strana ispunjenih opisima besciljnosti i frustracije, evo njegovog zaključka:

“A sada evo moje tajne: izgovaram je pred tobom sa iskrenošću koju mislim da nikada više neću dostići, pa se molim da budeš u nekoj mirnoj sobi dok čitaš ove reči. Moja tajna je da mi je potreban Bog – da sam bolestan i da više ne mogu sam. Potreban mi je Bog da mi pomogne da dajem, jer izgleda da nisam više sposoban za davanje; da mi pomogne da budem dobar, jer izgleda da više nisam sposoban za to; da mi pomogne da volim, jer izgleda da više nisam u stanju da volim.”²⁴⁸

Kao i Kuplendov lik, možda i vi imate tajnu. Možda vas okolnosti u kojima se nalazite navode da zaključite da vam je možda – *samo možda* – potreban Bog da vam pruži nadu i oživi vas. Ili vam je možda potreban kako bi vam sa srca skinuo okov koristoljublja i cinizma. Ili vam je možda potreban... pa, budite iskreni, niste sigurni zbog čega. Možda samo osećate da u životu postoji nešto više od posla, tri obroka dnevno i tupog osećanja da nešto nedostaje.

I tako, počinjete da letimično proveravate hrišćanstvo. Još uvek ništa ozbiljno, prelistali ste knjigu ili dve – uključujući i ovu. Pitanja se roje u vašem umu. Voleli biste da dođete do istine, ali niste sigurni kako – i pomalo se plašite onoga što biste mogli da otkrijete.

Ili možda već mnogo toga znate o *Bogu*, ali shvatate da ne poznajete *njega lično*. Rvali ste se sa samom idejom Boga, ali ipak nikada niste prihvatili Isusa lično. Išli ste u crkvu kao dete i čak bili na časovima veronauke, ali izgleda da je to u vama pre otupelo osećanja prema njemu nego što vas je njemu privuklo. Kada bi vas neko upitao da li ste religiozni, odgovorili biste potvrdno, mada je istina to da nikada niste iskusili predaju srca, promenu načina života i zadovoljenje duše.

²⁴⁸ Douglas Coupland, *Life after God* (NY: Pocket Books, 1994), 359.

Predlažem vam da se ovako molite; ovih sedamnaest reči mogu da započnu revoluciju. Molite se na sopstveni rizik:

“Bože, otvori mi oči da vidim ko si Ti stvarno, a onda ću se ja otvoriti tebi.”

Od posmatrača do tragaoca

Možda vam se ta molitva čini riskantnom jer, ako ste se molili iskreno, ona vas iznenada od posmatrača pretvara u nekoga koji ima istinsku nameru da spozna istinu o Bogu. Ulazite na neistraženu teritoriju i sećate se stare izreke: “Pazi za šta se moliš; želja bi mogla da ti se ispuni.”

Možda ste uplašeni da ćete završiti u “ludačkoj košulji” koja će vas vezati i gušiti. Vašu slobodu bi mogla da uguše mnogobrojna ograničavajuća pravila, u ovo vreme kada doživljavate da vam u životu treba manje normi, a ne više.

Možda uočavate rizik od pretvaranja u nešto što ne želite da budete – “plastični” obraćenik koji svaku rečenicu završava sa “Amin!” ili daje prednost zabavi nad verom. Ili se možda brinete da vam je društveni ugled u opasnosti, ako budete prinuđeni da priznate neke stvari o sebi o kojima biste radije ćutali. Nije li zdravije usredsrediti se na sve pozitivne stvari koje ste učinili, umesto kopanja po svojim pogreškama?

Dana 20. januara 1980. godine izgovorio sam ovakvu molitvu, iako su me uveliko mučile ove brige. Bog je odgovorio. Kroz svoja istraživanja i razgovore sa ljudima, proučio sam činjenice o Bogu, a zatim sam se susreo s njim i odgovorio mu 8. novembra 1981. godine, primajući Isusa Hrista za svog Spasitelja i Vođu. Danas mogu da se osvrnem na ovaj preokret koji se dogodio u mom životu i da kažem sa potpunom iskrenošću da sam te početne rizike preuveličavao.

Nalaženje slobode i punine

Umesto da me život po Božijim pravilima igre guši, ja se osećam oslobođeno i sigurno. U stvari, moje iskustvo potvrđuje

ono što je apostol Jovan rekao o Bogu: "Zapovesti njegove nisu teške."²⁴⁹ To je tema koja je utkana u celu ovu knjigu – da Božija uputstva imaju smisla, koriste nam, a njegova mudrost deluje u našem svakodnevnom životu, na primer kroz principe koje sam uspostavio za sopstvenu decu.

To nije nametanje kapricioznih ograničenja u cilju istiskivanja zadovoljstava iz života moje dece; to su pravila koja potiču iz moje očinske ljubavi prema njima, da ih štite od opasnosti, da im pomažu da razviju karakter, da im omoguće da žive u harmoniji sa drugima i da u potpunosti ostvare svoje potencijale. Ta pravila proističu iz našeg odnosa, u kome postoji poverenje, praštanje, komunikacija i disciplina sjedinjena sa ljubavlju. To je pravo način na koji i Bog deluje.

Sloboda ne znači da možemo da činimo sve što želimo; sloboda je ispunjavanje svrhe za koju smo stvoreni. Mogu da se vozim od Čikaga do Nešvila jer postoje autoputevi, stop svetla, saobraćajni znaci i pravila ponašanja na putu. Sve ovo ne postoji da bi ograničilo moju slobodu, već da bi putovanje učinilo sigurnim. A pošto dolaze od Onoga koji nas je stvorio, Božije zapovesti nam daju slobodu izgrađujući okruženje u kome možemo da napredujemo.

Umesto da me Bog ukalupi i oduzme mi jedinstvenost, On želi da do najvišeg stepena razvije moju osobenost, u skladu sa potencijalima koje mi je dao. To podseća na biblijski izveštaj o pastiru po imenu David, koji se dobrovoljno javio za dvoboj sa strašnim ratnikom Golijatom. Oficiri su pokušali da opreme Davida onako kako je bilo uobičajeno za vojnika – stavili su mu oklop, navukli na glavu bronzani šlem i dali mu mač. U ono vreme to je bila uobičajena ratnička oprema.

Međutim, oklop ga je pritiskao i ograničavao mu kretanje. Šlem ga je žuljao. Osećao se nezgrapno s mačem u ruci. David je izašao i rekao: "Uh! Ne mogu da se borim na ovakav način.

²⁴⁹ 1. Jovanova 5:3.

Nisam navikao da koristim sve ovo. Ovo nisam ja! Biću ono što jesam!" Tako je skinuo standardnu ratnu opremu, ponovo obukao svoje pastirsko odelo, zgrabio praćku i pet glatkih kamenčića, i otišao na megdan. Borio se s Golijatom na sebi svojstven način i Bog je preko njega porazio neprijatelja.²⁵⁰

Bog vas neće prisiliti da postanete nešto što nikada nije planirao za vas. On vas je stvorio i poštuje vašu ličnost, vaš temperament, vaše talente i vaša iskustva, ali želi da u vama izgradi novi karakter, nove stavove i nove sposobnosti, da biste mogli da dostignete svoj puni potencijal, pod vođstvom Svetog Duha.

Ono šta sam ja danas mnogo bolje odražava Božiju nameru za moj život nego onaj bezbožni cinik koji sam nekada bio, dok sam raskalašno živeo i mnogo pio. Na kraju, sve što sam stvarno rizikovao ovom molitvom bio je gubitak onoga što me je zapravo pritiskalo, umesto da me oslobađa.

A to zapravo i nije bio rizik.

RIZIK POKAJANJA

I pokajanje sam smatrao rizičnim, jer je to reč koju ljudi više ne koriste mnogo. Zapravo, to je u grčkom jeziku spoj dveju reči koje znače "promenu uma"²⁵¹ (preumljenje). Pokajanje znači priznavanje da smo duhovni buntovnici – da smo ignorisali Boga i kršili njegova pravila – a zatim i doslovnu promenu uma, potpunim zaokretom i hodanjem u drugom smeru, uz Božiju pomoć.

Po Bibliji, pokajanje nije prepušteno našem slobodnom izboru; ono je obavezno. Na početku svoje javne službe Isus je izgovorio: "Došao je čas! Približilo se Božije carstvo! Pokajte se i poverujte u jevanđelje!"²⁵²

Međutim, ja sam u tome prepoznao veliku opasnost za svoj ego i imidž. Nije mi prijalo da priznam da sam išta uradio pogrešno.

²⁵⁰ 1. Samuilova 17:38-50.

²⁵¹ *Metanoia* (gr. μετάνοια) – prim. ured.

²⁵² Marko 1:15 (SSP).

Nisam želeo da se suočim sa mogućnošću da sam se ogrešio o moralne norme. Nisam želeo da preispitujem svoje loše pobude, svoje poluistine, izopačene želje ili one trenutke kada sam okretao glavu od onih kojima je bila potrebna pomoć, spuštao moralne kriterijume, proklinjao Boga ili želeo najgore drugima. Do tada sam već postao stručnjak za opravdavanje svog ponašanja i zametanje tragova.

U ovome nisam bio usamljen. Jedan od mamaca pokreta Novog doba je učenje da smo svi u suštini dobri i da evoluiramo u sve bolje ljude – premisa potpuno protivrečna sadržaju svakodnevnih vesti na TV-u. Ovo lažno uverenje pothranjuje ono što psiholozi zovu našom “sebičnom pristrasnošću”, našom težnjom da naglasimo pozitivne strane svoje ličnosti.

Na primer, pre nekoliko godina je jedan čikaški diler droge osuđen za upravljanje gigantskim pogonom za proizvodnju droge i za – a ovo nije preuveličavanje – nekoliko *stotina* zločina, uključujući planiranje ubistva policajca FBI. Prilikom izricanja presude, pogledao je sudiju u oči i sasvim iskreno rekao: “Možda sam diler droge, ali ja nisam loša osoba!” Kakav nakaradan način razmišljanja!

Potpuno je suprotan primer britanskog pisca Dž. K. Čestertona, koji se suočio sa dubinom sopstvenog greha i svojim otrovnim uticajem na druge. Kada je *London Tajms* pozvao čitaoce da pišu na temu “Šta nije u redu s ovim svetom?”, on je poslao pismo sledeće sadržine:

“Draga gospodo,

Ja.

S poštovanjem,

Dž. K. Česterton²⁵³

Sviđalo nam se to ili ne, kada odbacimo svoju sebičnu pristrasnost, suočavamo se s istinom da smo svi mi snizili Božije standarde za naš život. Pored toga, Biblija kaže da su sva dobra

²⁵³ William L. Craig, *Knowing the Truth about the Resurrection* (Ann Arbor, Mich.: Servetnt, 1988), 6.

dela koja činimo bez Boga kao “nečista haljina”.²⁵⁴ U poređenju sa Božijom svetošću, ona su poderani i iscepani pokušaji, okaljani dvoličnim i sebičnim pobudama.

Suočavajući se sa Božijim zakonom koji nazivamo Deset zapovesti, shvatamo da nismo u stanju da svojom snagom živimo po njegovim merilima. Martin Luter je rekao:

“Bog želi da nauči čoveka da upozna sebe kroz zakon. On želi da čovek vidi kako je varljivo i nepravedno njegovo srce, koliko je još daleko od Boga i kako je potpuno nemoćna ljudska priroda [...] Potrebno je da se čovek ponizi, da priđe podnožju krsta, da uzdiše za Hristom, da žudi za njegovom milošću, da očajava nad sobom i utemelji sve svoje poverenje na Hristu.”²⁵⁵

Kada odbijemo da priznamo svoje neuspehe i odbacimo svoje prestupe – kada sve to skrivamo u sebi – to nas polako izjeda kao što rđa uništava stara kola. Car David kaže u 32. psalmu: “Kad ćutah [o svom grehu], osušiše se kosti moje od uzdisanja mojega po ceo dan. Jer dan i noć tištaše me ruka tvoja; nesta soka u meni kao na letnjoj pripeci.”²⁵⁶

Iako se možda čini rizičnim za naš ugled da priznamo sopstvenu grešnu prirodu, to nije ništa u odnosu na korist od otvorenog priznavanja svojih grešaka i traženja Božije pomoći u postavljanju svog života na zdravije osnove. Biblija kaže da nas oproštenje, očišćenje, isceljenje i doživljaj oslobođenja prožimaju kada dođemo Bogu tražeći oproštenje. Sledeće reči koje je car David zapisao u 32. psalmu su: “Greh svoj kazah tebi, i krivice svoje ne zatajih; rekoh: ispovedam Gospodu prestupe svoje; i ti skide s mene krivicu greha mojega.”²⁵⁷

²⁵⁴ Isaija 64:6.

²⁵⁵ Ewald M. Plass, ed., *What Luther Says*, vol. 2 (St. Louis: Concordia, 1959), 757.

²⁵⁶ Psalam 32:3-4.

²⁵⁷ Psalam 32:5.

Umesto na ponosu i egocentričnom samoljublju, naš zdrav novi lični imidž zasnovan je na zadivljućoj biblijskoj tvrdnji: “Bog pokazuje svoju ljubav k nama što Hristos još kad bijasmo grešnici” – *to jest, čak i dok smo izvršavali svoje najpodlije delo ili u toku naše najodvratnije misli* – “umre za nas”.²⁵⁸

Kako je neverovatno duboka Božija ljubav!

Životna lekcija za devojčicu

Ako mislite da je rizično priznati sve Bogu, poslušajte šta mi se desilo pre nekoliko godina. Nazvao me je jedan poznanik i rekao da želi nešto da me zamoli. Njegova ćerkica uhvaćena je kako krade u našoj crkvenoj knjižari i pitao me je da li može da je dovede da se, umesto svima, izvini meni, kao predstavniku crkve. Želeo je da iskoristi ovaj događaj u pedagoške svrhe. Složio sam se – ali sam imao na umu veću lekciju.

Sledećeg dana roditelji i njihova osmogodišnja kćerka ušli su u moju kancelariju i seli. “Reci mi šta se desilo”, rekao sam devojčici što sam nežnije mogao.

“Pa”, rekla je i počela da šmrcka, “bila sam u knjižari posle bogoslužjenja i videla sam knjigu koju sam jako želela, ali nisam imala novca...” Suze su joj potekle niz obraze. Dao sam joj papirnu maramicu, a ona je nastavila: “...pa sam sakrila knjigu ispod kaputa i ponela je. Znala sam da je to pogrešno. Znala sam da nije trebalo to da uradim, ali sam uradila. I žao mi je. Neću to nikada da uraditi ponovo. Obećavam!”

“Veoma mi je drago što si spremna da priznaš ono što si uradila i da kažeš da ti je žao”, rekao sam joj. “To je veoma hrabro i uradila si pravu stvar. A šta misliš kakva bi kazna bila odgovarajuća?”

Slegla je ramenima. Razmišljao sam malo, a onda sam rekao: “Ta knjiga košta pet dolara. Mislim da bi bilo u redu da platiš knjižari pet dolara, plus tri puta toliko, što bi ukupno iznosilo dvadeset dolara. Da li misliš da bi to bilo fer?”

²⁵⁸ Rimljanima 5:8.

“Da”, tužno je promrmljala. Shvatila je da je to bilo pravedno, ali sada se u njenim očima javio strah. Za malo dete dvadeset dolara je velika suma. Kako da nabavi toliki novac?

Želeo sam da iskoristim ovaj trenutak da je naučim nešto o Isusu. Otvorio sam fioku pisaćeg stola, izvadio čekovnu knjižicu i napisao ček na puni iznos. Otrgnuo sam ček i uručio joj ga. Zinula je.

“Ja ću platiti tvoj, tako da ti ne moraš da platiš. Znaš li zašto ću učiniti tako nešto?” Zbunjena, odmahнула je glavom. “Zato što te volim. Zato što mi je stalo do tebe. Zato što si mi dragocena. A molim te zapamti ovo: i Isus ovo isto oseća prema tebi... Čak i više od ovoga.”

Voleo bih da umem da nađem reči kojima bih opisao pogled olakšanja, radosti i čuđenja koji je zablistao na njenom licu! Bila je ushićena od zahvalnosti.

To što sam uradio za ovu devojčicu bila je sitnica prema onome što je Isus ponudio da uradi za vas. Svojom patnjom i smrću na krstu On je, kao naša zamena, u potpunosti platio kaznu za naše prestupe. Iz svoje ljubavi prema nama, On je ponudio da plati umesto nas; to je savršeni poklon koji smo slobodni da prihvatimo ili odbacimo.

Izbor je naš.

Ova devojčica je priznala svoj prestup, jer to je bila istina i bilo joj je žao. Prihvatila je ček, jer sama nije mogla da plati dug. Njena reakcija ličila mi je na ono što sam video na licima ljudi koji su doživeli zadivljujući susret s Isusom koji im je promenio život: ushićenje, zahvalnost i, iznad svega, divljenje prema njevovnoj nenadmašnoj blagodati.

Da, postoji rizik u svemu tome. Rizik da propustimo priliku da se molimo na takav način.

POČETAK DUHOVNE AVANTURE

Strip *B.C.* prikazuje osobu koja se moli: “Bože, ako si gore, daj mi znak!”

Vum! Iznenada se džinovski, upadljiv neonski znak zario u zemlju ispred njega, trepćući: “*Ja sam ovde gore! Ja sam ovde gore!*”

Kada tražite Boga, radite to sa poverenjem: On se ne krije od vas. Sama činjenica da ste u stanju da ga tražite pokazuje da je On već pokrenuo nešto u vama. Naše traganje je zapravo odgovor na suptilne pozive Svetog Duha. Stoga verujte da će vam Bog pomoći tokom vašeg duhovnog putovanja. "Išтите, i daće vam se", rekao je Isus, "tražite, i naći ćete; kucajte, i otvoriće vam se."²⁵⁹

Tražite iskreno. Istražujete Bibliju otvorenog uma. Pričajte sa hrišćanima, čitajte hrišćanske knjige, slušajte hrišćanske emisije i posetite crkvu koja ohrabruje tragaocе i ima razumevanja za njihove potrebe. Džadson Poling (Judson Poling), koautor knjige *Putovanja*, ohrabruje nas na ove posebne korake:

- Provodite vreme u prirodi, posmatrajući i upoznavajući Božiju tvorevinu.
- Prepoznajte svoja predubedenja – ono što već verujete – i trudite se da im ne dozvolite da ometaju vašu potragu za istinom.
- Upoznajte svoje lično stanje; vaša prošlost će duboko uticati na vašu sadašnju sposobnost da budete objektivni.
- Odvajajte određeno vreme za svoje traganje i neprekidno vrednujte svoj napredak. Potom pokušajte da dođete do odgovarajućeg zaključka.
- Zapamtite da ne morate da znate *sve* da biste znali *nešto*.²⁶⁰

Ukratko, tražite svesrdno, i neka vam to postane prioritet. Posvetite tome vreme i energiju. Mnogo zavisi od ovog duhovnog traganja i ima smisla da mu pristupite s puno entuzijazma. "Tražite me, i naći ćete me kada me potražite svim srcem svojim."²⁶¹

ZARONITE DUBOKO

Postoji još jedna molitva koja sa sobom nosi određeni rizik. Ona je potrebna ljudima koji su već pronašli Hrista, primili njegov dar oproštenja i blagodati, i osećaju se bezbednima jer su

²⁵⁹ Matej 7:7.

²⁶⁰ *The Journey* (Grand Rapids: Zondervan, 1989), xiv.

²⁶¹ Jeremija 29:13.

posinjenjem postali punopravni članovi Božije porodice. To je molitva koja poziva Boga da vas izvede iz zone lične udobnosti, otvori vam nove horizonte vere i uvede vas u razdoblje aktivne službe. Ako ih iskreno izgovorite, ove reči mogu da pokrenu sasvim novo životno iskustvo koje vam neće doneti samo uzbudjenje, već i duboko ispunjenje.

“Bože, evo me, predajem se Tebi; upotrebi me u službi kao što nikada do sada nisi.”

Nedavno sam razmišljao o ovoj molitvi dok sam na televiziji gledao olimpijsko takmičenje u skokovima u vodu. Ovaj događaj me je podsetio na vreme kada sam se kao dete prvi put popeo na jednu, kako mu se činilo, beskrajno visoku skakaonicu. Sećam se kako sam načinio nesigurne korake duž te uske, glatke daske, i kako sam svakim korakom sve više drhtao celim telom. Kada sam došao do kraja, provirio sam preko ivice i ostao bez daha. Voda je bila tako daleko ispod mene, poput kanjona iz crtanog filma o *Ptici trkačici* – milion milja duboko, *najmanje!*

Iako sam znao da je skok odatle bezbedan, da je fizički rizik mali, da su moji prijatelji skakali sa te daske pre mene i ostali čitavi, moj instink me je nagnao da se povučem unazad i zgrabim ogradu. Onog momenta kada sam to uradio, srce mi se stišalo i mogao sam malo lakše da dišem.

Neki hrišćani osećaju da je njihov duhovni život dosadan, mlak i rutinski, da je postao predvidiv, “u zavetrini” – zato što su se na sličan način “uhvatili za ogradu”. Pitaju se zašto im srce više ne gori za Boga, a za to postoji jednostavno objašnjenje: oni žive bez izazova, rizika, odvažnosti.

Moleći se ovako, pozivate Boga da pođe sa vama do ruba skakaonice, na kome osećate opasnost i rizik. Kada vam se nožni prsti saviju preko ruba daske i srce vam zastane od visine, tada vaš molitveni život *zaista* postaje ozbiljan, tada se pribijete uz Boga, tada vam skače adrenalin i tada će – ako dovedem ovu analogiju do kraja – vaš skok, uz Božiju pomoć, proizvesti velike talase.

Moleći se ovako, mi saopštavamo Bogu: “Želim da prionem na posao koji mi daješ. Uposli me kako nikada do sada nisi, da doprinesem promeni u životu nekih ljudi oko sebe. Pomozi da nosim tvoju poruku nade nekome koga je obuzelo teško očajanje. Preko mene izvrši uticaj na tinejdžere, reši nečiji problem i ublaži nečiji bol. Koristi me da odgovoriš na nečije molitve i da nahraniš nekoga ko je gladan. Koristi me da ohrabriš nekoga ko je očajan i da olakšaš nečiju usamljenost. Koristi me da uvećaš tvoju porodicu. Koristi me da ojačaš nečiju veru i razveseliš ga. Koristi me da pomogneš slomljenoj osobi da shvati koliko je beskrajno vredna u tvojim očima. Preko mene dotakni nečiji život. Umoran sam od kukavičkog držanja za ogradu i praćakanja u plicaku života. Želim da se otisnem u duboke vode! Želim da me u svetu kome si svakim danom sve više potreban koristiš kao svoje oči, uši, ruke i noge.”

Ukoliko izgovorite ovu molitvu, i stvarno tako mislite – *uslediće odgovor*. Vrlo je moguće da ćete se suočiti s okolnostima u kojima će vam srce sići u pete, gde će se sve činiti nemogućim, a prepreke izgledati nesavladive i obeshrabrujuće, gde će žrtve biti bolne, a neuspeh se činiti neizbežnim.

Ipak, nikada nećete zažaliti zbog toga.

Bog može da radi preko nas i onda kada se osećamo beskorisno

Ako ste kao ja, molićete se na ovakav način, ali sa malom zadržkom u krajičku uma. Glas će vam šaputati: “Ma koga pokušavaš da zavašaš? Zašto bi svemoćni Bog želeo da koristi slabu osobu poput tebe? Bolje bi bilo, prijatelju, da se čvrsto držiš te ograde jer ćeš inače doživeti težak pad.”

Možda ste i vi podložni ovakvim glasovima; oni vas podsećaju na to da niste Majka Tereza ili veliki govornik, da vas vaše godine, iskustvo ili poreklo na neki način diskvalifikuju u pokušaju da stvarate nešto što je dobro.

Kada sam zbog ovakvih misli upao u zamku potcenjivanja samoga sebe, ohrabrialo me je i davalo mi podstreka razmatranje života drugih ljudi koji su na isti način gledali na sebe, a ipak ih je Bog na zadivljujući način osposobio.

Tako je bilo i sa jednom petnaestogodišnjom devojčicom koju su pre mnogo godina gurnuli pred reflektore, dok su joj od treme klecala kolena i dlanovi se znojili, a ipak ju je Bog upotrebio na izvanredan način – upravo zato što mu se svojevolutno stavila na raspolaganje.

Zanimljiva je i priča Džona Sunga, koji je iz Kine došao u Sjedinjene Države na studije, za koga se ispostavilo da je veoma nadaren za hemiju i fiziku. Dobio je stipendije, zlatne medalje i druga priznanja, novine su ga zasipale pohvalama, a 1926. godine doktorirao je na Državnom univerzitetu Ohaja.

Uprkos svojim akademskim dostignućima, Sungov duh je bio uznemiren. Premda je odrastao u hrišćanskoj porodici, njegova glad za bliskošću sa Bogom i dalje nije bila zadovoljena. Njegovo duhovno putovanje imalo je uspone i padove. Pokušao je da čita budističke spise, ali se osećao još praznije. Poigravao se sa taoizmom, ali Boga i dalje nije pronalazio. Pao je u depresiju, pišući u jednom trenutku da oseća kako mu duša luta kroz divljinu. Pretpostavljam da je tada uputio Bogu “molitvu tragaoca”, koju sam ranije spomenuo.

Tada je Sung čuo da je neki vrstan hrišćanin posetio univerzitet i da je planirano da održi govor o veri. Konačno, mislio je, neko ko mu je intelektualno ravan, sa britkim umom i akademskim titulama. Možda bi od ove osobe mogao da čuje nešto značajno o Bogu.

Sung je te večeri stigao u dvoranu sa velikim očekivanjima. Izabrao je mesto sa dobrim pogledom i čekao da predavanje počne. Uskoro je dato saopštenje: govornik nije u mogućnosti da dođe. Sung je uzdahnuo razočarano.

Kada je ustao da ode, organizatori ovog događaja obratili su se nekoj srednjoškolki i pitali je da li bi zamenila glavnog govornika.

Ne sumnjam da se, popevši se stidljivo na binu, brzo pomolila da je Bog iskoristi kao nikada pre.

Ali šta bi stidljiva tinejdžerka mogla da nauči sjajnog intelektualca poput Džona Sunga? Šta bi ova mlada hrišćanka mogla da kaže što bi bilo značajno nekome ko već dobro poznaje mnoge verske sisteme?

Ono što je izabrala da uradi te večeri bilo je veoma jednostavno: iskreno i sa detinjom čestitošću ispričala je kakvu je revolucionarnu promenu Isus Hristos uneo u njen mladi život. Sa čistotom nevinosti i nadahnuta Božijom ljubavlju, pričala je upravo o onome za čim je žudeo Džon Sung.

Činjenica je da mu nije bio potreban drugi intelektualac koji će se obratiti njegovom umu; njegova najveća potreba bila je da se istinski hrišćanin obratiti njegovom srcu. Tako je Bog upotrebio reči ove devojke da te noći promeni Džona Sunga.

Postao je posvećen i napredan hrišćanin koji je posvetio život propovedanju jevanđelja. Na kraju se Džon Sung vratio na Daleki istok, gde je obnovio stotine kineskih crkava i pomogao desetinama hiljada duhovno gladnih ljudi da se upoznaju sa Isusovim praštanjem i saosećanjem. Zbog toga su ga nazvali jednim od najvećih kineskih jevanđelista.²⁶²

Sve se ovo dogodilo zbog činjenice da je Bog upotrebio devojku čije je ime istorija zaboravila.

Kada deca objavljuju jevanđelje

Postoji mnoštvo ovakvih priča. Na primer, jedan jedva pišmeniški obučar bio je prinuđen da stupi na propovedaonicu u nekoj majušnoj londonskoj crkvi pošto je mećava sprečila pastora da dođe. Jedan mladić je tog jutra prvi put ušao u ovu crkvu i čuo ono što je kasnije nazvao jednom od najgorih propovedi od

²⁶² Ruth A. Tucker, *Stories of Faith* (Grand Rapids: Zondervan, 1989), 20; John T. Seamands, *Pioneers of the Younger Churches* (Nashville: Abingdon, 1967).

svih koje je ikada čuo – i predao svoj život Hristu baš tada i baš na tom mestu.

Ovaj mladić zvao se Čarls Hedon Spurdžon, a kasnije je nazvan “princem propovednika”. On je uneo novi duh revnosti za propovedanjem jevanđelja u najveći grad Engleske.

Tu je i primer “dečije evangelizacije” 1970-ih godina severozapadno od Čikaga. Jedna grupa mladih ljudi silno je tugovala za svojim duhovno slabim prijateljima, pa su pokrenuli novu vrstu crkve usmerene na ljude u potrazi za istinom. Želeli su da prenesu drugima Isusovu poruku koja ih je iz osnova promenila.

Pod rukovodstvom jednog starog profesora teologije, njihova poletna služba brzo se razvila u najbrojniju crkvu u Sjedinjenim Državama – i dovela ka Hristu moju ženu, decu i mnogo hiljada drugih.

Verujem da Bog nije koristio ove mlade ljude *uprkos* njihovom neiskustvu, već *zbog* njihovog neiskustva. Sa radosnim samoodricanjem, bezrezervno su ponudili svoj život Bogu. Oni su mu predali svoje vreme, talente i sredstva. Njihova mladost dala je njihovom pristupu novu svežinu; smelo i kreativno prenosili su Hristove poruke ljudima koji traže Boga. U svom idealizmu preuzeli su rizike koje su drugi hteli da izbegnu. Pošto nisu imali mnogo iskustva na koja su se mogli osloniti, naučili su da se oslonjaju na Boga. I odlučno nisu dopustili sumnji da ugasi san koji im je Bog podario.

Snaga jednog života

Za proslavu dvadesetogodišnjice moje crkve, zakupljena je najveća zatvorena dvorana u Čikagu – Junajted Centar, dom Majkla Džordana i Čikago Bulsa – da bismo smestili dvadeset hiljada gostiju. Svako od njih te večeri dobio je malu baterijsku lampu. Pred kraj večeri, Nensi Bič – jedna od tinejdžerki koja je osnovala ovu službu i još je ključni vođa – zatražila je da se dvorana zamrača. Onda je zamolila svakoga ko je postao sledbenik Isusa Hrista preko rada ove crkve da upali svoju lampu.

Nastala je kratka pauza, a onda se mrkli mrak u publici pretvorio u pravo sazvežđe, sa hiljadama svetlucavih lampi koje su svedočile o tome šta Bog može da uradi kada se njegovi smeli sledbenici u potpunosti posvete službi bližnjima. Čulo se “Ooo-oooh” i “Aaaaah” dok su ljudi gledali okolo – a onda su spontano počeli da hvale Boga.

Tada se desilo nešto zanimljivo. Neki fotograf se popeo na binu da snimi ovaj prizor. U istom deliću sekunde kada je on škljocnuo aparatom, neko u parteru je fotografisao publiku uz upotrebu blica. Začudo, svetlo tog blica ostalo je zabeleženo na fotografiji snimljenoj prvim foto-aparatom na bini. Kada je slika odštampana, iz ogromnog okeana lica prisutnih te večeri u Junajted Centru izronilo je samo jedno osvetljeno lice.

Bio je to dr Džilbert Bilezikijan, postariji profesor teologije koji je zamislio kako da ova crkva dopre do duhovno izgubljenih ljudi. Kamera ga je uhvatila kako jeca kao malo dete – *iznenada, u tom trenutku, shvatio je da se sav trud isplatio*. Svaki rizik. Svaka kritika onih koji nisu razumeli. Svako delo i molitva i žrtva i bol. Svako planiranje i sastajanje i služenje. Svi sati i godine. Svega su toga bile vredne hiljade svetiljki koje predstavljaju pojedinačna ljudska bića čiji su životi promenjeni i čija večna sudbina sada može da bude drugačija. *Vredelo je uložiti sav taj trud – zbog njih*.

Jedna od deviza ove crkve glasi: “Kakvo putovanje!” U to nema sumnje: kad se potpuno predate Bogu i službi njemu – kada širom raširite ruke i pozovete ga da vas upotrebi kao nikada pre – držite se!

Počinje najvažnije putovanje vašeg života.

Naslov originala: God's Outrageous Claims, Lee Strobel

Copyright © 1997 by Lee Strobel

Objavlјivanje ovog dela odobrio je The Zondervan Corporation
L.L.C., ogranak HarperCollins Christian Publishing, Inc.

Sva prava zadržana.

Prava za srpsko izdanje © 2017 EDEN kuća knjige, Novi Sad

Izdavač: EDEN kuća knjige, Novi Sad

u saradnji sa EUS (IFES) Srbija, Beograd (www.eus.rs)

Za izdavača: Goran Dožić

Prevod: Dragan Kršić

Štampa: Euro Dream, Stara Pazova

ISBN 978-86-85197-51-2

Ako nije drugačije naznačeno,
biblijski tekstovi su citirani iz ekaviziranog prevoda
Daničić–Karadžić.

CIP - Каталогизација у публикацији
Библиотека Матице српске, Нови Сад

27-31(035)

СТРОБЕЛ, Ли

Kako je smeo to da kaže?! : Hristove zapanjujuće izjave koje mogu da vam promene život / Li Strobel ; [prevod Dragan Kršić]. - Novi Sad : Eden kuća knjige, 2017 (Stara Pazova : Euro dream). - 250 str. ; 21 cm

God's Outrageous Claims / by Lee Strobel.
ISBN 978-86-85197-51-2

а) Христологија - Приручници

COBISS.SR-ID 313999111